

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 17. JANUARJA 1985

ŠTEVILKA 2 • XXXIV

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Van - Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Nsk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72

GRADIVO ZA JAVNO RAZPRAVO O INFORMIRANJU IN KOMUNICIRANJU V ŽELEZARNI JESENICE

Septembra 1983 je v samoupravnih delovnih skupinah v Železarni potekala javna razprava o samoupravnem informiranju in komuniciranju. Po končani javni razpravi smo delavci v centru za proučevanje samoupravljanja in informiranje (CPSI) analizirali pripombe samoupravnih delovnih skupin (SDS) in jih skupaj s predlogi za izboljšanje informiranja dali v oceno odboru za informiranje. Delavski svet Železarnje je na seji 14. februarja 1984 sprejel sklepe, ki naj bi bili osnova in usmeritev za odpravo pomanjkljivosti na področju informiranja in komuniciranja.

AKTIVNOSTI V ZVEZI S PREDLOGOM SKLEPOV 13. SEJE CENTRALNEGA KOMITEJA ZKJ NE SMEJO POJENJATI

Po zelo razgibanih aktivnostih v osnovnih organizacijah in organih zveze komunistov v naši občini in Železarni v jesenskih mesecih v zvezi z obravnavo predloga sklepov 13. seje centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije so z zimo te aktivnosti nekako zamrle, čeprav nam sklepi dajejo osnovo in naloge za trajno aktivnost in čeprav smo se v obdobju razprav marsikje bolj seznanjali z vsebino sklepov in ugotavljali različna odstopanja od sprejete politike. V razpravah je bilo načetih nešteto vprašanj in problemov, ki hromijo družbeno-ekonomski razvoj in razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja in ki zahtevajo nadaljnjo aktivnost in na osnovi tega izvajanja idejno-politične diferenciacije v zvezi komunistov in krepitev osebne odgovornosti.

Vsekakor je bilo po razpravah o predlogu sklepov pričakovati, da se bo okrepila vloga zveze komunistov v samoupravnih in političnih aktivnostih, kar bi dejansko potrjevalo uspešnost razprav. Toda vsaj v Železarni po razpravah o predlogu sklepov ni mogoče reči, da se je karkoli bistveno premaknilo, čeprav so razprave odprle množico problemov in nerešenih vprašanj in čeprav nas čaka še veliko dela glede uresničevanja ustave in zakona o združenem delu. To je prav gotovo tudi posledica večletnega forumskega dela organov zveze komunistov in sprejemanje sklepov oziroma seznamov obveznosti za delovne ljudi, samoupravne in druge družbene organe, organizacije in skupnosti, ne pa za svoje člane, ki delujejo v njih. To je posledica forumskega namesto demokratičnega sprejemanja sklepov v organih zveze komunistov in pošiljanje direktiv osnovnim organizacijam zveze komunistov, kar bo mogoče premagovati le s trdno idejno-politično enotnostjo in mnogo večjo idejno-politično usposobljenostjo komunistov.

O vsem tem in drugih problemih in vprašanjih ter dopolnitvah, ki so bile v Sloveniji iznešene v javnih razpravah o predlogu sklepov 13. seje centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, so govorili tudi na 13. seji centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije 24. decembra 1984. Na seji so ugotovili, da slovenski komunisti podpirajo temeljno usmeritev in vsebino predloga sklepov in da so predlagali tudi vrsto dopolnitev in postavili številne zahteve, da se izostri njihova vsebina in se jih politično jasneje izoblikuje. Ugotovili so tudi, da so mnogokje razprave obrodile prve sadove in je članstvo mnogo bolj zavzeto, opogumljeno in enotno za uresničevanje politike komunistov in za spreminjanje družbenih razmer. Del razpravljalcev pa je še vedno podcenjeval objektivno razmerje družbenih sil oziroma protislovja in slabosti, ki poleg vplivov mednarodne krize slabo opogumljajo našega razvoja in socialistično samoupravljanje. Razprave pa so tudi potrdile, da široko razširjen pojav administriranja in odločanja v ozkih krogih potiska delavce in delovne ljudi na obrobje odločanja, zlasti o razširjeni reprodukciji. Predsednik centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Andrej Marinc je v zvezi z oceno javnih razprav o predlogu sklepov 13. seje centralnega komiteja ZKJ v Sloveniji v uvodu svojega govora na seji poudaril:

»Komunisti moramo, v skladu z družbeno vlogo, opredeljeno v ustavi in programu Zveze komunistov Jugoslavije, odločno prevzemati nase družbeno in zgodovinsko odgovornost za reševanje sedanjih družbenih protislovij. To pa pomeni, da bomo morali mnogo bolj zavzeto in učinkovito odpravljati vzroke negativnih pojavov, ki zavirajo uveljavljanje temeljnega samoupravnega proizvodnega odnosa, odnosa torej, ki delavcu in občani zagotavlja odločanje o preseženem delu v temeljni organizaciji družbenega dela in pa prek delegatov v različnih oblikah združevanja dela in sredstev oziroma v celotnem delegatskem sistemu. Če v tem boju ne bomo uspešni, se bodo resnično lahko uveljavile druge sile, ki bi družbo speljale na pot državno-lastninskih in privatno-lastninskega urejanja odnosov v družbi.«

Tako v javnih razpravah o predlogu sklepov kot tudi na seji slovenskega centralnega komiteja partije pa je bilo odločno poudarjeno, da sedanje težave in protislovja ne morejo in ne smejo zamegliti dejstva, da smo v socialistični Jugoslaviji dosegli velik družbeni napredek in razvili sistem socialistične demokracije. »Podane so ustavno-pravne osnove in ustvarjeni družbenoekonomski temelji, na katerih delavski razred in vsi delovni ljudje danes odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela, čeprav bitka za to še zdahče ni končana«, je dejal predsednik Marinc.

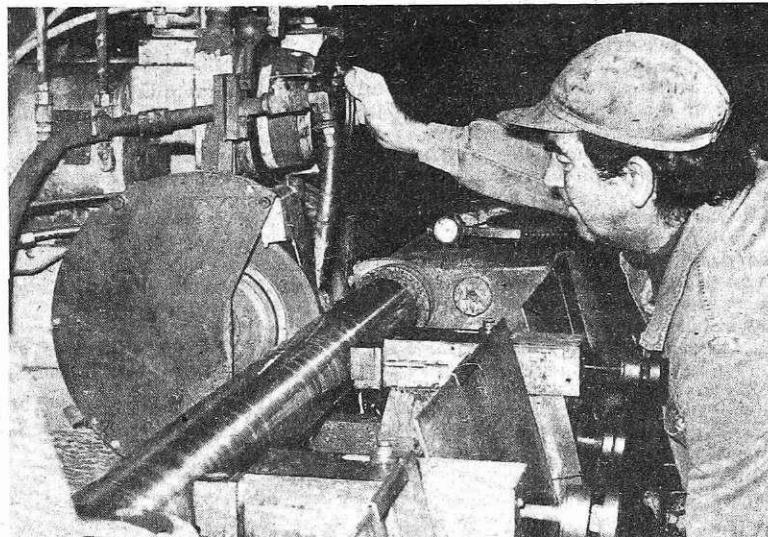
Če izhajamo iz vsega tega in ostalih ugotovitev iz javne razprave na zadnji seji centralnega komiteja ZKS, potem moramo priznati, da bomo v Železarni morali še marsikaj narediti, da bomo dosegli večjo zavzetost in opogumljenost komunistov za uresničevanje politike zveze komunistov, kajti čaka nas še težka bitka za bolj prodorno in hitrejšo uresničevanje ustavnega položaja delavcev v združenem delu in določil zakona o združenem delu. Poleg večje revolucionarnosti članov zveze komunistov bo potrebnega tudi mnogo več idejno-političnega znanja in poznavanja objektivnih razmer in razvojnih nalog. Vse to pa zahteva nenehno krepitev idejnopolične vloge osnovnih organizacij zveze komunistov v Železarni, v katerih se morajo ustvarjati razmere, da se bo v politični akciji sleherni član razvijal v aktivnega in ustvarjalnega idejnopoličnega delavca - samoupravljalca. V osnovnih organizacijah se bo zato moral razvijati boj mnenj in uveljaviti kritika, da bodo komunisti lahko konkretno in sproti obračunavali s pojavi oportunitizma, grupaštva, pasivnosti in z neizpolnjevanjem skupno sprejetih nalog. Sicer ne bi mogli reči, da v osnovnih organizacijah ni bilo kritike, vendar največkrat splošna in posplošena in ne dovolj konkretna in argumentirana, hkrati pa nismo upali imenovati s pravi imenom nosilcev kritiziranih pojavov in procesov v družbi in v lastnem okolju.

Pri krepitvi takšne vloge osnovnih organizacij zveze komunistov pa ima veliko odgovornost občinsko vodstvo zveze komunistov in v Železarni tudi stalna akcijska konferenca zveze komunistov, ki bosta morala biti bolj sredi življenja in problemov v Železarni in se tudi sama otestiti oportunitizma in pasivnosti. V dosedanjih praksi so bile osnovne organizacije preveč prepuščene same sebi. Zato bomo morali preseči tudi doslej precej prisotno kampanjsko delo, delo po direktivah in preiti v trajno ofenzivo in prevzeti nase družbeno in zgodovinsko odgovornost za reševanje sedanjih družbenih protislovij.

V letošnjem gradivu za javno razpravo ne bi ponavljali že znanih ugotovitev o vlogi CPSI, o informiranju v SDS in samoupravnih organih temeljnih organizacij, delovnih skupnosti in delovne organizacije, o informiranju in komuniciranju v delegacijah, o vlogi strokovnih služb ter o tedniku Železar, temveč bi se omejili le na sklepe delavskega sveta in ocenili, koliko so posamezni sklepi že uresničeni.

V zadnjem letu strokovne službe dokaj redno dostavljajo vsa gradiva na CPSI, z redkimi izjemami, za posamezne zahtevnejše razprave pa so bili organizirani skupni razgovori. Storjen je bil premik v dostavljanju popolnejših informacij, a vseeno me-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Obdelava valjčnic za Sendzimir ogrodje (foto I. Kučina)

KLJUB NEKATERIM TEŽAVAM SMO PRI IZDELAVI NERJAVNIH JEKEL NA VOD NAPRAVI DOSEGLI VELIK NAPREDEK

Z izgradnjo nove VOD naprave (Vacuum Oxygen decarburisation - oksidacija in razoglitčenje v vakuumu) prehaja Železarna v obdobje izvenpečne izdelave jekla oziroma tako imenovane ponvične metalurgije.

Za uvajanje tehnologije izdelave jekel na VOD napravi je bil od samega začetka zadolžen raziskovalni oddelek v sodelovanju s sektorjem novogradenj in tehnologi jeklarne.

Osvajanje novih tehnologij izdelave jekel v VOD napravi je obsežno in zahtevno delo.

V tedniku Železar je bilo že nekaj objavljenega o splošnem delu VOD naprave. Zato je v tem trenutku pri-

merno, da se nekaj napišemo o delu naprave v preteklem letu, s poudarkom na izdelavi nerjavnih jekel.

EKONOMSKI KAZALCI

Nerjavna jekla spadajo v skupino visokolegiranih jekel, kjer se vsebnost legirnih elementov giblje do okrog 50 %. Glavni legirni elementi so: krom (Cr), nikelj (Ni), mangan (Mn); ostalo je železo (Fe). Surovine,

ki jih uporabljamo kot osnovne podatke teh elementov, so različne glede na vsebnost osnovnega legirnega elementa in spremljajoče vsebnosti nezaželenih elementov.

VOD naprava nam omogoča predvsem uporabo cenejših in manj kvalitetnih surovin na osnovi kroma. Zaradi izdelave jekla v VOD napravi lahko uporabljamo FeCr carbore namesto FeCr suraffine. FeCr suraffine je še enkrat dražji od FeCr carbore.

Primerjava stroškov za surovine med klasično izdelavo nerjavnega jekla brez VOD naprave (samo v elektro peči) in izdelavo po novem postopku elektro peč v kombinaciji z VOD napravo je prikazana na sliki št. 2.

Razlika v stroških je v največji meri posledica uporabe cenejših surovin na osnovi kroma. Pri tem pa je potrebno poudariti, da nova tehnologija v kombinaciji elektro peči - VOD naprava zahteva dodatne stroške zaradi dolgotrajnejše obdelave jekla v fazi rafinacije in čiščenja jekla, vendar se pri tem dvigne kvaliteta izdelanega jekla.

Osnovna surovina na osnovi kroma je zlitina kroma z železom in ogljikom. Glede na različne vsebnosti teh elementov (predvsem količino

(Nadaljevanje na 8. strani)

V DECEMBRU 1.807.031 DIN INOVACIJSKIH PRIHRANKOV IN KORISTI

V mesecu decembru so odbori za gospodarstvo na devetih sejah obravnavali trinajst predlogov tehničnih izboljšav, koristnih predlogov in idej ter jih pozitivno ocenili in odobrili ustrezna nadomestila. Skupni prihranek oziroma koristi znašajo 1.807.031 din, zato je 31 inovatorjev prejelo 276.299 din posebnih nadomestil.

TOZD JEKLARNA

Avtorjem Mihju Šlibarju, Jožu Italu, Čazimu Babiču in Francu Dovžanu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predelavo opornega ležaja za vrtenje na pristaniških žerjavih. Vseskozi so se pojavljale okvare oziroma lomi pritrdilnih vijakov, zaradi česar je večkrat prišlo do porušitve opornega ležaja in ležajev v re-

duktorju. Pojavile pa so se tudi razpoke na pritrdilni pločevini, kar je avtorje spodbudilo za novo izvedbo. Izdelali so novo ohišje, v konstrukcijo pa so vgradili novo pritrdilno ploščo, ki skupno s staro pločevino daje ohišju ležaja sedež višine 60 mm. Podaljšali so tudi vijake in povečali debelino stebila.

(Nadaljevanje na 15. strani)

ZADNJI MESECI LETA UGODNO VPLIVALI NA REZULTATE PRODAJE

S prodajo in storitvami prevalljanja v višini 30.760 ton smo v decembru nekoliko zaostali za načrtovano količino prodaje, in sicer smo družbeni načrt izpolnili 80 %, nekoliko nižajn operativni načrt pa 89 %. Nekoliko slabši količinski rezultati, kot smo jih dosegli v preteklih mesecih, pa se ne odražajo na vrednostnih, saj smo v decembru precej izboljšali asortiment prodanih izdelkov.

Izračun vplivov strukture prodaje na doseženo realizacijo nam je pokazal, da smo v decembru prvič v letu 1984 presegli načrtovani asortiment

prodanih izdelkov in to za 1,2 %, struktura izdelkov pa je boljša tudi od dosežene v letu 1983 in v prete-

(Nadaljevanje na 2. strani)

OSEBNI DOHODEK ZA DECEMBER 1984

Poprečni osebni dohodek delavcev Železarnje za mesec december znaša 36.947 din na zaposlenega in je za 1,6 % nižji od novembrskega ali 597 din na zaposlenega. To poprečje je preseglo devet TOZD od triindvajsetih.

Najvišji odstotek preseganja poprečja izkazuje TOZD Jeklarne 15,6 %, tokrat na račun delovnih rezultatov, saj so izdelali 42.540 ton jekla. Presegli so družbeni in operativni plan. Temu primerni so tudi osebni dohodki, ki so za 3,3 % višji kot v mesecu novembru, čeprav je bilo tudi v novembru praznično delo

jeklarjev dobro plačano. Jeklarne je tako edina TOZD, ki je v decembru dosegla izdatnejše povečanje poprečja osebnega dohodka.

Operativni načrt proizvodnje za Železarno je bil presežen za 1,5 %. Izdelali smo namreč 29.397 ton skup-

(Nadaljevanje na 3. strani)

PO 14 DNEH EDINO PLAVŽARJI NAD PLANOM

Po podatkih statistične službe smo do 14. januarja izdelali 46.661,6 tone skupne proizvodnje in tako dosegli 94,3 % operativnega programa. Operativni program skupne proizvodnje so presegli v TOZD Plavž, Valjarna bluming-štel, Vratni podboji in Elektrode. V ostalih TOZD operativnega programa niso dosegli.

V TOZD Plavž so do tega dne izdelali 5.702,2 tone grodila, kar je 101,6 % operativnega programa, ki je enak družbenemu planu.

V TOZD Jeklarne so vili 15.434 ton jekla, oziroma 86,5 % družbenega plana in 89,6 % znižanega operativnega programa. Vzrok za tako nizko proizvodnjo je med drugim tudi večkratno štiripečno obratovanje.

V prvih 14 dneh smo odpremili 9.082,5 tone gotovih izdelkov in storitev in tako izpolnili 71,6 % družbenega plana in 74,7 % operativnega programa. Nobena TOZD operativnega programa še ni dosegla, vendar pričakujemo pospešeno odpremo v drugi polovici meseca.

KVALITETA TERJA VEČJO PRIZADEVNOST

V letu 1984 je bilo število reklamacij za naše prodane izdelke večje kot prejšnja leta. Povečalo se je tako število reklamacij kot količina in vrednost reklamiranega blaga.

Vzroki za reklamacije niso v slabšem delu, kajti glede kvalitete proizvodnje lani v Železarni nismo nazadovali, res pa je, da smo na tem področju premalo napredovali. Spremenile pa so se razmere na trgu in naši kupci velikokrat reklamirajo tudi tiste izdelke, ki so še pred časom veljali za kvalitetne. Zaradi zaostre ne gospodarske situacije želijo namreč priti do izdelkov, ki so bolj ekonomični, zato iščejo svoje notranje rezerve in delo z boljimi vložnimi materiali lahko veliko pripomore k boljšim rezultatom njihovega dela. Ne smemo pozabiti, da so v predelovalni industriji pri nas mnogi veliko vlagali v nove naprave in modernizacijo tehnologije, ki pa zahteva tudi visokokvalitetne vložne materiale. Potrebam teh kupcev je težko slediti, kajti sami v modernizacijo nismo dovolj vlagali in se moramo za doseganje visoke kvalitete neprimerno bolj potruditi.

Uvoz reprovornih materialov je vedno težji, ker nam primanjkuje deviz in zaradi drugih omejitev in kupci, vajeni za svoje izdelke uporabljati kvalitetne uvožene materiale, terjajo tudi od nas izdelke visoke kvalitete, ki jo mi težje dosegamo, ker večino dela mo na bolj zastarelih napravah.

Z dokazovanjem neustreznosti glede meril in standardov hočejo nekateri doseči tudi nižje cene ali pa se s pomočjo reklamacij znebiti odvečnih zalog vložnega materiala, če jim, denimo, primanjkuje naročil.

Na kvaliteto naših izdelkov poleg kakovosti lastnega dela nedvomno vpliva tudi slabša oskrbljenost s surovinami oziroma njihova slabša kvaliteta. Naši domači dobavitelji izvažajo boljše od tistega, kar imajo, možnosti za uvoz pa so zaradi pomanjkanja deviz tudi za nas vedno manjše. Tudi zaradi tega mora biti naše delo toliko bolj resno, saj bomo le z boljšim delom lahko ublažili posledice dela s slabšimi vložnimi materiali.

Ker se bodo razmere na trgu še naprej zaostrovale in ker bodo zahteve po kvalitetnih izdelkih vedno večje, je za nas edini izhod, da začnemo delati bolj kvalitetno, da poostremo tako kontrolo kot samokontrolo pri našem delu. Sedaj je v teku akcija, s katero želimo v Železarni spodbuditi prizadevanja za višji kvaliteten nivo izdelkov. Že v decembru

so v petih temeljnih organizacijah na odborih za gospodarstvo razpravljali o tej problematiki. Stanje na tem področju se torej spreminja na bolje. Če še lani ni bilo pripravljenosti za bolj učinkovito ukrepanje, pa kaže, da se bo letos vendarle začelo premikati. O tem so razpravljali na odborih za gospodarstvo v TOZD Valjarna bluming-štekla, Valjarna debele pločevine, Jeklovlek, Hladna valjarna Bela in Žičarna. Razprave so bile večinoma kritične in samokritične, sklepi pa ponekod dovolj konkretni. Povsod je bilo poudarjeno, da je treba izkoristiti vse možnosti, da se vložek predela v izdelke kar najvišje možne kvalitete. Pričakujemo, da bodo o tem razpravljali tudi v drugih temeljnih organizacijah. Akcija ni bila zamišljena tako, da bi o kvalitetni problematiki razpravljali le na odborih za gospodarstvo. Razprave bodo morale potekati tudi na samoupravnih delovnih skupinah, in sicer za področja, na katerih delajo. O tej problematiki bodo morale reči svoje tudi ostale temeljne organizacije in posamezne službe

v delovnih skupnostih. Razprave o kvaliteti naj se začne že pri načrtovanju proizvodnje, pri nabavi, velik vpliv na kvaliteto proizvodnje pa imajo tudi vzdrževalci in ostale storitvene TOZD.

Reklamacije so na vsak način odraz kvalitete dela, pa čeprav na njihovo število vplivajo tudi za nas povsem objektivni razlogi, kot so kvaliteta vložnih surovin in razmere na tržišču. Delati brez reklamacij, pomeni delati predrago, delati izdelke, ki so po kvaliteti boljši od zahtevanih. Preveč reklamacij pomeni delati slabo. Zato moramo najti tisto pravo srednjo pot. Ne smemo si privoščiti izdelkov, ki so po kvaliteti boljši od zahtev kupcev, ker je to predrago. Porabi se preveč legur in tudi tehnološko so taki izdelki bolj zahtevni. Tudi izdelkov, ki so po kvaliteti slabši od zahtevanih, si ne smemo privoščiti, ker ne ustrezajo potrebam kupcev. Naš cilj mora biti proizvodnja točno določenih kvalitet. Za vrhunske izdelke predelovalne industrije moramo tudi mi zagotoviti vrhunsko kvaliteto naših izdelkov, za katere bomo lahko zahtevali tako ceno, ki nam bo zagotavljala dobre poslovne rezultate.

ZADNJI MESECI LETA UGODNO VPLIVALI NA REZULTATE PRODAJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

klih mesecih. S prodajo kvalitetnejših izdelkov smo dosegli precej višjo prodajno ceno od načrtovane in s tem ustvarili 3.786 milij. din skupne zunanje realizacije, kar je več, kot je predvideval tako operativni kot tudi družbeni načrt prodaje. Pri doseganju skupne zunanje realizacije so svoj delež prispevale poleg proizvodnih TOZD s prevajanjem tudi storitvene TOZD, ki so z izjemno TOZD Energetika dosegle oziroma presegle načrtovano vrednost storitev.

Pregled prodaje po posameznih TOZD nam kaže, da smo v decembru količinski in vrednostni načrt dosegli oziroma presegle v TOZD: Livarna, Profilarna, Vratni podboji in Elektrode, medtem ko v ostalih TOZD niso dosegli načrtovane količine. Ker pa je dosežena prodajna cena v vseh TOZD preseгла načrtovano, je tudi vrednost prodaje v vseh TOZD, razen v Valjarni bluming-šte-

kel, Valjarni žice in profilov in Monter Dravograd višja, kot smo planirali.

Rezultati prodaje v letu 1984 nam kažejo, da smo s prodajo in storitvami prevajanja v višini 402.719 ton ustvarili, ob upoštevanju dobrih rezultatov storitvenih TOZD, 36.215 milij. din skupne zunanje realizacije, kar je pri količinski prodaji 100 % doseganje operativnega programa in 96 % doseganje sedanjim pogojem gospodarjenja precej visoko postavljenega družbenega plana, vrednostno pa smo operativni program presegle za 6 %, medtem ko smo družbeni plan skupne zunanje realizacije izpolnili 97 %.

Pregled doseganja letnega količinskega načrta prodaje po TOZD nam kaže, da smo ob upoštevanju storitev prevajanja presegle količinski načrt prodaje v TOZD: Livarna, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Bela in Jesenice, Profilarna, Vratni podboji, Jeklovlek in Elektrode, v vseh ostalih TOZD pa so zaostali za načrtovano količino.

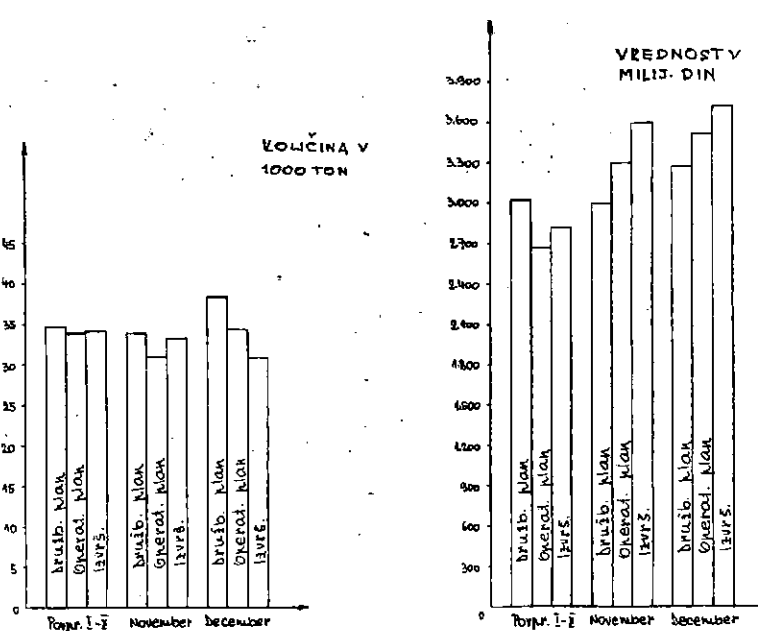
Količino prodaje po TOZD smo primerjali z družbenim načrtom, primerjava na operativne načrte TOZD, ki sproti vključujejo nastale pogoje gospodarjenja, pa nam kaže uspešnejše poslovanje TOZD. Dosežena prodajna cena je delno zaradi izboljšanja asortimenta delno pa tudi zaradi usklajitve prodajnih cen z naraščanjem materialnih stroškov v večini TOZD višja od načrtovane, izjema so le TOZD Valjarna žice in profilov, Valjarna debele pločevine, Profilarna in Elektrode.

S tem smo v Železarni v letu 1984 dosegli po TOZD ugodne vrednostne rezultate, saj so večji zaostanki za družbenim planom realizacije vidni le v TOZD Valjarna bluming-štekla z 80 % doseganja in Valjarna žice in profilov s 75 % doseganja. Velik delež k boljšemu doseganju poslovnih rezultatov Železarne so poleg proizvodnih TOZD s prodajo izdelkov in s storitvami prevajanja prispevale tudi storitvene TOZD, ki so v letu 1984 vse, razen TOZD Energetika z 8 % zaostanka, presegle družbeni načrt storitev zunanjim uporabnikom.

S.

CPSI
Janko Kavalar

GRAFIČNI PRIKAZ PRODAJE V LETU 1984 — OSNOVNA NETO REALIZACIJA IN STORITVE PREVALJANJA

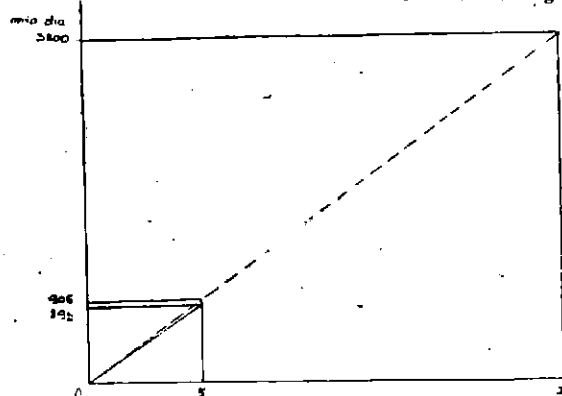

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA V JANUARJU

V prejšnji številki Železarja smo omenili, da se veljavnost stimuliranja skupnih ciljev podaljšuje v prvo četrtletje letošnjega leta. Trenutno so bili dosegljivi podatki za pet delovnih dni januarja, ko smo prodali za 893 milij. dinarjev naših izdelkov in storitev, kar znaša 178,7 milij. dinarjev na dan. To je le malenkost slabše od povprečne dnevne realizacije, ki bi jo morali dosegati v januarju, če bi hoteli uresničiti cilj 3.800 milij. dinarjev prodajne vrednosti.

V primerjavi s prejšnjimi meseci lahko dosežen rezultat prvih petih dni ocenimo kot zelo spodbuden, saj so bili v vseh mesecih prvi dnevi manj uspešni kot tokrat, na koncu pa smo vsak mesec ciljno vrednost krepko presegle. Upamo, da nam vremenske razmere ne bodo preprečile poti k postavljenemu cilju. Negativne posledice se ne bi čutile le v manjšem osebnem dohodku za januar, ampak tudi v izpadu dohodka zaradi počasnejšega obračanja sredstev in večjih stroškov zalog.

Oddelek za nagrajevanje

LEGENDA: planirano za 5 dni = 905 mio din; doseženo za 5 dni = 893 mio din.

PROGRAM SAMOUPRAVNIH AKTIVNOSTI DO 31. JANUARJA

1. S SPORAZUMOM O SKUPNIH OSNOVAH IN MERILIH ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE IN DELA SKLADA SKUPNE PORABE V DO ŽELEZARNA JESENICE, ki ga bomo sprejemali na referendumu 7. februarja, naj bi končno v praksi zaživela ob različnih priložnostih postavljena zahteva po večji stimulativnosti dobrega dela in pravičnejši delitvi nadomestil za osebne dohodke. Priporočila na osnutek, ki so se skladale s takšno osnovno usmeritvijo sporazuma, so bile pri oblikovanju predloga tudi upoštevane. Približno polovica pripomb iz javne razprave je tako našla svoje mesto v predlogu sporazuma. Druga polovica pripomb pa, žal, tem osnovnim usmeritvam ne ustreza. Toda tudi te ne bodo šle v pozabo, saj jih bo strokovna služba podrobneje preučila in ugotovila, kako naj bi jih vključili v sistem delitve osebnega dohodka v nadaljnjih fazah dograjevanja sistema. Več o tem lahko preberete v »Poročilu o usklajevanju pripomb na osnutek sporazuma«, ki ga hkrati s predlogom objavljamo v posebni prilogi današnje številke Železarja.

2. Razprava o »INFORMIRANJU IN KOMUNICIRANJU V ŽELEZARNI JESENICE« je prav gotovo priložnost za premislek o povezanosti naših komunikacijskih tokov (informativnih in delegatskih), o kvaliteti informacij, o naših možnostih, da vplivamo na pogoje svojega dela in življenja, na ustvarjanje in delitev vrednosti — skratka o pogojih, ki nam omogočajo ali pa nas tudi ovirajo pri uresničevanju naše vloge delavcev kot samoupravljalcev. Gradivo je objavljeno v Železarju.

3. FINANČNE NAČRTE SIS V OBČINI JESENICE bodo sprejemale skupščine SIS v mesecu marcu. Priporočila in predloge SDS na OSNUTEK finančnih načrtov bodo usklajali delavski sveti. Na njihove seje pa bodo vabljeni tudi vodje posameznih delegacij, ki jim bodo tako stališča delavskih svetov, torej stališča najširše samoupravne baze, lahko služila kot usmeritve za njihovo nadaljnje delo. SDS se bodo lahko tako tvorno vključile, kot dejanska delegatska baza, v oblikovanje programov dela SIS.

4. Delavski sveti bodo tako kot vsako leto v tem času obravnavali tudi ELABORAT O POPISU SREDSTEV IN NJIHOVIH VIROV.

CPSI — Božidar Lakota

IZ ŽELEZARNE RAVNE PRESEŽENI DECEMBRSKI CILJI

Tudi december 1984 je bil za železarno Ravne uspešen. Cilj fakturirane realizacije (2,3 milijarde din) so presegle (2,5 milijarde din) in prodali okoli 14.500 ton izdelkov. Izvozili so za 2,5 milijona dolarjev, od tega na konvertibilno tržišče za 1,7 milijona dolarjev (cilj 1,6). Čeprav letnega plana konvertibilnega izvoza niso dosegli, so vendar izvozili za 15 % več kot v letu 1983.

Za prvo tromesečje 1985 si je Železarna Ravne postavila še višje cilje: za januar in februar 2,5 milijarde din realizacije in 1,8 milijona dolarjev izvoza, za marec pa 2,6 milijarde din realizacije in 1,7 milijona dolarjev konvertibilnega izvoza.

SKUPNA PROIZVODNJA V LETU 1984

Za načrtom skupne proizvodnje je Železarna Ravne v letu 1984 zaostala za 1,7 % (načrt 551.995 ton, realizacija 542.457,9 ton). V primerjavi s letom 1983 je bila skupna proizvodnja večja za 6,7 %.

Skupna proizvodnja jekla v Jeklarni in Jeklovilarni je bila 237.586 ton, kar je 7 % več od načrta oz. 8,9 % več kot v letu 1983.

Večja od načrtovane je bila skupna proizvodnja v Jeklarni (za 0,9 %), v Orodjarni (za 7,7 %) in v Tovarni rezalnega orodja na Prevaljah (za 3,2 %).

LETO 1985 V ŽELEZARNI RAVNE LETO KVALITETE

Čeprav Železarna Ravne dosega mesečne cilje fakturirane realizacije in konvertibilnega izvoza, pa njen finančni položaj ni najboljši. Zato je zelo pomembna usmeritev v letu 1985: povečati dohodkovne učinke predvsem z zmanjšanjem stroškov.

V ta namen načrtuje Železarna več akcij.

Zelo pomembna je akcija za izboljšanje kvalitete. Leto 1985 bo v Železarni Ravne leto kvalitete. Pripravljen je načrt celoletnih akcij, pri katerih bodo sodelovali vsi vodstveni in vodilni delavci, ki bodo analizirali dosedanje stanje ter predlagali rešitve in ukrepe za naprej. Vsak mesec v letu bo posvečen eni najbolj zgočih tem s področja kvalitete (npr. februar: problemi valjanih materialov, junij: od naročila do odpreme itd.). Železarna Ravne tudi išče poti, kako v nadzor kvalitete aktivno vključiti delavca. Razmišlja o uvedbi avtokontrole, ki je eden najbolj racionalnih načinov kontrole. Hkrati si prizadeva izboljšati medfazno kontrolo.

KADROVSKE ŠTEVILKE

Konec leta 1983 je bilo v Železarni Ravne zaposlenih 5.843 delavcev, konec leta 1984 pa 6.059. Rast zaposlovanja je bila najvišja v TOZD skupnih dejavnostih, najnižja pa v delovnih skupnostih.

Na novo se je lani zaposlilo 685 delavcev, odšlo pa jih je 472. Notranjih razporeditev je bilo 1.029, med TOZD pa 130.

Helena Merkač

SAMOUPRAVNI SPORAZUM GRUPACIJE SPREJET TUDI V ŽELEZARNI

V novembru smo imeli v javni razpravi osnutek samoupravnega sporazuma o skupnih izhodiščih in nekaterih osnovah za razporejanje čistega dohodka ter za oblikovanje in delitev sredstev za osebni dohodek in skupno porabo v črni in barvasti metalurgiji.

Na osnutek sporazuma je bilo več pripomb, ki so jih imeli delavci v temeljnih organizacijah, člani odbora za uresničevanje zakona o združenem delu pa so jih uskladjali in sklenili, da se jih posreduje strokovni skupini.

Pri obravnavi predloga je bilo ugotovljeno, da je bila pri usklajevanju upoštevana večina pripomb, nista pa bili vključeni pripombi o količinskih zahtevnostih nekaterih tipičnih del glede na najenostavnejša dela in pa višina odpravnine.

Predlog sporazuma grupacije so sprejeli vsi delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti v Železarni, večina brez pripomb, s pripombami pa delavski sveti TOZD: Plavž, Livarna, Remontne delavnice in Energetika. Na Plavžu zahtevajo, da se njihova dela vrednostijo z enakimi količniki kot delovne naloge jeklarjev. Strokovna skupina bi jih morala upoštevati pri usklajevanju. Zatrjujejo, da ni nobene ovire za primerjavo z delovnimi nalogami pri elektro plavžu v Štorah ali pa, da se primer reši znotraj Železarne.

Livarni se zavzemajo, da bi jubilejne nagrade izplačevali na podlagi stalnosti zaposlitve v Železarni. Pri jubilejnih nagradah smo v jeseniški Železarni posebna izjema. Družbeni dogovor ne obvezuje nikogar, da bi upošteval »selekcijonirano« delovno dobo, ampak poudarja družbeno priznanje ob jubilejih za 10, 20 in 30 let dela v združenem delu. Mi že nekaj let izplačujemo nagrado za vso delovno dobo, prebito v Železarni, ne glede na prekinitev in to vsako leto z motivacijo, da je bolje imeti vrabca v roki kot goloba na strehi.

V TOZD Remontne delavnice zahtevajo medsebojno usklajenost sporazuma z zakonom glede količnikov maksimalnega in minimalnega osebnega dohodka.

OSEBNI DOHODEK ZA DECEMBER 1984

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne proizvodnje. Operativnega plana niso dosegli le TOZD: Valjarna blum-ing-štel, Valjarna debele pločevine in Željarna. Zaostala je zlasti Željarna, ki ni uspela doseči niti 95 % operativnega plana, kar je po-goj za izplačilo premij. Uspešne v proizvodnji so bile TOZD: HV Bela, Profilaria in Žičarna.

Sprejeto mesečno obveznost, ki smo si jo zadali za mesec december, smo z realizacijo 3,78 milijarde din presegli za 5 %. Dokazali smo, da smo sposobni s skupnimi močmi uresničiti tudi najzahtevnejše cilje, kar je v dobi postopnega zapiranja prodajnega tržišča izjemnega pome-na. Stimuliranje skupnega cilja je bilo uspešno, zato je odbor za gospo-darstvo pri delavskem svetu Železar-ne sprejel sklep, da se oblika tega stimuliranja uporablja tudi v prvem četrtletju leta 1985. Cilj je 3,8 milijar-de dinarjev zunanje realizacije me-sečno. Cilj je postavljen višje zaradi povečanja cen izdelkov črne meta-lurgije v decembru. V primeru dose-žene realizacije štiri milijarde dinar-jev se bo izplačala 40 % višja stimu-lacija od sedanjega.

Iz prve razpredelnice je razvidno, da je bilo v mesecu decembru opravljenih 14.267 nadur več kot v no-vembru. Najvišji odstotek nadur v efektivnih urah izkazuje TOZD HV Jesenice 7,95 %, sledi ji TOZD Val-jarna debele pločevine 7,84 %, TOZD Vzdrževanje 7,07 %, najnižje-ga pa TOZD Valjarna žice 2,12 %, DSSS-KOFI 1,07 % in DSSS-E-TKR-NG 1,64 %. Podatke o nadurah za mesec december pa moramo jemati z rezervo, saj so kot vsako leto v de-cembru opravljene izravnave ur, tako da se opravljeno število ur nad predpisanim 42-urnim delovnim ted-nom evidentira kot nadure, tudi če so bile opravljene v rednem turnusu. Iz strukture OD je razvidno, da se je odsotnost zaradi dopustov v mesecu decembru povišala v primerjavi z novembrom, in sicer za 4,6 %, bole-zenska odsotnost do in nad 30 dni pa je ostala skoraj na istem nivoju kot v novembru.

Poprečni odstotek učinka je v me-secu decembru za 0,9 % višji od no-vembrskega, saj se je v enajstih TOZD in DSSS malo povišal, v treh TOZD in DSSS je ostal na istem ni-voju kot v novembru, v devetih TOZD in DSSS pa je nekoliko nižji kot v novembru.

Poprečni odstotek stimulacije je za 1,1 % višji od novembrskega. Iz-boljšala se je stimulacija za rast pro-dukтивности, saj je porast skupne proizvodnje glede na november večji od povečanja števila efektivnih ur. V strukturi proizvodnje ni bilo bistve-nih sprememb, izvozili pa smo z izje-mo dveh TOZD bistveno manj kot v novembru, zato je ta del stimulacije manjši.

V obračunskem mesecu decembru so se prispevki od osebnih dohodkov povišali, zato je neto osebni dohodek nižji za 0,5 %, kot bi bil ob novembr-skih prispevnih stopnjah. Povečal se

je zlasti prispevek skupnosti otroškega varstva, v manjši meri pa tudi prispevka za delovanje kulturne skupnosti in socialnega skrbstva.

Z osebnim dohodkom za december in izplačilom akontacije poravnave 27. decembra 1984 smo dosegli plani-rana sredstva osebnega dohodka za leto 1984, osebni dohodek na delavca pa je zaradi večjega odliva delavcev večji, kot je bil planiran za minulo

delo. Življenjskih stroškov nam ni uspelo dohiti kljub intenzivnejši rasti osebnega dohodka v drugi polo-vici leta. Decembrski osebni doho-dek je glede na predhodno leto real-no bistveno večji. Od poprečja leta 1983 odstopa za 85 %, življenjski stroški pa so se v istem času poveča-li za 55 %.

Oddelek za nagrajevanje

STRUKTURA OD ZA MESEC DECEMBER 1984

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	DIN na fiz. zaposl.	Struktura OD v %		
			24=100	21=100	17=100
1. Osnovni OD	73.607.153	11.832	32,0	32,7	36,9
2. Učinek	39.024.541	6.273	17,0	17,3	19,6
3. Stimul. za pr.	6.845.465	1.100	3,0	3,0	3,4
4. Ocena del. prisp.	9.649.108	1.551	4,2	4,3	4,8
5. Skupaj 1-4	129.126.267	20.756	56,2	57,3	64,7
6. Nočni dodatek	4.845.457	779	2,1	2,2	2,4
7. Popoldanski dodatek	2.692.060	433	1,2	1,2	1,3
8. Nadurni dodatek	2.326.695	374	1,0	1,0	1,2
9. Nedeljski dodatek	2.555.048	411	1,1	1,1	1,3
10. Sobotni dodatek	343.467	55	0,1	0,2	0,2
11. Praznični dodatek	626	—	—	—	—
12. Skupaj 6-11	12.763.353	2.052	5,5	5,7	6,4
13. Otežkočeni dod.	2.958.575	476	2,6	2,6	2,9
14. Dod. za del. dobo	5.877.736	945	1,3	1,3	1,5
15. Sobot. dop.	1.586.421	255	0,7	0,7	0,8
16. Premije	14.255.269	2.291	6,2	6,3	7,1
17. Stim. za dos. cilja	31.724.207	5.099	13,8	14,1	15,9
18. Ost. plačila	1.297.947	209	0,6	0,6	0,7
19. Skup. 5 + 12 do 16	199.589.775	32.083	86,9	88,6	100,0
20. Plačan praznik	9.374	2	—	—	—
21. Redni, izr. dop.	22.491.335	3.615	9,7	9,9	11,3
22. Nadom. OD za bol. ods. do 30 dni	3.298.792	530	1,4	1,5	1,6
23. Skupaj OD iz sred. del. org.	225.389.276	36.230	98,0	100,0	112,9
24. Nadom. OD za bol. ods. nad 30 dni	3.855.298	620	1,7	1,7	1,9
25. Ostale refund.	603.803	97	0,3	0,3	0,3
26. Izplačani neto OD	229.848.377	36.947	100,0	102,0	115,1

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV — DECEMBER 1984

Obdobje	Ur na zaposl.	OD na uro brez bol. nad 30 dni	Din na fiz. zaposl.	Din na 182 ur	% učinka	Index OD 1983=100
I. 1978	182,7	32,19	5.881	5.854	34,4	30,22
I. 1979	183,1	41,89	7.688	7.620	36,7	39,34
I. 1980	182,3	50,35	9.176	9.164	40,0	47,31
I. 1981	181,8	67,12	12.307	12.377	45,4	63,89
I. 1982	181,7	83,55	15.181	15.206	47,3	78,49
I. 1983	180,8	106,44	19.249	19.372	49,0	100,00
I. 1984	183,8	118,03	21.691	21.481	49,5	110,89
II.	174,2	121,90	21.232	22.186	50,8	114,53
III.	182,7	119,62	21.857	21.770	51,9	112,38
IV.	181,1	133,97	24.262	24.384	50,4	125,87
V.	184,9	138,98	25.696	25.294	50,7	130,57
VI.	183,7	137,57	25.266	25.038	49,9	129,25
VII.	184,6	138,97	25.654	25.293	50,0	130,56
VIII.	183,5	152,40	27.965	27.737	51,8	143,18
IX.	176,1	162,32	28.593	29.542	51,8	152,50
X.	183,9	191,67	35.251	34.885	52,3	180,08
XI.	183,3	201,43	36.924	36.660	52,1	189,24
XII. 1984	184,2	197,17	36.327	35.884	53,0	185,24
XII. 1983	184,4	111,88	20.627	20.362	49,0	105,11
I.-XII. 1984	182,2	151,18	27.540	27.515	51,2	142,03
I.-XII. 1983	180,8	106,44	19.249	19.372	48,8	100,00

NALOGE ORGANIZACIJ IN ORGANOV ZVEZE SINDIKATOV PRI OBRAVNAVANJU REZULTATOV GOSPODARJENJA NA PODLAGI ZAKLJUČNIH RAČUNOV V LETU 1984

Tako kot že nekaj let doslej je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije tudi letos sprejelo usmeritve za delo Zveze sindikatov Slovenije pri obravnavanju rezultatov gospodarjenja na podlagi zaključnih računov za leto 1984. Objavljene so bile v Sindikalnem poročevalcu, prilogi Delavske enotnosti, 10. januarja.

Namen obravnave, kakor navajajo usmeritve, je, da bi spodbudili in usposobili delavce, da v samoupravnih organih ocenijo gospodarjenje in upravljanje z družbenimi sredstvi v preteklem letu in dosežene rezultate primerjajo z rezultati v sorodni orga-nizaciji združenega dela in da bi na osnovi tega sprejeli ukrepe za učinkovito gospodarjenje. To naj bi bile hkrati tudi kakovostne priprave za oblikovanje letnih, srednjeročnih in dolgoročnih planskih usmeritev. Orga-nizacije združenega dela morajo tudi proučiti, kako so izpolnile ne le svoje, temveč skupno dogovorjene naloge iz resolucije o družbenoeko-nomskem razvoju za leto 1984 in kako so v načrtih vgrajeni cilji ekonomske politike za leto 1985.

Poleg pravočasnih priprav in do-bre organizacije razprav o gospodar-jenju v preteklem letu je zelo po-membna predvsem priprava poslovnih poročil. Zato predsedstvo repu-bliškega sveta Zveze sindikatov Slo-venije poziva organizacije zveze sin-dikatov v organizacijah združenega

dela, da od poslovnih organov zahtevajo, da bodo poročila o gospodar-jenju v letu 1984 pripravljena tako, da bodo dovolj nazorno prikazala zlasti učinkovitost dela in poslova-nja.

V usmeritvah za delo je natančno navedeno, kaj vse mora zajemati ta-ko poročilo, ki mora biti pravočasno pripravljeno in predloženo v razpra-vo zborom delavcev in delavskim svetom. Delavski sveti pa morajo ob ugotovitvi zaključnega računa tudi pregledati sadove gospodarjenja ter uspešnost in učinkovitost dela poslo-vodnih in drugih delavcev s posebnimi pooblastili, kar jim nalaga tudi zakon o združenem delu in v prime-ru, da obstaja podlaga za ugotavljanje odgovornosti, začeti tudi postopek.

Take usmeritve za delo Zveza sindikatov Slovenije že nekaj let pred zaključnimi računi pošilja or-ganizacijam in organom zveze sindi-katov, pa vendarle, vsaj za našo de-lovno organizacijo, to lahko trdimo, so ostali pri stereotipnih poslovnih

poročilih, iz katerih ni mogoče, na primer, razbrati v kolikšni meri je bil ustvarjen dohodek rezultat večje proizvodnje, višje produktivnosti, boljše izrabe proizvodnih zmogljivo-sti, zmanjševanja materialnih stroškov (ne knjigovodskih, realnih), združevanja dela in sredstev, uvelja-vljanja lastnega znanja, posodobljan-ja tehnološkega in proizvodnega procesa ter izvoza, koliko pa zgolj posledica doseženih cen lastnih iz-delkov in storitev. Ali kakšni so bili dosežki pri uveljavljanju delitve po delu in rezultatih dela, kakšen je bil socialni položaj delavcev, kakšen je likvidnostni položaj posamezne temeljne organizacije in drugo, kar bi poročila na podlagi zaključnih raču-nov morala vsebovati, oziroma kar bi morale zahtevati osnovne organi-zacije zveze sindikatov in temeljnih organizacijah in delovnih skupno-stih od poslovnih organov.

Obravnavane usmeritve nalagajo tudi občinskim in medobčinskim svetom, da dosežejo, da bodo tudi sa-moupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje pripravile poročila o de-lu in poslovanju v letu 1984 ter da jih bodo predložile organizacijam zdu-ženega dela, da bodo delavci na zbo-rih in v samoupravnih organih lahko obravnavali sadove dela, poslovanja in gospodarjenja s slehernim delom dohodka, ki ga ustvarjajo v material-ni proizvodnji.

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije pred or-ganizacije in organe zveze sindika-tov postavlja zelo odgovorne naloge, ki bi jih morali z vso resnostjo in odgovornostjo v interesu vseh delavcev tudi dosledno uresničiti oziroma uveljaviti.

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 21. DO 27. JANUARJA

21. januarja, Božidar BARTELJ, podpredsednik PO, Jesenice, Titova 3/a, tel. št. 81-453.
22. januarja, Janez BEGEŠ, vodja TOZD Elektrode, Lesce, Na trati 59, te. št. 74-766.
23. januarja, Janez BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarina 9, tel. št. 83-193.
24. januarja, Stanko ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica 90/a, tel. št. 80-036.
25. januarja, Zdravko ČRV, vodja invest. razvoja, Jesenice, Cesta 1. ma-ja 32, tel. doma 2660.
26. januarja, Drago FINŽGAR, vodja TOZD Valjarna žice, Begunje 128/b.
27. januarja, Srečo MEŽNAR, vodja TOZD Jeklovlek, Mostrana, Dovje 107/a.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 21. 1.	IVAN KAVČIČ	PRIMOŽ ŽVAB
TOREK — 22. 1.	ANTON KAVČIČ	JOŽE ZIDAR
SREDA — 23. 1.	MARJAN ENDLIHER	FRANC BERNIK
ČETRTEK — 24. 1.	BOŽIDAR ČERNE	KAREL KOBLAR
PETEK — 25. 1.	JOŽE PEZDIRNIK	MARJAN ERMAN
SOBOTA — 26. 1.	IGOR LOGAR	DUŠAN ŠMID
NEDELJA — 27. 1.	MIROSLAV ZUPAN	IVAN SLAMNIK

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3551
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni
nočni pa od 14. do 18. ure
od 18. do 6. ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni
nočni pa od 6. do 18. ure
od 18. do 6. ure

Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 21. do 26. januarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.

POPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Matej Andoljšek.
V soboto, 26. januarja, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Ja-nez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Matej Andoljšek.

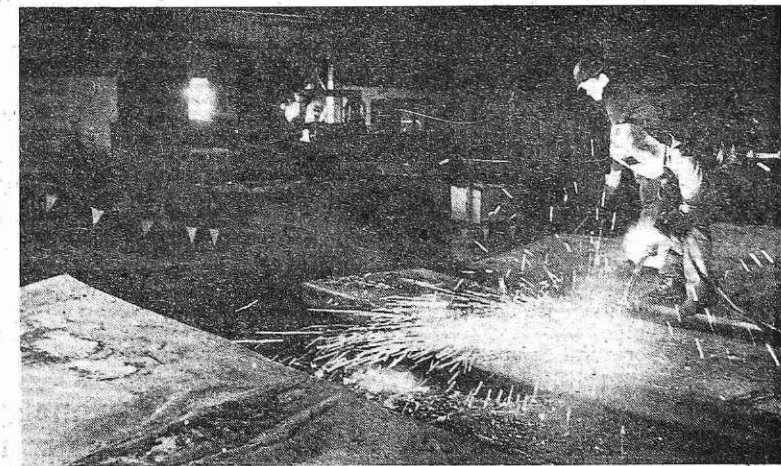
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej in III. zobna am-bulanta — mag. dr. Bela Gazafi.
ZA BORCE: od 11. do 12. ure.
Za Vatrostalno od 9.30 do 10.30.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.
V soboto, 26. januarja, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

RAZPORED DEŽURSTVA V VATROSTALNI ZENICA TOZD JESENICE

19. in 20. januarja, Tomaž ZALOKAR, Jesenice, Titova 22, tel. št. 81-213.
Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma telefon Železarne 34-65.

V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

»Flemarja« (foto I. Kučina)

Po sklepu odbora za delovna razmerja TOZD ELEKTRODE z dne 11. ja-nuarja 1985 in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

O B J A V L J A M O PROSTA DELA IN NALOGE

1. asistent za delovne naprave, šifra 2503, U-4, 17.kat., 1 oseba
2. kontrolni varilec specialist, šifra 2552, U-3, 10.kat., 1 oseba
Pogoji:
ad 1 — visoka izobrazba strojne smeri; pasivno znanje nemškega jezi-ka;
ad 2 — poklicna šola — ključavničar varilec; tri leta delovnih izkušenj.
Kandidati naj pošljejo pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogo-jev v 8 dneh na Kadrovski sektor z oznako za ELEKTRODE.

DVIGNITE PORAČUN OD ZA LETO 1984

Blagajna Železarne Jesenice obvešča, da že od 27. decembra iz-plačuje poračun osebnega dohodka za leto 1984. Poracun prejmejo tu-di delavci, ki so bili v letu 1984 obračunani zaradi upokojitve ali zapo-slitve drugje, in dijaki-studentje, ki so bili v letu 1984 v Železarni na počitniškem delu.

Prosimo vse, ki ste do poročila upravičeni in ga še niste prejeli, da ga osebno dvignete na naši blagajni ali pa nam čimprej pošljite na-tančen naslov z delavsko številko, ki ste jo imeli v Železarni, da vam gotovino pošljemo po pošti.

V DECEMBRU 1,807.031 din INOVACIJSKIH PRIHRANKOV IN KORISTI

(nadaljevanje s 1. strani)

Avtorjema Tomažu Komelu in Jazetu Podlipniku je bilo odobreno izdelavo enkratnega posebnega nadomestila za premestitev prenosne tature za interstop zapirala na livnih ponvah. Na podestih v livni hali so postavljene hidravlične komore, a interstop hidravlični cilindri, ki luži za odpiranje-zapiranje izlivkov v njih ponev. Komanda se je predvedbo izboljšave vršila prek prenosnega kabla s tastaturo. Ta kabl se nahajal na tleh podesta in zato je bil izpostavljen raznim poškodbam. Avtorja sta izvedla premestitev tature tako, da ni več prenosna, temveč je pritrjena na stebel ob livnih podestih in zaščitena, da do poškodb ne more priti. Prav tako je zaščitena tudi kabl, ki ni več prenosni, temveč je speljan fiksno do tipkal, nato ne prihaja več do njegove poškodbe.

Avtorju Božu Intiharju je bilo odobreno izplačilo enkratnega posebnega nadomestila za izdelavo univerzalnega števca za merjenje količine ekočin in plinastih snovi. Predvedbo izboljšave so kislje vpihovali talno ročno — po občutku, zato se ni vedela natančna količina vpihane kisika. Avtor izboljšave je izdelal univerzalni števec — integrator za nategiranje plinastih in tekočih snovi. Na podlagi vzorca lahko tehnolog nastavi potrebno količino kisika z nastavitvenim stikalom. Ko je ta količina dosežena, zvočni ali svetlobni signal opozori delavca, da zapre ventil. Ob uporabi elektromagnetnega ventila pa je zapiranje lahko avtomatsko.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tudi idejno rešitev nove konstrukcije litoželeznih kokil za formae B 8 in OK 650 avtorja Božidarja Brdarja. Odbor je idejo pozitivno ocenil in dal soglasje, da se izdelava poskusna kokila in če se bo izkazalo, la se je kokila obnesla, se bo ta ideja predlog obravnaval kot tehnična zboljšava.

Avtorjem Borisu Truhačevu, Marcu Pezdarniku, Mihi Jurkoviču in Janezu Markovcu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za uvedbo račnega hlajenja delovnega cilindra za odpiranje drsnega zapirala na kontilivu. Za odpiranje livne ponve na kontilivu uporablja drsno zapiralo, ki ga poma hidravlični cilindri. Med vlivanjem sarže je cilindri zpostavljen visoki temperaturi, kar rajša življenjsko dobo tesnil v cilindru, saj jih je bilo treba pogosto menjati. Avtorji izboljšave so najprej aščitili cilindri s posebno pločevino, ki pa se v praksi ni obnesla in se cilindri še vedno prekomerno segrevali. Zaradi pogostih menjav cilindri in deformacije zaščitne pločevine so se avtorji odločili, da cilindri račun hladijo. Po uvedenem zračnem hlajenju se cilindri več ne segreva prekomerno, podaljšala se je življenjska doba tesnil, zmanjšala se so tudi popravila v delavnici IIP na Javorniku.

Odbori za gospodarstvo v TOZD 'ROFILARNA, HV JESENICE, JEKLOVLEK in HV BELA so odobrili

prvo posebno nadomestilo avtorjem Vinku Repetu, Senadu Suljanoviču, Jožu Torkarju, Matku Medju in Edu Šiferju za izdelavo polzastega vretena za povezovalne stroje. Avtorji so izboljšavo izvedli v vseh navedenih TOZD. V Železarni je devet TOZD, ki svoje izdelke ali polizdelke povezujejo z ročnimi povezovalnimi stroji. Med sestavnimi deli povezovalnega strojčka je tudi polzevo vreteno, ki je med obratovanjem izpostavljeno kombiniranim obremenitvam, zaradi česar se prihajalo do pogoste poškodbe — loma samega polza in tudi nastavka vlečajenja vretena. Namesto da bi polzevo vreteno uvozili, so prijavitelji izboljšave izdelali polzevo vreteno v naših delavnicah. Kljub veliki tehnični zahtevnosti obdelave polzastega vretena je avtorjem uspelo izdelati v domači delavnici enakovrednega oziroma boljšega kot je bil uvoženi.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Avtorjem Alojzu Mesojedcu, Ibrahimu Tibiču in Mitju Benedičiču je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za rešitev problema spiranja dimnih plinov na regeneraciji v TOZD HV Bela. V procesu obratovanja TOZD HV Bela je tudi oddelk regeneracije kislin. Tu se z uparjanjem v reakcijski peči regenerira odpadna kislina iz lužilnice tako, da se na dnu izloča trden prah železovega oksida, plinast klorovodik pa se v sledeči koloni spira z vodo v okrog 18 % solno kislino, ki se vrača v lužilnico. Preostali klorovodik in prah v odvodnih plinih se z vodno paro odvajata v naknadno spiranje z vodo v dimniku in v atmosfero. Ekološke meritve na lokaciji regeneracije so pokazale, da vrednosti nezaželenih elementov v dimnem plinu presega dovoljene norme. Zaradi premajhnega tlaka vode in neustreznih diz za razprševanje vodne megle, dimnih plinov ni bilo mogoče spirati. Na zahtevo krajanov in poslovnega odbora Železarne so avtorji rešili ta problem tako, da so vgradili reducirni ventil in s tem povišali pritisk vode ter izdelali posebne dize, katere so vgradili v dimnik. Poleg tega so avtorji z izvedeno predelavo omogočili tudi preklap s hidranta na hladilno vodo in tako zagotovili nemoteno obratovanje regeneracije ter napajanje zvonaste peči s hidrantom vodo v primeru izpada hladilne vode.

TOZD ŽICARNA

Avtorjema Sašu Pibru in Borutu Cegnarju je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za izdelavo pakirne naprave za pakiranje kartonov na lesene palete. Na liniji za pakiranje kolotov v kartone oziroma na palete delajo tri delavke. Dve ovijata žico in etiketirata ter vstavljata v karton. Stroj za sponkanje kartonov zapre in karton potuje po valjčnicah do dvizne mize. Pred izdelavo pakirne naprave je morala tretja delavka dvigniti karton z valjčnic in ga postaviti na paleto. Pri poprečnem številu 744 koloti v osmih urah to pomeni dvigniti in prestaviti na paleto

11.160 kg žice. Po izdelavi pakirne naprave delavka samo nadzoruje avtomatsko nakladanje kartonov na paleto. Pakirna naprava je izdelana doma in to iz domačih materialov oziroma elementov. Prednosti pakirne naprave: odpadlo je težko fizično delo, adjustiranje lahko opravljajo ženske, odpravljeni so vzroki za obolenje hrbtenice, zmanjšala se je odsotnost zaradi bolezni.

TOZD REMONTNE DELAVNICE

Odbor za gospodarstvo je obravnaval idejno rešitev o tehnološki obdelavi predračunov in kalkulacij s pomočjo ERC avtorja Tomaža Iskra ter sprejel sklep, da je idejna rešitev koristna in izvedljiva, vendar je iz objektivnih razlogov ni mogoče realizirati. Za idejno rešitev je bila avtorju odobrena nagrada v skladu s 68. členom pravilnika o varstvu in vrednotenju izumov, tehničnih izboljšav ter drugih oblik inventivnega ustvarjanja.

TOZD TRANSPORT

Avtorjema Ivanu Justinu in Janezu Otrinu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za izdelavo nosilnih ročic za obračanje livnih voz v TOZD Transport. Zaradi neugodnih pogojev tujih izvajalcev je bilo odločeno, da se izvedejo generalni remont livnih voz v domači delavnici. Ker je za uspešen remont gornjega dela livnega voza potrebno tega obrniti, so prva dva voza obrnili s tirnim dvigalom in žičnimi vrvmi na nasipu in nato naložili na posebne postavke in pripeljali v delavnico. Tako obračanje in kasnejši prevoz prek kretnic pa ni primerno in spada v vrste nevarnih improviziranih opravil. Avtorja izboljšave sta dala izdelati posebno skonstruirani nosilni ročici, katere pritrdijo na gornji del livnega voza. Nato s tirnim dvigalom dvignejo zgornje ogrodje voza in ga postavijo na posebne vozičke ter pripeljejo na popravilo v delavnico.

TOZD ELEKTRODE

Avtorjema Mirku Zupanu in Jožu Ceju je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za predelavo finnega pomika okvirjev za elektrode do mejnega stikala v sušilni peči E linije 1. V sušilni peči E linije 1 je nameščenih 838 okvirjev, ki transportirajo elektrode od vstopa v peč, prek sušilnih kanalov do izstopa. Pogostost ustavitve in ponovnega pomika je zelo velika. Fini pomik je bil prvotno izveden s kombiniranim dvojnimi elektro motorjem, kjer je večji elektro motor služil za grobi, manjši pa za fini pomik. Po večletnem obratovanju so nastale težave s finim pomikom, ker so se pojavljali na majhnem motorju zelo pogosti zlomi osi. Zaradi navedenih okvar in problema uvoza elektro motorja sta avtorja predlagala predelavo pogona z domačim elektro motorjem in jermenskim prenosom.

Avtorjema Antonu Prežljku in Silvu Kapusu je bilo odobreno enkratno posebno nadomestilo za predela-

Sodelavka pri signiranju slabov (foto I. Kučina)

vo vezja za predčasen vklop grelcev in verige v sušilni peči 2 linije 1. V sušilni peči sušijo elektrode pri temperaturi okrog 500 stop. C, kar je odvisno od kvalitete elektrod. Peč je nastavljena tako, da se vklopi eno uro pred pričetkom dne. Prvotna izvedba vklopa je bila takšna, da so se vklopili samo grelci, veriga, ki nosi elektrode, pa je mirovala. Z naraščanjem temperature v peči je prišlo do neenakomernega segrevanja verige in kasneje pri obratovanju do deformacij in okvar. Avtorja sta s prevezavo omogočila tudi pogon verige. Pri tem veriga v peči kroži in se enakomerno ogreva in ohlaja.

Odbor za gospodarstvo je avtorjema Antonu Prežljku in Silvu Kapusu odobril enkratno posebno nadomestilo za preklap grelcev varilnih čeljusti in prestavitve krmilne omare na pakirnih napravah linije 1 in linije 4. V prvotni izvedbi je bila ta naprava sestavljena tako, da sta bili dve varilni čeljusti vezani na en regulacijski trafo in trafo za napajanje. Vsi regulacijski in napajalni transformatorji so bili vgrajeni v stikalni omari. Ta stikalna omara je med obratovanjem stalno vibrirala, zato so se pojavljale zelo pogoste okvare. Napravo sta avtorja izboljšala tako, da sta na vsako varilno čeljust namestila poseben regulacijski napajalni trafo in rele. Sedaj se zelo

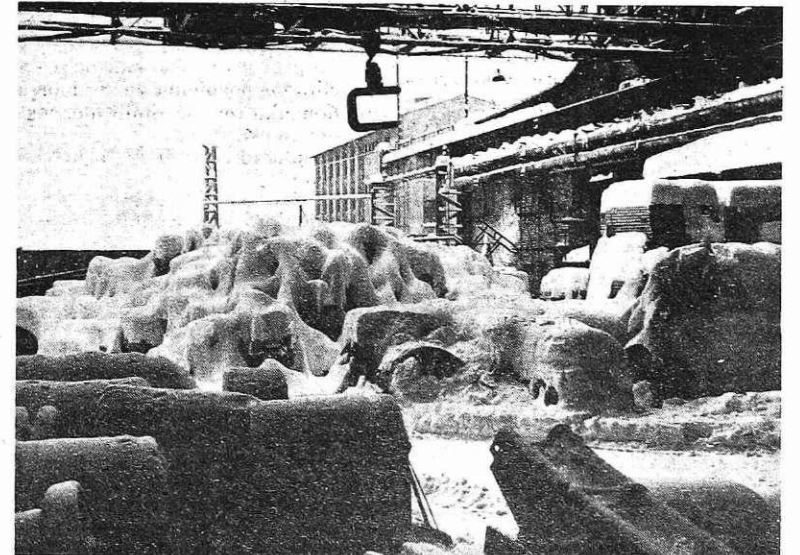
natančno lahko nastavi vsaka čeljust posebej. Stikalno omaro sta tudi ločila od naprave za ovijanje paketov in jo namestila na samostojne nosilce. Vse regulacijske, napajalne transformatorje in releje sta avtorja nadomestila z domačim materialom. K relejem sta namestila tudi kondenzatorje proti iskrenju, da releji zdržijo dvakrat dalj od prejšnjih brez zaščite.

I. P.

Železarski globus

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Ameriško podjetje Intersted Tehnologije je razvilo nov kontinuirni postopek za izdelavo jekla v obločnih električnih pečeh. Ta postopek omogoča neprekinjeno zakladanje vložka v peč in s tem tudi nepretrgano obratovanje peči ob polni moči. Postopek, imenovan Consteel, ima v svojem sklopu tudi predgrevanje vložka z odpadnimi dimnimi plini in intenzivno uporabo kisika. Čas med dvema preobdoba je 40 do 50 minut, kar je precej manj kot pri konvencionalnem procesu. Postopek omogoča proizvodnjo navadnih in posebnih vrst jekel, višjo produktivnost ob manjši specifični porabi električne energije in elektrod.

Te dni v valjarnah na Javorniku (foto I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, tehnične službe, zbora delavcev strojno emontnih delavnic, hidravlika in pnevmatika, montaža Javornik, elektrodelavnica, delavnica elektrostrojev 1 in 2, elektroenergijski oddelk, zbora delavcev gradbenoremontnih delavnic, vodstvo GRD, tesarji, mizarji, kleparji, zidarji, plastika, gradbenoremontna delavnica Javornik, zbora delavcev RTA er RTA 1, 2, 3, 4, 5 in 6. Razpravljale so predvsem o osnutku amoupravljane sporazuma o skupnih osnovah in merilih za letitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne poabe v DO ŽJ, o sporazumu o oblikovanju in uporabi prihodov, razporejanju skupnega dohodka in o združevanju v sklade LB — Temeljne banke Gorenjske, Kranj, ponekod pa tudi o azvidu del in nalog.

Iz TOZD VZDRŽEVANJE smo prejeli zapisnike delnega zbora delavcev vzdrževanje Plavž, vzdrževanje jeklarne 1 in 2, vzdrževanje HVZ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice (in TIDN), vzdrževanje Javornik 1 in 2, vzdrževanje Bela 1, 2, 3, 4 in 5 ter vzdrževanje HVB. SDS vzdrževanje jeklarne 1 in 2 opozarjata, da e treba najti ustrezen prostor za orodno skladišče ter urediti oslovanje z materialnim skladiščem na JVK. SDS vzdrževanje HVB ugotavlja, da je še vedno vprašljivo, koliko se bo usrečila njihova zamisel o delavnici za vzdrževalce HVB. Zaradi razmer, v katerih morajo delati, so — tako menijo — upravičeni do dodatka za otežkočeno delo že za »normalno delo« v delavnici. Predlagali so, da se ponovno skliče sestanke s predstavnikom poslovnega odbora in sindikata Železarne, z vodjema TOZD Vzdrževanje in Hladna valjarina Bela in z vsemi prizadetimi iz oddelka vzdrževanje Bela. SDS so na sestankih zvolile tudi delegate za sindikalno konferenco.

Iz TOZD ENERGETIKA smo poleg zapisnika z zbora delavcev TOZD (navzočih je bilo 90 delavcev) prejeli še zapisnike SDS vodstva TOZD, parne naprave 1, 2, 3 in 4, delavnica toplotne energije, delavnica elektroenergije, delavnica PIV energije ter PIV energija 1, 2, 3 in 4. SDS parne naprave 1 želi dobiti odgovor na vprašanje, ki ga je postavila na sestanku 6. novembra 1984 pod točko 2. Na sestanku SDS delavnica toplotne energije je eden izmed članov postavil vprašanje glede ostajanja amortizacijskih sredstev (»Češ, da jih ne moremo porabiti«). »Če ta sredstva so«, meni SDS, »naj se takoj nabavijo krožne škarje in pnevmatski stroji za kotle.« Posebej so poudarili, da je treba rešiti problem nabave materiala za njuna popravila, do katerega prihaja zato, ker v materialnem skladišču Javornik (razrez materiala) zavlačujejo z razrezom. »Upošteva ti bi bilo treba,« pravijo, »da zaradi omejenega števila pomožnih naprav in njihove trajnosti ne moremo odlagati popravil in z naročilnico preko Georgija čakati 14 dni na razrez materiala za popravilo naprave, ki ga moramo izvršiti takoj.« Vprašujejo tudi, koliko je že napredovalo reševanje problema prostorske stiske in neustreznih delovnih in varnostnih pogojev delavnice toplotne energije. SDS so razpravljale tudi o pripravi na sindikalno konferenco v TOZD in nekatere med njimi v zapisnikih navedle tudi svoja stališča v zvezi z vprašanji, ki jim jih je v pisni obliki zastavil IO OOS. Naj nekatere omenimo: SDS delavnica elektroenergije je načelno proti prispevku za poživitev kulturne dejavnosti v občini (»prispevek, če bi že bil, naj bi bil v odstotku z ozirom na OD«), pa tudi proti predlogu o ustanovitvi blagajne vzajemne pomoči v taki obliki, kot si jo je zamislil IO OOS. Pravijo tudi, da naj svoje poslanstvo v zvezi z rednimi osebnimi dohodki sindikat opravlja na ta način, da ne bo prišlo do vprašanj dodeljevanja socialne pomoči in ozimnice. SDS PIV energija 1 pa pravi, da za kulturno dejavnost že odvajajo mesečno iz osebnih dohodkov ter da je »ponižujoče in nenormalno, če je delavec polno zaposlen, pa mora dobivati socialno pomoč«. Menijo tudi, da bi se glede dodeljevanja ozimnice morali zgleđovati po tistih delovnih organizacijah, kjer jo delavci dobe za polovično ceno. SDS delavnica PIV energije 4 sicer soglaša, da bi bilo treba poživiti kulturno dejavnost v občini, meni pa, da je treba to natančneje opredeliti. Tudi oni so proti dodeljevanju socialne pomoči in ozimnice: »Menimo, da mora vsak delavec, ki je v rednem delovnem razmerju, zaslužiti toliko, da ni socialni problem.«

Delavci v TOZD TRANSPORT so na skupnem zboru obravnavali osnutek sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v DO ŽJ.

Tudi v TOZD DRUŽBENA PREHRANA so se delavci (prisotnih jih je bilo 63, odsotnih pa 42) sestali na skupnem zboru. Vodja TOZD je pod razno člane kolektiva seznanila tudi z možnostjo koriščenja bungalova v Ptujskih toplicah med novoletnimi prazniki in v letu 1985. Bungalov ima sedem postelj, koristili pa naj bi ga v tri namene: v zdravstvene (3 osebe), za preventivno zdravljenje (2 osebi s svojci) in za redne letne oddihe (2 osebi).

V DELOVNI SKUPNOSTI ZA KOMERCIJALNE IN FINANČNE ZADEVE ter v DELOVNI SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE so podobno kot marsikje drugod razpravo o osnutku omenjenega sporazuma organizirali preko delnih zborov delavcev z razmerno visokim številom prisotnim. Skupnega zbora SDS finančnoracunovodskega sektorja in domače prodaje se je udeležilo 140 delavcev, zbora v KSI pa 111 delavcev. Iz teh dveh skupnosti smo posebej prejeli še zapisnika SDS nabava in PGRC, ki sta obravnavali isto problematiko.

Iz DELOVNE SKUPNOSTI ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE smo prejeli zapisnik zbora delavcev sektorja za ekonomiko in organizacijo (prisotnih 94), zbora delavcev OTK (število prisotnih ni navedeno) ter zapisnike SDS raziskovalni oddelk, kemični laboratorij HVB, operativna novogradnja, OID ter oddelke za operativno planiranje proizvodnje. SDS kemični laboratorij HVB je bila pod razno obveščena, da je nekaj rezervnih delov za IR-12 Leco na carini, da pa se ne ve (sestane je bil dne 11. decembra 1984), kdaj bodo dosegljivi. Opozarjajo tudi, da stopka določanja HF z ionoselektivno elektrodo še ne morejo izvesti, ker elektrode še ni. »To se vleče že drugo leto«, poudarja SDS. Dobili pa so zamenjavo za analitika, ki je odšel na drugo delovno mesto. SDS oddelk za operativno planiranje proizvodnje je na sestanku 5. decembra zahtevala odgovor na 2. točko zapisnika SDS z dne 7. novembra, in sicer v zvezi z nagrajevanjem delavcev, ki so bili s 1. oktobrom 1983 priključeni v OOP.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

GRADIVO ZA JAVNO RAZPRAVO O INFORMIRANJU IN KOMUNICIRANJU V ŽELEZARNI JESENICE

(Nadaljevanje s 1. strani)

nimo, da za odločanje še vedno primanjkuje alternativnih predlogov in stališč s pozitivnimi ali negativnimi posledicami. V programih za samoupravne aktivnosti določamo roke javnih razprav in v večini TOZD in delovnih skupnosti te roke upoštevajo, nekateri pa z dostavo gradiva na CPSI kasnijo, kar povzroča težave, še posebej v primerih, ko smo vezani na vprašanja, ki jih moramo usklajevati v širši družbeni skupnosti.

V letu 1984 je začela bistvena novost v sistemu delegatskega obveščanja — izhajanje glasila Delegat, v katerem so objavljena gradiva za seje zborov občinske skupščine in skupščine večine samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti v jeseniški občini (razen za seje SIS pokojninskega in invalidskega zavarovanja, stanovanjskega gospodarstva ter zaposlovanja). Naša raziskava »bralci Železarja o Železarju« je pokazala, da bo potrebno v prihodnje v Železarju kljub izhajanju Delegata objaviti posamezne zadeve. Povratno informiranje članov delegacij in delegatov, le-ti naj informirajo svojo delegatsko bazo, še vedno ni zaživel in stanje je iz leta v leto bolj kritično. Temeljni pogoj za tovrstno informiranje je sama prisotnost na sejah: leta 1983 je bilo dve tretjini konferenc delegacij sklepčnih, lani pa le še ena desetina. Na lanskim februarjski seji delavskega sveta so bili sprejeti štiri sklepi, ki so se nanašali na informiranje in komuniciranje v delegacijah. Prvi sklep, naj vodje delegacij ob začetku mandata prejmejo gradivo, iz katerega bo razvidno delo delegacije v prejšnjem mandatu, bo moč uresničiti spomladi 1986. Pričakujemo, da bomo po končani javni razpravi lahko ugotovili potrebo SDS po pomoči strokovnih sodelavcev iz svojih sredin, ki bodo delegacijam pomagali pri njihovem delu, kar je bil tudi sklep na omenjeni seji delavskega sveta. Tretji sklep, naj CPSI vodi evidenco vprašanj in odgovorov delegacij, ni uresničen, ker se le-ti »kanalizirajo« skozi konference in praksa kaže, da to zadošča. Četrti sklep, naj se v Železarju uvede rubrika »vprašanja in odgovori«, v kateri bi strokovne službe odgovarjale na vprašanja delegacij, ni bil uresničen v celoti; objavljenih je bilo le več pojasnil v zvezi s posameznimi vprašanji konferenc delegacij.

Na omenjeni seji delavskega sveta je bilo tudi sklenjeno: — Vodstva TOZD in delovnih skupnosti morajo zagotoviti izvajanje določb pravilnika o samoupravnem informiranju in komuniciranju ter statuta TOZD (delovnih skupnosti) glede povratnega informiranja. Ker smo na CPSI ukiniteli »zeleno informacijo« in nimamo pregleda nad povratnim informiranjem SDS, pričakujemo, da nam bo javna razprava pokazala, kakšno je obstoječe stanje na tem področju. — CPSI morajo voditi evidenco vprašanj in odgovorov posameznih SDS in samoupravnih organov TOZD in delovnih skupnosti. Vprašanja evidentiramo na CPSI, SDS pa dobivajo odgovore bodisi neposredno od vodij TOZD ali na delavskih svetih TOZD in delovnih skupnosti. Zato povratnega informiranja ne moremo že sedaj oceniti, pričakujemo pa čim več ocen posameznih SDS. Na CPSI bi morali prejeti kopijo vsake pisne povratne informacije strokovne službe. Vprašanja, ki so povezana s programom samoupravnih aktivnosti in tista, ki se pojavljajo v večih SDS, zbiramo na CPSI in tudi poskrbimo za odgovor ustrezne strokovne službe. — Koliko ustrezni samoupravni organi in sindikat zagotavljajo izvajanje odgovornosti v zvezi z informiranjem in koliko delegati delavskih svetov povratno informirajo svoje SDS, pa naj ocenijo delavci v javni razpravi.

— Iz zapisnikov SDS in delavskih svetov bi moralo biti razvidno, ali so na posamezna vprašanja dobili odgovor ali ne. — Koliko so posamezni sklepi že uresničeni, kar pokazala javna razprava, v tem gradivu pa bi opozorili na nekatere specifične probleme, s katerimi se srečujemo delavci CPSI pri pisanju informacij. Nekateri strokovne službe še vedno radi dozirajo informacije, kar opravičujejo bodisi s tem, da posameznih informacij ni mogoče napisati preprosto, da bi bile vsakemu povprečnemu samoupravljalcu razumljive, ali pa da bi posamezne informacije utegnile vznemiriti delavce in bi dosegle nasproten učinek od pričakovanega.

Posebno težavo nam še vedno predstavljajo zapisniki tako SDS kot samoupravnih organov, ki so pisani površno, težko razumljivo, dvoumno, nečitljivo (slednje velja za posamezne SDS), to pa nas ovira tako pri vodenju enostavnih evidenc kot pri nadaljnjih analizah. Z ukinitvijo »zelenih informacij« ne dobivamo več povratnih informacij strokovnih služb in ustreznih organov in tako tudi ne moremo voditi evidenc, koliko posamezne SDS dobivajo odgovore in ali jih prejema pravočasno. Povsem jasno je, da se s samim evidentiranjem vprašanj, opozoril in pritožb stanje na področju informiranja ne more izboljšati. Izboljšalo se bo, če bo res vsak člen v informacijskem procesu odgovorno opravljal svojo nalogo.

V gradivu po zaključeni javni razpravi o samoupravnem informiranju in komuniciranju v Železarju je CPSI pripravil predloge za izboljšanje stanja za delavski svet Železarne. En predlog se je nanašal tudi na poslovna poročila. Na osnovi gradiva pa ni bil sprejet niti en sklep, ki bi se nanašal na to problematiko. Predlagamo, da SDS ponovno ocenijo tako poslovna poročila svojih TOZD in delovnih skupnosti kot Železarne. Tako bomo na CPSI po zaključeni javni razpravi lahko primerjalno ocenili pripombe na poslovna poročila ter predlagali odboru za informiranje, da sprejme ustrezne sklepe ter da jih predlaga v obravnavo in sprejem delavskemu svetu Železarne.

Ker je bil na omenjeni seji delavskega sveta Železarne sprejet tudi sklep, da se ob ponovnem obravnavanju informiranja in komuniciranja v Železarju pregleda tudi vsebinska zasnova Železarja in se jo po potrebi dopolni, v tem gradivu objavljamo le tisti del vsebinske zasnove Železarja, kjer je določeno, o katerih vprašanjih morajo biti delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti resnično, vsestransko, pravočasno in popolno obveščeni: — o pridobivanju dohodka in njegovi razdelitvi (na vseh nivojih od TOZD, delovnih skupnosti, Železarne do SOZD SŽ) ter o perspektivah glede dohodka in njegove delitve, — o pogojih dela in njihovega razvoja v prihodnosti, — o proizvodnji in realizaciji kot temeljnima pogojema za pridobivanje dohodka ter razvojnih možnosti na tem področju, — o planih in programih dela in razvoja, — o delu samoupravnih organov, individualnih poslovnih organov in služb, ki delujejo v okviru delovnih skupnosti, — o kadrovskega socialnih vprašanjih, ki so pomembna za delavčevu samoupravno odločanje, — o dejavnosti družbenopolitičnih organizacij v TOZD, delovnih skupnostih, Železarji in SOZD SŽ, njihovih stališčih, ocenah in pobudah, — o vprašanjih s področja dela samoupravnih interesnih skupnosti, drugih skupnosti, občine, krajevne skupnosti in drugih družbenopolitičnih skupnosti, ki so pomembna za delavčevu samoupravno odločanje, — o aktualnih političnih, gospodarskih, kulturnih, telesno-kulturnih in drugih dogajanjih v občini in širši skupnosti, — o izkušnjah, delu in življenju v sorodnih delovnih organizacijah; predvsem pa delovnih organizacijah v okviru SOZD SŽ, — o pobudah, interesih, stališčih in mnenjih delavcev, — poleg tega pa so zajete tudi poljudno znanstvene informacije, poljudno ekonomska družbena vprašanja, vprašanja s področja ljudskega odpora, revolucionarnih tradicij NOB, literarni prispevki in zabavno gradivo.

V lanskem juliju smo v treh temeljnih organizacijah (Jeklarna, Hladna valjarna Bela in Strojne delavnice) in delovni skupnosti (za ekonomiko, TKR in novogradnje) izvedli anketo »Bralci Železarja o Železarju«. Da bi ugotovili, katera področja vsebinske zasnove oziroma rubrike v glasilu so najbolj brane in da bi zbrali čimveč pobud in predlogov, smo anketirali le bralce Železarja (skupaj 172 delavcev). Interpretacijo rezultatov smo objavljali v Železarju od 4. oktobra do 8. novembra (5 nadaljevanj) in zato v tem gradivu predstavljamo le povzetke raziskave.

— Več kot polovica anketirancev prebere uvodnik le površno, četrtnina pa natančneje; največ jih je mnenja, da uvodnik dovolj aktualno in kritično spremlja družbena dogajanja s posebnim poudarkom na Železarji Jesenice.

— Pri vprašanju, ki se je nanašalo na ustreznost prepisov iz revij v Železarju, se je največ anketirancev izjasnilo, da so ti prepisi preobsežni

in da bi bilo potrebno napraviti povzetke. Glede na bralnost tovrstnih prispevkov in na pripombe anketirancev bi kazalo razmišljati o novi rubriki v smislu »Prebrali smo za vas«, take rubrike so precej pogoste v naših dnevnikih in tednikih, kjer bi bili povzetki najzanimivejših člankov iz drugih revij.

— Najbolj brani so članki, v katerih je zajeta **problematika proizvodnje** (produktivnost, inovativnost, izpolnjevanje planskih obveznosti). Skoraj polovica anketirancev meni, da so ti članki ustrezni, najvažnejša pripomba se je nanašala na potrebnost razlage številčnih podatkov. — **Problematika SOZD SŽ** je po mnenju anketirancev premalo zastopana v glasilu; še posebej tovrstno problematiko pogrešajo delegati delavskih svetov in drugih samoupravnih organov na različnih nivojih.

— Rubrika »**Pregled sestankov SDS**« je najbolj brana med anketiranimi delegati na ravni delovne in sestavljene organizacije. Večina anketirancev pozitivno ocenjuje to rubriko, glavna pripomba pa je bila: pri tej rubriki je potrebna analiza problematike s komentarjem. — Zelo malo anketiranih bralcev prebira **informacije o delu samoupravnih organov**, glavni vzrok pa je, da iz teh informacij zvedo le, kaj je bilo na dnevnem redu sej posameznih samoupravnih organov in da je »premalom izpostavljena najbolj pereča problematika.

— Po rezultatih vpraševancev lahko sklepamo, da je v Železarju kljub izhajanju **DELEGATA** potrebno objaviti posamezne zadeve, ker vsi pač ne prejemajo omenjenega glasila. — V rubriki »**Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah**« bralci pogrešajo več problemso napisanih člankov, menijo, da je preveč prispevkov o delu forumov mladinske organizacije.

— Bralci menijo, da so »**polemični članki**« dobri, ker jih spodbujajo k bolj kritičnemu razmišljanju, pri njih pa največkrat pogrešajo mnenje »druge strani«. — Na strani, kjer so objavljeni **romani, kronike, potopisi in drugo** so med anketiranimi iz temeljnih organizacij najbolj brani romani, v delovnih skupnostih pa potopisi. Zelo ugodno so anketiranci ocenili poročanje o **kulturnih dogajanjih** v jeseniški občini. — Večina anketirancev iz rado-
vliške občine redno prebira rubriko »**Novice iz radovliške občine**«, tri četrte anketiranih bralcev iz jeseniške občine pa meni, da bi bila taka rubrika potrebna tudi za njihovo občino.

— **Športna stran** je med najbolj branimi v Železarju, le tretjina anketirancev pa meni, da je v glasilu potrebno več člankov o **delovanju družbenopolitičnih organizacij** v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih Železarne. — V kulturno umetniški prilogi **Listi** so v temeljnih organizacijah najbolj brani prispevki iz zgodovine delavskega gibanja in NOB v naših krajih, med anketiranimi bralci v delovni skupnosti pa literarni prispevki. — Pričakujemo, da bomo po končani javni razpravi dobili čimveč vsebinskih pripomb in predlogov samoupravnih delovnih skupin, ki se bodo nanašale tako na sprejeto vsebinsko zasnovo Železarja, na sedanji način razdeljevanja glasila in dobili konkretne podatke, v katerih okoljih ostajajo posamezni izvodi ali pa jih delavci niti ne prejemajo.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

Odbor za informiranje je na svoji 6. seji 15. januarja obravnaval gradivo za javno razpravo o informiranju in komuniciranju v Železarji in ga sprejel z naslednjimi predlogi:

1. Ker je v gradivu izostalo področje informiranja prek oglašnih desk, naj delavci v javni razpravi ocenijo stanje le-teh, vsebino informacij, aktualnost tovrstnih informacij in drugo.

2. Vzporedno naj gradivo obravnavajo tudi družbenopolitične organizacije v Železarji s posebnim poudarkom na delovanju delegatskega sistema.

3. Ker smo že v gradivu kot vzrok za nepopolno informiranost delegacij omenili samo nesklepnost, je odbor sprejel stališče, naj se v javni razpravi preveri ustreznost oblike organiziranosti delegacij v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

PES V SLUŽBI CIVILNE ZAŠČITE

- 1) Izkušnje iz El Asnama so švicarski vodniki strnili v 7 točk, torej:
 - 1) Vodnik psa mora imeti pri sebi lahko orodje, s katerim psa maga med iskanjem.
 - 2) Ko pes nakaže, je potrebno takojšnje reševanje zasutega. N smemo izgubljati časa.
 - 3) Vodja enote je uporabna personalna novost. Čeprav sam ne dela s psom, mora biti izkušen vodnik.
 - 4) Vodniki morajo biti oblečeni v dobre vidne oblike (v površnik kričeče barve!).
 - 5) Vodniki morajo biti z vodjem enote povezani z radijsko postajo.
 - 6) Če na terenu deluje več skupin s psi, je nujna povezava zaradi sinhronizacije dela. Ob tem je treba zatreči nezdravo željo po uveljavljanju posameznikov.
 - 7) Ob prihodu skupin s psi se je potrebno poprej dogovoriti s krajevnimi oblastmi, da s tem dosežemo boljše sodelovanje med izvajalci reševalne akcije.

Vir: INTERNATIONAL CIVIL DEFENCE, N°308, RABAT-1981

KEMIJA V SLUŽBI OBRAMBE

Nekdanji ameriški predsednik Jimmy Carter je, ko se je umaknil, zapustil Ameriki in svetu takole oporoko: »Če bi izbruhnil svetovna jedrska vojna, bi se vsako sekundo sprostila sila, enaka uporabljeni v drugi svetovni vojni. To bi trajalo osem ur, kolikor je potreba, da se izstrelijo vse rakete in bombe. V nekaj urah bi bilo ubitih več ljudi kakor v vseh vojnah v zgodovini. Preživeli, če bi sploh bili, bi žveli v brezpu sredi ruševin civilizacije, ki je napravila samomor.«

V zamotanem procesu uporabe povojnih tehnoloških dosežkov vojni tehniki delež kemije ni tako očiten, kot je delež fizike in matematike. Njeno vlogo marsikdo napak izenačuje z razvojem kemičnega orožja — vojnih strupov. Prav zato prevladuje mnenje, da je v prvi svetovni vojni vladala kemija, v drugi pa fizika. Vpliv kemije na razvoj vojne tehnike je veliko globlji in širši, kot je kemija vojnih strupov. Znanost, tehnologija in vojna tehnika niso nikdar delovale eno smerno.

Zahteve sodobnega letalstva in raketne tehnike so pripomogle razvoju metalurgije titana. Nadzvočne hitrosti zadevajo ob toplotni oviro, ki na površini letala pri hitrosti treh machov preseže 300°C, pri hitrosti petih machov pa doseže 1000°C. Aluminijske zlitine je mogoče uporabljati za hitrosti, ki ne presegajo 2,5 macha.

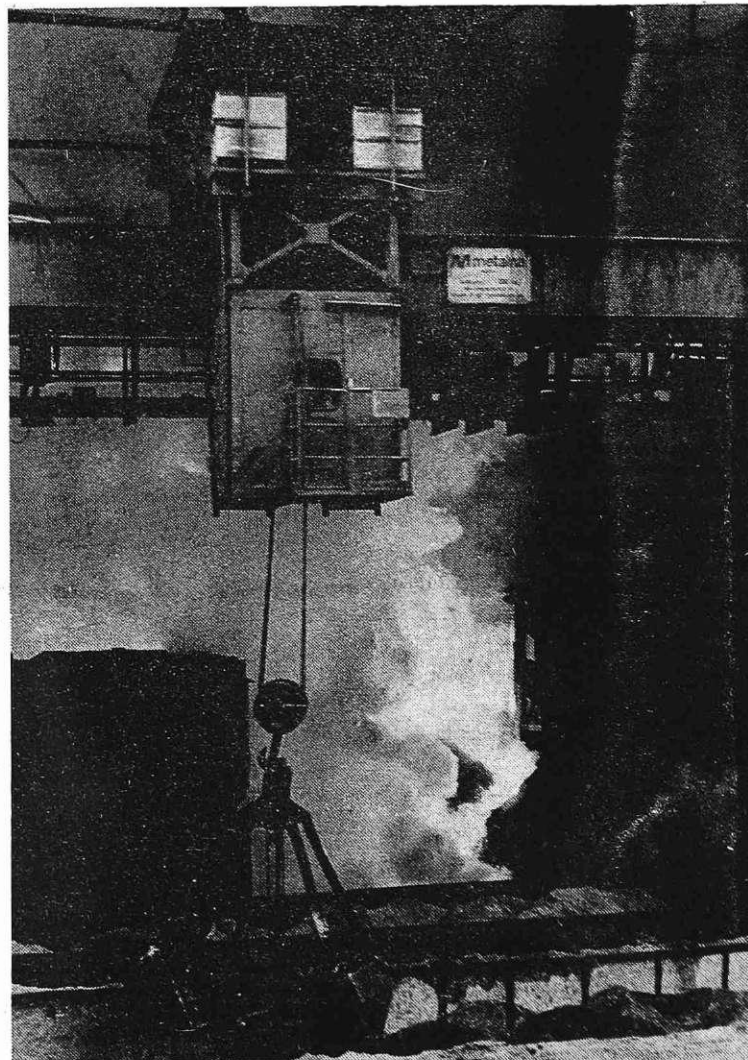
Titanove zlitine lahko brez mehaničnih in kemičnih posegov uporabljamo do temperature 500°C. Kaj pa potem? Hiperzvočni projektilom se postavlja v bran velikanska toplotna ovira — temperatura nad 1000°C. Prenesejo jih le nikljeve-titanove in molibdenove zlitine.

Atomsko ero imenujemo tudi stoletje sintetičnih polimerov. V ogromnem nizu umetnih snovi obstaja tolikšno izobilje lastnosti in možnosti, da si brez njih ni mogoče zamisliti tehničnega napredka. Uporabljamo jih povsod in vsak dan.

Oklepi prihodnosti se bodo bolj in bolj nagibali k plastičnim materialom. Plastične kompozicije omogočajo poleg vrste znanih lastnosti (teža, izolacija, posebne kemične lastnosti) tudi izdelavo nevtronske zaščite in zaščite pred radioaktivnim sevanjem.

Izdelava vse manjših in vse cenejših polprevodniških elementov (mikroprocesorjev) je omogočila nesluteni prodor elektronike v računalniško tehniko, ki jo upoštevajo pri izdelavi manevrirnih raket.

Izumiti zelo čiste osnovne materiale je ključna naloga kemikov na področju nuklearne tehnologije. Čisti izotop Cf (Kalifornija) bi imel kritično maso le 1,5 gr, kar bi zadostovalo za izdelavo nuklearnega projektila v velikosti navadnega naboja.

Prebod na plavžu (foto I. Kučina)

PROIZVODNJA V DECEMBRU 1984

Bistvene problematike glede proizvodnje in vložka v mesecu decembru ni bilo, razen v TOZD Valjarna debele pločevine, kjer proga zaradi pomanjkanja naročil ni obratovala od 3. do 8. decembra 1984. Tako je bila skupna proizvodnja dosežena 101,4 % glede na operativni program. Slabša je bila gotova proizvodnja — odprema, ki je dosegla le 92,5 % operativnega programa. Delno je vzrok manjše odpreme tudi zapora izvoza in pomanjkanje vagonov proti koncu meseca. Cilj finančne realizacije 3,6 milijarde je bil dosežen, vendar tudi na račun povišanja cen. Dobava vložka iz tujih virov je bila sorazmerno dobra, vendar ni dosegla predvidenih količin.

TOZD PLAVŽ

Kljub nekaterim manjšim zastojem so plavžarji zaradi slabše kvalitete rude, znižani operativni program dosegli 112,8 %.

TOZD JEKLARNA

Za december načrtovano skupno proizvodnjo je Jeklarna dosegla 102,1 %. SM Jeklarna je presegla gospodarski načrt proizvodnje jekla za 6,2 %, vendar izpolnjevanje kvalitetenega programa ni bilo najboljšje. Elektro jeklarna je zaostala za nekoliko povišanim operativnim programom za 4,6 % predvsem zaradi odpisa neustrezne proizvodnje in krajših zastojev.

Na napravi za kontinuirno vlivanje gredic so s 6.113 tonami dosegli drugo najvišjo mesečno proizvodnjo, od kar obratujejo in za 39 % presegli gospodarski načrt.

TOZD LIVARNA

Za december načrtovano skupno proizvodnjo je TOZD dosegla 100,6 %, tujim naročnikom pa so odpremili 60,8 ton odlitkov ali 121,6 % predvidenih z gospodarskim načrtom.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

TOZD je z operativnim programom načrtovano skupno proizvodnjo dosegla le 93,7 %, čeprav večjih okvar ni bilo, razen 12. decembra, ko je prišlo do okvare nastavne naprave na blumingu. Tudi prodaja ni bila na planirani višini in je bila dosežena le 72,8 %. Potisna peč je obratovala od 13. do 25. decembra in je bila to ena najboljših kampanj obratovanja te peči tako po specifični porabi energije kot po proizvodnji, vendar pa cilj 700 ton slabov na dan še vedno ni bil dosežen. Črno senco na obratovanje potisne peči meče dejstvo, da je bilo izvaljano premalo jekla nerjavnih kvalitet, ker vložek ni bil pravočasno obruščen zaradi okvar brusilnih strojev.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Valjarna žice je v decembru obratovala dobro in dosegla z operativnim programom načrtovano skupno proizvodnjo 103,9 %. Izpada gotove proizvodnje za prodajo (81 %) je kriv nepravčasno pripravljen vložek, nekaj pa pomanjkanje naročil ustreznih kvalitet v dimenzijah valjanja, ki so bila na programu v decembru.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Z operativnim programom, ki je bil nižji od gospodarskega načrta za usluge prevajanja (ker ni bilo tujege vložka), načrtovane proizvodnje TOZD ni dosegla niti v skupni proizvodnji (93,9 %) niti pri odpremi (93,0 %). Vzrok je v tem, da od 3. do 8. decembra ni obratovala valjavska proga zaradi pomanjkanja naročil v enostavnejših kvalitetah in dimenzijah pod 20 mm.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Tako kot že nekaj mesecev nazaj je tudi v decembru ta TOZD obratovala dobro in dosegla z operativnim programom načrtovano skupno proizvodnjo 110,3 % in odpreme 106,6 %. Dinamo jekel so izvaljali 2.257 ton, nerjavnih kvalitet pa 300 ton. Proizvodnja dinamo jekel je bila nižja zaradi remonta CRNO linije.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Tudi ta TOZD je v decembru obratovala dobro in je z nekoliko nižjim operativnim programom (prestavljjen remont Siemaga) predvideno skupno proizvodnjo dosegla 103,1 %, prodajo pa 109,8 %. Dinamo jekel so izvaljali 454 ton, kvalitetnih jekel pa 278 ton.

TOZD ŽIČARNA

Prav tako kot soseda je tudi Žičarna v decembru obratovala dobro. Zaradi pomanjkanja žičarjev in naročil v debeli žici so znižani operativni program glede na gospodarski načrt dosegli 110,6 %, odpremo pa 107,8 %. Patentirane žice so izdelali 1.057 ton, VAC žice 773 ton in EPP žice 87 ton.

TOZD PROFILARNA

Zaradi remonta ALPINA stroja, ki v mesecu decembru ni bil predviden, je bil operativni program nižji od gospodarskega načrta, vendar pa je kljub temu TOZD z dobrim delom uspelo preseči z gospodarskim načrtom predvideno količino. Operativni program pa je bil izpolnjen v skupni proizvodnji 114,4 %, prodaja pa 134,2 %.

TOZD VRATNI PODBOJI

Z gospodarskim načrtom predvideni skupna proizvodnja in prodaja sta bili doseženi 107,9 %.

TOZD JEKLOVLEK

Za december načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena s

101,3 %, prav tako pa tudi gotova proizvodnja (101,2 %), vendar je bila odprema zaradi pomanjkanja vagonov dosežena le 84,8 %.

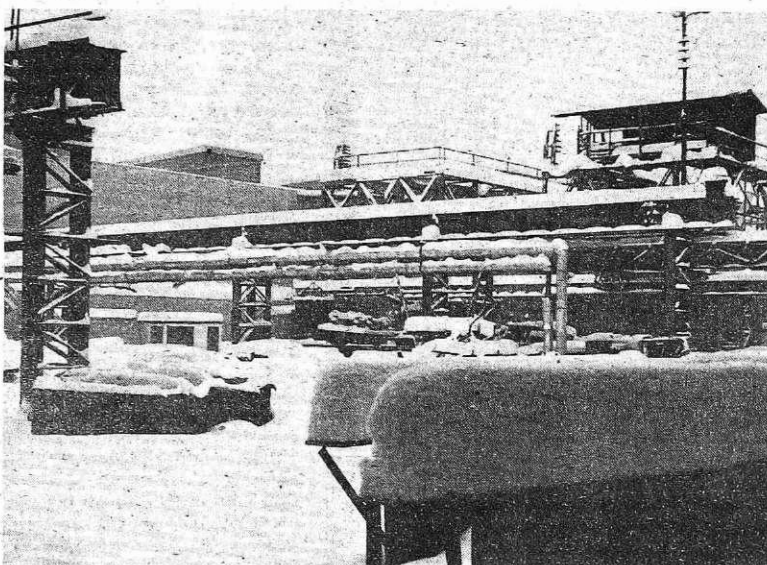
TOZD ELEKTRODE

Gospodarski načrt skupne proizvodnje za december so dosegli 107,8 %, prodaje pa 106,7 %. Mesečni načrt ni bil dosežen le pri varilnih žicah zaradi pomanjkanja vlečene žice.

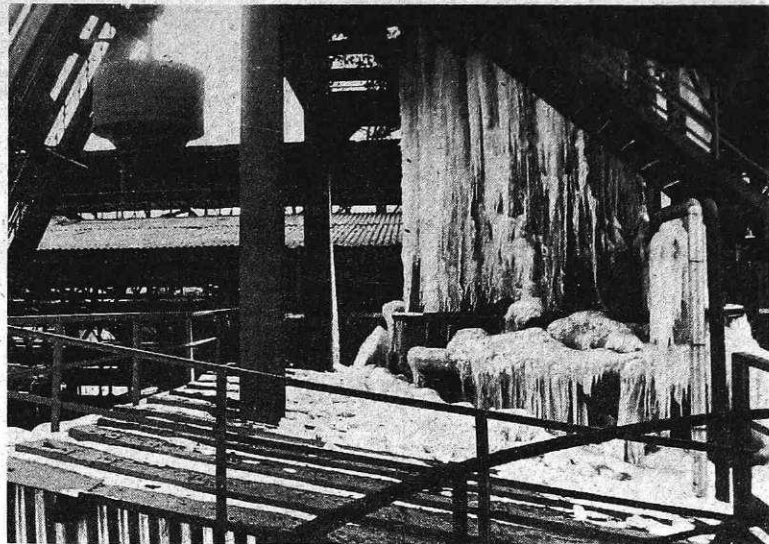
TOZD ŽEBLJARNA

Zaradi planirane proizvodnje navojnih žebeljev je bil operativni program v tem mesecu nižji od gospodarskega načrta, čeprav navojnih žebeljev niso naredili nič, so znižani plan dosegli le 93,3 % tako pri skupni kot gotovi proizvodnji. Zaradi prepreževanja v izvoz po 15. decembru pa je bila prodaja še slabša in dosežena le 81,5 %. Glavni vzrok izpada proizvodnje so nenormalno visoki zastoji.

Miloš Piščanec

»Pobeljena« Železarna (foto I. Kučina)

Te dni na plavžu (foto I. Kučina)

IZVOZ V DECEMBRU IN LETU 1984

V lanskem letu smo načrtovali, da bomo izvozili za 35.513.000 dolarjev naših izdelkov. Ta načrt smo izpolnili 80 odstotno, saj smo izvozili za 28.398.300 dolarjev izdelkov. Program izvoza na konvertibilno področje smo izpolnili 87,7 odstotno (20.287.900 dolarjev od načrtovanih 23.123.000 dolarjev), na klirinško pa 65,5 odstotno (8.110.400 dolarjev od načrtovanih 12.390.000 dolarjev).

K takemu rezultatu je prispevala tudi slaba izpolnitev izvoza v decembru, saj smo od načrtovanih 2.112.000 dolarjev iztržili le 1.641.000 dolarjev. Program izvoza za december smo izpolnili le 77,7 odstotno. Tako izpolnjevanje izvoza v decembru so na oddelku za izvoz že prej predvideli, ker je december v tujini čas dopustov in smo morali vse pošiljke odpremiti do 15. decembra. V tem času so v tujini tudi obvezne letne inventure, zato naši kupci ne želijo prejemati novega blaga.

Kljub tem oviram smo le izvozili 750 ton žičnikov v ZDA in 794 ton hladno oblikovanih profilov v ZRN. Ker vzhodnoevropske države niso imele zapore, smo v Sovjetsko zvezo izvozili vse dogovorjene količine (pet tisoč ton varilnih elektrod) in tako izpolnili letne obveznosti do te države.

Za konvertibilni izvoz na oddelku še nimajo celovite analize, pravijo pa, da smo preveč zanemarili izvoz na klirinško področje, ki je vir oskrbe z jeklenim odpadkom in toplo valjanimi trakovi. V lanskem letu na Češkoslovaško nismo izvozili 1340 ton nerjavne pločevine, 300 ton

embalirnega traku in 1000 ton varilne žice VAC v skupni vrednosti 3.727.000 klirinških dolarjev.

Če bi izpolnili dolg do Češkoslovaške, bi v celoti izpolnili plan izvoza na klirinško področje. To bi bili toliko bolj dolžni storiti, ker so Čehi že začeli dobavljati toplo valjane trakove, kot je bilo sklenjeno.

Lilijana Kos

Železarski globus

BRAZILIJA

Brazilske železarne postajajo vedno večji izvozniki svojih proizvodov. Leta 1983 so izvozile 5,16 milijona ton, kar je bila skoraj dvakrat večja količina kot v letu 1982. Največji kupec so bile ZDA z 1,24 milijona ton, nato Iran v zamenjavi za nafto 546.000 ton in na tretjem mestu je bila LR Kitajska s 474.000 tonami. Ostali kupci so bile Japonska, Alžirija, Argentina, Saudska Arabija, Tajskaja, Južna Koreja in Turčija. Vsaka med njimi je uvozila več kot 100.000 ton.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMA V DECEMBRU 1984

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	16.000	13.000	14.661,5	91,6	112,8	—	—	—	—	—	—	
JEKLARNA	41.400	41.650	42.540,0	102,8	102,1	—	—	—	—	—	—	
— SM	25.900	25.900	27.516,2	106,2	106,2	—	—	—	—	—	—	
— EL	15.500	15.750	15.023,8	96,9	95,4	—	—	—	—	—	—	
— ASEA	6.800	6.925	6.951,4	102,2	100,4	—	—	—	—	—	—	
— LM	8.500	8.625	7.816,1	92,0	90,6	—	—	—	—	—	—	
— BBC	200	200	256,3	128,2	128,2	—	—	—	—	—	—	
LIVARNA	160	160	161,0	100,6	100,6	50	50	60,8	121,6	121,6	60,8	
— jeklo	157	157	159,0	101,3	101,3	50	50	60,6	121,2	121,2	60,6	
— kovino	3	3	2,0	66,7	66,7	—	—	0,2	—	—	0,2	
BLUMING-ŠTEKEL	34.800	34.800	32.600,9	93,7	93,7	7.800	6.300	5.543,6	71,1	88,0	4.583,5	
— Bluming	16.500	16.500	15.277,7	92,6	92,6	500	500	325,3	65,1	65,1	310,4	
— Štekel	15.220	16.000	14.042,5	92,3	87,8	4.750	3.500	3.008,7	63,3	86,0	2.443,4	
— Štekel storitve	530	—	1.066,8	201,3	—	—	—	—	—	—	—	
— Termična obdelava	2.550	2.300	2.213,9	86,8	96,3	2.550	2.300	2.209,6	86,7	96,1	1.829,7	
VALJARNA ŽICE	9.680	9.680	10.061,7	103,9	103,9	2.250	2.250	1.821,5	81,0	81,0	1.573,6	
— Valjarna žice	9.680	9.680	10.061,7	103,9	103,9	—	—	—	—	—	—	
— Valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	6.390	5.700	5.350,7	83,7	93,9	5.530	5.530	5.310,7	96,0	96,0	5.143,0	
— Valjarna debele pločevine	5.700	5.700	5.415,6	95,0	95,0	—	—	—	—	—	—	
— Valjarna debele pločevine storitve	690	—	—64,9	—	—	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA BELA	8.300	8.300	9.151,6	110,3	110,3	7.730	5.260	6.948,3	89,9	132,1	5.607,2	
— Hladna valjarna Bela	7.870	5.300	7.052,5	89,6	133,1	—	—	—	—	—	—	
— Hladna valjarna Bela storitve	430	3.000	2.099,1	488,2	70,0	—	—	—	—	—	—	
HLADNA VALJARNA JESENICE	2.650	2.070	2.134,6	80,6	103,1	2.230	1.870	1.986,2	89,1	106,2	2.054,4	
— Hladna valjarna Jesenice	2.440	1.870	2.059,8	84,4	110,2	—	—	—	—	—	—	
— Hladna valjarna Jesenice storitve	210	200	74,8	35,6	37,4	—	—	—	—	—	—	
ŽIČARNA	4.600	4.000	4.424,2	96,2	110,6	3.160	2.570	2.866,8	90,7	111,6	2.769,9	
— Žičarna	4.600	4.000	4.409,5	95,9	110,2	—	—	—	—	—	—	
— Žičarna storitve	—	—	14,7	—	—	—	—	—	—	—	—	
PROFILARNA	1.800	1.600	1.831,1	101,7	114,4	1.520	1.350	1.790,6	117,8	132,6	1.812,7	
— HOP	1.565	1.395	1.698,9	108,6	121,8	1.450	1.280	1.655,2	114,2	129,3	1.679,0	
— HOP storitve	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— ronđele	50	50	35,9	71,8	71,8	50	50	35,9	71,8	71,8	36,5	
— ronđele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— diski storitve	110	110	32,7	29,7	29,7	—	—	—	—	—	—	
— deli za cestno ograjo	45	45	63,6	141,3	141,3	20	20	99,5	497,5	497,5	97,2	
SKLADIŠČE 38	130	130	—	—	—	130	130	—	—	—	—	
VRATNI PODBOJI	100	100	107,9	107,9	107,9	100	100	107,9	107,9	107,9	114,0	
JEKLOVLEK	2.080	2.080	2.106,8	101,3	101,3	2.060	2.060	2.084,0	101,2	101,2	1.746,1	
ELEKTRODE	1.740	1.740	1.875,3	107,8	107,8	1.560	1.560	1.664,1	106,7	106,7	1.686,1	
— elektrode + varilna žica	1.430	1.430	1.467,6	102,6	102,6	1.430	1.430	1.466,0	102,5	102,5	1.489,6	
— varilna žica storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— varilni prašek	70	70	71,7	102,4	102,4	70	70	70,8	101,1	101,1	69,1	
— suha el. masa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— ognjevarni material	240	240	336,0	140,0	140,0	60	60	127,3	212,2	212,2	127,4	
ŽEBLJARNA	1.030	980	913,9	88,7	93,3	1.030	980	913,9	88,3	93,3	798,7	
MONTER DRAVOGRAD	1.180	625	484,0	41,0	77,4	1.180	625	484,0	41,0	77,4	484,0	
SKUPAJ:	132.040	126.615	128.405,2	97,3	101,4	36.330	30.635	31.582,4	86,9	103,1	28.434,0	
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	—	—	118,0	—	—	118,0	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	36.330	30.635	31.700,4	87,3	103,5	28.552,0	
Storitve	—	—	—	—	—	1.470	3.310	2.156,3	146,7	65,2	2.156,3	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	37.800	33.945	33.856,7	89,6	99,7	30.708,3	

DECEMBRSKE SEJE SAMOUPRAVNIH INTERESNIH SKUPNOSTI DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

Skupne službe samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti občine Jesenice so nam posredovale informacijo o decembrskih sejah skupščin, ki jo v celoti objavljamo.

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST

Na decembrski skupščini izobraževalne skupnosti Jesenice so obravnavali:

- poročilo o uresničevanju vzgojnoizobraževalnega dela v osnovnih šolah v šolskem letu 1983/84,
- analizo stanja in razvojnih možnosti na področju vzgoje in izobraževanja,
- rebalans finančnega načrta za leto 1984 in osnutek načrta za leto 1985.

Delegati so o predloženem gradivu razpravljali in tudi zahtevali dodatna pojasnila. Ob obravnavi poročila o uresničevanju vzgojnoizobraževalnega dela so imeli največ pripomb na pomanjkanje kazalcev, ki bi bolj opredelili kvaliteto vzgojnoizobraževalnega dela.

Analiza stanja in razvojnih možnosti na področju vzgoje in izobraževanja je bila na predlog delegatov dopolnjena tako, da se mora v prihodnjem srednjeročnem obdobju zagotoviti tudi ustrezne prostorske pogoje za delo glasbene šole. Rešitev naj bi našli v stavbi bivše gimnazije (Center srednjega usmerjenega izobraževanja naj bi po dograditvi prizidka pri stavbi na Ruparjevi 2 te prostore izpraznil). Z delno preureditvijo oziroma prezidavo bi pridobili za glasbeno šolo še dodatne učilnice.

Ob rebalansu finančnega načrta za leto 1984 so delegati zbora izvajalcev opozorili predvsem na problem realnega vrednotenja vzgojnoizobraževalnih programov in s tem tudi realnega vrednotenja dela pedagoških delavcev. Ugotavljali so, da se je materialni položaj pedagoških delavcev bolj poslabšal kot delavcev v gospodarstvu in da ne moremo pričakovati od nezadovoljnega učitelja, da bi dosegel boljšo kvaliteto dela.

Osnutek finančnega načrta za leto 1985 je v javni razpravi do konca februarja.

Andrej Pikon

SKUPŠČINA KULTURNE SKUPNOSTI

Delegati skupščine kulturne skupnosti so na zadnji seji v okviru predlaganega dnevnega reda sprejeli vse posredovane predloge. Med pomembnejšimi omenjamo naslednje:

- Sicer potrjenemu zapisniku so delegati dodali zahtevo po kvalitetnejšem tisku gradiva, saj je bil zadnji DELEGAT poln skorajda humoriističnih napak, še vedno pa ga ne prejemajo številni delegati. Dana je bila pobuda za stalnejše kontaktiranje z vodji delegacij, saj sodelovanje z njimi peša, kar se močno pozna na delu delegacij. Načrtnejše sodelovanje med občinsko knjižnico in kulturnimi animatorji v Železarni naj omenjeni skušajo začrtati v okviru posebne delovne skupine.

— Sprejet je bil rebalans finančnega načrta za leto 1984. V razpravi je bilo opozorjeno na nujno prerazporeditev sredstev za družbene dejavnosti oz. ugodnejši delež znotraj družbenega proizvoda. Zaključiti je treba prizadevanja za ocenitev kulturnih objektov ter zagotoviti redna sredstva za njihovo vzdrževanje. Delegati so sicer soglasno podprli prizadevanja za rešitev prostorske problematike LRP Triglav, vendar so hkrati zahtevali, da se podobno angažira tudi radovljška občina, saj dejavnost LRP Triglav sofinancira. V razpravi o finančnem planu za leto 1985, ki je bil delegatom posredovan kot osnutek, so menili, da je program treba temeljito pretehtati, za vključiti prioritete iztekajočega se srednjeročnega obdobja in bolj kot doslej upoštevati potrebe uporabnikov, ne le pobude in želje izvajalcev.

— V razpravi o oceni izvajanja razvojnih usmeritev jeseniške kulture v obdobju 1981—1985 so delegati precejšnjo pozornost namenili šepavemu delovanju delegatskega sistema. Poudarili so, da je treba urediti status muzejskih in galerijskih dejavnosti v občini, saj so trenutne rešitve lahko le začasne. Amaterska kulturno-umetniška društva pričakujejo pri svojih gledaliških prizadevanjih večjo strokovno in tehnično pomoč Gledališča Tone Čufar, saj sicer zaželeno rasti kvalitete na tem področju ni moč pričakovati.

— Program dela skupščine Kulturne skupnosti Jesenice za leto 1985, sklep o sklenitvi družbenega dogovora o trajnem varstvu spomenikov in grobišč borcev v občini Jesenice in odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov v občini Jesenice so delegati soglasno

sprejeli, s pripombo, da je za uresničitev odloka, predvsem za redno vzdrževanje spomenikov, treba dodatno združevati sredstva z ustreznim družbenim dogovorom.

RAZISKOVALNA SKUPNOST JESENICE

Seja skupščine Raziskovalne skupnosti Jesenice je bila 19. decembra in se je udeležilo 21 delegatov ali 55 %. Delegati so razpravljali o:

- predlogu rebalansa finančnega načrta za leto 1984 in o osnutku finančnega načrta za leto 1985,
- osnutku delovnega programa za leto 1985,
- predlogu analize razvojnih možnosti raziskovalne dejavnosti v občini Jesenice v obdobju 1986—1990 in do leta 2000,
- osnutku poslovnika skupščine Raziskovalne skupnosti občine Jesenice,

— dopolnitvi pravilnika o organiziranju izvajanja programa dejavnosti Raziskovalne skupnosti občine Jesenice,

— osnutku resolucije o politiki družbenega plana razvoja občine Jesenice za obdobje 1981—1985 v letu 1985.

Delegati na predlog rebalansa finančnega načrta za leto 1984 niso imeli pripomb, osnutek finančnega načrta za leto 1985 pa je v javni razpravi do februarja 1985.

Seznani so se tudi s posameznimi raziskovalnimi nalogami, ki so predvidene za leto 1985. V letu 1984 smo namreč prvič objavili razpis raziskovalnih nalog in je bila nanj prijavljena samo ena naloga. Vse ostale naloge smo prejeli ali pred objavo razpisa ali pa šele, ko je potekel rok. Kljub temu pa so člani sveta za razvoj raziskovalne dejavnosti pri raziskovalni skupnosti upoštevali vse prispele predloge raziskovalnih nalog in so tako zajeta vsa področja, ki jih predvideva pravilnik o organiziranju izvajanja programa dejavnosti raziskovalne skupnosti občine Jesenice.

Naslovi posameznih raziskovalnih nalog so:

- Stališča dijakov CSUI do predmetnega področja samoupravljanja s temelji marksizma;
 - Iskanje tehnične izvedbe signalizacije deformacij konstrukcije na žerjavih pred iztirjanjem in med obratovanjem;
 - Izdelava kadrovske projekcije v občini do leta 2000;
 - Daljinsko ogrevanje Kranjske gore;
 - Ropot v mestu Jesenice in njegov vpliv na bivalno okolje v posameznih stanovanjskih soseskah;
 - Raziskava smotnosti porabe zdravil v bolnišnicah SRS;
 - Zmanjšanje časne odsotnosti z dela zaradi nege bolnega otroka;
 - Uvedba novih metod konzerviranja travinja in strniščnih posevkov in njen vpliv na gospodarnost priraje mesa in mleka v subalpskem področju;
 - Gozdna ekološka raziskava na območju občine Jesenice;
 - Uvajanje dosežkov raziskovalno-razvojne naloge "Vzgoja predšolskega otroka za prve osnove usmerjanja v naravoslovje";
 - Energetska bilanca Gorenjske.
- Vse našteje naloge so upoštevane tudi v finančnem programu raziskovalne skupnosti Jesenice za leto 1985.

Na ostale točke, ni bilo niti razprave, niti pripomb, postavljeno pa ni bilo tudi nobeno delegatsko vprašanje.

Iva Faletič

ZDRAVSTVENA SKUPNOST

Občinska zdravstvena skupnost Jesenice je na 13. seji skupščine obeh zborov obravnavala osem točk dnevnega reda. Med najpomembnejšimi točkami dnevnega reda je skupščina obravnavala rebalans finančnega načrta občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za leto 1984.

Znano je, da zaradi prenizke rasti dohodka v občini Jesenice občinska zdravstvena skupnost ni mogla valorizirati finančnega načrta že v juliju, kot so to storile vse zdravstvene skupnosti Gorenjske. Znano je tudi, da so materialni stroški v zdravstvu v letu 1984 rasli nad pričakovanji, zato je bil rebalans finančnega načrta težko pričakovan.

Pri pripravi rebalansa je bila upoštevana rast materialnih stroškov 54 % in rast mase za osebnost dohodke 40 % ter minimalna amortizacija po zakonu.

Delegati obeh zborov so rebalans po enourni razpravi sprejeli, sprejeli pa so tudi začasne prispevne stopnje za leto 1985, kakor tudi osnutek finančnega načrta občinske zdravstvene skupnosti Jesenice za leto 1985, ki je posredovan v dvomesečno javno razpravo.

Delegati so posvetili precej pozornosti predlogu analize razvojnih možnosti v letih 1986—1990 in do leta 2000. Bili so mnenja, da je potrebno v naslednjem srednjeročnem obdobju s planskimi listinami zagotoviti večjo skladnost med planskimi usmeritvami in realnimi finančnimi možnostmi. Zato bo potrebno dosledneje uresničevati družbenoekonomске odnose v svobodni menjavi dela s ciljem, da bi ohranili vsaj doseženo raven zdravstvenega varstva v občini.

Delegati so nadalje razpravljali še o osnutku programa dela skupščine in njenih organov za leto 1985 in ga soglasno sprejeli brez pripomb.

Obravnavali so tudi predlog sprememb samoupravnega sporazuma o uresničevanju zdravstvenega varstva. Ker predlog sprememb vsebuje samo spremembe za poenostavitve postopkov v zdravstvu in ne zahteva dodatnih finančnih sredstev, so delegati predlog sprememb soglasno sprejeli.

Delegati so obravnavali tudi osnutek resolucije o politiki izvajanja družbenega plana razvoja občine Jesenice za obdobje 1981—1985 v letu 1985 in se opredelili: da bomo v letu 1985 zagotavljali doseženo raven zdravstvene varnosti prebivalstva, krepili osnovno zdravstveno dejavnost, preventivno in nego bolnikov na domu ter dosledno uresničevali delitev dela in družbenoekonomske odnose v svobodni menjavi dela.

Nadaljevali bomo tudi v varčevalniški ukrepi zlasti na področjih porabe zdravil, znižanja bolezenskega staleža in zmanjšanja bolnišničnega zdravljenja.

V zdravstvenih organizacijah bomo dali prednost zamenjavi iztrošene medicinske opreme, za katero se bomo dogovorili o združitvi dela amortizacije. Aktivnost bomo usmerjali tudi na razvoj informacijskega sistema, ki je osnova za načrtovanje in samoupravno odločanje.

Božo Sotlar

SKUPNOST OTROŠKEGA VARSTVA

Delegati obeh zborov skupščine Skupnosti otroškega varstva Jesenice so se sestali 20. decembra. Udeležba v zboru uporabnikov je bila 56 %, v zboru izvajalcev pa 62 %. Glede na pomembne dnevni red in zadeve, ki se nanašajo na vsakodnevne skrbi uporabnikov v zvezi z družbeno vzgojo in varstvom otrok, nas presenečajo zapisniki nekaterih konferenc delegacij, da delegacija ni bila sklepna, zato ni obravnavala gradiva.

Največ pozornosti so delegati namenili tretji točki dnevnega reda, in sicer analizi razvojnih možnosti otroškega varstva v občini Jesenice v obdobju 1986—1990 in do leta 2000.

— delegati KS Kranjska gora in OŠ Jeseniško-bohinjskega odreda Kranjska gora so posredovali pripombo, da je v tej KS nujno potreben samostojen objekt za izvajanje vzgojnovarstvene dejavnosti, kar v analizi ni omenjeno;

— delegati VIZ TOZD VVO Jesenice so menili, da je v analizi izpadlo poglavje o zdravstvenem varstvu otrok. Glede prostorske problematike pozdravljajo predvideno rešitev v VVE Franciške Ambrožič, saj je problem resnično pereč in je sanitarna inspekcija odločila odločbo o prenehanju enote samo na podlagi zagotovila, da bo predlagana rešitev čim prej uresničena;

— OZPM predlaga, da bi se na Hrušici preuredila stara zgradba kulturnega doma, vendar so drugi delegati ugotavljali, da bi bila ta rešitev dražja;

— tudi KS Žirovnica meni, da bo v naslednjem srednjeročnem in dolgoročnem obdobju primanjkovalo prostora za redno vzgojnovarstveno dejavnost, ker se število oddelkov šole povečuje.

Po razpravi so delegati skupščine sprejeli sklep, da bodo pripombe na analizo upoštevane pri pripravi samoupravnega sporazuma o temeljnih planu za naslednje srednjeročno obdobje.

Rebalans finančnega načrta so delegati potrdili brez bistvenih pripomb, pooblastili pa so odbor za razvojne in tekoče naloge, da sprejme finančne odločitve v zvezi z razporeditvijo sredstev, ki bi se natekle nad dogovorjenim programom.

Osnutek finančnega načrta in program dela zborov skupščine so dele-

gati skupščine posredovali v javno razpravo.

Delegatska vprašanja so se nanašala na izvajanje samoupravnega sporazuma o spremembah in dopolnitvah samoupravnega sporazuma o uresničevanju pravic do poročniškega dopusta, ustanavljanje varstvenih družin, prejemanje glasila Delegat in možnost podaljšanja delovnega časa v VVO do 16. ure.

Odgovori na delegatska vprašanja bodo objavljeni v naslednji številki Delegata.

Anja Bregant

SKUPNOST SOCIALNEGA SKRBTVA

12. seje obeh zborov skupščine Skupnosti socialnega skrbstva Jesenice 19. decembra se je udeležilo 20 delegatov (52,6 %) v zboru uporabnikov in 8 delegatov (57,1 %) v zboru izvajalcev, kar je res samo zadovoljiva sklepčnost.

Dnevni red seje je bil dopolnjen z dvema točkama, in sicer z obravnavo poročila Skupnosti socialnega skrbstva SRS o valorizaciji preživetnin za leto 1985 in pooblastila koordinacijskemu odboru skupščine, da ugotovi valorizacijski količnik za leto 1985 in ga potrdi ter imenovanjem delegata Skupnosti socialnega skrbstva v svet Centra za socialno delo Jesenice.

Vsebinsa posameznih točk je bila za delegate zanimiva, kar je dokazala tudi dokaj pestra razprava o posameznih problemih od alkoholizma do problemov brezposelnih in mladinskega prestopništva.

Delegati so soglasili tudi s pripombo delegacije KS Cirila Tavčarja, naj bi dnevne rede sej oziroma vsebino posameznih točk popestrili z aktualnimi vprašanji, povezanimi z življenjem v občini in problemi v zvezi z zagotavljanjem socialne varnosti občanov.

Vse pripombe bodo upoštevane pri programu dela zborov skupščine Skupnosti socialnega skrbstva za leto 1985 in pri pripravi samoupravnega sporazuma o temeljnih planu za naslednje srednjeročno obdobje.

Delegati so v nadaljevanju pooblastili koordinacijski odbor skupščine, da v mesecu februarju ugotovi valorizacijski količnik za povečanje preživetnin v letu 1985, potrdi valorizacijo po enotni metodologiji in objavi sklep v Uradnem vestniku Gorenjske.

Osnutek finančnega načrta za leto 1985 je bil posredovan v javno razpravo do konca februarja 1985, pripombe pa bodo upoštevane pri pripravi predloga.

Anja Bregant

SKUPNOST SOCIALNEGA VARSTVA

Delegati skupščine skupnosti socialnega varstva Jesenice so na svoji seji 18. decembra razpravljali o:

- predlogu rebalansa finančnega načrta za leto 1984 in o osnutku finančnega načrta za leto 1985,
- osnutku delovnega programa za leto 1985,
- predlogu analize razvojnih možnosti za obdobje 1986—1990 in do leta 2000,
- osnutku resolucije o politiki izvajanja družbenega plana razvoja občine Jesenice za obdobje 1981—1985 v letu 1985.

Seje se je udeležilo 19 delegatov ali 63 %.

Delegati na predlog rebalansa finančnega načrta niso imeli pripomb, osnutek finančnega načrta za leto 1985 pa je v javni razpravi do februarja 1985. Doslej od ustanoviteljic nismo prejeli še nobene pripombe.

Ob osnutku programa dela so delegati predlagali, da se dopolni in se opredeli vloga hišnih svetov na področju sosedske pomoči.

Osnutek programa dela je prav tako v javni razpravi in dodatnih pripomb nismo prejeli.

Na ostale točke delegati niso imeli pripomb in so jih sprejeli v predlaganem besedilu.

Na seji je bilo postavljeno tudi naslednje delegatsko vprašanje:

Kako se obravnavajo matere — samohranilke pri upravičenosti do socialnovarstvenih pomoči in če so upoštevani vsi dohodki?

Na seji je bil posredovan tudi že odgovor:

Samohranilke morajo obvezno k vlogi za uveljavljanje socialnovarstvenih pravic priložiti izjavo o urejeni preživetni. V nasprotnem primeru pa sploh niso upravičene do socialnovarstvene pomoči. Ko bo urejena skupna evidenca, se bodo nepravilnosti še dosti lažje ugotavljale.

Odgovor je delegate zadovoljil.

Drugi vprašanji in pripomb na seji skupščine skupnosti socialnega varstva Jesenice ni bilo.

Iva Faletič

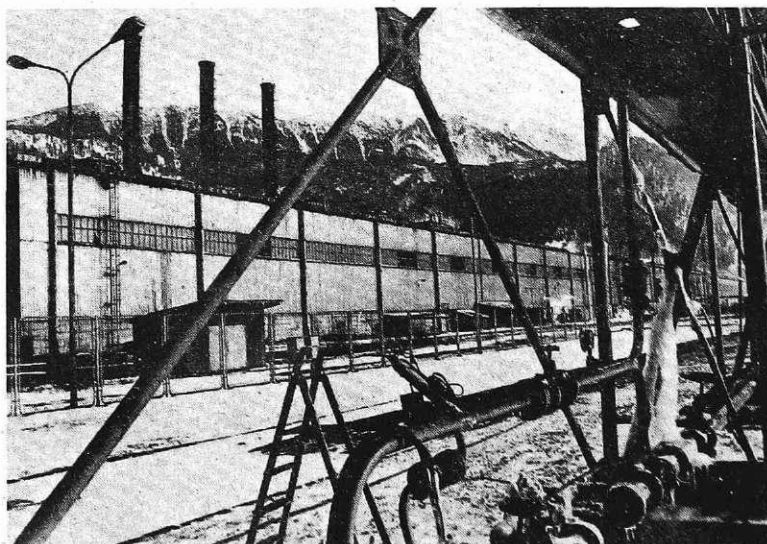
SKUPŠČINA TELESNOKULTURNE SKUPNOSTI

Delegati so se morali zbrati dvakrat, saj prvič noben od zborov ni bil sklepčen. Ko so ugotavljali vzroke nesklepčnosti, je nemalo kritik padlo na način razpošiljanja, pa tudi na odnos do DELEGATA. Zato so delegati predlagali, da v prihodnje okrepimo načine dela z vodji delegacij, oziroma stike z osnovnimi telesnokulturnimi organizacijami.

Razprava v vseh točkah dnevnega reda je bila izjemno skromna. Tako zapisnik kot rebalans finančnega plana so delegati potrdili brez pripomb. Dlje so se zadržali pri oceni izvajanja razvojnih usmeritev jeseniške telesne kulture v obdobju 1981—85 in pri razvojnih možnostih do leta 1995 oz. do leta 2000. Posebno pozornost so namenili problemu pomanjkanja kadrov, ki so in bodo predpogoj za razvoj posameznih telesnokulturnih dejavnosti, doslej neustreznemu odnosu in gospodarjenju s telesnokulturnimi objekti v občini, nedorečenemu statusu vrhunškega športa in problemom rekreacijskega množičnega športa. Podprli so pobudo, naj bi z razširitvijo sredstev za vzdrževanje športnih objektov odprli možnosti za dokončanje športnega parka v Podmežakli, predvsem športne hale. Razvojne možnosti bo natančneje obdelala strokovna skupina.

Program dela skupščine TKS Jesenice so delegati podprli brez pripomb. Predsedstvo TKS je namesto predlaganega družbenega dogovora o stimuliranju jeseniških kategoriziranih športnikov, ki ima ob nedorečenih določilih in statusu tako zveznega kot republiškega dokumenta kaj majavo osnovo, delegatom predložilo v razpravo predlog razdelitve razpoložljivih sredstev za stimulacijo športnikov. Po njem bo TKS Jesenice zagotovila športni dodatek oz. štipendije vsem kategoriziranim športnikom mednarodnega, zveznega in perspektivnega razreda v maksimalnih višinah za zadnje tromeščje 1984, prvi ekipi HK Jesenice pa stimulacije v višini 90 % poprečnega OD v Sloveniji v letu 1984 za vsakega evidentiranega hokejista. Podoben način zagotavljanja stimulacij bo po sklepu skupščine veljal tudi v letu 1985.

Slavko Mežek

Valjarne Bela

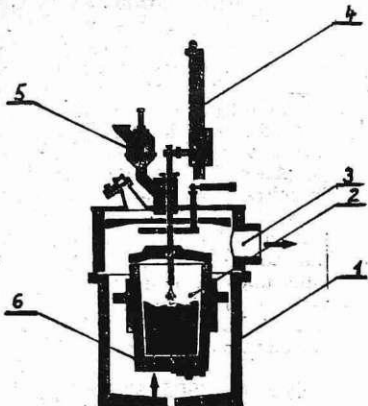
(foto I. Kučina)

KLJUB NEKATERIM TEŽAVAM SMO PRI IZDELAVI NERJAVNIH JEKEL NA VOD NAPRAVI DOSEGLI VELIK NAPREDEK

(Nadaljevanje s 1. strani)

C) ločimo različne kvalitete legure, in sicer:
FeCr suraffine ($C \approx 0,04\%$)
FeCr affine ($C \approx 0,1\%$)
FeCr carbore ($C \approx 6-7\%$) se uporablja le pri izdelavi nerjavnih jekel v vakuumu.

Poleg že omenjenih prednosti nove tehnologije glede cene surovin je na tržišču tudi preskrba z dragim FeCr suraffine problematična oz. težja kot s cenejšim FeCr carbore. Diagram na sliki 3 prikazuje količino izdelanega nerjavnega jekla po mesecih v letu 1984.

Na sliki štev. 1 so razvidni glavni deli VOD naprave: 1 — VOD komora s pokrovom, komore; 2 — ponev s tekočim jeklom; 3 — cev za odsesavanje plinov; 4 — nosilec kopja in kopje za pihanje kisika (O_2); 5 — sistem za legiranje pod vakuumom; 6 — sistem za prepihavanje jekla z argonom (Ar).

Iz histograma lahko razberemo naslednje:

- proizvodnja nerjavnega jekla v VOD napravi je stekla meseca avgusta;
- skupna količina izdelanega nerjavnega jekla v letu 1984 znaša 9.623 ton. To pomeni v primerjavi s prejšnjimi leti, ko smo izdelali okrog 5.000 ton letno, veliko povečanje, in sicer okrog 80 do 100%;
- klasično je bilo v obdobju od januarja do vključno meseca julija izdelano 4.764 ton jekla;
- prek vakuumu je bilo izdelanih 4.859 ton ali 50,5 % celotne količine v letu 1984.

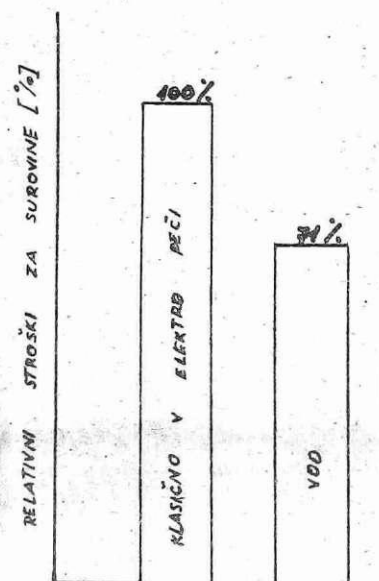
Navedena dejstva jasno kažejo, da je bila nova tehnologija zelo hitro osvojena in že daje spodbudne rezultate.

TEHNOLOGIJA

Primerjava stare in nove tehnologije po posameznih tehnoloških fazah je prikazana grafično od prve do devete faze.

Iz primerjave tehnologij lahko izvedemo naslednje zaključke:

- zaradi uporabe VOD naprave je postopek izdelave v peči krajši;
- obraba peči je manjša zaradi krajšega procesa in občutno nižjih temperatur. Pri klasični tehnologiji znaša temperatura po oksidaciji 1900—2000 stop. C, pri VOD tehnologiji pa ne presega 1700 stop. C. Zato je vzdržnost peči večja;
- uporabljamo cenejše surovine;
- izkoristek kroma, kot glavnega legirnega elementa, je boljši;
- zanesljivost doseganja predpisane kemične analize izdelanega jekla je mnogo večja;
- nižje in natančno nastavljene livne temperature;
- boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

Slika 2

- možno izdelovati ELC kvalitete (manjše vsebnosti C v jeklu);
- izplen in kvaliteta predelanega jekla v končne izdelke je boljša.

ZAKLJUČEK

Osvajanje nove tehnologije, kot je izdelava nerjavnega jekla v vakuumu, je zahtevna naloga. Lahko rečemo, da smo jo uspešno izvedli. Poudariti pa je potrebno naslednje:

- uvažanje proizvodnje je bilo zasnovano načrtno in sistemsko. Izredno uspešno je bilo sodelovanje med raziskovalnim oddelkom in TOZD Jeklarna, pri čemer so pomemben delež prispevali mlajši kadri. To je ponovna potrditev znane resnice, da se z medsebojnim sodelovanjem lažje pride do uspeha in da zapiranje v lastne okvire ni najboljša pot;
- proizvodnja jekla v vakuumu je najožje povezana s kadri, ki pa morajo biti strokovno na dovolj visoki ravni. V našem primeru smo imeli veliko težav, ker ni bilo na voljo dovolj kadrov. Dolgoletna praksa in znanje topilcev z ASEA peči je veliko prispevalo k uspešnemu osvaja-

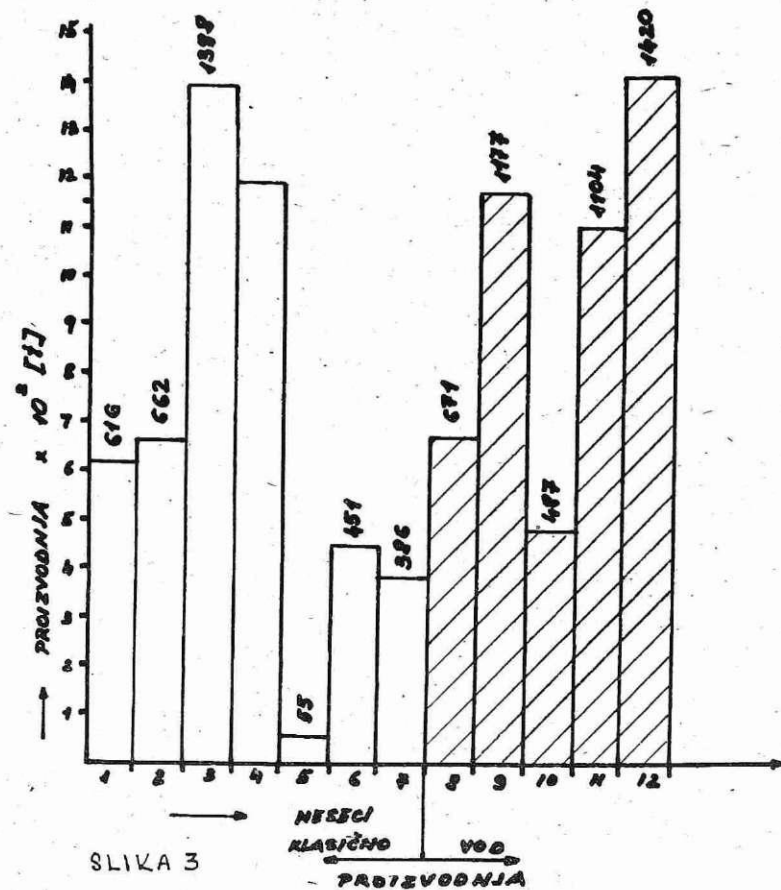
nju tehnologije. Poleg znanja so potrebne tudi izkušnje, ki jih ti ljudje sleherni dan izkazujejo pri delu na VOD napravi; obenem pa vzgajajo že mlajše sodelavce. Nagrajevanje in napredovanje imata pri tem pomembno vlogo. Vzgoji kadrov je potrebno posvetiti izjemno pozornost, ker jih bomo že jutri rabili v jeklarni 2, kjer bo stala enaka naprava;

— surovine: v letu 1984 je bila preskrba s surovinami zelo neenakomerna. To kaže tudi slika 3. Tako močna nihanja v mesečnih proizvodnjah so v precejšnji meri posledica neenakomernih preskrb s surovinami. Tako je občasno močno primanjkovalo kovinskih in nekovinskih dodatkov in ognjeodpornega materiala za obzidavo ponev.

V leto 1985 lahko stopamo optimistično, da nam bo VOD naprava dala še več kvalitetnega jekla, izkušnje in pridobljeno znanje pa omogočilo lažje in uspešnejše delo.

V jeklarni 2 bo stala enaka naprava in izkušnje, pridobljene na tej napravi, nam bodo dragoceno vodilo za uspešno delo v novi jeklarni, od katere vsi pričakujemo največ.

Jože Triplat

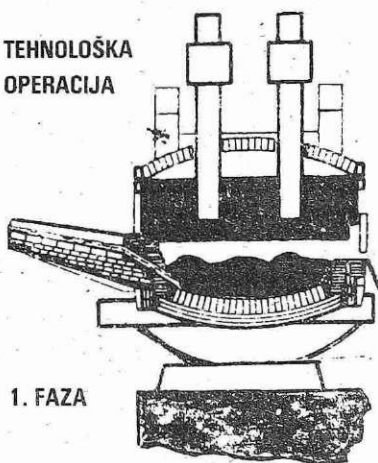
SLIKA 3

Slika 3

KLASIČNA TEHNOLOGIJA

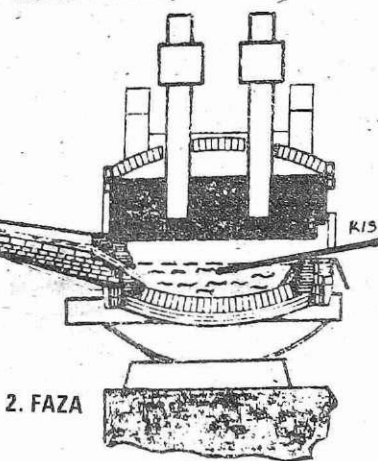
zakladanje in taljenje

TEHNOLOŠKA OPERACIJA

1. FAZA

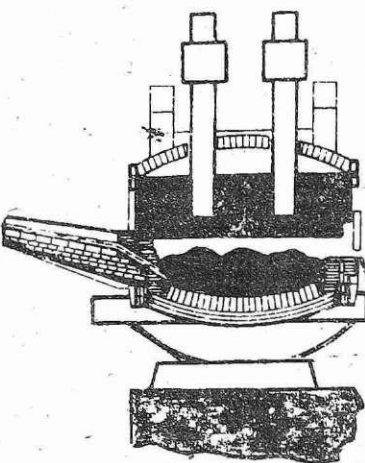
močna oksidacija

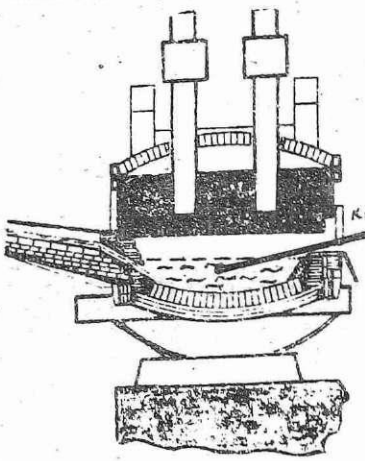
2. FAZA

NOVA VAKUUMSKA TEHNOLOGIJA

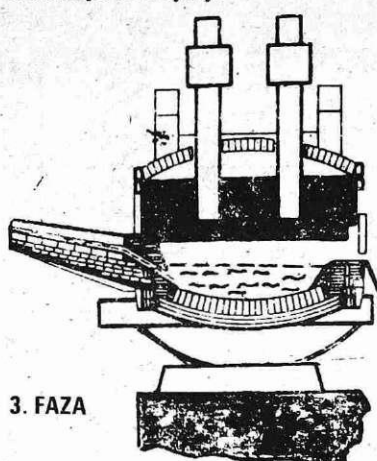
zakladanje in taljenje

delna oksidacija

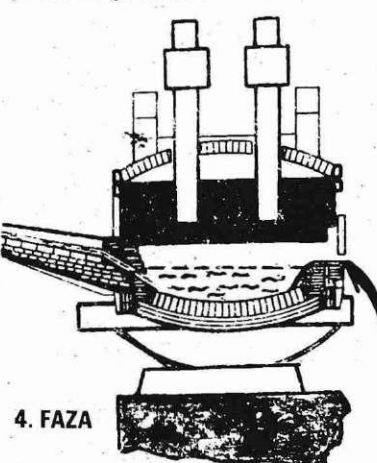

redukcija in hlajenje

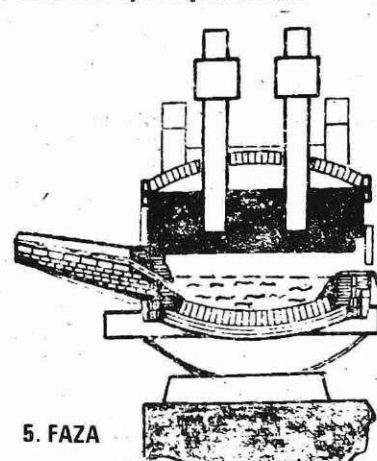
3. FAZA

posnemanje žlindre

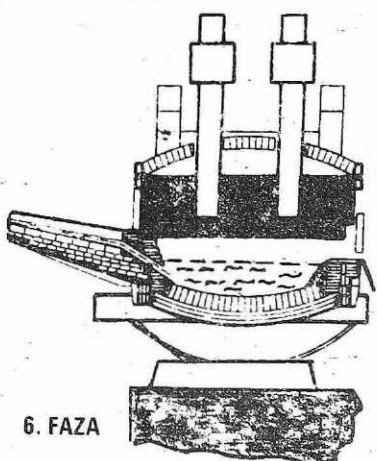
4. FAZA

izdelava rafinacijske žlindre

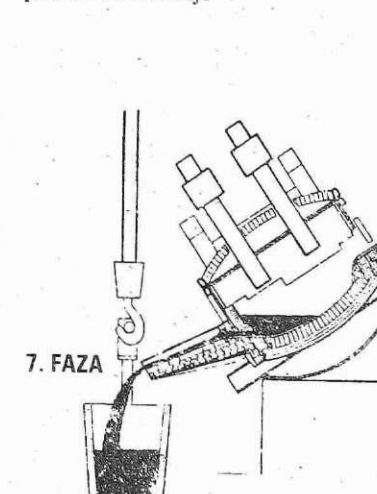
5. FAZA

dodatno legiranje oziroma korekcija kemične analize

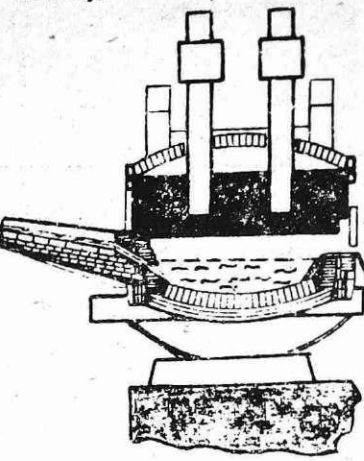
6. FAZA

prebod in vlivanje

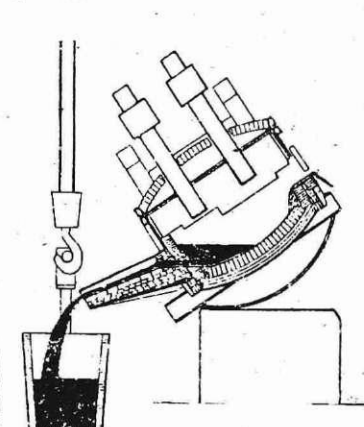

7. FAZA

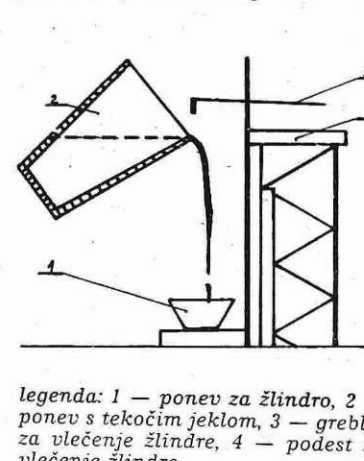
redukcija

prebod

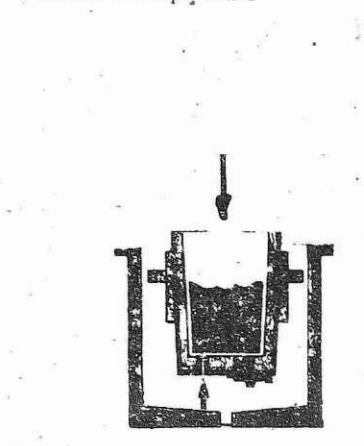

posnemanje žlindre in ponve

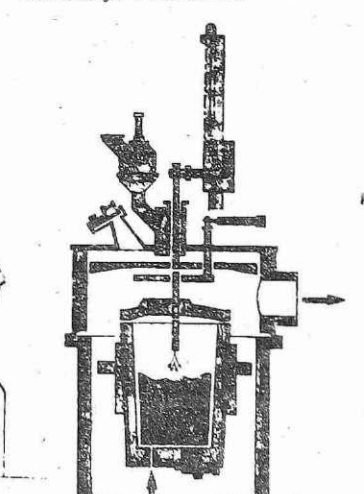

legenda: 1 — ponev za žlindro, 2 — ponev s tekočim jeklom, 3 — greblja za vlečenje žlindre, 4 — podest za vlečenje žlindre

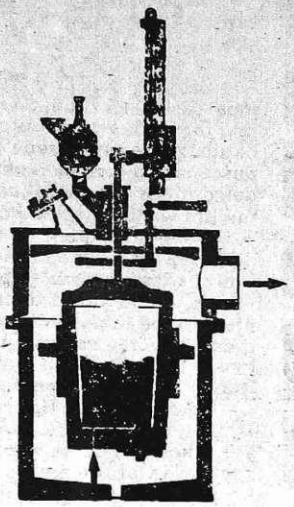
predpriprava pred oksidacijo v VOD: legiranje, namestitev pokrova in meritev temperature

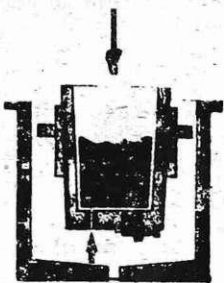
oksidacija v vakuumu

Dopisujte

končno legiranje, nastavitev livne temperature, pričetek vlivanja

8. FAZA

9. FAZA

PREHOD NA REDNO VPLIVANJE NASTALIH TEČAJNIH RAZLIK

DOPOLNILNI PREDLOG ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA K OSNUTKU ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O DEVIZNEM POSLOVANJU IN KREDITNIH ODNOSIH S TUJINO

Uporabniki družbenih sredstev morajo dinarsko vrednost deviznih terjatev in obveznosti izkazovati konec vsakega meseca, najpozneje pa konec trimesčja. Narodna banka Jugoslavije bo dajala začasna posojila pod pogojem, da nastale tečajne razlike prevzamejo pooblašene banke. Vse dosedanje klirinške terjatve in terjatve po 1. januarju 1985 bodo spremenjene v dinarske terjatve. Tečajne razlike, ki nastanejo pri Narodni banki Jugoslavije, bodo v posebnem knjigovodstvu deviznih rezerv. Postopen prehod na polno pokrivanje tekočih tečajnih razlik je predviden v petih letih, po letu 1990 pa bo treba tečajne razlike v celoti pokriti v istem letu, kot te nastanejo.

Problem nepokritih tečajnih razlik pri organizacijah združenega dela, bankah in Narodni banki Jugoslavije se je posebej zaostрил po prehodu na realen tečaj dinarja, po uvedbi realnih dinarskih obresti in ob stabiliziranju ravni celotnega zadolževanja v tujini. Ker so bila z dosedanjimi ukrepi v glavnem rešena vprašanja tečajnih razlik za tuje kredite, uporabljene po 1. januarju 1984, je še odprt problem nepokritih tečajnih razlik za prej dosepele devizne obveznosti. Prav tako pa ni rešeno vprašanje tekočih negativnih tečajnih razlik.

To pa je za posamezne organizacije tako ekonomsko breme, da ga ni mogoče odpraviti z enostavnim prehodom na pravičen postopek izkazovanja in poravnavanja tečajnih razlik. Mimo tega pa nadaljnje odlašanje rešitve tega problema in s tem pokritja nakopičenih in tekočih negativnih tečajnih razlik lahko povzroči težke finančne motnje pri poslovanju gospodarstva in bank, večjo emisijo pri Narodni banki Jugoslavije oziroma večjo inflacijo.

Zaradi tega je zvezni Izvršni svet pripravil in poslal v obravnavo delegatom Zbora republik in pokrajin Skupščine SFRJ dopolnilni predlog k osnutku zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino (k AS 462).

Predlagane dopolnitve celovito rešujejo problem pokrivanja tečajnih razlik na koncu leta 1984 in pokrivanja tekočih negativnih tečajnih razlik po 1. januarju 1985. Določbe predlagajo izvajanje načela prehoda na pokrivanje tekočih negativnih tečajnih razlik na več let in solidarnostno zagotavljanje dela sredstev za pokrivanje teh razlik pri Narodni banki Jugoslavije in pri organizacijah, ki so dobljene finančne kredite iz tujine konvertirale v dinarje.

Dopolnilni predlog, poudarja ob razložitev, rešuje problem tečajnih razlik pri Narodni banki Jugoslavije, pri organizacijah, ki imajo nepokrite tečajne razlike za kredite, namenjene tekoči reprodukciji. Poleg tega so natančneje opredeljena razmerja med uporabniki deviz in nosilci tujih kreditov, odpravljena so fiktivna razmerja deviznih terjatev in obveznosti med domačimi subjekti. Urejena pa so tudi druga pomembna vprašanja obračunavanja in pokrivanja tečajnih razlik.

Predlagane rešitve pa niso mogle zajeti zagotavljanja celotnih dinar-

skih sredstev za poravnavanje deviznih obveznosti, ki za posamezne organizacije dosepejo v plačilo z različno dinamiko. Zagotovljen je le prehod na redno pokrivanje nastalih tečajnih razlik, oziroma so zagotovljeni pogoji, da po razmejitvi tečajnih razlik dinamika poslovanja ne bo ovirala likvidnosti in rednega poslovanja.

OBVEZNO IZKAZOVANJE DEVIZNIH TERJATEV

Ker doslej med letom ni bilo treba obvezno izkazovati stanja deviznih terjatev in dolgov (razen pri bankah), med letom tudi tečajnih razlik ni bilo treba vključiti v obračune. Dopolnitev Zakona pa predlaga, da bi morali uporabniki družbenih sredstev konec vsakega meseca izkazovati dinarsko vrednost deviznih terjatev in obveznosti. Najpozneje pa bi morali to storiti ob koncu trimesčja, in sicer bi morali vrednost izračunati po srednjem tečaju, ki velja zadnji dan v mesecu. Obrazložitev omenja, da je ta dopolnitev nujna zaradi depresiacije dinarja in nujnosti pravočasnega zagotavljanja pokrivanja tekočih tečajnih razlik.

Prav tako je predlagana dopolnitev, ki obvezuje Narodno banko Jugoslavije, da bo dajala začasna posojila pod pogojem, da nastale tečajne razlike prevzamejo pooblašene banke. Doslej so te razlike bremenile Narodno banko Jugoslavije, in sicer je za vrnjene devize plačevala njihovo vrednost po tekočem tečaju, odbijala pa znesek, ki ga je prejela ob odobritvi posojila (v obliki začasne prodaje deviz). Tak način dajanja posojil naj bi veljal za bodoče, medtem ko bo za zatečeno stanje predlagan sprejem posebnih ukrepov v sklopu ureditve medsebojnih deviznih razmerij med bankami in Narodno banko Jugoslavijo.

ODKUP ZATEČENIH DEVIZNIH TERJATEV

Dopolni predlog zveznega Izvršnega sveta predvideva tudi vključitev nekaj novih določb v osnutek zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino.

Tako je predpisan odkup zatečenih deviznih terjatev uporabnikov družbenih sredstev iz leta 1983, in sicer po tekočem tečaju. Odkup deviz je v skladu s rešitvami, ki veljajo od 1. januarja 1984, uporabljajo pa se samo za priliv, ustvarjen v breme te-

ga leta in nadalje. S tem se, pravi obrazložitev, odpravlja anomalija, ki je nastala zaradi tega, ker prej ni bilo urejeno vprašanje prenešenih sredstev.

Gre za stanje na deviznih računih v skupnem znesku okoli 2.600 milijonov dolarjev, ki pa je za državo fiktivno, saj so bile devize uporabljene za plačilo deviznih obveznosti drugih subjektov. Vendar pa ustvarjajo prizadete organizacije na tej podlagi visoke pozitivne tečajne razlike, ki so po drugi strani za banke negativne, vrnitev teh tečajnih razlik pa ni mogoča, ker so sredstva že razdeljena. Tako gredo negativne tečajne razlike v breme banke, če z ustreznimi dogovori ni dosegla, da bremenijo subjekte, na katerih račun so bila plačila opravljena.

Prav tako je predlagana določba, ki bankam omogoča, da od organizacij, ki jim je treba izplačati dinarsko protivrednost deviz, zahtevajo prednostno poravnavo dospelih dinarskih obveznosti in kratkoročnih kreditov, tako da ne bi bilo težav z zagotavljanjem dinarskih sredstev za te namene. Če banke ne bodo mogle takoj prenesti potrebnih dinarskih sredstev, je predviden šestmesečni rok in izplačilo obresti po veljavni obrestni meri za oročene depozite.

Bankam pa bo tudi omogočeno, da za znesek odkupljenih deviznih terjatev plačajo v dinarjih devizne obveznosti organizacij združenega dela, ki so dosepele v plačilo do 1. januarja 1984. Na ta način ne bo več precejšnjega števila sumljivih in neplačanih deviznih terjatev bankam od posameznih organizacij. Hkrati pa te organizacije ne bodo več obremenjene z nadaljnjimi tečajnimi razlikami, s katerimi jih zadolžujejo banke. Prednost pri takem poravnavanju deviznih obveznosti bodo imele organizacije, ki nimajo lastnega deviznega priliva.

SPREMINJANJE KLIRINŠKIH TERJATEV V DINARŠKE

Dopolnilni predlog predvideva tudi, da se vse dosedanje klirinške terjatve in terjatve, ki nastanejo po 1. januarju 1985, spremenijo v dinarske. To je predlagano zaradi tega, ker so imele posamezne organizacije doslej pravico, da imajo klirinška sredstva na računih in dobivajo visoke pozitivne tečajne razlike, ki so bremenile banke. S tem pa so si zagotovile omenjene organizacije boljši položaj kot organizacije, ki ustvarjajo devizna sredstva na konvertibilnem območju, saj so morale obvezno izločati in prodajati tiste devize, ki so presegle njihove lastne reprodukcijske potrebe. Na ta način, pravi obrazložitev, bi bilo prekinjeno nadaljnje oblikovanje pozitivnih tečajnih razlik na ta račun, banke pa ne bi bile več obremenjene s pokrivanjem tečajnih razlik iz tega naslova.

Posebna določba ureja vprašanje razmejitve dosedanjih tečajnih razlik. Organizacijam združenega dela, ki so uporabljale tuje blagovne kredite, je omogočeno, da lahko tečajne razlike za neodplačani del teh kreditov razporedijo in pokrijejo v desetih letih. Na ta način jim ne bo treba izkazovati izgub, medtem ko bodo morale prizadete organizacije, če bodo terjatve prej dosepele v plačilo, zagotoviti potrebna dinarska sredstva.

Obrazložitev omenja, da je bila konec leta 1984 višina teh kreditov ocenjena na 2.700 milijonov dolarjev, nepokrite tečajne razlike pa so znašale 250 milijard dinarjev. To pomeni, da bi bilo treba z vsakoletno razmejitvijo iz celotnega prihodka pokriti po 25 milijard dinarjev. Ta možnost bo najbolj dobrodošla za organizacije, ki imajo daljše roke vračanja blagovnih kreditov.

POSEBNO KNJIGOVODSTVO ZA TEČAJNE RAZLIKE

Pomembna dopolnitev zakonskega osnutka je tudi ureditev vprašanja tečajnih razlik pri Narodni banki Jugoslavije, o katerem govori novo poglavje. Predlagano je, da se tečajne razlike, ki nastanejo pri Narodni banki Jugoslavije, evidentirajo v posebnem knjigovodstvu deviznih rezerv. Zaradi določanja višine pozitivnih in negativnih tečajnih razlik in virov prihodkov za pokrivanje negativnih tečajnih razlik je predvideno, da se vsako leto sestavi predračun prihodkov in odhodkov, bilanca stanja in bilanca prihodkov in odhodkov deviznih rezerv.

Glede na visoke obveznosti Narodne banke Jugoslavije za devizno varčevanje občanov in tuje kredite, ki so nastale zaradi skupnih potreb, obrazložitev poudarja, da je upravičeno razmejiti to poslovanje od drugega rednega poslovanja Narodne banke Jugoslavije.

Sicer pa je bil račun deviznih rezerv doslej odprt, to pomeni, da ni bil bilansiran z drugimi viri razen s pozitivnimi tečajnimi razlikami pri Narodni banki Jugoslavije. Predvidena je tudi obveznost, da se konec vsakega leta za prihodnje leto sprejme osnutek predračuna prihodkov

in odhodkov deviznih rezerv Narodne banke Jugoslavije.

Posebna določba predpisuje razmejitve nepokritih tečajnih razlik pri Narodni banki Jugoslavije. Te razlike, ugotovljene 31. decembra 1984, se bodo pokrile v prihodnjih 30 letih v enakih letnih zneskih. Višina teh razlik znaša konec leta 1984 okoli 1.800 milijard dinarjev, tako da bo treba letno pokriti 60 milijard dinarjev.

Predpisano je nadalje, katere tekoče tečajne razlike pri Narodni banki Jugoslavije se pokrivajo glede na to, da po ocenah iz predvidenih virov ni mogoče pokriti celotnih tekočih tečajnih razlik. Hkrati se postopen prehod na polno pokrivanje tekočih tečajnih razlik oroča na pet let, od leta 1990 dalje pa jih bo treba v celoti pokriti isto leto kot so razlike nastale.

V prihodnjih petih letih je treba pokriti tudi vse nepokrite tekoče razlike. Celotne nepokrite tekoče negativne tečajne razlike pri Narodni banki Jugoslavije bodo leta 1985 znašale okoli 610 milijard dinarjev, od tega bi pokrili 145 milijard, v prihodnje obdobje pa prenesti 465 milijard.

VIRI ZA POKRIVANJE TEČAJNIH RAZLIK

Dopolnitve določajo tudi vire za pokrivanje tečajnih razlik pri Narodni banki Jugoslavije, vključno tudi nadomestila tečajnih razlik pri organizacijah, ki so tuje kredite konvertirale v dinarje.

Tako je predvideno, da se tekoče tečajne razlike pokrivajo iz obračunanih pozitivnih tečajnih razlik pri Narodni banki Jugoslavije, dela primarne emisije, dela uvoznih taks in iz drugih plačil tujine, namenskega davka na neodplačene prihodke in osebno porabo in dela obresti ter drugih prihodkov, ki jih vključujejo narodne banke republik in pokrajin za kredite, odobrene bankam in drugim finančnim organizacijam, ki se namensko uporabljajo za pokrivanje negativnih tečajnih razlik s posebnim sklepom sveta guvernerjev.

Obseg uporabe sredstev iz posameznih virov se določa vsako leto s predračunom prihodkov in odhodkov deviznih rezerv, ki jih upravlja Narodna banka Jugoslavije. Če bodo omenjene določbe sprejete, potem, poudarja obrazložitev, bo treba spremeniti tudi ustrezne določbe v zakonu, tako da bo del prihodka od posebnih taks mogoče uporabiti za pokrivanje tečajnih razlik. Treba pa je tudi omogočiti, da se sredstva na podlagi namenskega davka na neodplačene prihodke in osebno porabo izločajo na enoten način in prenašajo na Narodno banko Jugoslavije za pokrivanje tečajnih razlik.

NADOMESTILO TEČAJNIH RAZLIK

Dopolnilni predlog prav tako določa osnove in višino nadomestil dosedanjih in tekočih tečajnih razlik organizacij, ki so uporabljale dinarsko protivrednost tujih kreditov. Predlagano je, da tečajne razlike, ugotovljene 31. decembra 1984 za tuje kredite, konvertirane v dinarje do 1. januarja 1984, bremenijo uporabnike teh kreditov. Izjema so organizacije združenega dela, ki so uporabljale omenjene kredite za primarno kmetijsko pridelavo, vodno gospodarstvo, proizvodnjo premoga, graditev elektrarn, jugoslovanskega naftovoda, cestnega in železniškega omrež-

ja, elektroenergetnega omrežja ter rudniki in topilnice črne in barvaste metalurgije. Kakor je predlagano, se bo tem organizacijam zagotovilo mesečno povprečno 25 odstotkov zneska tečajnih razlik, ki so nastale v letih 1983 in 1984.

Določbe tudi predlagajo, da tekoče tečajne razlike od 1. januarja 1985 za tuje kredite, konvertirane v dinarje do 1. januarja 1984, bremenijo uporabnike teh kreditov. Za omenjene organizacije, za katere je predlagano, da veljajo izjeme, bo zagotovljen povprečno 50 odstotkov tečajnih razlik.

Organizacijam združenega dela, ki so uporabljale dinarsko protivrednost tujih kreditov za odpravljanje posledic potresov, se bodo tečajne razlike za odplačila in kredite v celoti nadomestile. Skupen znesek nadomestil se bo v letu 1985 določil pozneje, tako za posamezne panoge kot za organizacije iz gospodarsko manj razvitih republik in pokrajin.

Posebna določba zahteva vračanje deviznih posojil, ki jih je Narodna banka Jugoslavije dala na podlagi priznanega deficita v letih 1981 in 1982 — v dinarjih. Ta posojila znašajo 450 milijonov dolarjev. Poleg tega je predvideno, da se posojila, odobrena v obliki petletnega kredita nadpovprečno zadolženim republikam in pokrajinam v letu 1983, in sicer v višini 80,9 milijona dolarjev, vrnejo v dinarjih po tečaju, ki velja na dan odobritve tega kredita. Prva rešitev tako predvideva oprostitev deviznega vračanja posojila, po drugi pa se tečajne razlike prenašajo na Narodno banko Jugoslavije.

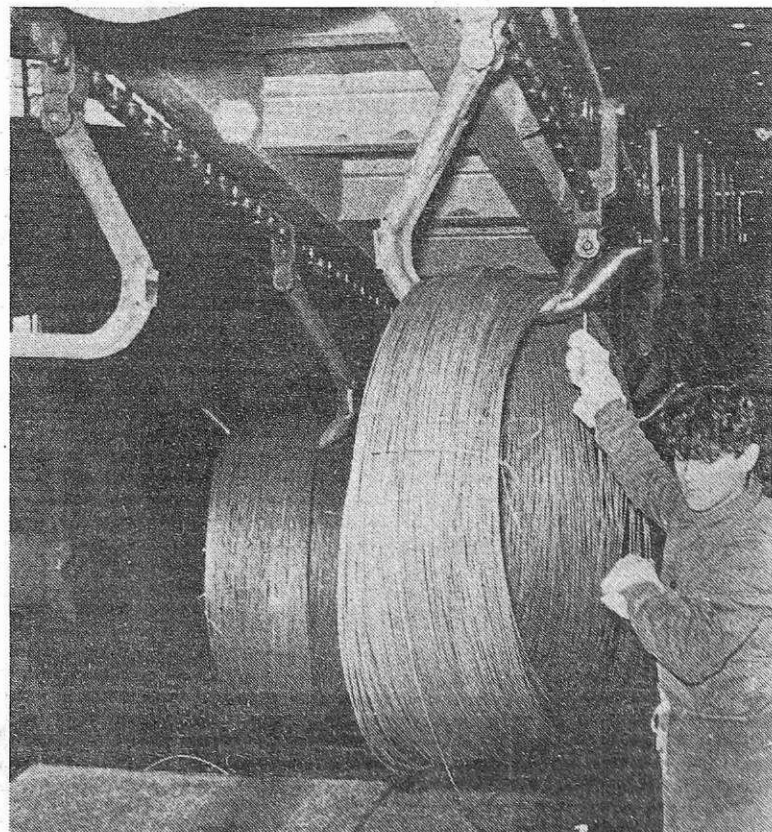
DEVIZE ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO V TUJINI

Ob spreminjanju zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino, bi morali, po mnenju predlagatelja, vključiti v zakonske določbe tudi ustrezne rešitve za ureditev pravne osnove zagotavljanja deviznih sredstev Zvezi skupnosti zdravstvenega zavarovanja in zdravstva Jugoslavije za izpolnjevanje obveznosti na podlagi zdravstvenega zavarovanja jugoslovanskih državljanov v tujini, ki izvirajo iz ratificiranih mednarodnih sporazumov.

Ker morajo samoupravne interesne skupnosti zdravstvenega zavarovanja in zdravstva Jugoslavije obvezno za naše delavce v tujini in člane njihovih družin, ki z njimi živijo v tujini, plačevati stroške uporabe zdravstvenega varstva v tujini, plačevati stroške uporabe zdravstvenega varstva v tujini v devizah, ustrezen prispevek pa pobirajo v dinarjih, je nujno treba, poudarja obrazložitev, s predpisi o deviznem poslovanju zagotoviti potrebne pravne temelje, da bi lahko skupnosti kupovale devize, ki jih potrebujejo za izpolnjevanje teh obveznosti.

To vprašanje naj bi uredili z dopolnitvijo ustrezne določbe zakona. Potrebne devize bi potemtakem zagotavljali z izločanjem iz celotnega deviznega priliva, ki se ustvari v tekočem letu. Sedaj veljavne zakonske določbe na enak način urejajo izplačevanje jugoslovanskih pokojnin uporabnikom, ki živijo v tujini, izplačevanje pa zahtevajo ratificirani mednarodni sporazumi na področju socialnega zavarovanja.

(Poročevalec Skupščine SRS in Skupščine SFRJ za delegacije in delegate, 8. januarja 1985, št. 1/XI)

Sodelavec v valjarni žice na Beli (foto I. Kučina)

OKUPACIJA JAVORNIKA

Kmalu sem opazil, da se je zredila in se silno zbal, da bo postala druga Pajerka. K nji so začele prihajati prijateljice, med temi pa je bila tudi babica s torbo, kakršno je imel samo dr. Čeh. Takrat sem vedno moral iz kuhinje ven. Niti slutil nisem kaj se godi.

Vse okoli nas je postalo skrivnostno, mene so oblagali s prijaznimi glasovi, celo učiteljica, pri kateri mi ni šlo vse gladko, saj pisane črke b nisem in nisem spravljal skup — zato je bila Koroška Bela v pisni obliki pri meni vedno Rela, Tela ali Vela — še celo ona me je nekako začenojala imeti rada.

Ah, ta črka! Spregledal sem, da ima dva trebušasta zavoja. Za to pa je bila kriva mama, ker sem v šoli vedno mislil, ali jo bom še našel doma živo ali mrtvo neke ob Savi; namesto na črko B, sem mislil samo nanjo.

Učiteljica, ki ni vedela za mojo stisko in ki ni imela tistega pogleda, kakršnega imajo matere, ki jim je zavrt ali nesrečen otrok ta mala stvar, se je vsak dan ponorčevala iz mene, misleč najbrž, da me bo s tem pripravila do razumevanja črke B.

Glejte, glejte, je posmehljivo naznanila celemu razredu. Svamek je spet napisal: Koroška Tela.

Sošolci so se zarežali, jaz pa sem prejel kazen, da moram tisočkrat napisati črko B.

A zanam.

Nisem je mogel odgonetiti, njena skrivnost mi je ostala dolgo zaprta.

Zdaj, ko je okoli mene vel mir in ko mama že nekaj mesecev ni napovedala svojega utopa v Savi, pa sem prvikrat zapisal Koroško Belo prav. To se mi ni posrečilo, spregledal sem, da ima dva zavoja naven, R enega in tako dalje.

Bojazen, da bi izgubil mamo, je nenadoma odpadla, začel sem z zamudno prepoznavati stvari v zvezi s šolo, ki so bile drugim vsaj že dve leti jasne.

Se zdaj se spominjam presenečenja, ki sem ga povzročil, ko sem odgonetil skrivnost črke B. Učiteljica je dobila velike, vznesele oči.

Poslušajte, poslušajte, je naznanila vsem, to se pa splačata slišati! Svamek je napisal Koroška... in potem je nalašč obmolnila, da so sošolci začeli na ves glas posegati v tišino s svojimi posmehljivimi dostavki: Tela... Rela... Fela...

Ne, je odsekala, ampak B-ela.

Vsem se je zavzdihnilo, jaz pa sem rdel ko spihano oglje v likalniku, v očeh nekaterih deklic pa sem prvič, odkar sem hodil v šolo, našel milost.

Mama se je, kot sem že rekel, nepopisno zdebela, mene pa so še vedno imeli za norca, da je dobila pač apetit, ki bo sčasoma minil.

En sam dan pred odhodom v bolnišnico pa se je želela z mano pogovoriti. A vse, kar mi je povedala, je bilo:

Bodi priden, dobil boš sestro Elizabeto. Kdaj, sem jo še hlastno vprašal. Mislim, da kmalu, je odvrnila. Drugega dne pa so ji že pomagali na sani, jo ogrnili s koci, k nji je prisedel oče in Lojze je narahlo potegnul

za vajeti, kobilica se je napela kakor obraz rdečekožega Indijanca, v stegnih so se ji pokazale gube, kruguljčki so zazveneli in cingljali ves čas v zimsko tihoto.

Z vej so se utrinjali naborki snega.

V meni je vse zaigralo. Spoznal sem črko B in dobil bom še sestro.

Po maminem in očetovem odhodu sem ostal sam v velikem stanovanju. Stopil sem v sobo in zagledal košek, spleten iz belega šibja, doslej so ga skrivali pred mano.

Stopil sem k maminu postelji, k zglavju, in ga povohal. Imel je žalostno lep vonj. Poljubil sem ga, vonj. Nato sem odprl njeno omaro, kjer je bilo zloženo perilo — rob ob robu. Si ogledal vse njene obleke. Zdele so se mi odurne. V vseh je bila, kadar mi je obljubljala, da me bo zapustila. Snel sem iztepač in mahal po oblekah, da so vse zmečkane in natrgane popadale z obešalnikov na dno omare. Tega sem se potem zelo prestrašil in sem jih naglo pobesil nazaj.

Oče se je čez kako uro vrnil sam, peš, z rdečimi ušesi, ko da si jih je oparil. Bil je ves premražen. Tih. Zavil v skrivnosten molk, kot polž v hišo. Kurila sva in poslušala tišino. Čutila sva, da se bo zgodilo nekaj zelo pomembnega, bala sva se, da bi izgubila to žensko, ki je bila enemu mati, a drugemu žena.

Jaz sem sedel ob oknu, ki je bilo celo prešito z zimskimi rožami. Na vsaki šipi so bili mojstrski narodni ornamenti, tako lepi in simetrični, iz posebnega cvetja ter podolgovatih listov, oče pa si je grel hrbet ob štedilniku in molče nepopisno trpel.

Sedaj, v marcu, ko je bila naša Elica stara skoraj že dva meseca in je že kar dobro videla ter slišala, pa se je idilično življenje na Javorniku začelo spreminjati.

Udarilo je v en glas: vojska bo.

Kakšna? Čigava? Kje?

Vse po vrtovih je bilo tako lepo urejeno, sneg se je umaknil iz dolin že zelo zgodaj, vsepovsod so pele grablje svojo pesem, vile, lopate.

Zdaj pa vojska.

Domači so zvečer nekaj šepetali o peti koloni. Jaz sem mislil, da nas bodo spet napadli ščurki iz iste smeri kot pred letom in pol. A sedaj ne več v osmih kolonah, ko takrat, ko jih je odkril krofasti Pajer, marveč samo v petih, kar bo sicer spet veliko, a jim bomo vendarle kos, malo s strupi, malo z molitvami.

A kakor mi je prišlo na uho, sedaj v tej peti koloni ni bilo črnih, fižolastih ščurkov, ampak so bili ljudje, katere sem vsak dan srečaval na cesti in jih »globoko« pozdravljal. (Tako pozdravljanje mi je bilo zapovedano.)

Peta kolona naj bi bili Tepljevi, Vrabčevi, Barmajstrova in drugi. Ti bodo torej napadli našo barak?

Ja?
Ja?
Ne?
A kako?

S čim bomo tem kos? Z molitvami, s strupi za sadne škodljivce?

Beseda »peta kolona« je v nekaj urah obredla cel Javornik.

Nekateri so prejeli celo policijsko navodilo, da je na »peto kolono« treba paziti; na vsak njihov korak, na vsako njihovo besedo.

Začel sem spregledovati, da to ne morejo biti ščurki. To so ljudje, ki so kot ščurki postrojeni v posebno kolono. In poleg njihove, ki je po vrstnem redu peta, obstaja verjetno še prva, druga, tretja in četrta... Prve štiri so še nevidne, peta pa je začela kazati znenada svoje obrise. In v tej so bili sami taki, ki sem jih osebno poznal.

Pri sebi sem sklenil, da bom, kot nekoč osmo kolono, preganjal tudi peto. Samo da mi stara mama sedaj ni hotela povedati, s čim jo bomo preganjali, ko sem jo vprašal; kaj od tistega dvojce bomo sedaj počeli: molili ali škropili strup. Rekla mi je le: tiho bodi, ker si osle, lahko samo vse pokvariš. Zvečer pa so me doma še okregali, ker sem se pri stari mami zanimal za skrivnost pete kolone.

A še istega večera je počilo. Prihitela je stara mama, ki je imela veliko bakelito kisto, kateri so rekli radio, z majhno radiovalovno skalo, ne večjo kot je glažek za tinto Pelikan.

Cvetkovič je podpisal, je razburjeno dihala, lomeč glas. Jaz sem se moral obrniti k steni, ker sem bil pač že ob tej uri na svojem slamnatem ležišču.

Kdo pa je spet to? Cvetkovič? Kje je podpisal, kaj je podpisal? Pri Čopu pogodbo za parcelo, sem grebel za mislimi in lovil besede, da bi izluščil skrivnega podpisnika.

Ne, Cvetkoviča pa nisem poznal.

Iz šepetanja sem nato le razločil, da je to veliki lump, ki da je na Dvornu podpisal nekakšno pogodbo, ki bo za Javornik, to je moje malo državico, usodna.

Tega baje ne bi smel storiti. Moja mama je zajokala.

Vtem je nastopil stric, eden najbolj neumnih, kar sem jih kdaj imel, prišel je od Muleja, kjer se je napredni del Javornika krepil miselno v vinu in šnopsu, in oznanil, da so Rusi spustili nad Jugoslavijo, s tem pa posebej nad Javornik in Jesenice, na milijone letal iz stekla. Ker so letala iz finega materiala, so nevidni, le sem in tja se zablešče v soncu; ti bodo pričakali nemške štupe že na sami mejni črti na vrhu Stola in Golice ter Podkorenskega sedla.

Ni bilo razloga, da pijanemu stricu ne bi verjeli.

Vendarle, je rekla stara mama in sklenila roke, hvala bogu, čutila sem, da se bo nekaj zgodilo...

Moja mama, ki sokolov ni mogla in je bila z dušo in telesom ajmoh-tarka, pa je bila vidno zmedena, kajti o brkaču Stalinu je bila veliko prebrala in ga je imela za Brdavsca, zdaj pa mu je, zavoljo steklenih letal, že odpuščala.

Oče pa je zevnil čez čas: Jaz sem vedel, da nekaj bo.

Drugi dan zarana, 26. marca, smo že vsi zijali v presinje nebo, še celo Tepli se nam je pridružil. Eni so videli steklena letala, drugi pa ne, sam sem videl le migotanje in oči so mi kmalu zalile solze.

Istega dne mi je Viko povedal, da se je ponoči skrivi vrnil njegov brat Peter iz Belega grada, imel je čin narednika in bil je posilni »dženerala« Brajeviča, češ da bodo četniki nekeje pri Zasipu vadili napade z bajobeti v zobeh na nemške tanke.

(nadaljev.)

Stopil je na plano, da bi zgoraj na zidu prebral ime te postaje; niti sanjalo se mu ni, kje bi utegnil biti. Ker je bil napis nerazločen in zbrisan, ga ni mogel razbrati. Sicer pa mu je bilo zdaj to tako in tako vseeno.

Šel je v čakalnico. Po njej se je razlivala mehka modrikasta svetloba: odsev luči zunaj na snegu. Šel je k peči, da bi se ogrel, toda peč je bila mrtla. Vse v tem prostoru je bilo mrzlo. Zidovi, šipe na vratih in oknih, zaprašene lesene klopi, vse. Vse je bilo mrzlo, umazano in zapuščeno. Skozi razbita okna je nosilo pršič. Videti je bilo, da tu notri že dolgo nihče več ne čaka vlakov. Seržu se je zdelo čudno, da na tako majhni postajici sploh kdaj ustavi kakšen vlak.

Hodil je od stene do stene, od vrat do vrat, gledal skozi zamazano okno ven na prazne tire in potem skozi drugo okno na stranišče z dvojimi vrati; nad prvimi je pisalo ZA DAME, nad drugimi ZA GOSPODE; — bilo je eno izmed tistih nerodnih starih stranišč, kjer pri opravljanju potrebe nimaš kam sedeti in se moraš mučiti s počepanjem; mimogrede se lahko zapleteš v hlače in paše. Pred straniščem je stal betonski vodnjak. Voda v njem je zmrznila in od pipe je visel led; dolga ledena brada, ki je segala prav dol do korita.

Serža je zeblo. Kot psa ga je zeblo. Ni bil več pijan. Samo še premražen in bolan. »Da bi imel vsaj kakšno odejo,« je pomislil. »Ali naj kar takole hodim še nekaj ur gor in dol po tej Sibiriji in počakam na naslednji vlak, da me bodo potem spet kje vrgli dol, spet na kakšni taki majhni in mrtvi postajici kot je tale? Naj ležem tamle na tisto klop in naj crknem od mraza, ko nimam nobene stvari, s katero bi se pokrili? Ali kaj? Naj se usedem kot jogi na tale svinjski beton, in se predam metafizičnemu razmišljanju? ... Ha, ha, ha, ha...« Njegov smeh je votlo zadonel po prostoru. »Kako lepo se znam smejeti,« je pomislil. In se je še enkrat zasmejal. Tokrat še glasneje kot prvič. »Nič misliti. Nič iskati. Samo smejati se.«

Mračno, živalsko veselje mu je razpenilo kri v žilah. S smehom na ustih je brcnil v čakalniška vrata, da so se z ropotom odprla. S pestjo je udaril po šipi. Steklo se je s suhim žvenketom sesulo na tla. Nekaj toplega mu je spolzelo po roki navzdol. Kri. Razkrečil je prste in dvignil roko pred obraz. Kri mu je zdaj tekla zadaj za rokav in se lepila na tkanino. Zdaj ponoči, v modrikasti mesečini, se mu je zdela kri črna.

EDO TORKAR

21

ZIMA SERŽA POLAJNARJA

na. Roko je povsile k tlom in kri, ki mu je vrela iz urezline, je spet spreminila tok. Vroče kaplje so mu padale s koncem prstov in črnile sneg. Potem je vtaknil roko v usta in lizal. Topla, slana kri, z rahlim, komaj zaznavnim priokusom grenkobe.

Zagazil je v sipek sneg in se napotil čez polje. Snega je bilo malo, ker ga je veter že dodobra spihal. Ven so gledale grude mrzle zemlje, ob katere se je pri hoji ves čas spotikal.

Dolgo je hodil, tako da sta mu postaja in proga že izginili izpred oči. Veter je gnal cel roj komulov čez zvezdnato nebo in nočno tišino je motil le oddaljeni pasji lajež in zamolklo šumenje reke spodaj v grapi. Hodil je in zraven je ves čas lizal kri, ki se mu ni in ni hotela ustaviti. Hodil je po tistem zasneženem polju in imelo ga je, da bi tulil. Tako kot tuli veter. Ali pa kot tulijo volkovi — kadar so sestradani, premraženi in sami. Obrnil se je proti domu in rekel mami: »Zakaj si me učila govoriti, ko sem bi majhen? Zakaj me nisi učila tuliti? Tulit hočem! Tu-uuliii!«

Obstal je. Čutil je, kako mu odteka moči in kako mu mraz neusmiljeno naskakuje telo. Noge so se mu zašibile v kolenih. Moral je poklekniti v sneg, ker bi drugače padel. Pogledal je navzgor k nebu. Mesec se mu je zadel podoben mrzlemu, bleščočemu se kosu ledu.

Zatisnil je oči in si zaželel, da bi prišli.

Volkovi.

Ven iz gozda k njemu na polje, z vseh strani hkrati.

Počasi. Potihoma.

Da bi mu s toplimi in vlažnimi jeziki polizali obraz.

Videli bi, kako ga zebe, kako zelo je bolan in bi se zgrnili vsenaokrog njega, da bi lahko zakopal svoje premražene roke v njihove tople kožuhe.

Da bi zaspal sredi mehkih volčjih teles in bi prespal vso to noč in vso to mrzlo zimo.

Da bi se počutil varen med njimi, tako kot se med ljudmi nikoli ni.

konec

NAŠA PRIHODNJA NADALJEVANKA

IVAN JAN

MRTVI NE LAŽEJO

povest

MARTIN PREŠEREN

6

IZIGRANA SMRT
IN SUŽNOST

(IZBRANI ODLOMKI)

»Škoda, da nisem dedec, tudi jaz bi šla prostovoljno, da bi vam pomagala pregnati italijansko sodrgo, sicer pa z Italijani še sami ne boste imeli dosti dela, boste videli, kako bodo bežali.«

Vojaki so se smejali, in ji pritrjevali, tudi sami navdušeni in nestrpni. Najraje bi čim prej odrinili, kar naravnost proti Rakeku in naprej proti Postojni. Marko se je ob tem poslušal, da je videl tam nekeje na Goriškem in v Trstu... Spomnil se je očetovega pripovedovanja, kako so v prvi svetovni vojni mlatili Italijane na Krnu, Rombonu... in kakšne reve so Italijani za vojskovanje.

Skozi vas so se pomikale kolone vojakov, tovornih avtomobilov in konjenica. Cesta je bila nekajkrat zatpana z vojaštvom, vse pa se je pomikalo proti Dolenjski.

Trobentač transportne enote je dal znak za kosilo. Vojaki so zapuščali cesto in hišne vogale in se napotili proti kuhinji. Tudi Jože in Marko sta šla pojest nekaj toplega. Po kosilu se je kolona pričela urejati, vsi vojaki iz začelja pa so morali na čelo kolone. Oficirja na konjih so bili na čelu kolone, ob koloni pa so se zvrstili podoficirji od narednikov do kaplarjev. Oficirja na konjih sta opravila pregled kolone, nato pa je bil ukazan premik.

Ob cesti se je nabralo veliko ljudi, ki so pozdravljali vojaške. Marko je od samega ponosa čutil srh po hrbtu. Bil je vesel,

da se je v tem usodnem času znašel tu, kot vojak, ki koraka rami ob rami z drugimi vojaki branit domovino pred napadalci. Naj ljudje vidijo, da se ne bomo kar tako predali, brez boja, da smo se pripravljani bojevati za svojo deželo, za svoj obstoj in obstoj slovenskega naroda in vse Jugoslavije. Marku so se še voprejo zdeli ta trenutek kot veličastni in nepogrešljivi sestavni del vojaške celote, še posebno, ko se je spomnil, velike slike, ki je prikazovala poraženo srbsko vojsko, ki se je s konjsko in volovsko vprego umikala prek zasneženih alban-skih gora.

Ljudje ob cesti so še vedno vpili »zdravo fantje«, od časa do časa se je iz množice ljudi odtrgalo mlado dekle in pripenjala šopke spomladanskih rož na prsi vojakom. Marko je opazoval Jožeta, kako tudi on z navdušenjem odzdravlja množici ob cesti, z desnic pa je dvigal puško v zrak, kot bi hotel povedati, da se ne bojimo nikogar. Ljudje ob cesti so s svojim navdušenjem vlivali vojakom moralno.

Kolona je zapustila Štepanjo vas. Jože in Marko sta stopala ob svojih vozovih. Pričelo je rahlo rositi, kmalu pa se je rosenje spremenilo v dež in meglo.

Nekje sredi kolne se je enemu od voz ponovno sesulo kolo, na koncu kolone pa je na razmočeno cesto omahnil vol in se ni več premaknil. Vojaki so vpili na njega, ga tepli in dvigali, toda zaman. Oficir je ukazal, da vola zavlečejo v bližnji gozd in ga pobijejo ter razkosanega naložijo na voz. Takoj so se našli trije mesarji in dva kuharja in hitro opravili svoje delo. Še predno je vojak iz vasi prinesel rezervno kolo za voz, je bil vol že razkasan in razrezan v večje kose ter naložen na voz.

Kolona se je vila v breg, ki ga je vprežna živina le težko premagovala. Šlo je počasi in z velimi napori. Vojaki so pomagali potiskati vozove, ker živina sama ni zmogla. Tudi Jože in Marko sta pomagala, da bi šlo hitreje, vendar pravega učinka ni bilo.

Vozarji so vpili in pretepali žival, da se je Marku zasmilila, da je zavpil na vozarje, naj nehajo udrihati po živini. Nekemu vozarju, ki je še udrihal, je zavpil: »Saj vidiš, kako se žival muči in če jo ne boš prenehal pretepati, bom tebe vpregel v voz in te bom bičal, kot ti bičaš, boš videl, kako se boš počutil.«

Z velikimi težavami in mukami je kolona dosegla vrh strmega klanca in se nagnila navzdol. Zavore so zacvilile in kolona se je laže pomikala v smeri Grosupljega. Še pred mrakom je kolona dosegla vasi in zaselke pred Grosupljem, kjer je bil postanek. Transportna enota se je prvič razdelila na tri dele. Iskalci prenočišč, ki so bili poslani naprej, so prevzemali določeno število vojakov in vpreg, ter jih vodili na več strani. Del enote, v kateri sta bila tudi Jože in Marko, se je napotil po mokri in blatni poljski poti po pobočju, kjer je stala desetina hiš. Deževalo je vedno bolj, med dežjem pa so bile pomešane tudi snežinke. Mrzel severni veter je neusmiljeno bril prek nizkih dolenjskih gričev, snežinke pa so postajale vse bolj goste.

Marko je moko šajkačo zamenjal s čelado, da mu dež ni padal na vrat. Kolona se je z težavo premikala v breg, kolesa voz so se vdiral v vse do pest koles in le s skupnimi napori vojakov in živine so se reševali, da kolona ni obtičala v blatu. Vse gostejši mrak je povzročal še dodatne težave, premikanje pa je bilo počasno, tako da je človek imel občutek, kot bi se vrteli na enem mestu. Kletve vojakov so bile vse gostejše in glasnejše, vendar vse skupaj ni prav nič pomagalo.

Zaselek, kamor je prispela kolona že skoraj v temi, je bil brez elektrike, le leščerbe so žalostno svetile pred hišami in hlevi. Vojaki so poskušali spraviti čim več živine in voz pod streho. Nekateri vozarji so imeli celo srečo, da so živino lahko spravili v hleve, drugi pa pod kozolce. Vojaki so se mokri napotili h kmetijam, da bi domačine zaprosili, da se pri njih ogreva jo in vsaj za silo posušijo.

Marko in Jože sta kmeta, ki je stal s kopico otrok med hišnimi vrati, vljudno prosila, če bi se pri njem lahko malo pogre la.

»Seveda, fanta, saj je prostora dovolj,« ju je kmet povabil v hišo, pa tudi nekaj drugih fantov, ki so stali v bližini. Vojaki so stopili za kmetom, male in suhe postave, skozi vežo v veliko in toplo kmečko sobo. Velika kmečka peč je puhtela od toplote in jo radodarno razdajala tudi premraženim vojakom. Marko je vrgel čelado na peč, poleg nje pa je položil vso premočeno šajkačo.

Nadaljevanje

Izvršni svet QS Radovljica je na 105. seji 8. januarja obravnaval predlog resolucije o uresničevanju družbenega plana občine v letu 1985, osnutek odloka o spremembi odloka o komunalnih taksah, osnutek odloka o spremembi odloka o posebnem občinskem davku od prometa proizvodov in plačil za storitve, osnutek odloka o spremembi območij katastrskih občin Rečica in Sp. Gorje, osnutek odloka o poprečni gradbeni ceni in poprečnih stroških komunalnega urejanja stavbnih zemljišč na območju občine in osnutek odloka o ustanovitvi sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu v občini Radovljica. Razen tega je sprejel sklepe o premoženjsko pravnih zadevah, o manjšem odmiku od zazidalnega načrta Cankarjevo naselje v Radovljici in o soglasju za davčnega izvršitelja ter sprejel program dela Izvršnega sveta za leto 1985.

Predsedstvo OK ZK Radovljica je na 13. seji 8. januarja sprejelo rokovnik za priprave letne seje občinske konference ZK, ki bo v marcu 1985. Na seji so člani predsedstva sprejeli tudi okvirna izhodišča za pripravo gradiva za letno sejo. Določili so tudi posamezne članke predsedstva za določena področja pri oblikovanju gradiva za sejo in spregovorili še o drugih tekočih nalogah.

Na rednem posvetu predsednikov koordinacijskih odborov za svobodno menjavo dela SIS družbenih dejavnosti občine Radovljica z vodjem skupne službe SIS, 10. januarja, so najprej razčlenili dotok sredstev za programe vseh SIS v letu 1984 in njihovo dokončno razporeditev. Dogovorili so se o pripravi za izdelavo programov SIS in oblikovanje osnutkov finančnih načrtov SIS za leto 1985. Osnutki bodo posredovani vsem delegacijam v razpravo.

Na razširjeni seji koordinacijskega odbora za urejanje odnosov med samoupravnimi družbo in verskimi skupnostmi pri OK SZDL Radovljica, 11. januarja, je tekla beseda o tekočih problemih s tega področja. Dogovorili so se o pripravi vsakletnega posveta predstavnikov verskih skupnosti s predstavniki DPO in občinske skupščine, ki bo koncem januarja.

Delavska univerza Radovljica je v dogovoru z OK ZSMS Radovljica že v decembru lani sklicala posvet mladim, ki se udeležujejo v januarju začete občinske mladinske politične šole, kjer so jih seznanili s programom. Predavanja so enkrat tedensko v sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici v prostem času. Načrtovanih je 35 ur predavanj. V prvem delu bodo obdelali tematska področja iz marksizma in delavskega gibanja, političnega sistema, ekonomike in organiziranosti ZSMS. Šolo obiskuje iz vseh osnovnih organizacij ZSMS po eden ali dva mladince, v poprečju 40 na predavanju.

V republiškem centru ta obrambno usposabljanje v Poljčah sta gorska reševalna služba in komisija za vzgojo in izobraževanje pri Planinski zvezi Slovenije v soboto, 12. januarja, priredili X. dan varstva pred snežnimi zameti. Namen akcije je usposabljanje in seznanjanje reševalcev z nevarnostmi v zasneženih gorah in o načinu sodobnega reševanja.

V preteklem letu je Bled pridobil okoli 550 novih turističnih postelj, kar je precej izboljšalo in povečalo prenočitvene

zmogljivosti tega kraja. K temu so pripomogli: obnovljeni hotel Trst, Korotan, gostišče Mlino in novi apartmajski hotel Savica. Edinstvena obogatitev zmogljivosti najvišjega razreda pa je vsekakor preurejena stavba Vile Bled, kar je plod skupnih prizadevanj in vlaganj vseh gostinsko turističnih delovnih organizacij na Bledu.

V začetku lanskega decembra so delavci cestnega podjetja začeli ponovno z deli na novem odseku okrog tri kilometre dolge bohinjske ceste pri Bohinjski Beli. To so začeli prvi graditi že pred šestimi leti, vendar pa je zmanjkalo denarja, zato delo niso končali. Na pobudo bohinjskih delovnih organizacij bodo z njihovim sofinanciranjem in s sredstvi republiške in občinske cestne skupnosti ter občinskega proračuna ta odsek zgradili predvidoma do poletja 1985.

V Hotelskem turističnem podjetju Bled so 28. decembra s slavnostno sejo centralnega delavskega sveta počastili 15-letnico svojega obstoja. Konec 1969. leta so se namreč v HTP združili Grand hotel Toplice, hotel Jelovica, hotel Krim in hotel Lovca s svojimi dependansami. Leta 1981 se jim je pridružil še Zavod za pospeševanje in razvoj turizma na Bledu. Na svečanosti so podelili občinske medalje delovni skupnosti HTP Bled. Medalje so dobili tudi dolgoletni zaslužni gostinski in turistični delavci iz te delovne organizacije.

Konec decembra so končali z obnovitvenimi deli tudi v hotelu SKI na Voglu v Bohinju. Hotel spada pod Alpetour TOZD Hoteli Bohinj. Obnovljene so sobe, kuhinja in točilnica. Celotna naložba, ki jo je financiral Alpetour, je veljala okoli 12 milijonov din. Prve goste so v hotelu sprejeli že takoj po obnovi konca decembra.

Na prvi delovni dan v letu 1985 je bila 3. januarja v sejni sobi DO Elan Begunje krajša slovensnost ob otvoritvi proslav jubilejne 40-letnice ustanovitve te naše ugledne tovarne športnega orodja, zlasti pa priznanih smuč. Sočasno so počastili tudi 25-letnico samoupravljanja. V navzočnosti predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov, strokovnih služb in gostov iz TOZD in DO je o pomenu jubileja spregovoril glavni direktor Elana Dolfe Vojsk. Poudaril je tudi zasluge ustanovitelja Elana-Rudija Finžgarja, ki še vedno ni pretrgal stikov z njimi.

Komunalno gospodarstvo občine Radovljica je v decembru lani posredovalo izvršnemu svetu OS Radovljica predlog povišanja cen komunalnih storitev za leto 1985. S 1. januarjem plačujejo gospodinjstva vodarino po 9 din, drugi družbeni porabniki pa 11 din na kubični meter. Kanalsčino plačujejo gospodinjstva 7,3 din drugi porabniki 9,65 din. Odvažanje smeti plačajo zdaj gospodinjstva 1,70 din, drugi porabniki pa 2,25 din za kv. meter površine.

Zaradi nesklepnosti 25. decembra lani je bila 12. seja skupščine Kulturne skupnosti Radovljica ponovno sklicana 8. januarja. Tokrat je kljub strupenemu mrazu prišlo dovolj delegatov. Sprejeli so rebalans finančnega načrta skupnosti za leto 1984, ki je večji za 318 tisoč din ali 1,4 %. Seznanjeni so bili s dotokom sredstev v 11 mesecih 1984 in z osnutkom resolucije o družbenem planu občine za leto 1985 in sprejeli izhodišča za pripravo letnih planskih dokumentov za leto 1985. Delegati so potrdili poročilo o galerijski dejavnosti v občini in podprli prizadevanja muzejsko galerijskega odbora za razširjanje te dejavnosti v občini. Potrdili so z dopolnili tudi program dela skupščine Kulturne skupnosti Radovljica za leto 1985.

Krožek za izboljšanje proizvodnje v begunjskem Elanu, ki so ga ustanovili že leta 1983, uspešno vodi prizadevni Avgust

Šlibar, pomočnik vodje proizvodnje smuč. V letu 1984 je krožek uveljavil že deset izboljšav samo pri tekaških Elanovih smučeh.

Po sklepni podatkih je bilo v turistični sezoni 1984. leta v Partizanskem domu na Vodiški planini na Jelovici 995 nočitev. Največ nočitev so našli julija in avgusta, ko so imeli na dan 16,6 gostov, v juniju in septembru pa poprečno na dan le 9,4 gostov. Za rentabilno gospodarjenje v domu bi morali imeti vso sezono v poprečju od 25 do 30 gostov na dan. Boljše poslovne uspehe, s katerimi se zaenkrat niso mogli pohvaliti, bi zagotovo prinesel tako imenovani vikend turizem (od petka do nedelje), ko je zanimanje gostov največje.

Turistično društvo Bled, ki z 840 člani in 136 podmladkarji sodi med najštevilnejša in najuspešnejša TD v Sloveniji, je konec decembra imelo redni občni zbor, ki se ga je udeležil tudi predsednik Turistične zveze Slovenije Leopold Krese. Udeleženci so izrekli pohvalne ocene dejavnosti v letu 1984 in sprejeli program za leto 1985. Ob tej priložnosti so podelili zlati znak TD Bled v znak priznanja zaslužnim turističnim delavcem in podmladku TD na blejski osnovni šoli. Posebna priznanja TD so prejeli lastniki najbolj urejenih hiš in poslovnih prostorov.

Na rednem občnem zboru so se decembra sešli tudi člani TD Gorje, ki šteje nad 170 članov. Tudi to društvo je izredno delavno. V letu 1984 so med drugim člani društva uredili okrepčevalnico pri slapu Šum v Vintgarju, napeljali električni vod, obnovili in uredili lesene galerije v Poključki luknji in povečali reklamno dejavnost v prid razvoja domačega turizma. Lani so našli okoli 31 tisoč domačih in nad 16 tisoč tujih obiskovalcev Vintgarja.

Prvo letošnje razstavo v galeriji Pasaža v radovljiški graščini je foto klub Radovljica odprl 11. januarja. Tokrat se z 19 umetniškimi fotografijami s planinsko in krajinsko motiviko predstavlja znani jeseniški fotoamater Jaka Čop, član fotokluba Andrej Prešeren, ki je za svoje umetniške fotografske izdelke prejel številna priznanja in nagrade.

Športna dvorana na Bledu, ki jo upravlja HTP Bled TOZD Turizem in rekreacija, je že ves december in januar polna mladih drsalcev. Jezero kljub mrazu še ni povsem zaledenelo, zato je umetna ploskev kar dobrodošla tudi za blejske goste. Za rekreativno drsanje je dvorana odprta dnevno od 10. do 12. ure, od 14. do 16. ure in 17. do 19. ure.

Prejšnji teden od 6. do 8. januarja je bil najhladnejši v zadnjih nekaj desetletjih v Jugoslaviji in Sloveniji. V Radovljici, Lescu in nekaterih drugih krajih občine se je živo srebro v teh dneh spustilo pod 23 stopinj pod ničlo. Mraz je povzročil precej zamud avtobusov in vlakov, vendar proizvodnja ni bistveno trpela. Zaradi velike porabe elektrike so prvič po poldrugem letu izvajali načrtno dveurno redukcijo električne energije v gospodinjstvu in delovnih organizacijah.

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

DA BI SE V ŠOLI BOLJE RAZUMELI

Na začetku smo tako starši kot učitelji polni navdušenja in napetega pričakovanja. Vse napolnjuje duh skupnih interesov in dobre volje za skupno delo. To pa se kmalu in celo prekmalu spremeni. Zakaj tako?

Prav na to vprašanje je skušala odgovoriti raziskovalna skupina fakultete za pedagogiko na univerzi v Bielefeldu. Ugotovili so, da sodelovanje med šolo in starši ni ustrezno in da se stiki tem bolj slabšajo, čim višji je razred, ki ga obiskuje otrok. Od začetnega navdušenja ob vstopu v šolo ne ostane ničesar. Interes staršev se še enkrat opazno dvigne ob prehodu na srednje šolanje. Pa tudi tedaj le, če si otrok še ni izbral nadaljnje šolske smeri. Možnosti, ki jih predvideva zakon o osnovni šoli o stikih staršev in šole, ne izkoriščajo v polni meri niti učitelji niti starši. Šola pač organizira roditeljske sestance in govorilne ure. Sveti staršev ne zazivajo in ostanejo bolj pri formalni obliki.

Raziskava ni ugotavljala krivcev. Ugotovili so, da vsaka stran sodeluje z drugo z določenimi nezaupanjem. Vsaka stran se tudi skuša izogniti drugi.

Dolgoletni zastopnik staršev je svoje izkušnje povezal v naslednjo izjavo: »Učitelji nas sicer vzamejo resno, če nas potrebujejo, da nekaj naredimo ali premaknemo. Sicer pa so sestanki sami sebi namen...«

Obratno pa učitelji trdijo, da so starši tisti, ki se zanimajo za šolo le tedaj, ko pričakujejo kakšne posebne ugodnosti za svojega otroka. Tega pa, da bi se njihov otrok v resnici KAJ NAUČIL, jim ni dosti mar. Prav tako jim ni dosti mar za skupne probleme šole.

Zalostna ugotovitev torej. Povrhu pa je še nerazumljiva. Za koga je bolj pomembno, da se zanima za šolo, če ne prav za starše? Kdo je najbolj občutljiv za delo učitelja, če ne prav starši? To, kar se v šoli dogaja, je končno učiteljem poklic, rutina, starše pa življenjsko zadeva, ogroža mir v družini, dviga ali uničuje samozaupanje, častihlepnost, ustvarja skrbi in strahove.

LJUBEŽNI DO UČENCEV NI V UČNEM NAČRTU

»Kakšen učenec je Peter?« Vprašanje ima za učitelja povsem druge dimenzije kot za starše. Tega starši pogosto ne dojemajo. Počutijo se prizadete, če učitelj o otroku ne govori s takšnim navdušenjem, kot to sami pričakujejo.

V tem je že prvi težak nesporazum in izvor manjšega zaupanja učitelju. Starši pa bi morali bolj verjeti sodbam učitelja, saj opazuje otroka manj čustveno obremenjeno kot njegovi starši. Zavedati se namreč moramo, da je ljubezen slepa in določene stvari enostavno noče videti. V emocionalnem okolju družine pogostokrat otopi jasnost ocenjevanja zmožnosti in sposobnosti otroka. Po drugi strani pa morajo učitelji tudi vedeti, da je za starše otrok v prvi vrsti njihov otrok in šele nato učenec ali član razredne skupnosti. STARŠI SO LAHKO PRISTRANSKI, UČITELJI PA MORAJO BITI OBJEKTIVNI!

Res je, da nekateri učitelji vso reč preveč poenostavljajo. Da poskušajo starše neprijazno zavrniti, njihova vprašanja obravnavajo kot nepomembna in so jim obiski staršev odveč. Pri nekaterih izmed njih gre za ubiranje lažje poti, pri drugih za domišljavost, ker si ne morejo misliti, da bi odgovarjali tistemu, ki je pedagoški »nestrokovnjak« itd.

KAJ STORITI, DA BOMO IZBOLJŠALI SODELOVANJE?

Tarnanje, da obe strani, ki sicer pokazeta dobro voljo za sodelovanje, namesto konstruktivne razprave pogosto zaideta v bla-bla, ne pomaga kaj dosti.

Starši bodo bolj konstruktivni, če bodo upoštevali naslednja tri pravila:

1. Bodimo kratki in jedrati

Sklenite, da vaš pogovor z učiteljem ne bo daljši kot 10 minut. Že vnaprej si pripravite vprašanja. Brez kolebanja preidite na tisto, kar se vam zdi najbolj pomembno in nujno. Vprašajte le tisto, na kar vam učitelj lahko odgovori.

Ne tarnajte o tem, kakšen stres predstavlja za otroka šola, ali o tem, kakšna je današnja mladina. Sami zaključite pogovor in ne čakajte, da to stori učitelj, ki je že ves nemiren, ker ima pred vrati še veliko staršev.

2. Tudi učitelji so ljudje

Za seboj imajo določeno izobrazbo, imajo tudi izkušnje z MNOGIMI otroki. So pedagoško usposobljeni (čeprav z večjo ali manjšo kvaliteto). Želijo, da jih tudi kot take priznate. Tisti starši, ki učitelja že vnaprej podcenjujejo, ne morejo pričakovati, da bo medsebojni pogovor ploden. Že prej sklenite, da boste več spraševali kot govorili. Zadeve, ki jih mogoče poznate le z ene strani, naj vam najprej pojasni učitelj, šele nato začnite protestirati, če je potrebno. Ne pritožujte se nad strogostjo, ampak se skušajte dogovoriti, kako bi s skupnimi močmi dvignili sposobnost otroka. In ne odidite, ne da bi učitelju rekli vsaj hvala za čas, ki vam ga je posvetil.

3. Iz nič ni ničesar

Mnogi se pritožujejo nad šolo. Le redki pa se trudijo, da bi bila kvalitetnejša. Postanite predstavnik staršev. Za celotno vzdušje v šoli je boljše, če tudi učitelji vedo, da so starši pripravljeni nositi tudi odgovornost, da aktivno in odgovorno sprejemajo svoj delež v šolski skupnosti in se ne zanimajo le za šolske ocene svojega otroka.

GOJIMO ZAUPANJE

Brez sodelovanja učiteljev in staršev torej ne gre. Njihovo skupno delo je v dobro otroka (in v dobro učitelja). Skupno delo pa je uspešno le takrat, ko temelji na medsebojnem zaupanju. Nihče ne more pričakovati, da bo to zaupanje nastalo samo od sebe, kajti gradimo ga le z obojestranskim sodelovanjem.

Učitelj ustvarja zaupanje tako, da staršem in učencem razloži svoja dejanja, pojasni postopke, utemelji ocene. Zelo močno orodje v rokah učiteljev je prav svetovanje staršem in učencem.

Starši lahko ustvarijo zaupanje tako, da otroka ne vežejo pretirano na domače varstvo, da ga ne podcenjujejo, ampak spodbujajo in mu v težavah stojijo ob strani, da ne govorijo podcenjujoče o učitelju in sošolcih.

Starši, ne čakajmo na to, da bo učitelj tisti prvi, ki bo pričel graditi

zaupanje in ne ponavljajmo venomer: »Če mi učitelj ne gre naproti, mu tudi jaz ne bom šel.« Kajti vsak posamezen učenec je za učitelja le eden izmed mnogih, za nas pa je to naš otrok in šolo bo obiskoval vsaj osem let ali več. Zato je prav za nas, starše, sodelovanje z učiteljem in zaupanje vanj najbolj pomembno.

D. J.

(Ponatis iz 10. štev. revije OTROK IN DRUŽINA)

ZAHVALA DOMA UPOKOJENCEV DR. FRANCA BERGLJA

Tudi pri nas v domu dr. F. Berglja čas hitro teče in leta minevajo kot za stavo. Letos smo tako že sedmič zapored organizirali domsko silvestrovanje. Čeprav je bila ta naša zabava nekaj dni pred silvestrom, tega nismo občutili. Dobra volja, veselo razpoloženje in glasha so pripomogli, da smo se zabavali zares odlično, čeprav je do novega leta manjkalo še nekaj dni. Tudi novoletna dekoracija cele hiše je prispevala k lepemu novoletnemu vzdušju. Oskrbovanci so se ob tej zaposlitvi ob pomoči delavk doma tudi veselo zabavali.

Za ples sta skrbela dva ansambla. Že šestični zapored sta nam igrala Gornjesavski kvintet in trio upokojencev z Jesenic. Pri nas pa nismo kar tako, saj nas je kar dvakrat v enem dnevu obiskal dedek Mraz. V dopoldanskih urah je bil to res »domski« dedek Mraz, ki je vsem oskrbovancem razdelil skromna darila. Zvečer pa nas je obiskal še prvi »občinski« dedek v spremstvu ŽOGICE NOGICE. S svojim nagovorom nam je vsem res polepšal večer. Radia, ki nam ga je dal, smo bili vsi zelo veseli, saj bo sedaj glasbe povsod po domu dovolj.

Seveda pa je za tako velik nakup nujno potreboval denarno pomoč, saj je bil sam bolj »praznega žepa«. Vsem, ki so prisločili na pomoč se toplo zahvaljujemo. To so: Rudolf Arh, krajevna skupnost Kranjska gora, center za socialno delo in skupnost socialnega skrbstva Jesenice in center za socialno delo Radovljica.

Prav tako se zahvaljujemo tudi članom obeh ansamblov za res prijeten večer. Za obisk na naši zabavi smo hvaležni predstavnicam centra za socialno delo z Jesenic in županje-

mu delegatu samoupravnega organa doma.

Hvaležni smo lastnikoma cvetličarne Zvonček za vso pozornost v našem dolgoletnem sodelovanju.

V dneh pred novim letom so nas obiskali predstavniki ZZB NOV, družbenopolitičnih organizacij, krajevnih skupnosti..., z darili in dobriimi željami za vnaprej. Vsem HVALA.

Ob tej priložnosti, čeprav je verjetno že kar malo pozno, pa bi radi vsem prebivalcem, družbenopolitičnim organizacijam, delovnim organizacijam in pa seveda vsem našim prijateljem zaželeli veliko sreče, uspehov, zdravja in medsebojnega razumevanja v letu 1985, z eno samo veliko željo, da bi se nas večkrat spomnili, nas obiskali in sodelovali z nami.

Oskrbovanci in delavci doma dr. F. Berglja Jesenice

OSEMINDEVETDESET LET JOŽETA ČUDNA

Verjetno je Jože Čuden še edini Slovenec, ki je sodeloval v oktobrski revoluciji leta 1917. Kljub svojim častitljivim letom je še krepak in mu tudi spomin še ni opešal. Ko smo ga pred meseci gledali na televizijskih zaslonih z rečo zastavo in Leninovo sliko v rokah in ko je večkrat ponovil, da se še danes šteje za Leninovega boljševika, verjetno marsikdo ni vedel, da je ta mož bil med prvimi na Jesenicah in na Javorniku, ki so ustvarjali partijo in napredno delavsko gibanje.

Le malo ljudi ga na Jesenicah še pozna, saj ga je stara jugoslovanska oblast že kmalu pregnala z Gorenjske in je večinoma živel v Ljubljani.

Vendar sam še danes ne more pozabiti Jesenic. Ob letošnjem novem letu je bila ena od njegovih želja, da bi ga spoznale tudi sedanje generacije Jeseničanov. Razumel sem njegovo željo. Vseskozi je bil namreč tih in skromen in živel je v revščini. Preganjala ga je stara jugoslovanska oblast in še težje je postalo zanj, ko je Ljubljano zasedel italijanski okupator in potem še nemški.

Tudi po osvoboditvi mu ni bilo tako, da bi si lahko privoščil to, kar mu je glede na njegov delež v revoluciji pripadalo. K sreči je za svoje delo v narodnoosvobodilnem gibanju dobil borčevsko pokojnino.

Jože Čuden je bil rojen 17. marca 1887 v Svečah v Rožu na avstrijskem Koroškem. Že kot mlad fant je poiskal delo na Jesenicah. Tovarna je potrebovala delavce in prihajali so z Dolenjske, Štajerske in z onstran Karavank. Tako je tudi Jože našel svoj novi dom na Jesenicah.

Leta 1908 je odšel na odsluženje vojaškega roka v staro avstroogrsko vojsko. Že pred tem je delal v obratih železarne na Savi, takrat last Kranjske industrijske družbe. Seveda je bil organiziran v rdečih sindikatih.

Toda prišlo je do prve, štiriletno svetovne vojne. Lani je minilo že 70 let od tistih dni. Jože je bil med prvimi vpoklican v avstroogrsko vojsko. Sovražil je vojno, saj je kmalu spoznal, da se morajo za interese vojskujočih tepsti največje in da so na obeh straneh fronte delavci in kmetje, ki so morali zapustiti dom in družino in da so trupa mnogih ostala za vedno na mrtvi straži.

Odločil se je, da se ne bo več boril in izkoristil je prvo priložnost, da je prišel v rusko vojno ujetništvo. Tako je že leta 1915 postal vojni ujetnik. Iz Kijeva je bil poslan v Taškent, kjer je delal v veliki tovarni obutve. Prišel je spoznavati novo življenje. Spoznal je ruske delavce, njihovo borbo proti carski oblasti, ki je bila še slabša kot avstroogrška. V tovarni je bilo zaposlenih 100 delavcev. Vedeli so, kdo je Lenin in pripravljali so se na odločilne trenutke, ko bo potrebno vreči carsko oblast. Jožetu so zaupali. V njem so videli prijatelja, somišljenika in revolucionarja. Ko so leta 1917 boljševiki zrušili carsko vladno in carja, je bil tudi Jože med tistimi, ki so sodelovali v oktobrski revoluciji in je tudi z orožjem v roki branil novo sovjetsko oblast.

Toda večletno ujetništvo in napor po oktobru 1917 so Jožetu zrahljali zdravje. Bolan se je prek Poljske vračal v domovino. Imel je srečo, da je prišel na Jesenice prav v tistih najlepših dneh oktobra 1918, ko so na Jesenicah ravno proslavljali osvoboditev in nastanek nove države Jugoslavije; takrat SHS (kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev). Zopet se je zaposlil v tovarni na Javorniku, kjer je našel tudi stanovanje. Ko se je pozdravil, je bil zopet med tistimi, ki so ustvarjali novo sindikalno in novo politično organizacijo. Ni miroval. Preveč revolucionarnih naukov se je navzel v Rusiji, da bi jih lahko obdržal za sebe. Vedno znova se je spominjal tistih, s katerimi je koval novo sovjetsko državo. Med njimi je bilo nekaj takih, ki so imeli srečo, da so Lenina celo поблиže poznali. Na tihem je hotel ostati Leninov boljševik. Z zanimanjem so ga vsi poslušali, ko jim je pripovedoval o deželi, ki ne pozna več izkoriščanja kapitalistov in kjer delavci in kmetje sami krojijo svoje pravice.

Jože je bil iniciator za ustanovitev Socialdemokratske stranke na Javorniku. V tistih mesecih je bila ta organizacija na Jesenicah najmočnejša. Po sporu z oportunistom Antonom Kristanom so tudi jeseniški socialdemokrati prešli na levo — napredne pozicije.

Jože Čuden je 11. aprila 1920 javorški organizacijo zastopal na javorskem prvem zboru Delavske socialistične stranke za Slovenijo. Organizacijo, ki je v tem času štela 12.000 članov, organiziranih v 20 organizacijah, je zastopalo 54 delegatov. Z Jesenic so se poleg Čudna zboru udeležili še: Ambrožič, Jeram, Mulej in Weis.

S sklepom o združitvi s Socialistično delavsko stranko Jugoslavije (komunistov) je bil ustanovljen slovenski del socialistične delavske stranke (komunistov), hkrati pa so komunisti ustanovili komunistično stranko Slovenije. Po Vukovarskem kongresu v juniju 1920 je bil v vseh organizacijah v Sloveniji referendum za ustanovitev partijskih organizacij.

Javorniška organizacija je imela referendum na Koroški Beli v nedanji Dežmanovi gostilni, nasproti spominskega znamenja (ta stavba je sedaj podrti in stojijo tam stanovanjski bloki). Tako so se koncem junija 1920 med prvimi odločili člani javorške Demokratske socialistične stranke Jugoslavije za prestop v komunistično stranko. Glavni govornik je bil Ciril Košir. Za predsednika so izvolili Jožeta Čudna, za tajnika Stefana Barbarino, za podpredsednika Jožeta Beguš in za blagajnika Jožeta Žagarja. Jože Čuden je tako kot predsednik vnašal v organizacijo svoj revolucionarni vpliv in organizacija je imela na politično življenje izredno velik vpliv. Bila je to ena najmočnejših organizacij v tem delu Gorenjske.

Da je imela partija v tem času velik vpliv, so dokaz občinske volitve na Koroški Beli v letu 1920. Komunisti so za svojega predstavnika postavili Blaža Kemperla. Dobili pa so tudi največ glasov. Tu ni pomagala niti močna propaganda belškega župnika, ki je komuniste navadno zmerjal z antikristi. Tako je bilo od 24 izvoljenih odbornikov 16 z liste, ki so jo postavili komunisti. Druga močnejša stranka, SLS (Slovenska ljudska stranka) je dobila le šest odbornikov. Komunisti so tako dobili dve tretjini glasov. Izredno boleč je bil ta uspeh komunistov za tedanje oblast, ki se je dobro zavedala pomena revolucionarne vloge partije.

Po OBZNANI 29. decembra 1920 in zloglasnem zakonu o zaščiti države 2. avgusta 1921 so bile partijske organizacije prepovedane in postavljene izven zakona. Člani partije so se sedaj lahko le še tajno sestajali. Razveljavljene so bile tudi občinske volitve.

Jože Čuden s svojim revolucionarnim delom ni prenehal. Tudi oblast je vedela, da ima v njem nevarnega političnega nasprotnika, saj jim je bilo znano njegovo prepričanje in tudi njegova vloga, ki jo je odigral v prvih poveljnih letih na Javorniku in na Jesenicah. Tudi v Železarni (KID) so videli v njem nevarnega prekocuha in boljševika. Leta 1924 so ga odpustili. Lotil se je brušenja nožev in škarij. Sresko načelstvo v Radovljici mu je izdalo dovoljenje za potujočo obrt. Seveda je pred tem moral obljubiti, da se ne bo ukvarjal s komunistično propagando, sicer so bila za to dejavnost sodišča izredno stroga.

Jože svoje obljube seveda ni držal, vendar pa policija ni mogla odkriti njegovega političnega dela.

Dve leti je tako potoval z brusom na vozičku širom po Sloveniji in se šele po tem ustalil v Ljubljani. Starejši Ljubljančani so se ga dobro spominjali, saj so ga lahko vsak dan videli na Krekovem trgu, kjer je dobil dovoljenje, da stalno opravlja svojo obrt.

Da je ostal zvest revolucionarnim načelom, je dokaz njegovo sodelovanje v narodnoosvobodilnem gibanju. Med prvimi ga je povezal Tone Čufar, ki je takrat živel v Ljubljani in ilegalno deloval kot organizator OF in VOS (varnostna obveščevalna služba). Čuden je v svojem poklicu zelo lahko opravljal naloge, ki jih je dobival. Od Italijanov in belogardistov je izvajal vojaške tajnosti o nameranih akcijah (racijah) ali aretacijah. Ko so Čufarja zaprli Italijani in ga kasneje nameravali predati v St. Vidu Nemcem, kjer je bil pri begu smrtno ranjen, je Jože še naprej delal za osvobodilno gibanje, vse do osvoboditve.

Jože Čuden je eden tistih, ki je težko doumel, da so se v Sovjetski zvezi tako oddaljili od Leninovih načel. Še toliko bolj je bil začuden, ko je leta 1948 prišlo do napada Kominforma na novo Jugoslavijo. Razen tega je bil tudi zelo kritičen do napak, ki so se dogajale pri nas. Zaradi vsega tega je ostal tudi bolj v ozadju.

Jože je kljub častitljivim letom ostal čvrst in vzdržljiv. Posebno rad

je imel naše gorenjske hribe. Še pred leti smo ga videli na Golici. Še ni dve leti, ko se je podal do Aljažvega doma v Vratih in se pri spomeniku padlim planincem slikal.

Posebno rad ima Jesenice in skrajni razgovor, da se ne bi spominjal tistih časov, ko se je vrnil iz Sovjetske zveze. Nam vsem je Jože tudi živ dokument časa, v katerem se je jeseniški delavec začel organizirati za svoje pravice, ki si jih je v času narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije tudi priboril.

Jožetu želimo, da bi krepak in vitalen dočakal sto let!

Slovenko

ALI KMETU ZNANJE NI POTREBNO?

V okviru sekcije za kmetijstvo pri OK SZDL Jesenice je bil organiziran razgovor o možnosti bolj organiziranega in celovitejšega izobraževanja aktivnega prebivalstva na področju kmetijske, gozdarske in turistične dejavnosti v občini Jesenice in o uvedbi vsaj fakultativnega pouka v enem ali dveh višjih razredih na podeželskih osnovnih šolah.

Razgovora so se udeležili predstavniki nekaterih osnovnih šol, VIZ Jesenice, predsednik OK SZDL, kmetijski strokovnjaki kot nosilci sedanjega tovrstnega izobraževanja v okviru OZD kmetijske in gozdarske dejavnosti oziroma pospeševalne službe ter Delavske univerze Jesenice, ki kot kvalificiran nosilec organizira in na ta način zagotavlja vrzeli deficitarnega znanja na posameznih področjih.

Zavedajoč se dejstva, da k vsakemu poslovnemu procesu sodijo delovna sredstva, predmeti dela, delovne moči in storitve ter da so slednje v omenjenih primarnih dejavnostih na Jesenicah močno degradirane, že dalj časa razmišljamo, kako organizirati in odpraviti pomanjkljivosti na tem področju. Prvine poslovnega procesa so med seboj tesno povezane in brez ene od teh ni mogoče organizirati proizvodnje bodisi v industriji, kmetijstvu ali katerikoli drugi gospodarski panogi. V kmetijstvu je to še posebej pomembno, ker k delovnim sredstvom (zgradbe, stroji in naprave, živina oziroma čreda, nasa-di), sodijo tudi zemljišča, ki dajejo tej panogi (poleg ostalih) poseben in specifičen značaj, saj te ne delujejo le kot materialni pogoj (nenadomestljivo osnovno sredstvo) proizvodnje, temveč so nezamenljiv posredovalec med rastlino in hranilnimi snovmi. Zato jih mora kmetijski proizvajalec nenehno izboljševati zaradi ohranjanja rodovitnosti, to pa tudi zahteva od njega osnovno in nenehno izpopolnjevanje znanja.

Zaradi neskladnega delovanja gospodarsko-ekonomskih zakonitosti je prišlo v občini Jesenice pa tudi drugod v Sloveniji in Jugoslaviji do določenih odklonov pri razvoju kmetijstva. Posledice tega pa se prav gotovo čutijo v gozdarstvu in se odražajo na celotnem gospodarstvu občine. Gozdarstvo namreč zaposluje namesto avtohtonega človeka — kmeta približno 80 odstotkov tujih delavcev. Podobno je tudi v turizmu; temu ustvarjata kmetijstvo in gozdarstvo v veliki meri in v okviru naravnih danosti infrastrukturo za njegov klasični razvoj, še bolj pa za v občini Jesenice močno poudarjeni kmečki turizem. Vendar slednji ne najde svojega mesta v okviru kmečko-gozdarskih gospodinjstev, kajti aktiven kmečki živelj se je po podatkih zadnjega popisa prebivalstva in po nekaterih drugih ugotovitvah skril daleč pod sprejemljivo spodnjo mejo, na vsega 1,6 odstotka, kolikor je tudi kmečkih zavarovancev. Starostna struktura pa še bolj dokazuje nemoč razvoja primarne dejavnosti, saj je aktivnega kmečkega življa največ v starostnem razredu nad 60 let. Temu pa se pridružuje še masa »kmetov«, ki prevzemajo kmetije ali dele kmetij kmečki sinovi in hčere, ki so svoje življenjske cilje usmerili v druge dejavnosti ali svoje moči že izčrpali v drugih poklicih, za katere so se predhodno tudi usposobili. Rekreativno kmetovanje jim pomeni le osebnostni cilj na osnovi zastarele tehnologije in zastarelih pogledov.

Med tem časom pa so se pogoji dela z uvedbo novih tehničnih in biotehničnih dosežkov tudi v kmetijstvu močno spremenili. Včasih so uporabljali za delo v kmetijstvu in gozdarstvu le ročna orodja. Ni bilo

traktorjev, kombajnov, sodobnih hlevov, plantaž, ni bilo kemizacije v kmetijstvu; računalniške tehnike itd. Vse to nas sili k razmišljanju, ali je proizvodne procese — ti se razlikujejo od kmetije do kmetije — mogoče voditi z zastarelimi metodami dela, brez osnovnega predznanja, ko mora pridelovalec ustvariti sebi sredstva za primerno preživljanje in je dolžan poravnati obveznosti do družbe. Zato mu je potrebno znanje, ki mu ga osnovna šola ne more dati, kajti le ta nima niti strokovnih niti gmotnih sposobnosti. Posledice že čutimo, še bolj pa jih bodo odraščajoče generacije. Naloga nas pa je, da prek osnovnega šolstva zainteresiramo nekaj odstotkov mladih in jih usmerimo k razmišljanju, da bi se po končani osemletki izpopolnili za delo v primarnih dejavnostih. Menim, da v trenutku gospodarskih težav, ko tudi brezposelnost trka na »družbena vrata«, ne bi smelo biti niti politične, še manj pa gospodarske dileme o posredovanju vsaj minimalnega znanja v osnovnih šolah. Pravimo, »kar se Janezek nauči, ...«

Z uvedbo pouka v začetni fazi kot fakultativnega predmeta in to le za zainteresirane učence (in starše!) bi želeli opozoriti del mladih na vlogo in delo v kmetijstvu, gozdarstvu in turizmu. Mlade bi izobraževali in vzgajali delno teoretično, predvsem pa praktično na lastnih obdelovalnih parcelah (primer osnovna šola Žirovnica) ter obiskih na večjih nasadih, kmečkih gospodarstvih, gozdovih, skupnih pašnikih, mladinskih delovnih akcijah s tega področja itd. Mladi bi se zopet približali zemlji, jo znali ceniti, ceniti ljudi, ki zemljo obdelujejo, znali in zmogli premagati marsikatero prostorsko oviro, ki je mi ne zmoremo, čutili bi dolžnost po ohranjanju pogojev za življenje v okoljih, ki bi sicer propadla zaradi opuščanja kmetijske dejavnosti, ohranjali stare kmečke običaje, kmečko arhitekturo, skratka vse, kar je povezano z imenovanimi dejavnostmi.

Interes po kmetovanju kljub vsemu nenehno narašča na zastarelih tehnologijah in miselnosti. Panoga se »razvija« brez sodobnega znanja o obdelavi zemlje, uporabi kmetijske mehanizacije v že tako težkih pogojih proizvodnje, marsikje brez uvažanja novejših tehnologij v živinorejstvo in poljedelsko proizvodnjo, brez občutka za uvajanje visokorodnih kulturarjev (sort) ter njihove zaščite pred boleznimi in škodljivci, kar je

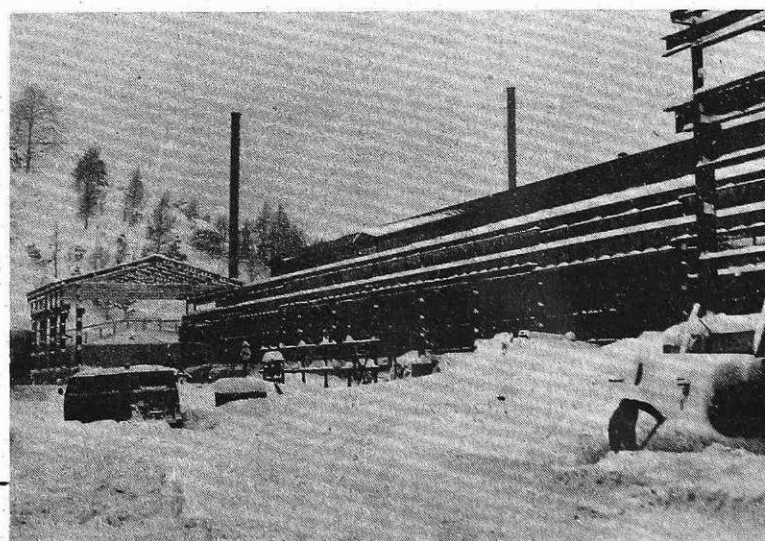
še posebej pomembno in verjetno eden od najbolj občutljivih ter zahtevnih prijemov v verigi poljedelske, vrtnarske in sadjarske proizvodnje. Spomnimo se samo, kako je minuli dve leti krompirjeva plesen uničila doberšen del krompirjevih nasadov, svojo patogeno dejavnost pa so zaradi okužb krompirja dokončale sekundarne rastlinske bolezni na že vskladičenem pridelku. Posledice takega stanja smo pripravljeni kaj hitro prevaliti na določeno službo, ki bi morala biti po mnenju nekaterih kar »na poziv«.

Vse več je občanov, ki posedujejo kmetijsko zemljo, jo podedujejo ali želijo kupiti in si morajo po zakonu o kmetijskih zemljiščih pridobiti status kmeta. Ta status pa je vezan na več zakonskih določil, med ostalimi tudi na primerno usposobljenost občana, ki mu bo kmetijstvo osnovna ali dopolnilna dejavnost. V ta namen je republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Ljubljana izdal tudi navodila, kdaj se šteje, da je občan primerno usposobljen (ima znanje o kmetijski stroki!) za kmetijsko dejavnost. Niti v enem primeru tega določila nismo uporabili, saj je samo po sebi umevno, da se na kmetijstvo vsakdo razume. Čeprav ima pojem, kot je status kmeta, v obstoječi zakonodaji izreden pomen pri oblikovanju kmetijske politike, ki se lahko pozitivno ali negativno odraža na razvoju panoge. Torej je tudi iz zakonodajnega stališča znanje pogoj za zadostitev določil, ki niso sama sebi namen.

Izgubili bi se v razmišljanju, o čem vse naj bi bil kmet poučen, da bi bilo njegovo gospodarjenje učinkovitejše, njegovo delo ekonomičnejše in racionalnejše v prid njega samega in vse večjih družbenih potreb. Odveč bi bilo na tem mestu govoriti o vodenju denarnih zadev, o investiranju na kmetiji, o zahtevnosti opravil, ki jih nalaga gospodinjstvo kmečkim ženam, posebej, ko naj bi se ukvarjale še z dopolnilno dejavnostjo. Seveda se na tem ves čas tudi dela, vendar premalo. Baje tudi ni dovolj interesa med kmečkim življem, a ravno zato bi bilo potrebno uvesti organiziranejšo obliko nudenja strokovne pomoči kmečkim gospodarstvom.

O vsem tem in še o marsičem drugem, česar ni moč strniti v bralni članek, je bilo govora na sklicani seji sekcije za kmetijstvo. Enotno je bilo stališče o pomembnosti in nujnosti posredovanja strokovnega znanja vsem, ki so ga v primerni obliki potrebni. Kljub temu pa ostaja nekaj odprtih vprašanj: Kako naprej? Kje začeti? S čim začeti? Kako do enotnega nastopa?

J. Šavor

Valjarna debele pločevine (foto I. Kučina)

JAVNA RAZPRAVA O PROBLEMIH KULTURE

Ena prihodnjih plenarnih sej centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, predvidoma maja, bo po sklepu predsedstva CK ZKS namenjena problematiki kulture. Delovna skupina je pripravila ustrezno gradivo kot pomoč in spodbudo za javno razpravo, ki bo potekala v zvezi komunistov, SZDL, zvezi sindikatov, ZSMS in ZZB NOV.

Gradivo, ki je bilo objavljeno v prilogi Komunističnega 1. januarja letos, »ne išče novih temeljnih pogledov, bolj hoče pomagati in spodbuditi, temeljno stališča uresničiti, si zanje enotno prizadevati. Hkrati pa hoče biti tudi opomin, kakšna in kolikšna je odgovornost komunistov za to, da področje človekovega dela in življenja,« je rečeno v uvodu gradiva.

»Slovenski komunisti smo kulturo zmeraj pojmovali — združujoč narodno in razredno — kot nadvse pomembno sestavino narodnoosvobodilnega in razredno-revolucionarnega boja za osvoboditev slovenskega naroda, delavskega razreda, dela in ljudi kot zgodovinskega cilja naše revolucije in našega družbenega razvoja. Kultura v svojih najboljših dosežkih je bila vedno nosilka osvobodilnih teženj človeštva, glasnica zatiranih narodov, razredov in posameznikov v njihovem boju za svobodo, socialno in človeško emancipacijo. V zgodovini slovenskega naroda in slovenskega delavskega razreda — od Trubarja prek Prešerna, Levstika, Cankarja, Kosovel, Župančiča, Prežih, med vojnama levo usmerjene socialno kritične literature, v času narodnoosvobodilnega boja in po njem — je kulturno umetniška ustvarjalnost imela in ima izjemno vlogo in poslanstvo: bila je in ostaja poglavitna razvojna vzmet in izraz slovenske narodne zavesti, s svojo pretežno humanistično in socialno kritično usmerjenostjo pa tudi pomembni izraz revolucionarno demokratičnih teženj delavskega razreda in delovnih ljudi,« je poudarjeno v izhodiščih za razpravo.

Za tem gradivo poudarja pomen delavskih kulturno-prosvetnih društev in pomembno vlogo komunistične partije med obema vojnama pri povezovanju inteligence z delavskim razredom, kar je imelo izreden pomen v narodnoosvobodilnem boju in revoluciji, ko se je pod zastavo Osvobodilne fronte zbrala vsa slovenska inteligenca — ne glede na svetovno-nazorske razlike. To združevalno vlogo naj bi danes opravljal SZDL na bogatih izročilih in dediščini Osvobodilne fronte slovenskega naroda. »V neprekinjenem boju, da kulturna dediščina in kulturna ustvarjalnost postaneta last vseh delovnih ljudi, da postane delavski razred — kot je poudarjal Lenin — dedič vsega najboljšega, kar je človeška kultura ustvarila v svoji zgodovini in kar je še danes in bo še dolgo središčna naloga, ostajamo komunisti zavezani s tem, ko se bojujemo, da bi delovni ljudje — tako kulturni ustvarjalci kakor porabniki — o svojih kulturnih potrebah in kulturnem življenju samoupravno odločali sami, na podlagi svobodne menjave dela, po poti samoupravnega dogovarjanja in sporazumevanja, brez varuštva države in drugih, od njih odtujenih centrov gospodarske in politične moči.«

»Ko odpiramo razpravo o kulturi,« navaja gradivo, »ne mislimo zgolj na kulturno dejavnost v tradicionalnem pomenu besede, le na poklicno in ljubiteljsko umetniško ustvarjalnost, temveč imamo pred očmi pojem kulture v širokem pomenu besede: mislimo tudi na kulturo dela, na vlogo estetskega doživljanja in ustvarjanja v neposredni proizvodnji kot enega vse pomembnejših dejavnikov produktivnosti dela, na odnos do dela sploh, posebej še do ustvarjalnega, inovativnega dela, na kulturo medčloveških odnosov v družini, na cesti, v šoli, pri delu, v javnosti, med spoloma, na kulturo govora in jezika, na naš odnos do okolja, do varstva narave, do kulturnih spomenikov naše preteklosti in do kulturne dediščine sploh, na stopnjo naše politične kulture, skratka na vse tisto, kar tako ali drugače opredeljuje kulturno raven posameznega naroda, družbe, političnega in gospodarskega sistema in po čemer bi se morala družba samoupravne socialistične demokracije še posebej odlikovati. Šele na tej ravni se namreč smotno zaokrožuje in osmišlja vsakršni proizvodni proces kot človekovo prizadevanje za vzpostavitev sveta po njegovi lastni meri in podobi; le-ta pa lahko nastaja le na podlagi kulturno izoblikovanega posameznika, ki svoje osebno bogastvo združuje v zakladnico naroda, ljudstva in človeštva.«

Glede na pomen kulture, v navedenem širokem pomenu besede, za nadaljnji razvoj družbe in gospodarski in tehnološki napredek, je rečeno, je zato danes vse bolj neupravičeno gledati na kulturo, na kulturne

dejavnosti zgolj kot na porabo. »Ustvarjalnost in inovativnost, ki ju zahteva od delavca sodobna tehnologija, v veliki meri ni odvisna le od njegovega strokovnega znanja, temveč tudi od njegove splošne kulture, od njegove kulturne osveščenosti, od razvitosti njegovih kulturnih potreb, njegove aktivne udeležbe v kulturnem življenju in ustvarjanju. Še pomembnejši od vpliva kulture na produktivnost dela je — gledano dolgoročno — vpliv kulture na proces ustvarjanja, razoditvevanja dela kot zgodovinskega cilja našega družbenega razvoja. Razmislimo, kaj stori, da ne bosta kultura in umetnost ostajali samo kot okrasek na pročelju odtujenega dela, temveč bosta postajali nenehna spodbuda in izziv inovativnosti in ustvarjalnosti slehernega delavca-samoupravljalca v svobodno združenem delu,« poudarja izhodišča za razpravo.

Gradivo omenja tudi našo kulturno politiko do Slovencev, ki živijo strnjeno ali razsejano zunaj naših meja in poudarja, da enotnost slovenskega kulturnega prostora razumemo kot voljo in željo matične domovine, da kulturno življenje in ustvarjanje naših rojakov zunaj Slovenije pojmuje, cenimo, upoštevamo, spodbujamo in podpiramo kot sestavni del našega skupnega kulturnega življenja in ustvarjanja. Hkrati pa gradivo poudarja našo posebno skrb za razvoj kulturnega življenja italijanske in madžarske narodnosti, za omogočanje kulturne samobitnosti romske narodnosti skupnosti in za kar najboljše možnosti kulturnega življenja pripadnikov vseh drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti, ki delajo in živijo v SR Sloveniji.

Posebno pozornost, navaja gradivo, je treba posvetiti poglobljanju stikov med slovensko kulturo in kulturami drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti, kar najgloblje medsebojnemu spoznavanju in sodelovanju. Ob tem gradivo opozarja tudi na nekatere negativne pojave, ki jih poskušajo nekateri v sedanjih zapletenih okoliščinah ponovno uveljaviti, kot sta nekakšna ponovna ogro-

ženost slovenskega naroda znotraj same Jugoslavije in ideja o nekakšni novi, vsejugoslovanski naciji in enotni vsejugoslovanski kulturi, s katerima se je potrebno odločno spopasti z argumentom vrednot, na katerih temelji zamisel enotnega slovenskega kulturnega prostora (osvobajanje dela in človeka, humanizem, ustvarjanje socialističnih družbenih odnosov, mnogosrediščnost kulturnega razvoja, narodna enakopravnost, svoboda umetniškega in kulturnega ustvarjanja, pluralizem samoupravnih interesov itd.). Zaradi take narave in funkcije enotnega slovenskega kulturnega prostora pa mora konkretna politična dejavnost zagotavljati ustrezno odprtost naše družbe in sprečevanje naših dosežkov z dosežki duhovne ustvarjalnosti drugih narodov in kultur. Pri tem se moramo seveda vprašati, ali se kot družba in kot kultura dovolj odpiramo v Jugoslavijo in v svet.

Posebno pozornost, navajajo izhodišča za razpravo, velja nameniti tudi možnostim, potrebam in perspektivam kulturnega življenja mladih. V razpravah se bomo morali vprašati, koliko zveza komunistov kot celota, njene organizacije in posamezni komunisti v svojem okolju razmišljajo o kulturnem življenju mlade generacije, o kulturnih potrebah mladih, o njihovem načinu doživljanja naše današnje družbe in sodobnega sveta sploh, o njihovih vzorih in vrednotah, o idejnih vplivih, ki jih formirajo. Mladi tudi v svojem kulturnem življenju ne potrebujejo in ne želijo varuštva, potrebujejo pa ustrezno materialno pomoč, ki je ne morejo še sami zagotoviti, potrebujejo idejno in vrednostno usmerjanje, ki ne sme biti vsiljeno od zunaj, potrebujejo tenkočutnejše razumevanje svojih stisk, problemov, samega družbenega položaja, ki je v mnogih pogledih drugačen od položaja prejšnjih generacij, potrebujejo večjo svobodo v ustvarjalnem iskanju novega in več razumevanja tudi do zmota in napaka, ki nujno spremljajo vsako takšno iskanje.

Drugi in tretji del gradiva, o čemer pa bomo spregovorili v naslednji številki Železjarja, govorita o uveljavljanju smoupravnega položaja delovnih ljudi in občanov v kulturi in kulturni politiki, o razvoju kulturne tvornosti z vidika celovitega družbenega razvoja in o idejnih gibanjih v kulturi.

NOVINČEVA PLATNA KOT ODPRTA »DUŠA«

V petek, 18. januarja, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah odprli prvo letošnjo razstavo, in sicer razstavo slik akademskega slikarja FRANCA NOVINČA iz Škofje Loke. Krajši glasbeni recital ob otvoritvi bosta izvajali flavtistka Barbi Mikula in pianistka Maja Komel. O najnovejših platnih škofjeloškega slikarja je likovni kritik Aleksander Bassin menil:

»Enainvajset let delovnih in ustvarjalnih izkušenj, ki so se do danes nabirale v delih gorenjskega slikarja Franca Novinca, življenjsko vezanega na svoje okolje, na naravo, so njegovo slikarstvo opredelile kot krajinarstvo v širokem pomenu te besede, kot posledico vsakodnevnega videnja in prepoznavanja čiste optične resničnosti, kot njeno likovno dožemanje in posedovanje likovne strukture na platno; dalje — kot psihološko usledilo, ki izhaja iz različnih stopenj — od pravičnega bizarnosti, povzete po banjanu in pričevanju iz roda v rod, pred sodobnega industrijskega rastra, navzočnosti modernega časovnega utripa — vse to združeno v svojevrstno resnobnem dožemanju, ko daje predvsem specifična barvitost, jasna barvna modulacija ton »odpiranju«, sproščanju avtorjeve subjektivnosti.

Gre tedaj za vračanje vase, k lastnim doživljanjem, občutjem, sanjam; to pomeni hkrati poseg v lastne doživetje izkušnje kot slikarski predmet, motiv; to hkrati pomeni radikalno zavračanje vsakega zunanega »rastra« in »zahtebe« po redu. Subjektivnost v sodobni umetnosti pomeni novo zaupanje v lastno osebnost in zaupanje v lastna ustvarjalna pravila in cilje ... (Ernst Busche v poglavju Die Bildwechsel — Generation, katalog: razstave Bildwechsel, Neue Malerei aus Deutschland, Zahodni Berlin, junij 1981).

V tako določenem osebnostnem razmerju do slikarstva čitamo najnovejša Novinčeva platna kot odprto »dušo«, razdajajočo se v sproščeno naslikanih platnih, vznemirjenih potezah in strukturnih rastihi, ki prepenjajo na videz gladke ploskve; vse to je kljub tako obarvani metaforični transpoziciji samo eden od pogledov

v ogledalo, kot ga pred nas postavlja narava že skozi stoletja, pri čemer se zavedamo, da je umetnik tisti, ki temu ogledalu določa položaj, se pravi njegovo odsevnost.

Akademski slikar Franc Novinc je bil rojen 24. novembra v Godešcu pri Škofji Loki. Študiral je slikarstvo na Akademiji likovnih umetnosti v Ljubljani pri profesorju Maksimu Sedeju in diplomiral leta 1964.

Prvo samostojno razstavo je slikar imel leta 1965 v Škofji Loki, kjer je za tem še večkrat razstavljal, večkrat pa se je predstavil tudi v Ljubljani, Kranju in na Bledu, po enkrat pa v Grozjnu, Celju, Solkanu, Kopru, Domžalah, Radovljici, Medvoh, Trzinu, Novem mestu, Jesenicah (1966), Zemonu in Beogradu. Poleg samostojnih razstav je Franc Novinc sodeloval na številnih skupinskih razstavah v Sloveniji in Jugoslaviji, v Kairu in New Yorku. Sodeloval je tudi na skupinski razstavi Sodobna jugoslovanska umetnost 1978—1983 ob olimpijskih igrah v Sarajevu.

Doslej je prejel štiri nagrade Ex tempore (trikrat Piran, enkrat Milje), štiri odkupne nagrade (RO ZZB NOV Slovenije, jugoslovanske risbe Zagreb, sodobna umetnost Novi Sad in na razstavi sodobnega gvaša), Zupančičevo nagrado za slikarstvo v Ljubljani, prvo nagrado na Dubrovniškem salonu, Prešernovo nagrado gorenjskih občin, nagrado galerije sodobne umetnosti v Novem Sadu, prvo nagrado Ex tempore Piran in nagrado Prešernovega sklada Slovenije.

Razstava slik Franca Novinca bo na Jesenicah odprta do vključno 31. januarja, in sicer po nekoliko spremenjenem urniku vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. in od 16. do 19. ure.

TRIJE POKROVITELJI JESENIŠKEGA FILMSKEGA FESTIVALA

Na Jesenicah bo od 15. do 21. aprila letos potekal XII. mednarodni festival amaterskega filma, ki ga organizira Zveza kulturnih organizacij Jesenice v sodelovanju z jeseniško filmsko skupino ODEON, ki letos slavi 20-letnico delovanja in v izvedbi organizacijskega odbora.

Pokroviteljstvo nad festivalom so tokrat prevzeli trije pokrovitelji: predsednik Skupščine občine Jesenice Franc Brelih, konferenca osnovnih organizacij sindikata Železarne Jesenice in Zveza kulturnih organizacij Jesenice. Delno so znani tudi že člani mednarodne žirije. Tako so sodelovanje na jeseniškem filmskem festivalu potrdili: Ingrid Jerebica, študentka iz Trsta, Metka Košir, likovni pedagog iz Mojstrane, Miha Brun, novinar revije Stop iz Ljubljane in Naško Kriznar, etnolog iz Ljubljane. Organizacijski odbor pa pričakuje še potrditev članov iz Zveze republike Nemčije in Avstrije.

S 1. februarjem bodo začeli pošiljati festivalske razpise naslovnikom v 27 držav in več kot 70 naslovnikom v Jugoslaviji.

Organizacijski odbor je na svoji drugi seji predlagal, da bi ob jubileju filmske skupine Odeon izdelali tudi serijo značk.

A. Kerštan

RAZSTAVNI SALON DOLIK V LETU 1985

V novoletni številki Železjarja smo poročali o razstavnih dejavnosti v RAZSTAVNEM SALONU DOLIK Jesenice v letu 1984, ki jo izvaja s pomočjo vodstva društva likovni klub DOLIK PRI DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice. Vključno z zadnjo, petindvajseto razstavo, ki v novoletnih podatkih še ni bila upoštevana, je razstave obiskalo 16.027 obiskovalcev ali povprečno 641 obiskovalcev na eno razstavo. Med deset najbolj obiskanih, ki smo jih takrat navajali, se je na četrto mesto uvrstila z 881 obiskovalci tudi zadnja razstava v letu, in sicer razstava akvarelov člana DOLIK Marjana Židanke.

V letošnjem letu programski svet razstavnega salona načrtuje prav tako petindvajset razstav, ki bodo potekale po enakem razporedju kot v lanskem letu, to je z otvoritvijo nove razstave vsak drugi petek. Obisk na otvoritvah razstav je namreč dokazal (od 25 do 100 ljudi), da ima ta otvoritvena prireditev s krajšim kulturnim programom že stalne obiskovalce in da se število stalno dviga.

Programski svet razstavnega salona DOLIK, ki ga vodi dipl. inž. arh. Gregor Velepec in v katerem deluje enajst članov: slikarji, likovni pedagogi, pedagogi in umetnostni zgodovinar, je že v decembru 1984 potrdil program razstav, ki zajema: 19 slikarskih razstav (deset šolani slikarji, tri ljubiteljski slikarji in šest skupinskih), eno razstavo umetniške keramike, eno tapiserije, eno delavske ustvarjalnosti in tri razstave umetniške fotografije.

Po predračunu bi programski svet za izvedbo tega programa potreboval okroglo 1.000.000 din ali povprečno 40.000 din na razstavo. Od tega skoraj tretjina sredstev odpade na stroške zavarovanja razstav, najemnine, ogrevanja in elektr. energije. Ker sredstva za razstavno dejavnost predstavljajo skoraj petino vseh sredstev, predvidenih v letu 1985 za ljubiteljsko kulturno dejavnost v občini, vseh sredstev najbrž ne bo mogoče dobiti od Kulturne skupnosti Jesenice. Programski svet si prizadeva, da bi s pokrovitelji razstavne-

ga programa zbral še nekaj dodatnega denarja, da ne bi bil program prizadet. Ob tem pa moramo ševeda upoštevati, da je ogromno dela v zvezi z razstavami opravljenega ljubiteljsko, kar dviga vrednost jeseniških razstav.

Letos likovni klub DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice vstopa v 39. leto neprekinjenega delovanja, ki je najtesneje povezano tudi z likovno razstavno dejavnostjo na železarskih Jesenicah. Tako je bila šele z osvoboditvijo in socialističnim razvojem na Jesenicah razvita dejavnost, ki so jo pogrešali že pred vojno, kakor je v Tovarniškem vestniku 1. julija 1940 pisal nadarjeni pisatelj in slikar Viktor Gregorac, ki je omahnil kot talec-Skojcevec 21. januarja 1942 v Dragi. V daljšem sestavku »Pripombe h kulturnemu življenju Jesenice«, je med drugim navedel, da na Jesenicah pogrešajo umetniških razstav, ki so še kako potrebne, da bi oblikovale človekov okus in ga spoznavale z umetniškimi stvaritvami, da ne bi posegali po kričnem kiču. To potrjuje, da se je razstavna dejavnost na Jesenicah razvila iz potrebe, ki so jo vsa leta uresničevali člani likovnega kluba DOLIK, zato jo moramo še nadalje ohranjati in razvijati ter kvalitetno bogatiti. Prepričani smo, da bosta likovni klub DOLIK in programski svet razstavnega salona DOLIK v svojih prizadevanjih deležna širše družbene podpore in ne nazadnje tudi ustreznega priznanja.

PONATIS POVESTI IVANA JANA »MRTVI NE LAŽEJO«

Pred zaključkom leta 1984 je pri Založbi BOREC izšel prvi, popravljeni ponatis povesti Ivana Jana MRTVI NE LAŽEJO, v kateri avtor v napeti pripovedi obravnava predvsem začetno obdobje gorenjskega narodnoosvobodilnega gibanja, prepletenega s silovitimi okupatorjevimi terorjem in velikimi človeškimi preizkušnjami.

Ivana Jana, ki že petnajst let redno sodeluje s svojimi literarnimi ali zgodovinskimi prispevki v kulturno umetniški prilogi ŽELEZARJA LISTI, pa tudi na literarni strani Železjarja, skorajda ne bi bilo potrebno predstavljati, ker ga mnogi naši bralci poznajo. Pa vendarle nekaj besed o njem. Rodil se je 25. maja 1921 na Rečici pri Bledu, kjer se je pri očetu izučil za kovača. Zaradi naprednega delovanja je bil že leta 1937 skupaj z vso družino aretiran. Leta 1939 se je zaposlil v takratni kranjski industrijski družbi na Jesenicah, kjer je ostal do leta 1941, ko se je vključil v narodnoosvobodilno borbo. Po osvoboditvi je bil oficir JLA do leta 1955, ko je bil upokojen. V letih 1956—1974 je pri Radiu Ljubljana urejal oddajo Še pomnite, tovariši, za katero je tudi sam prispeval številne sestavke. Sicer je začel pisati že med vojno, po osvoboditvi pa je objavljati spominsko prozo in črte s tematiko narodnoosvobodilne borbe v številnih časopisih in revijah. Zadnjih deset let pa se je predvsem posvetil pisanju, še posebno zgodovinopisju.

Med njegovimi deli, ki so doslej izšla, naj omenimo spomine MED GORENJSKIMI PARTIZANI (1956), zbirko črtic IZPOLNJENA BESEDA (1961) in SKOZI ZASEDE (1963), ob-

sežni knjigi DRAŽGOŠKA BITKA (1971) ter CANKARJEV BATALJON IN DRAŽGOŠKA BITKA (1975) in njegovo najobsežnejše zgodovinsko delo v treh knjigah KOKRŠKI ODRED (1980), za katero je prejel nagrado »četrtga julija« v Beogradu.

Povest MRTVI NE LAŽEJO je prvič izšla leta 1969. V napeti zgodbi spoznava bralec predvsem začetno obdobje gorenjskega narodnoosvobodilnega gibanja, ko je okupator pritiskal najsiloviteje, med uporniki pa je bilo še veliko neizkušenosti. Ivan Jan se v povesti želi izogniti črno-belemu risanju značev in pokazati tako na domači kot na okupatorjevi strani ljudi iz mesa in krvi, kakor pravimo. Čeprav prevladujejo številni drobni dogodki, zaživi cela vrsta ljudi v pestri podobi spopadov med okupatorjevo dejavnostjo, predvsem s početjem zvitega gestapovskega oficirja Wernerja, in moralno močnejšimi udeleženci odporniškega gibanja, predvsem v lovu partizanskih obveščevalcev na gestapovske agente.

Knjigo, ki je izšla v 3.000 izvodih, je opremil Jure Jantič.

PESTER GLASBENI VEČER

DRUŠTVO UPOKOJENCEV JAVORNIK-KOROŠKA BELA organizira v soboto, 19. januarja, ob 18. uri v dvorani gledališča Tone Čufar GLASBENI VEČER.

Sodelovali bodo:

- pihalni orkester Jeseniških železarjev, dirigent Ivan Knific;
- ženski pevski zbor DU Javornik-Koroška Bela, zborovodkinja Breda Prašnikar;
- moški pevski zbor DU Jesenice, zborovodkinja Mira Mesarič;
- moški pevski zbor VINTGAR Blejska Dobrava, zborovodja Lojze Vengar;
- in solisti: Jaka JERAŠA, solist ljubljanske opere; Primož Kerštanj in Domen Jeraša — pozavna — klavir; Franc Čelesnik — violina; Marta Mesec — klavir; člani igralske skupine Gledališča Tone Čufar Jesenice.

Vstopnina je 100 din.

Dohodek od prireditve je namenjen za kulturno in športno-rekreativno dejavnost naših upokojencev.

Vljudno vabljeni!

VISOKE OBRESTNE MERE LJUBLJANSKE BANKE

Pri Ljubljanski banki, Temeljni banki Kranj, od 1. januarja 1985 veljajo nove obrestne mere. Prihranke, ki jih nekaj časa ne boste uporabljali, lahko vezete, saj so za vezane hranilne vloge obrestne mere znatno višje:

- za vloge na vpogled 7,5 % letna obrestna mera,
- za vloge, vezane nad tri mesece 54 % letna obrestna mera,
- za vloge, vezane nad 12 mesecev 59 % letna obrestna mera,
- za vloge, vezane nad 24 mesecev 62 % letna obrestna mera.

Primer: znesek 20.000 din na vpogledni hranilni vlogi vam bo prinesel 375 din obresti, isti znesek, vezan za tri mesece, pa 2.700 din, kar je več kakor sedemkrat več obresti.

Obrestne mere za devizne hranilne vloge:

- za vloge na vpogled 7,5 % letna obrestna mera,
- za vloge, vezane nad 12 mesecev 9 % letna obrestna mera,
- za vloge, vezane nad 24 mesecev 11 % letna obrestna mera,
- za vloge, vezane nad 36 mesecev, 12,5 % letna obrestna mera.

UTRINKI OB OSMIH DESETLETJIH TELOVADNE DEJAVNOSTI NA JESENICAH (3) ...

V obdobju med obema vojnama sta seveda poleg Svobode nadaljevala s tradicijo telovadbe tudi Sokol in Orel (pa tudi »slovenski fantje« kot mladinska organizacija Jugoslovanske radikalne skupnosti JRZ). Med obema je vladalo dokajšnje rivalstvo, vendar pa ne zaradi političnih razlogov (saj sta bili obe nosilki istega svetovnega nazora) ampak predvsem na športnem področju (pa seveda tudi na kulturnem). Pravzaprav je to rivalstvo popeljalo telovadbo do dokajšnje kvalitete, ki je predvsem v slovenskem merilu dosegla vrsto mednarodnih uspehov.

Po prvi svetovni vojni je jeseniški Sokol ustanovil tudi dramski, pevski in godbeni odsek. Telovadci so sprva gostovali v bivši »shulvereinski« šoli in kasneje v telovadnici osnovne šole (današnje »kemice čistilnice«), leta 1924 pa je bil že položen temeljni kamen za kasnejši sokolski dom. Po daljšem času in zavlačevanju je bil sokolski dom leta 1929, čeprav nedokončan, odprt. Telovadci so tako dobili svojo telovadnico in boljše pogoje za vadbo. Telovadnico (oz. dom v celoti) je po vojni prevzel TVD Partizan.

Po zakonu o Sokolu kraljevine Jugoslavije v začetku decembra je bil Sokol »organizacija privatne iniciative, ki dela po načelu ena država, eno sokolstvo«. Decembra 1929 se je Sokol vključil v enotno režimsko organizacijo Jugoslovanske narodne stranke (JNS), ki je hotela prostovoljno in telovadno organizacijo predvsem podrediti strankarskim namenom. Del demokratičnega krila je prišel v spor predvsem zaradi približevanja Jugoslovanski radikalni skupnosti (JRZ), torej klerikalcem. Seveda je Sokol ostal režimska organizacija in o kakršnemkoli revolucionarnem programu (kot pri Svobodi) ni bilo govora.

Najboljši sokolski telovadci so (po podatkih Matije Sušnika) nastopali na velikih zletih (znan je bil vseslovenski zlet v Pragi) in prireditvah v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu, Osijeku, Novem Sadu, Sušaku, Skopju, Beogradu in Sofiji. Kot izvrsten telovadec je izstopal Janez Pristov, ki je branil jugoslovanske barve v Pragi, Varšavi, Parizu in celo na olimpijadi v Berlinu. Seveda je bila vrsta prireditev tudi na Gorenjskem in na Jesenicah (predvsem na vrtu sokolskega doma).

K razmišljanju o Sokolu (pa tudi o Orlu) me je spodbudila predvsem slavna akademija v domu Partizana. Nisem imel namena pisati kronike ali celo zgodovinske študije, saj je na voljo razmeroma malo arhivskih virov, predvsem pa sem se omejil na predvojno obdobje, za katero še vedno nismo uspeli podati dokončne ocene telovadne dejavnosti v celoti. Zanimivo je, da smo doslej cenili (tu mislim na slavnostne govornike ob jubilejih in akademijah TVD Partizana na Jesenicah) kot »edinega« »predhodnika« TVD Partizan sokolske telovadce, zanamajali pa predvsem Svobodo (pa tudi Orel), katere delež je v kulturni in telovadni dejavnosti zagotovo najpomembnejši. Sodobniki in člani takratnih telovadnih vrst priznavajo, da so v Svobodi delovali predvsem napredno misleči delavci, medtem ko so bili pri Sokolu in Orlu delavci in kapitalisti »bratje«. Če izrazimo napredno krilo Sokola (ki se je tudi vključil v Osvobodilno fronto) potem lahko ocenimo sokolske vrste za meščanske, kjer je svoja merila (politična seveda) postavljala režim pa tudi Kranjska in-dustrijska družba.

Telovadno društvo Partizan, ki se je rodilo v obdobju nastajajočega samoupravnega socializma, je lahko ponosno na svojo dolgoletno tradicijo, dolg starejši in mlajši generaciji pa je, da to tradicijo ohranjajo, predvsem pa ceni tisto, kar je

bilo v preteklosti najsvetlejšje. Upam, da bodo ti utrinki spodbudili mlajše kroniste, ki bi lahko osvetlili 40 let povojnega razvoja telovadbe na Jesenicah, ko smo imeli Jeseničani izredne telovadne vrste na čelu s Sonjo Rozman por. Petač, Jožtom Oblakom in drugimi ter v zadnjih letih mlade telovadke pod mentorstvom Leona Mesariča.

Razstava, ki smo jo delavci tehničnega muzeja postavili v avli TVD Partizana ob osemdesetletnem jubileju, je samo majhen prispevek k vrednotenju telovadnega športa na Jesenicah in poznavanju jeseniškega športa nasploh.

Tone Konobelj

OBČNI ZBOR FOTO KLUBA ANDREJ PREŠERN

Foto klub ANDREJ PREŠERN vas vabi, da se udeležite občnega zbora, ki bo v četrtek, 24. januarja, ob 17. uri v zgornjih prostorih restavracije KAZINA na Jesenicah. Po občnem zboru si bomo ogledali diapozitive. Vabljeni!

Na podlagi 136. člena zakona o davkih občanov (Uradni list SRS, št. 44/82) izdajajo uprave za družbene prihodke občine

JESENICE, KRANJ, RADOVLJICA, ŠKOFJA LOKA, TRŽIČ

POZIV

k vložitvi napovedi za odmero davkov občanov

za leto 1984 za zavezanca, katerim se odmerjajo davki po preteku leta
in za leto 1985 za zavezanca, katerim se odmerjajo davki vnaprej za tekoče leto.
Napoved je treba vložiti do vključno 31. januarja 1985.

Napoved za odmero davkov morajo vložiti:

Za leto 1984

1. Zavezanec davka od dohodka iz gospodarskih dejavnosti in zavezanec davka od dohodka iz gospodarskih dejavnosti, ki občasno dosegajo dohodek z opravljanjem dejavnosti, ki s predpisi niso prepovedane, katerim se davek odmerja po dejanskem dohodku, o dohodkih doseženih v letu 1984;
2. Zavezanec davka od dohodka iz poklicnih dejavnosti, katerim se davek odmerja po dejanskem dohodku, o dohodkih doseženih v letu 1984;
3. Zavezanec davka od dohodka iz avtorskih pravic, katerim se davek odmerja po dejanskem dohodku, o dohodkih doseženih v letu 1984;
4. Zavezanec davka od dohodka iz premoženja in premoženjskih pravic, o dohodkih doseženih v letu 1984. Pod navedeno obliko davka spadajo tudi dohodki, doseženi z oddajanjem stanovanjskih ali poslovnih prostorov, garaž in počitniških hiš v najem ter dohodki od podnajemnin, dohodki od oddajanja opremljenih sob pa le, če doseženi dohodek presega 50.000 dinarjev. (Radovljica, Jesenice 30.000 din)
5. Zavezanec davka od skupnega dohodka občanov o dohodkih, prejetih v letu 1984. Napoved morajo vložiti občani, katerih skupen čisti dohodek v letu 1984 presega 742.080 dinarjev

Napoved vložijo:

- zavezanec iz 1. točke, ki imajo poslovni prostor, pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju je poslovni prostor; ostali zavezanec, ki nimajo poslovnega prostora, pa pri upravi za družbene prihodke občine, v kateri imajo stalno prebivališče, če pa zavezanec nima stalnega prebivališča na območju občine, na katerem ga imajo njegovi družinski člani, pa pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju imajo stalno prebivališče njegovi družinski člani;
- zavezanec iz 2. in 3. točke pri upravi za družbene prihodke občine, v kateri imajo stalno prebivališče, če pa zavezanec nima stalnega prebivališča, na območju občine, na katerem ga imajo njegovi družinski člani, pa pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju imajo stalno prebivališče njegovi družinski člani;
- zavezanec iz 4. točke, če gre za dohodek od nepremičnin, pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju nepremičnina leži, če gre za dohodek od premičnin, pa pri upravi za družbene prihodke občine, v kateri imajo stalno prebivališče;
- zavezanec iz 5. točke pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju so imeli v letu 1984 najdalj stalno prebivališče.

Za leto 1985

1. Zavezanec davka od dohodka iz gospodarskih dejavnosti, katerim se odmerja davek v pavšalnem letnem znesku za leto 1985;
2. Zavezanec davka od dohodka iz poklicnih dejavnosti, katerim se odmerja davek v pavšalnem letnem znesku za leto 1985.

Napoved vložijo:

- zavezanec iz 1. točke, ki imajo poslovni prostor, pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju je poslovni prostor; ostali zavezanec, ki nimajo poslovnega prostora, pa pri upravi za družbene prihodke občine, v kateri imajo stalno prebivališče, če pa zavezanec nima stalnega prebivališča na območju občine, na katerem ga imajo njegovi družinski člani, pa pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju imajo stalno prebivališče njegovi družinski člani;
- zavezanec iz 2. točke pri upravi za družbene prihodke občine, na katerem ga imajo njegovi družinski člani, pa pri upravi za družbene prihodke občine, na katere območju imajo stalno prebivališče njegovi družinski člani.

Napoved za odmero davkov je treba vložiti na predpisanem obrazcu, ki se dobi pri upravi za družbene prihodke občine. Pozivamo zavezanca, da napovedi vložijo v roku, določenem v tem pozivu, ker bo za nepravčasno vložitev napovedi odmerjeni davek povečan za 10 % oziroma najmanj 200 dinarjev, zavezancem, ki ne vložijo napovedi pa za 20 % oziroma najmanj 400 dinarjev.

Uprave za družbene prihodke občin
Jesenice, Kranj, Radovljica, Škofja Loka in Tržič

ENAJSTI POHOD PO POTI HEROJA KEBETA

V organizaciji republiške konference Zveze rezervnih vojaških starešin in republiške Zveze socialistične mladine Slovenije ter v sodelovanju z OK ZRVS, OK ZSMS Radovljica, Športnim društvom Plamen Kropa in strelsko družino Stane Zagar Podnart je bil v nedeljo, 13. januarja, enajsti pohod po poti heroja Kebeta iz Kroke v Dražgoše. Tekmovanja se je udeležilo 33 občinskih ekip, sestavljenih iz treh članov ZRVS in treh članov ZSMS.

Poleg teka iz Kroke v Dražgoše je bilo vključeno v tekmovanje tudi reševanje topografskih in taktičnih nalog, vprašanj iz teorije in streljanje z malokalibrsko puško.

REZULTATI: 1. občinska ekipa Krško — 594 točk, v sestavi: Jože Primožič, Jan-ko Sotošek, Branko Kerin, Vinko Bosina, Aleš Cvar, Miran Taborin; 2. občinska ekipa Murska Sobota — 574 točk, v sestavi: Tibor Kuhar, Stefan Kuhar, Stanko Časar, Ludvik Novak, Darko Petrijan,

Janko Kikec; 3. občinska ekipa Celje — 563 točk, v sestavi: Zlatko Lah, Jože Lašček, Branko Tajnšek, Vojko Dekler, Vili Ravnikar, Robert Hostnik; 4. Škofja Loka, 5. Slovenske Konjice, 6. Kočevje, 7. Maribor Pesnica, 8. Postojna, 9. Radovljica, 10. Vrhnika, 11. Domžale, 12. Ljubljana Vič, 13. Kamnik, 14. Maribor Pobrežje, 15. Brežice, 16. Kranj, 17. Tolmin, 18. Ljubljana Moste-Polje, 19. Sentjur pri Celju, 20. Trebnje, 21. Titovo Velenje, 22. Ljubljana Šiška, 23. Domžale, 24. Ljubljana Center, 25. Jesenice, 26. Zalec, 27. Trbovlje, 28. Maribor-Rotovž, 29. Maribor-Tabor, 30. Ljubljana-Bežigrad, 31. Maribor-Težno, 32. Laško, 33. Novo mesto (ker je en tekmovalac med tekmo obolel).

Po tekmovanju je v Dražgošah podelil tekmovalcem prve, druge in tretje ekipe pokale, medalje in nagrade predsednik RK ZRVS Slovenije tovariš Kotnik. Vsi tekmovalci pa so prejeli spominske značke.

Ciril Rozman

PRVENSTVO ŽELEZARNE V VELESALOMU IN TEKIH ZA LETO 1985

Komisija za športno rekreacijo v organizaciji športnega društva Mojstrana razpisuje prvenstvo Železarne v veleslalomu in tekih, in sicer V VELESALOMU V SOBOTO, 26. JANUARJA, v Mojstrani s pričetkom OB 10. URI in V SMUČARSKIH TEKIH V SOBOTO, 26. JANUARJA, v Mojstrani s pričetkom OB 12. URI.

Tekmovanje v veleslalomu je ekipno in posamežno ter poteka v ženski in moški konkurenci, in sicer moški in ženske do 25 let (letnik 1961 in mlajši); od 25—35 let (vključno letnik 1951 — vklj. 1960); od 35—45 let (vključno letnik 1941 — vklj. 1950) in nad 45 let — (vključno letnik 1940 in starejši).

Ekipa šteje po enega tekmovalca-tekmovalko iz prve in druge kategorije in boljšega tekmovalca-tekmovalko iz tretje ali četrte kategorije. Vrstni red ekip se določi s seštevkom doseženih časov. Število tekmovalcev je neomejeno. Tekmovalci starejših letnikov lahko nastopajo v mlajših kategorijah, vendar so v teh kategorijah tudi uvrščeni.

Tekmovanje v tekih je ekipno in posamežno in poteka v ženski in moški konkurenci, in sicer: moški do 35 let (vključno letnik 1951 in mlajši) — 4 km; od 35—45 let (vklj. letnik 1941 — vklj. 1950) — 2 km in nad 45 let (vklj. letnik 1940 in starejši) — 2 km.

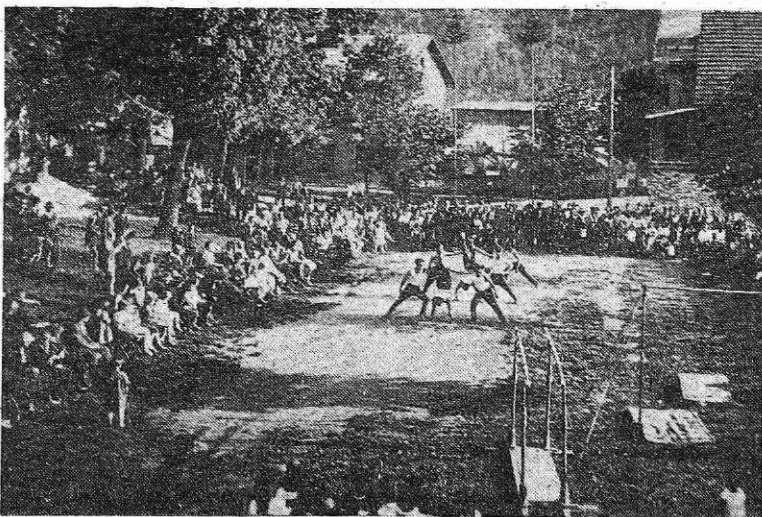
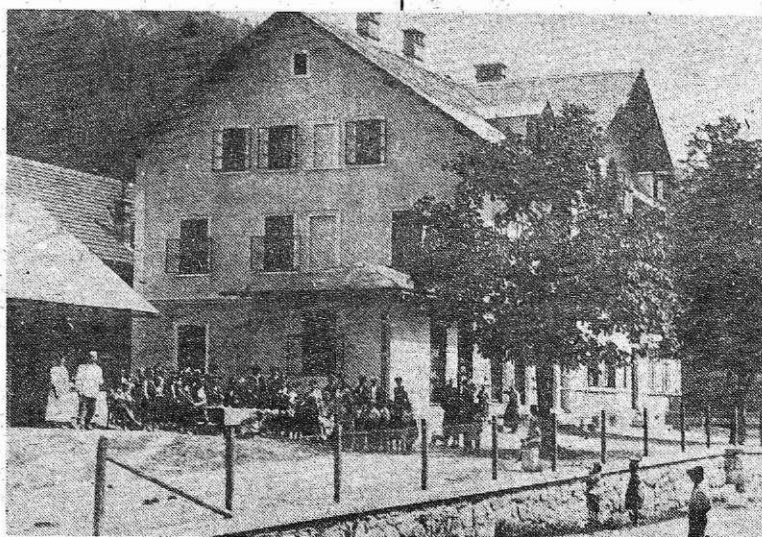
Ženske: do 35 let (letnik 1951 in mlajše) — 2 km in nad 35 let (letnik 1950 in starejše) — 2 km.

Ekipo sestavljata dva tekmovalca iz prve kategorije in boljša iz druge ali tretje kategorije pri moških, pri ženskah pa iz vsake kategorije po dve tekmovalki.

Poimenske prijave pošljite na sindikat Železarne do 21. januarja do 10. ure, ko bo v sejni sobi zbiranje startnih števil.

Na tekmovalni dan bo organiziran prevoz tekmovalcev z avtobusi. Prvi avtobus bo odpeljal s Koroške Bele ob 8.30, drugi avtobus pa s parkirnega prostora pred Železarno ob 8.30 in ob 10. uri. Povratek enega avtobusa ob 15. uri. Razglasitev rezultatov bo takoj po zaključku tekmovanja v ciljni areni.

Delavski dom na Savi
(arhiv tehničnega muzeja Železarne)

Javni telovadni nastop SVOBODE za Delavskim domom na Savi leta 1928 (arhiv tehničnega muzeja Železarne)

KLJUB NEKATERIM TEŽAVAM SMO PRI IZDELAVI NERJAVNIH JEKEL NA VOD NAPRAVI DOSEGLI VELIK NAPREDEK

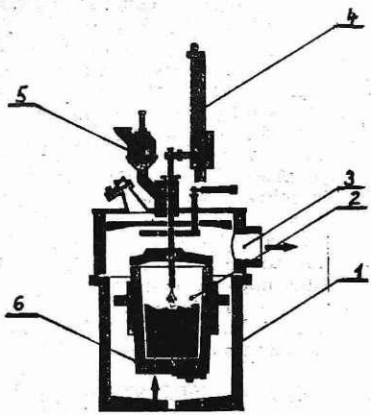
(Nadaljevanje s 1. strani)

C) ločimo različne kvalitete legure, in sicer:

FeCr suraffine ($C \approx 0,04\%$)
FeCr affine ($C \approx 0,1\%$)
FeCr carbore ($C \approx 6-7\%$) se upo-

rablja le pri izdelavi nerjavnih jekel v vakuumu.

Poleg že omenjenih prednosti nove tehnologije glede cene surovin je na tržišču tudi preskrba z dragim FeCr suraffine problematična oz. težja kot s cenejšim FeCr carbore. Diagram na sliki 3 prikazuje količino izdelanega nerjavnega jekla po mesecih v letu 1984.

Na sliki štev. 1 so razvidni glavni deli VOD naprave: 1 — VOD komora s pokrovom, komore; 2 — ponev s tekočim jeklom; 3 — cev za odsesavanje plinov; 4 — nosilec kopja in kopje za pihanje kisika (O_2); 5 — sistem za legiranje pod vakuumom; 6 — sistem za prepričavanje jekla z argonom (Ar).

Iz histograma lahko razberemo naslednje:

— proizvodnja nerjavnega jekla v VOD napravi je stekla meseca avgusta;

— skupna količina izdelanega nerjavnega jekla v letu 1984 znaša 9.623 ton. To pomeni v primerjavi s prejšnjimi leti, ko smo izdelali okrog 5.000 ton letno, veliko povečanje, in sicer okrog 80 do 100 %;

— klasično je bilo v obdobju od januarja do vključno meseca julija izdelano 4.764 ton jekla;

— prek vakuumu je bilo izdelanih 4.859 ton ali 50,5 % celotne količine v letu 1984.

Navedena dejstva jasno kažejo, da je bila nova tehnologija zelo hitro osvojena in že daje spodbudne rezultate.

TEHNOLOGIJA

Primerjava stare in nove tehnologije po posameznih tehnoloških fazah je prikazana grafično od prve do devete faze.

Iz primerjave tehnologij lahko izvedemo naslednje zaključke:

— zaradi uporabe VOD naprave je postopek izdelave v peči krajši;

— obraba peči je manjša zaradi krajšega procesa in obično nižjih temperatur. Pri klasični tehnologiji znaša temperatura po oksidaciji 1900—2000 stop. C, pri VOD tehnologiji pa ne presega 1700 stop. C. Zato je vzdržnost peči večja;

— uporabljamo cenejše surovine;

— izkoristek kroma, kot glavnega legirnega elementa, je boljši;

— zanesljivost doseganja predpisane kemične analize izdelanega jekla je mnogo večja;

— nižje in natančno nastavljene livne temperature;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— boljša čistoča jekla v pogledu nekovinskih vključkov;

— možno izdelovati ELC kvalitete (manjše vsebnosti C v jeklu);
— izplen in kvaliteta predelanega jekla v končne izdelke je boljša.

ZAKLJUČEK

Osvajanje nove tehnologije, kot je izdelava nerjavnega jekla v vakuumu, je zahtevna naloga. Lahko rečemo, da smo jo uspešno izvedli. Poudariti pa je potrebno naslednje:

— uvajanje proizvodnje je bilo zasnovano načrtno in sistemsko. Izredno uspešno je bilo sodelovanje med raziskovalnim oddelkom in TOZD Jeklarna, pri čemer so pomemben delež prispevali mlajši kadri. To je ponovna potrditev znane resnice, da se z medsebojnim sodelovanjem lažje pride do uspeha in da zapiranje v lastne okvire ni najboljša pot;

— proizvodnja jekla v vakuumu je najozje povezana s kadri, ki pa morajo biti strokovno na dovolj visoki ravni. V našem primeru smo imeli veliko težav, ker ni bilo na voljo dovolj kadrov. Dolgoletna praksa in znanje topilcev z ASEA peči je veliko prispevalo k uspešnemu osvaja-

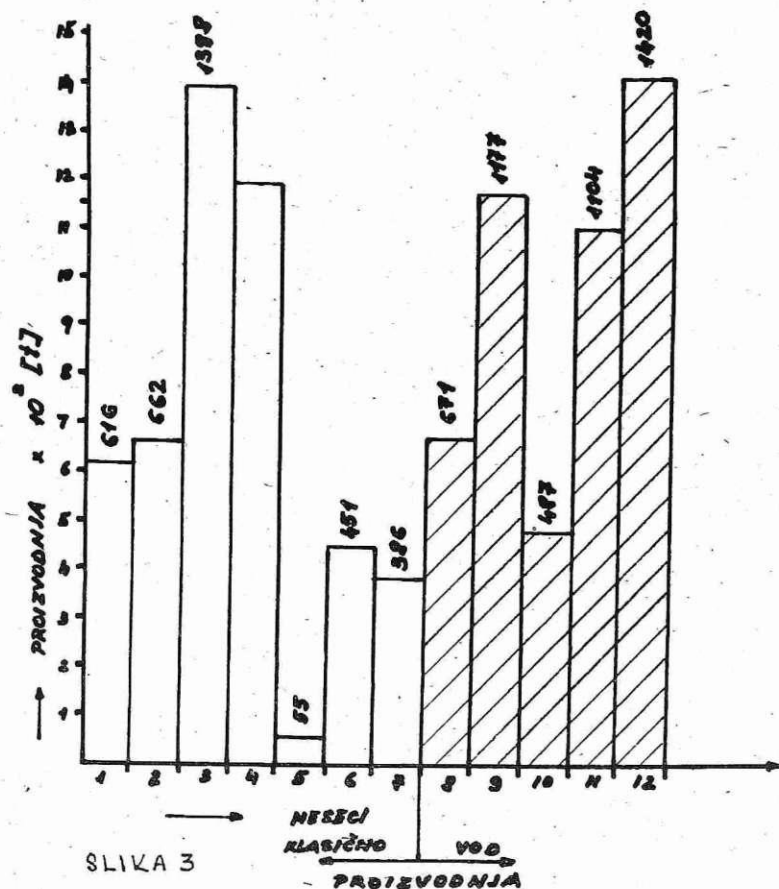
nju tehnologije. Poleg znanja so potrebne tudi izkušnje, ki jih ti ljudje sleherni dan izkazujejo pri delu na VOD napravi; obenem pa vzgajajo že mlajše sodelavce. Nagrajevanje in napredovanje imata pri tem pomembno vlogo. Vzgoji kadrov je potrebno posvetiti izjemno pozornost, ker jih bomo že jutri rabili v jeklarni 2, kjer bo stala enaka naprava;

— surovine: v letu 1984 je bila preskrba s surovinami zelo neenakomerna. To kaže tudi slika 3. Tako močna nihanja v mesečnih proizvodnjah so v precejšnji meri posledica neenakomerne preskrbe s surovinami. Tako je občasno močno primanjkovalo kovinskih in nekovinskih dodatkov in ognjeodpornega materiala za obzičavo ponev.

V leto 1985 lahko stopamo optimistično, da nam bo VOD naprava dala še več kvalitetnega jekla, izkušnje in pridobljeno znanje pa omogočilo lažje in uspešnejše delo.

V jeklarni 2 bo stala enaka naprava in izkušnje, pridobljene na tej napravi, nam bodo dragoceno vodilo za uspešno delo v novi jeklarni, od katere vsi pričakujemo največ.

Jože Triplat

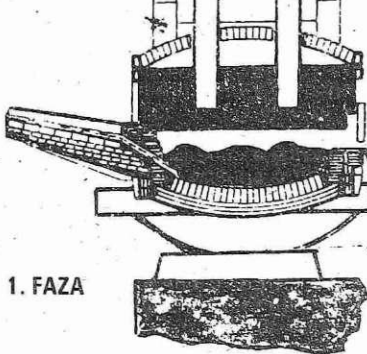

Slika 3

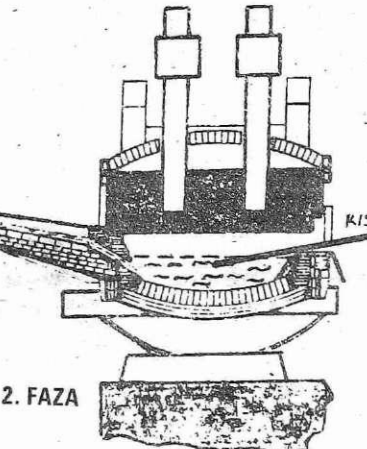
KLASIČNA TEHNOLOGIJA

zakladanje in taljenje

TEHNOLOŠKA OPERACIJA

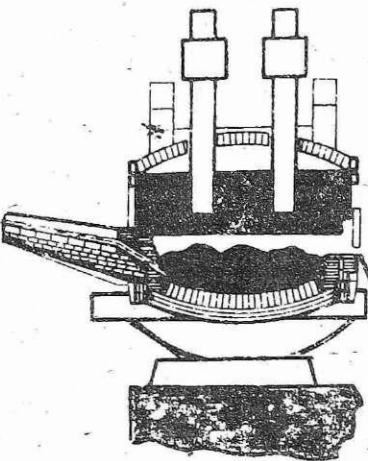
močna oksidacija

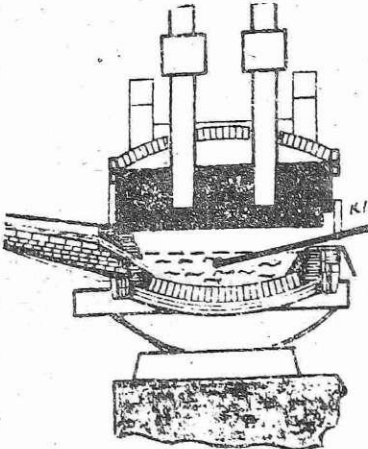
2. FAZA

NOVA VAKUUMSKA TEHNOLOGIJA

zakladanje in taljenje

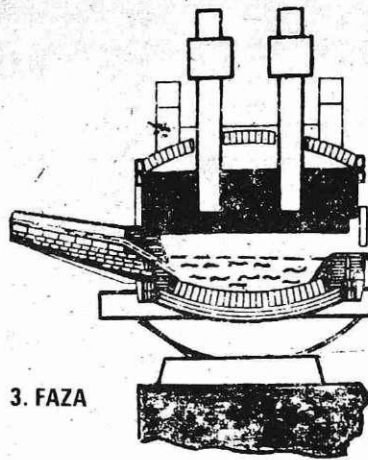

delna oksidacija

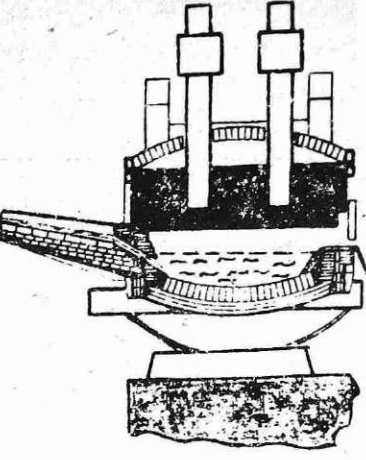
2. FAZA

redukcija in hlajenje

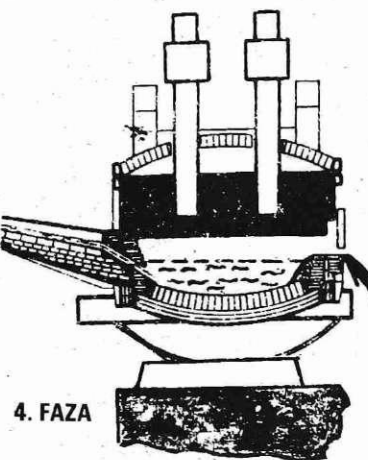

3. FAZA

redukcija

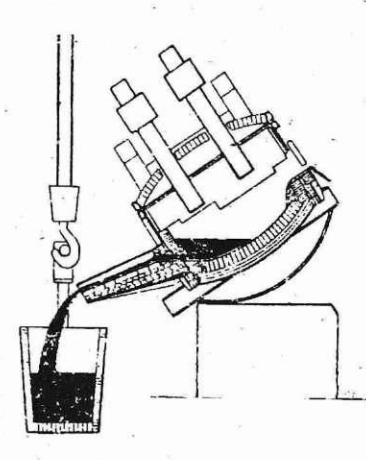

posnemanje žlindre

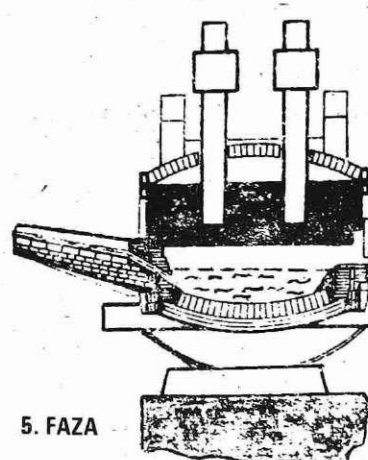

4. FAZA

prebod

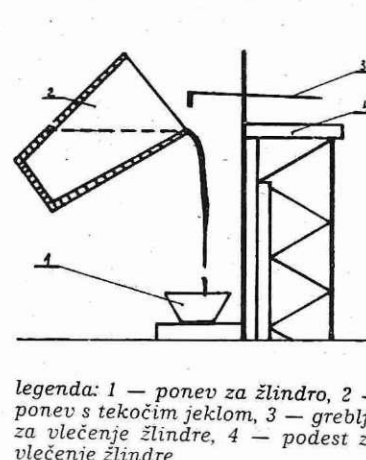

izdelava rafinacijske žlindre

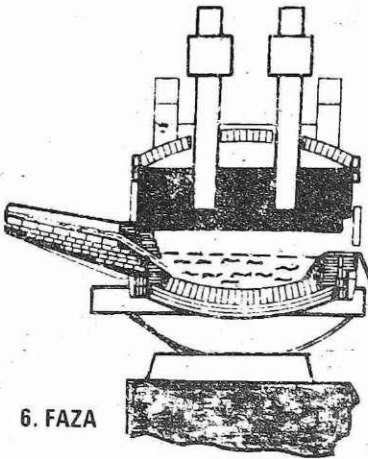

5. FAZA

posnemanje žlindre in ponve

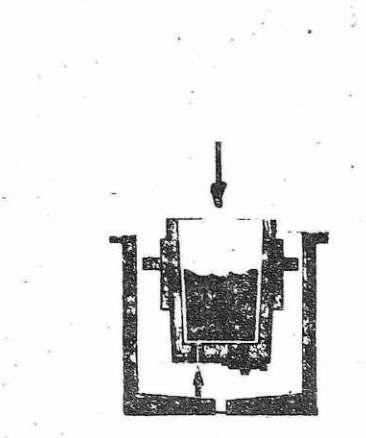

dodatno legiranje oziroma korekcija kemične analize

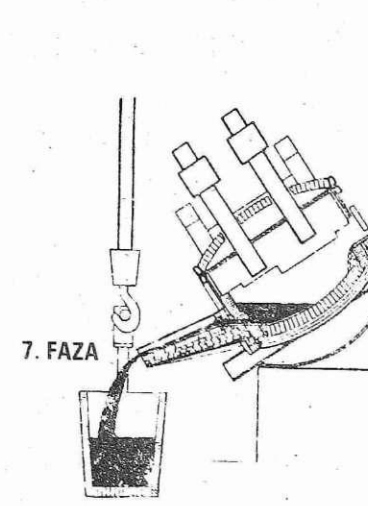

6. FAZA

predpriprava pred oksidacijo v VOD: legiranje, namestitev pokrova in meritev temperature

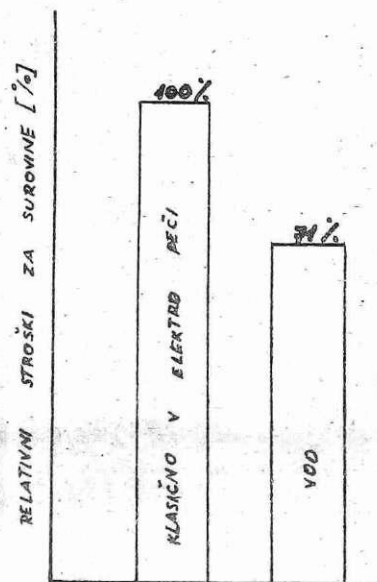
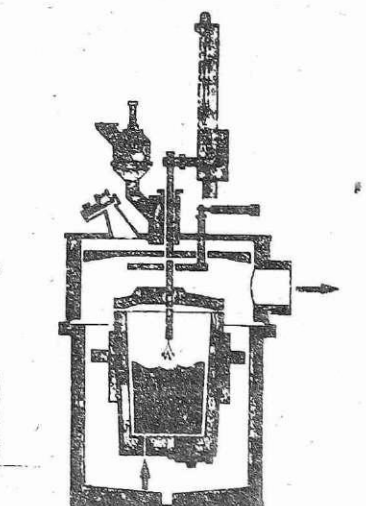

prebod in vlivanje

7. FAZA

oksidacija v vakuumu

Slika 2

Dopisujte

HOKEJ NA LEDU

V nadaljevanju prve zvezne hokejske lige se bosta v soboto, 19. januarja, ob 18. uri v športni dvorani v Podmežakli na Jesenicah srečali moštvi

HK JESENICE : HK KOMPAS OLIMPIJA Ljubljana

in v sredo, 23. januarja, ob isti uri

HK JESENICE : HK KRANJSKA GORA

Vodstva obeh klubov in igralci obeh jeseniških moštvev se zahvaljujejo prijateljem hokejske igre za dosedanje športno podporo obeh moštvo v želji, da bi tudi na vseh naslednjih tekmah na tribunah prevladovalo pravo športno bodrenje in kulturni odnosi.

ALI JE MOŠTVO KOMPAS OLIMPIJA ŽE ODPISANO?

Ali se bo zgodilo tisto, česar se pred nekaj tedni ne bi nihče verjel? Ljubljanskemu moštvu Kompas-Olimpija se je »super-finale« zelo oddaljilo. Nekateri celo napovedujejo, da Ljubljanci nimajo nikakršnih možnosti, da bi se v zaključnih dvobojih borili za naslov prvaka.

Te trditve držijo le delno, saj je do zaključka drugega dela še precej tekem. Videti je, da si je Crvena zvezda priborila zelo pomembno prednost, toda ne moremo reči, da je vse skupaj že dokončno. Kompas-Olimpija bi morala v nadaljevanju dobiti skoraj vse tekme, toda, kdo trdi, da Ljubljanci, denimo, ne morejo premagati Jesenic, ali pa, da Kranjska gora — ki je očitno v krizi — ne bo presenetila Beograđanov v dvorani v Podmežakli?

Seveda so to le ugibanja, vendar pa imamo v zgodovini jugoslovanskega hokeja nekaj podobnih primerov, ki pa so žal v tesni povezavi z jeseniškimi hokejisti. Ko so bili daleč najboljše, ko so imeli naslov že v žepu, se je nekajkrat zgodilo, da so izgubili že dobljene tekme celo proti slabšim nasprotnikom (Medveščak leta 1972) in so ostali brez naslova. Nemara bi se morali spomniti tudi preteklo sezone, ko so bili dvajsetkratni prvaki daleč za superiornimi v državnem prvenstvu, v odločilni peti tekmi super finala pa so na Jesenicah nepričakovano klonili in ostali brez enainvajsetega naslova. To se pač dogaja v hokeju in prav zaradi tega opozoril iz preteklosti ne moremo že sedaj reči, da so ljubljanski hokejisti povsem odpisani. Res je, da so v zelo neprijetnem položaju, toda prav vsega še niso izgubili. Dvajsetkratni prvaki Jugoslavije pa so trdno v vodstvu in kaže, da so zelo blizu

super-finala. Seveda pa jih to ne bi smelo zapeljati, kajti ljubitelji hokeja žele videti čimveč lepih iger in seveda tudi zmag.

Hokejisti Kranjske gore pa so očitno v krizi. Po sijajni igri proti Jesenicam, ko so nepričakovano osvojili točko, so se zvrstili sicer pričakovani porazi, toda to ni več tisto moštvo, ki smo ga navajali. Kriza je očitna. Po porazu proti Olimpiji na Jesenicah je prišel še prepričljiv poraz proti Crveni zvezdi v Podmežakli, v petem kolu pa so našli še na zelo razpoložene Jesenice.

Seveda ne smemo pozabiti, da so že v vstopnem v »gornji dom« dosegli veliko, toda prepričali so nas, že, da lahko igrajo bolje, kot smo jih videli v nekaj zadnjih dvobojih.

V soboto, 19. januarja, bo ob 18. uri v dvorani v Podmežakli hokejski derbi. Hokejisti Jesenic se bodo pomerili z moštvom Kompas-Olimpija, ki je, kot vemo, »ranjen« levo. Ljubljanci očitno niso vrgli puške v korzovo, zato bo dvoboj izredno zanimiv.

Hokejisti Kranjske gore bodo gostovali v Beogradu, kjer se bodo pomerili s Crveno zvezdo.

KRANJSKA GORA : JESENICE

2:12 (1:7, 1:4, 0:1)

Dvorana v Podmežakli, gledalcev 500, sodniki: Erzen, Petrič in Bundalo, vsi trije iz Jesenic; strelci: Kr. goro: Kelih in Tišler, za Jesenice: Razpet 3, B. Pajic, I. Šeap in P. Klemenč po 2 ter Magazin, Hafner in M. Pajic po 1; kazenske minute: Kr. gora 2, Jesenice 8 min.

NA ROB DRŽAVNEGA PRVENSTVA V SANKANJU

V soboto in nedeljo, je bilo pri Savskih jamah v Planini pod Golico drugo državno prvenstvo v sankanju na naravnih progah. Udeležba je bila skromna in še to le iz petih sankarskih klubov Slovenije. Organizacija tekmovalca, urejanje proge in vse kar sodi k takemu tekmovalcu, je bilo odlično.

Ob koncu tekmovalca so razglasili rezultate. Na stopnice sta se povzpela dva mlajša pionirja: Marko Cesar in Grega Špendov. Ko je dobil okrog vratu Marko zlato priznanje je dregnil Grega: »A, sem te«.

Širok nasmeš in stisk roke podeljevalcu medalj in Marko je dvignil roke, kot da bi Teodor Kalifornik, ki je zmagal pri članih. Sploh so se Tržičani odrezali. Med mlajšim pionirjem z Jesenic in najhitrejšim Tržičanom je v treh vožnjah za dobre tri minute razlika. Ne bi se lovilo na stotine, če ne bi razmišljali o tem, da so vsi skupaj tekmovali za državno prvenstvo. Naravna proga pri Savskih jamah je bila zares dobro pripravljena ob tako skromnem snegu. Bila je hitra, nevarna, ledena, od vsakogar je terjala veliko poguma, pa vendar je treba reči, da so Jeseničani vozili letos prvi. Nobenih trenin, nobenih priprav, vse dneve so garali v prostem času, da so sankarsko progo le pripravili za tako pomembno tekmo.

Drugo vprašanje — zakaj državno prvenstvo, če pa se predhodnih klubskih in republiških ni bilo? Morali so se podrežati mednarodnemu koledarju, ne glede na snežne razmere, saj so pred vrati različna tekmovalca tudi v drugih deželah. Če je bil torej začetek storjen takorekto na silo, se ni rečeno, da članom jeseniškega kluba ne ostane dovolj časa za treninge. Progo imajo takorekto na dlani. Zapadel je še sneg in to jim je samo v prid. Torej sezona z državnim prvenstvom se ni končala, praktično se je v soboto in nedeljo še pričela.

Tretja stvar ob tako pomembnem tekmovalcu pa je ta, da se nihče ni spomnil sankarjev in jih priselil vsaj s kotlom vročega čaja, če ne že s vsemi tistimi jedilnimi in tekočimi rekviziti, ki spremljajo vsako zunanjo, še tako malo pomembno manifestacijo. Da bi videli tekmovalce, kako so zmrazovali! Čakati na štart, da ne govorim o mrazu med vožnjo in spet dolg premor do druge vožnje? Ali pa premrzli obiskovalci, gledalci, radovedneži? Še dobro, da je Betelov »kmečki turizem« v bližini in da so se lahko vsaj tam ogreli.

RADOVLJIŠKI PLANINCI PRED JUBILEJEM

Pri Planinskem društvu Radovljica se že dalj časa vneto pripravljajo na pomembni dogodek, 90-letnico ustanovitve društva. Različne prireditve in akcije se bodo vrstile do jeseni, ko bo 18. oktobra osrednja proslava. V okviru jubileja bodo pripravili razstavo o zgodovini društva, pripravili bodo planinske dneve na vseh treh postojankah, odprli bodo krožno pot okrog Krških podov v Julijcih in odprli bivalj na Krških podih. Člani postaje gorske reševalne službe Radovljica, ki letos slavijo 20-letnico, bodo pripravili prikaz reševanja v Dragi in na Bledu.

Poleg priprav na jubilej radovljiške planince v letošnjem letu čaka še vrsta drugih nalog. Kot že vsa leta bodo tudi letos vsi pozornost namenili svojim trem postojankam, skrbeli bodo za na-

daljnjo prenovo, potrudili pa se bodo tudi, da bodo vsi obiskovalci kar najbolj zadovoljni s ponudbo.

Na zadnji seji upravnega odbora so se dogovorili, da bodo v času zimskih počitnic organizirali pri Valvasorjevem domu smučarsko-planinsko solo. Udeležili se je bodo učenci osnovnih šol iz Radovljice, Lesc in Lipnice. Učenci bodo za enotedenski tečaj prispevali 2.700 dinarjev, del stroškov pa bo krila Telesno-kulturna skupnost Radovljica in Zavarovalna skupnost Triglav. Ob koncu januarja bo pri Valvasorjevem domu še tečaj gorskih reševalcev.

Omenimo še, da so na seji obravnavali tudi kandidatno listo za nov upravni odbor društva, ki ga bodo izvolili na občnem zboru.

J. R.

TURNIR V MALEM NOGOMETU

OSNOVNA ORGANIZACIJA ZSMS SAVA Jesenice organizira turnir v malem nogometu 27. januarja ob 18. uri v telovadnici CSUI (ZIC). Prijave sprejemajo in dajejo informacije od 21. do 25. januarja v ponedeljek in petek od 8. do 10. ure in sredo od 14. do 16. ure v prostorih krajevne skupnosti SAVA Jesenice, Trg Toneta Cufarja 2. Pred tekmovalcem prijavi. Štartnina je 1.300,00 din.

POZIVNI TURNIR ZA ČLANICE

V Mariboru je bil v nedeljo, 13. januarja, letošnji prvi pozivni turnir za članice in mladinke v judo. Nastopilo je skoraj osemdeset judoistk iz vseh slovenskih klubov.

Judo sekcija DTVŠR Partizan Jesenice sta zastopali dve judoistki v kategoriji do 66 kg: Irena Wolf in Zoja Beriša. Obema je bil to prvi nastop po več kot enomesečnem premoru. Beriševa se je uvrstila na tretje mesto po porazu v polfinalu, medtem ko se je Wolfova prebila v finale in nesrečno izgubila. Vseeno pa je drugo mesto tudi lep uspeh.

Za dve jeseniški članici je bil to zadnji nastop pred republiškim prvenstvom, ki bo konec meseca v Slovenj Gradcu.

-tok

USPEH JESENICANK NA PRVENSTVU GORENJSKE

Letošnje namiznoteniško prvenstvo Gorenjske za članice in članice je bilo preteklo soboto v Kranju v izvedbi NTK SAVA. V odstopnosti nekaterih, ki so istosčasno nastopali na zveznem mladinskem turnirju za »Ratkovičev memorial« v Smederevu, je nastopilo 20 članov in 10 članic v igralni posamezno in v dvojicah.

Med člani je bil od Jeseničanov najboljši Robert Babič, ki je osvojil 3.—4. mesto, izgubil je le z zmagovalcem Matjaševičem iz Kranja. Pri članicah je nepričakovano osvojila dvojni naslov prvaka Gorenjske Milana Štrumbli, ki je v finalni igri premagala igralko Save Bajžljevo, v igri ženskih dvojic z Mojco Aupič z Jesenic pa par Bajželj-Tepina iz Kranja.

Mladi igralci Jesenic Aupičeva in Markičeva sta v igrah posamezno osvojili 3.—4. mesto; prav tako sta v igrah mesečnih dvojic oba jeseniška para Babič-Aupič in Buh-Štrumbli pristala na 3.—4. mestu.

(S)

SLOVENSKO PRVENSTVO KEGLJAČEV NA LEDU V METU NA DALJAVO

Na Ledinah v Ratečah je bilo v nedeljo republiško prvenstvo kegljačev na ledu v metu na daljavo. Nastopilo je 31 tekmovalcev iz Mislinje, Rateč, Kranjske gore, Zivnice, Bleda in Jesenic. Za dobro izvedbo prvenstva zaslužijo vse priznanje člani kegljaškega kluba iz Rateč, ki so na Ledinah uredili 320 m dolgo ledeno ploskev.

REZULTATI: 1. Stane Koprivnik 183,20 metra, 2. Rudi Lubej 178,97 (oba Mislinja), 3. Jože Špolar (Kranjska gora) 175,10, 4. Tone Požar (Rateče) 171,32, 5. Milan Lasnik (Jesenice) 162,72, itd.

J. R.

JESENISKE EKIPE KEGLJAČEV NADALJUJEJO Z USPEHI

Po uspešnem nastopu ekipe Vatrostala v Italiji z uspehi nadaljujejo tudi ostale jeseniške ekipe. Ekipa Krivce je prav tako sodelovala na turnirju v Italiji, kjer je nastopilo 30 ekip iz Švice, Avstrije, Italije, ZRN in Jugoslavije. V svoji skupini je ekipa zasedla prvo mesto, v finalu pa je bila peta.

Ekipa Murke je sodelovala v Spittalu v Avstriji, kjer je prav tako nastopilo 30 ekip iz ZRN, Švice, Avstrije, Italije in Jugoslavije. Uvrstila se je v finale in ob koncu prav tako zasedla peto mesto.

J. R.

ODLIČEN NASTOP PIONIRJEV LOKOSTRELSKE SEKCIJE TVD PARTIZAN JAVORNIK-KOROŠKA BELA

Lokostrelski klub Jugobanka iz Ljubljane je v nedeljo, 13. januarja, organiziral lokostrelski turnir Indoor FITA za pokal Jugobanke. Na turnirju je nastopilo več kot sto tekmovalcev iz vseh jugoslovanskih klubov, sodelovalo pa je tudi osem članov lokostrelske sekcije pri TVD Partizan Javornik-Koroška Bela. Kot že na turnirju v Tolmini so se tudi tokrat najboljše odrezali pionirji.

V instinktivnem slogu je prepričljivo zmagal Marko Kosir, v prostem slogu pa je Klemen Smolej dosegel drugo mesto. Prvič sta nastopili tudi dve članici: Tadeja Potočnik v instinktivnem slogu in Nevenka Smolej v disciplinarnem Compound prostu. Kot prva ženska v Jugoslaviji v tej disciplini ni imela konkurence in se je morala meriti z moškimi tekmovalci. Solidno so se uvrstili tudi člani, ki pa niso v polni formi, pomembno pa je, da se ta dviga, kajti cilj vseh je doseči čim boljše uvrstitve na dvoranskem državnem prvenstvu, ki bo v mesecu marcu.

D.

DRŽAVNO PRVENSTVO V SANKANJU PRI SAVSKIH JAMAH

V soboto in nedeljo, 12. in 13. januarja, je bilo pri Savskih jamah v Planini pod Golico drugo državno prvenstvo v sankanju na naravnih progah. Nastopilo je več kot 60 tekmovalcev in tekmovalk predvsem iz slovenskih klubov, prvenstva pa se niso udeležili sankarji iz Sarajeva. Za tehnično izvedbo so tudi tokrat uspešno poskrbeli člani sankarskega kluba Jesenice. Kljub pomanjkanju snega so uspeli dobro pripraviti progo, ki so jo v lanskem letu temeljito preuredili.

V soboto sta bili najprej na sporedu dve vožnji enosodov, v nedeljo pa še tretja vožnja enosodov in dve vožnji dvosodov. Tokrat so bili najuspešnejši tekmovalci tržiškega kluba in kluba Iskra iz Železnikov. Bera medalj za Jeseničane je bila tokrat skromnejša. Očitno so v pripravljalnem obdobju imeli premalo ureninogov. Pogoji za trening niso bili najboljše, saj ni bilo nikjer snega. Skupaj so na tem prvenstvu osvojili po dve zlati, srebrni in bronasti kolajni. Pri dvosodih so ostali brez uvrstitve, saj sta oba dvosoda odstopila, in sicer Klinar-Janko Meglič in Lavtžar-Marijan Meglič. Še največ smole in hkrati sreče sta imela Klinar in Janko Meglič, saj sta pri padcu povsem uničila sani.

REZULTATI: Mlajši pionirji: 1. Marko Cesar 6.43,90, 2. Grega Špendov (oba Jesenice) 7.55,93; Pionirji: 1. Boštjan Cesar (Jesenice)

3.46,54, 2. Boris Nastran 3.47,22, 3. Florjan Šturm (oba Iskra Železniki) 4.02,51, 4. Ivan Kuvek (Jesenice) 4.08,02.

Mladinke: 1. Tončka Stalec (Iskra Železniki) 4.08,55;

Mlajši mladinci: 1. Uroš Bahun (Tržič) 3.31,38, 2. Robi Ferjančič (Idrija) 3.42,68, 3. Tomaž Luznar (Jesenice) 3.45,12... 6. Andrej Frelj 3.35,62, 8. Robert Tarman 4.24,05 (oba Jesenice);

Starejši mladinci: 1. Simon Bernik 3.16,35, 2. Stefan Zdravc 3.17,33, 3. Rudi Bernik 3.17,86 (vsi Iskra Železniki);

Članice: 1. Tinka Tolar (Iskra Železniki) 3.46,62, 2. Zinka Smolej (Jesenice) 3.58,44;

Člani: 1. Teodor Kalisnik 3.05,88, 2. Drago Česen 3.06,01 (oba Tržič), 3. Janko Meglič (Jesenice) 3.07,94, 4. Mirko Klinar 3.09,03, 6. Marijan Meglič 3.10,75, 7. Vinko Lavtžar 3.12,94, 13. Zdravko Vilman 3.46,65;

Starejši člani: 1. Milan Česen (Tržič) 3.21,12, 12. Jože Meglič (Iskra Železniki) 3.22,97, 3. Jože Meglič (Tržič) 4.01,25;

Dvosodi: mladinci: 1. Bernik-Bernik (Iskra Železniki) 2.25,26, 2. Meglič-Rožič (Tržič) 2.30,75, 3. Nastran-Šturm (Iskra Železniki) 3.03,18;

Člani: 1. Kalisnik-Perko 2.13,95, 2. Česen-Česen 2.14,86 (oba Tržič), 3. Kolar-Kolar (Idrija) 3.00,33.

J. R.

KK JESENICE : KK MARIBOR 69:54 (42:28)

Jesenice, telovadnica CSUI, gledalcev 50, sodnika: Kovačič (Kr), Cetin (Kp).

Jesenice: Vuleta 18 (3:2), Deretič, Šmitran 6, Krznarič 6 (2:2); Bartelj, Lah, Stražisar, Vrdoljak 26 (12:6), Felc 2, Ulčar 11 (8:3).

V zadnjem kolu prvega dela prvenstva v I. SKL so jeseniške košarkarice gostile ekipo iz Maribora. Že prve minute igre se je pokazalo razmerje moči na igrišču. Domača peterka je imela vseskozi pobudo, povedle so s 6:0, nato pa so gostje z meti od daleč in predori v sedmi minuti zmanjšale razliko na 14:13. Pri tem rezultatu je domača ekipa s spremembo obrambe in hitrejšo igro v napadu dosegla v naslednjih šestih minutah 15 točk, gostje pa le dve. Razliko štirinajstih točk so gostiteljice zadržale do konca polčasa.

Tudi v začetku drugega polčasa so jeseniške košarkarice prikazale dobro igro in v 25. minuti vodile že za 20 točk. Žal pa so nato nekoliko popustile, predvsem v napadu so z netočnimi meti in napakami pri podajah dovolile, da so gostje vzpostavile ravnotežje na igrišču. Posledica take igre je bilo majhno število doseženih košev v drugem polčasu, kar velja predvsem za domačo ekipo, saj so dosegle kar 15 točk manj kot v prvem polčasu.

KK SAVA : KK JESENICE

(kaderinje) 41:54 (18:31)

Jesenice: Deretič 4, Šmitran 14 (13:4), Berus 6, Belc 30 (13:10), Bešič, Zrnčič.

Po zmagi nad kaderinjami Save se je videlo, da so letos jeseniške kaderinje za mudile lepo priljubljenosti za uvrstitev v republiški finale. Zaradi poškodbe nista igrali Šmitranova, v prvem delu prvenstva ene tekme, in Smolejeva zadnjih treh tekem drugega dela. Njena odsotnost je bila zaradi nizkega števila igral, ki jih ima trener Valič na voljo, usodna.

Kljub vsemu pa so najmlajše košarkarice jeseniškega kluba že z uvrstitvijo v slovensko ligo in igro, ki so jo prikazale na tekmah, zaslužile pohvalo.

T.

JESENICE : RUDAR (TRBOVLJE) 64:70 (29:41)

Telovadnica CSUI Jesenice, gledalcev 100, sodnika Kovačič (Kranj) in Cetin (Koper), tekma 10. kola 2. SKL.

Tekma je bila v začetku zelo izenačena. Moštvi sta se menjavali v vodstvu do rezultata 24:24 v 13. minuti prvega polčasa. Potem so gostje prevzeli pobudo in dali do konca 17 točk, Jeseničani pa le pet.

V začetku drugega polčasa je bila slika podobna: gostje so večali prednost, domači pa so le s težavo prihajali do metov, pri katerih pa niso bili preveč uspešni. Igralci Jesenic so prvi koš iz igre v drugem polčasu dosegli šele v šesti minuti. Kazalo je, da so se sprizgajali s porazom, saj je Rudar v teh minutah vodil že za 23 točk (57:34), v dvanajsti minuti pa že 64:43. Takrat pa so domačini zaigrali kot prerojeni. Z agresivno in izredno borbeno igro so gostom odvzeli veliko zog, in jih močno omejili v napadu. Zadnji koš iz igre so gostje dali v 31. minuti.

Do konca tekme so Jeseničani dosegli še 21 točk, igralci Rudarja pa le šest. Tekma je postala spet zanimiva in gledalci so bučno spodbujali borbeno igro. Prednost gostov pa je bila le prevelika in posrečilo se jim je odnesti točki z Jesenic. Zmago bi po igri ob koncu tekme zaslužili tudi Jeseničani, toda v nadaljevanju prvenstva bodo morali prikazati tako igro v vseh štiridesetih minutah, če ne bodo končali sezone na repu lestvice.

Jesenice: Azman 8 (4:10), Narobe, Sofič, Jelovčan 15 (7:10), Tomšič 2 (0:1), Ze-

leznik 6, Vezzosi, Henič 13 (2:2), Bizalj 14 (2:2), Janša, Triškovič, Domešček 6 (2:5).

V 11. kolu bodo Jeseničani gostovali pri Zagorju, ki neporazno vodi na prvenstveni lestvici z osmimi točkami prednosti, in sicer v soboto, 2. februarja.

ŠE ENA ZMAGA KADETOV JESENICE : MEDVODE 65:50 (38:40)

Če mladim in neizkušenim članom ne gre najbolje, pa nas kadeti razveseljujejo z dobrimi rezultati in kot kaže, se za prihodnost jeseniške košarke ni treba bati in se ji obetajo lepi časi.

V zadnjem kolu prve slovenske lige so kadeti še enkrat zmagali in osvojili tretje mesto v ligi, kar je več, kot so pričakovali. Izredno homogeno in tovariško moštvo je preseglo svoje zmogljivosti in zao-stalo samo za Slovanom in Triglavom.

Kljub ne najboljšim pogojem za treniranje so igralci: Sučur, Čatač, Lavrič, Gomboc, Praskalo, Bešič, Cafuta, Kosir, Perneln, Tomakič in Naumovski zaslužen dosegli tak uspeh.

Tekma je bila v prvem polčasu izenačena, v drugem pa so mladi Jeseničani pokazali svojo premoč in zlahka zmagali. Svoje znanje so lahko pokazali prav vsi igralci.

Odgovor: Obravnavana sta dva popolnoma različna kriterija, ki se razlikujeta predvsem po agresivnosti in sta tudi različno opredeljena. Zato je nastala razlika v vrednosti pravilna. Če nastopata oba kriterija, se dobljene vrednosti seštevajo.

Člena 23, 24

Pripomba: je glede stopnje zahtevnosti na koncentracijo MDK. Vrednotiti bi bilo potrebno pri višji vrednosti MDK, oziroma za posamezne vrste prahu, plinov, par različno vrednotenje (1 delovna skupnost).

Odgovor: Pravilno je, da pričnemo vrednotiti že pri samih zaznavah škodljivih snovi.

Člen 23 — 5. stopnja zahtevnosti se dopolni in glasi:

nad 1,26 — 10 točk

Člen 24 — 5. stopnja zahtevnosti se dopolni in glasi:

nad 1,26 — 30 točk

Člen 25

Pripombe: Določeni nivo hrupa predstavlja v različnih pogojih oziroma različnih delih različno obremenitev, ki pa ni upoštevana (1 delovna skupnost).

Odgovor: Strinjamo se z ugotovitvijo, zlasti ker vemo, da pri opravljanju vseh nalog nastopa hrup. V metodologiji smo se opredelili, da se upošteva hrup samo nad normalnim nivojem (80 dB). Zato se pripomba ne upošteva.

Člen 31

Pripombe: Za kriterij uporabe zaščitne obleke skoraj vsi dobijo 2 točki, tisti pa, ki jih osebna zaščitna sredstva pri delu res obremenjujejo, dobijo 4 točke (1 delovna skupnost).

Odgovor: Strinjamo se z navedeno ugotovitvijo, zato se spremeni čas izpostavljenosti v urah: namesto »do 5 ur« se vnese »do 2 uri«, in namesto »nad 5 ur« se vnese »nad 2 uri«.

Člen 32

Pripombe: so na preglednico pogostosti in teže poškodb, ki se uporablja za določitev vrednosti kriterija, oziroma je potrebno preglednico uporabljati skupno z drugimi pokazatelji lastne ogroženosti (2 TOZD, delovne skupnosti).

Odgovor: Oddelek za varstvo pri delu in okolja izdeja na osnovi podatkov, ki se sedaj uporabljajo, in drugih pokazateljev lastne ogroženosti preglednico, v katero so vnešene vse delovne naloge in rangirane v 5 skupin. Tako izdelana preglednica se uporablja za določitev kriterijev lastne ogroženosti.

Člen 33

Pripombe: Dodatno točkovanje za vodilni in vodstveni kader ni potrebno, saj je odgovornost, napor čutil in živcev in delo z ljudmi zajeto v metodologiji (1 delovna skupnost).

Za poslovodne delavce bi morali metodologijo in merila določiti v sporazumu v sestavnem delu, se pa enako ugotavlja zahtevnost del kot za vse ostale delavce (1 delovna skupnost).

Odgovor: V skladu z družbenim dogovorom je bilo potrebno vpeljati dodatne kriterije za delavce, ki so odgovorni za ekonomičnost in rentabilnost poslovanja in s svojim delom vplivajo na poslovno uspešnost. Ti dodatni kriteriji niso zajeti v osnovnih kriterijih in tudi niso konstantni, ker se enkrat letno preverjajo. Zato se pripomba ne upošteva.

Na zahtevo odbora za uveljavljanje ZZD se dopolni 4. alineja 33. člena in se glasi:

Naloge vodij oddelkov v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, ki jih določi komisija za usklajevanje vrednotenja del in nalog Železarne Jesenice.

Člen 34

Pripombe: Dodatne kriterije je potrebno opredeliti s posameznimi deleži (1 pripomba — odbor za uresničevanje zakona o združenem delu).

Odgovor: Doda se besedilo:

Vsi dodatni kriteriji so vrednoteni z enakimi deleži.

Člen 36

Pripombe: Potrebno je ustrezno dopolniti zadnji odstavek tega člena (1 delovna skupnost).

Odgovor: Zadnji odstavek se spremeni in se glasi:

Za poslovodni odbor je merilo produktivnost dela, ki se izračuna iz razmerja normalizirane in skupne proizvodnje Železarne in porabljenih ur.

Člen 40

Pripombe: Dodatno naj se obdeli in bolj razumljivo napiše 40. člen metodologije.

Odgovor: Člen se spremeni in se glasi:

Vsota točk po dodatnih kriterijih se pomnoži z 0,075. Tako dobljene točke se še korigirajo s faktorjem razmerja med osnovno vrednostjo delovne naloge in nalogami vodenja (poslovodni odbor, TOZD, sektorji). Te točke nato prištejemo k točkam, ki smo jih dobili po osnovnih kriterijih vrednotenja.

6. ZAKLJUČEK

Obsežnost poročila o usklajevanju pripomb potrjuje, da je bilo v oblikovanje predloga sporazuma in dopolnitev metodologije vloženo veliko truda sodelavcev z različnih področij dela. Približno polovica pripomb iz javne razprave je našla svoje mesto v predlogu sporazuma, žal pa druga polovica ne ustreza osnovnim usmeritvam sporazuma, zato jih v predlogu nismo mogli upoštevati. Vendar tudi te pripombe ne bodo šle v pozabo. Strokovna služba jih bo tekom izvajanja sporazuma podrobneje proučila in ugotovila, v kakšnih razmerah in kakšni obliki jih bo možno vključiti v sistem delitve osebnega dohodka v nadaljnjih fazah dograjevanja sistema.

V prvih treh mesecih tega leta bomo osebni dohodek obračunavali po dosedanjem sistemu, vzporedno pa izvajali tudi poskusni obračun po osnovah in merilih predloga sporazuma. Ker temeljne organizacije in delovne skupnosti še nimajo usklajenih pravilnikov s predlogom sporazuma, pri poskusnem izračunu specifičnosti ne bodo mogle biti upoštevane ampak le globalne spremembe, ki jih prinaša sporazum. Kljub temu pa bo na tej osnovi možno ugotoviti morebitne napake, ki smo jih napravili pri organiziranju in vrednotenju dela. Očitne pomanjkljivosti bodo tako odpravljene še pred dejanskim obračunom po novih osnovah, popravki in obračuni za nazaj pa bodo možni še tudi prve tri mesece po začetku dejanskega obračunavanja (sklep delavskega sveta Železarne). S tem bo zagotovljeno, da noben delavec ob prehodu na nov sistem ne bo prikrajšan v osebnem dohodku, če njegova učinkovitost ne bo manjša kot pred tem.

O metodologiji razvida in analitične ocene del in nalog razpravljamo že dolga leta. Zahtevamo spremembe v sistemu nagrajevanja in v vrednotenju, hkrati pa postavljamo številne ovire na poti do uresničitve sprememb. Zavedati se moramo, da v nekaterih temeljnih organizacijah praktično že dve leti čakajo na uveljavitev svojega razvida in analitične ocene del in nalog, zato je zadnji čas, da rezultate dolgoletnega dela na tem področju praktično uveljavimo. Spreminjanje metodologije pred njeno uveljavitvijo bi pomenilo ponavljanje dolgotrajnega postopka, ker so elementi vrednotenja in zahtevnosti v različnih medsebojnih povezavah.

Metodologija vrednotenja je sestavni del sporazuma, vendar je obravnavana kot celota, ki jo je mogoče dopolnjevati in spreminjati ne glede na ostalo vsebino sporazuma. Če bo praksa pokazala potrebo po njeni dopolnitvi, bodo spremembe enostavnejše in hitreje uresničljive kot v sedanjem primeru, ko temeljito spreminjamo sistem delitve in metodo vrednotenja.

Dosedanje izkušnje nas učijo, da je bolj smotno samoupravni sporazum dopolnjevati sproti, kot pa odlašati in nato vključevati velik obseg sprememb. Zaradi obsežnosti dopolnitev se porajajo številne nejasnosti, različne razlage in interpretacije, ki pogosto z resničnostjo sprememb nimajo nič skupnega. Zato bi bilo prav, da trenutna spoznanja uveljavimo, v prihodnje pa v krajših obdobjih sproti dopolnjujemo določila, ki bodo vzpodbujala doseganje boljših rezultatov in prispevala k večjemu zadovoljstvu.

Za delovno skupino
Raško Penič

PREDLOG

VSEBINA

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O SKUPNIH OSNOVAH IN MERILIH ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE IN DELA SKLADA SKUPNE PORABE V DELOVNI ORGANIZACIJI ŽELEZARNA JESENICE

METODOLOGIJA VREDNOTENJA ZAHTEVNOSTI DEL IN NALOG

POROČILO O USKLAJEVANJU PRIPOMB NA OSNUTEK SPORAZUMA

PREGLEDNICA PRIPOMB NA:

TOZD	metodologijo štej. vrsta	vredno- tenje	splošno	skupaj
Plavž	0	0	0	0
Jeklarna	1	vplivi okolja	0	0
Livarna	0		1	1
Valj. bl.				
štel	0	1	0	1
Valj. žice in				
prof.	0	1	0	1
Valj. deb.				
ploč.	0	3	0	3
Hladna				
valj. Bela	0	0	0	0
Hladna				
valj. Jes.	0	0	0	0
Žičarna	0	0	0	0
Profilarna	0	0	1	1
Vratni	4	izobrazba 5.—8.	0	4
podboji		st., spretnost vplivi okolja lastna ogroženost izobrazba		
Jeklovlek	1	0	2	3
Elektrode	0	0	0	0
Žebjarna	0	0	0	0
Strojne				
delavn.	0	0	2	2
Remontne	3	izobrazba	1	4
delavn.		vplivi okolja dodatni kriteriji (spisek)		
Vzdrževa-	1	dopolnilna znanja	0	1
nje				
Energetika	1	dopolnilna znanja	0	4
Transport	2	izobrazba	0	2
		lastna ogroženost		
KO-FI	1	dopolnilna znanja	0	1
KSI	14	izobrazba	0	1
		čas usposabljanja dopolnilna znanja fizični napor plini, pare, kem. sub. hrup zaščitna obleka lastna ogroženost vplivi okolja člen 9 (točke razpon) člen 36 člen 40 dodatni kriteriji		
Družbena	3	izobrazba	0	1
prehrana		fizično delo dodatni kriteriji (spisek)		
E-TKR-NG	3	izobrazba	0	0
		usposobljenost za delo dodatni kriteriji		
Skupaj	34		6	13
				53

Člen 10 SaS

Pripomba: zahteva po spisku del in nalog odgovornih za ekonomičnost in rentabilnost poslovanja, ki s svojim delom vplivajo na poslovno uspešnost (3 TOZD).

Odgovor: komisija za usklajevanje vrednotenja del in nalog Železarne Jesenice je obravnavala navedene delovne naloge na 4. in 8. seji in ni sprejela dokončne opredelitve.

Spisek se posreduje vsem komisijam za izdelavo razvida del in nalog po TOZD in delovnih skupnostih v vpogled in razpravo. Glede na pripombe bo komisija za usklajevanje vrednotenja del in nalog Železarne Jesenice oblikovala dokončni spisek del in nalog, ki s svojim delom vplivajo na ekonomičnost in rentabilnost poslovanja.

Člen 2

Pripombe so na razmerje grupe kriterijev, predvsem v smislu premajhnega vpliva okolja (3 TOZD), fizičnega napora (1 TOZD) in kreativnega dela (1 delovna skupnost).

Odgovor: S primerjanjem posameznih metod vrednotenja lahko ugotovimo, da so razmerja različna od metode do metode oziroma med delovnimi organizacijami. Uporabljena metoda daje večjo težo fizičnim naporom in vplivom okolja. Za primerjavo navajamo pregled razmerij osnovnih grup kriterijev po točkovnih metodah črne in barvaste metalurgije in Železarne Jesenice

zahtevnost	točk. / metode	ČBM	ZJ
usposobljenost za delo	40—50 %	37 %	35 %
napor pri delu	10—20 %	25 %	27 %
odgovornost za delo	15—25 %	20 %	20 %
vpliv okolja	5—15 %	18 %	18 %

Člen 4

Pripombe:

— razponi v šolski izobrazbi so previsoki in je preveč podskupin pri posamezni stopnji (5 TOZD, delovne skupnosti),
— preveč je vrednotena izobrazba od 5. stopnje navzgor (1 TOZD),

— v 7. in 8. stopnji izobrazbe je preveč stopenj zahtevnosti (1 TOZD).

Odgovor: — po 1. varianti je kriterij izobrazbe vseboval spisek primerjalnih nalog glede na izobrazbo. V fazi proučevanja je bil primerjalni spisek zavrnjen.

— 2. varianta je imela stopnjevano izobrazbo v 8. stopnjah (sistem usmerjenega izobraževanja) in stopnjevan čas usposabljanja, kar tudi ni dalo ustreznih rezultatov.

— Na osnovi zahtev po širitvi kriterijev izobrazbe je za vrednotenje nalog nastala metoda prekrivanje več razredov, ki je bila uporabljena za vrednotenje vseh del in nalog v Železarni Jesenice.

Ugotavljamo, da je v praksi razpon med posameznimi izobraževalnimi razredi manjši. V končni fazi usklajevanja bo zato potrebno dosledno preveriti stopnjo zahtevnosti izobrazbe za enaka in podobna dela in naloge.

Kriterij izobrazbe ostane nespremenjen.

Člen 5

Pripombe: Vnese naj se čas usposabljanja do 5 let, kot je predvideno z družbenim dogovorom (1 delovna skupnost).

Odgovor: 2. stopnja zahtevnosti se dopolni in glasi:

— usposabljanje nad 3 do 5 let.

Člen 6

Pripombe: Stopnje zahtevnosti niso ustrezne teži (1 delovna skupnost).

Odgovor: Stopnje zahtevnosti so pravilne in se ne spreminjajo.

Člen 7

Pripombe: Člen naj se dopolni tako, da se dopolnilno znanje prizna samo v tistem primeru, ko je za opravljanje del in nalog to potrebno in da ima delavec verificiran dokaz o znanju (1 delovna skupnost).

Več pripomb je, da je potrebno matriko dopolnilnih znanj dopolniti s primeri iz skupnih služb in storitvenih dejavnosti (4 TOZD, delovne skupnosti).

Odgovor: Člen se dopolni z: »Dopolnilno znanje se prizna samo v primeru, ko delovna naloga tako znanje zahteva, delavec pa ima o njem verificiran dokaz.«

Kadrovski sektor izdela celoten pregled dopolnilnih znanj z načinom izpolnjevanja in se na osnovi pregleda izvrši slėkci-ja. Dopolnilno znanje se vključi v posamezne stopnje zahtevnosti. Tako dobljena preglednica znanj se uporablja pri vrednotenju del in nalog.

Člen 8

Pripombe: Kriterij spretnosti ima premalo stopenj (1 TOZD).

Odgovor: Kriterij spretnosti je dovolj dobro opredeljen in ga je moč uporabljati za vrednotenje vseh del in nalog v delovni organizaciji.

Člen 9

Pripombe: Naj se poda razpon od točke do točke, ne pa da je podana najvišja vrednost (1 delovna skupnost).

Odgovor: Ker so v nadaljevanju (čl. 10, čl. 11, čl. 12, čl. 13 in čl. 14) podane vrednosti po vseh stopnjah zahtevnosti, se pripomba ne osvoji.

Člen 13

Pripombe: Potrebno bi bilo ločiti fizični napor za ženske in moške (1 delovna skupnost).

Odgovor: V fazi vrednotenja smo ugotovili, da do 4. stopnje zahtevnosti ne nastopa razlika, nato pa, zato smo problem rešili tako, da smo za ženske pri delih in nalogah upoštevali 1 rang zahtevnosti višje, kjer se presega 3. stopnja zahtevnosti. Pripomniti je potrebno, da je teh del in nalog zelo malo, zato ni potrebno imeti dveh vrednosti.

Člen 20

Pripombe: Zakaj različno točkovanje vplivov okolja, pred-

Odgovor: Višina nagrade ob odhodu v pokoj je usklajena s sporazumom grupacije. Zaradi družbenih usmeritev je mnogo-kratnik na osnovno enak kot doslej, osnova pa je osebni dohodek devetih mesecev predhodnega leta (v gospodarstvu Slovenije), kar so drugi udeleženci sporazuma grupacije upoštevali že doslej.

Člen 53 — Vratni podboji: Opredeliti, katera posebna nadomestila od inovacij in racionalizacij se štejejo v osnovo za odmero pravic v pokojninsko-invalidskem zavarovanju.

Odgovor: Vsa nadomestila za inovacije, ki se bodo v bodoče izplačevala iz sredstev OD, doslej pa so se iz materialnih stroškov.

Člen 54 — Vratni podboji: Delitev osebnih dohodkov za minulo delo ob zaključnem računu je nejasno opredeljena.

Odgovor: Osebni dohodek za minulo delo na delavca je odvisen od višine sredstev osebnega dohodka za delavca in za delovno organizacijo v preteklih šestih letih. Kako se oblikujejo sredstva, pa je predmet sporazuma o razporejanju čistega dohodka.

Člen 56 — Vratni podboji: Premalo opredeljene možnosti vpliva na uspešno poslovanje. Ni razvidno, ali je več poudarka na temeljni organizaciji ali na delovni organizaciji.

Odgovor: Odvisnost sredstev osebnega dohodka od uspešnosti poslovanja bo vidna iz določil sporazuma o razporejanju čistega dohodka. Iz istega akta bo tudi razvidno, kolikšno težo bo pri oblikovanju sredstev OD imel rezultat TOZD in kolikšno težo rezultat delovne organizacije.

Člen 60 — E-TKR-NG: Prenizke so nagrade za pripravnike.

Odgovor: Višina nagrade je usklajena s sporazumom grupacije, ki je imel v osnutku opredeljen za pripravnike nižji OD in je na pobudo naše delovne organizacije sprejela višino OD iz našega sporazuma, kar je istočasno gornja meja po družbenih usmeritvah.

Člen 61 — KSI: Višino nagrade za opravljanje prakse in proizvodnega dela je potrebno natančneje opredeliti.

Odgovor: Tu ne gre za oblikovanje in delitev osebnega dohodka rednih delavcev, ampak za priznanja učencem, ki jih bomo usklajevali v okviru sestavljene organizacije, zato preciznejša merila v tem aktu niso potrebna.

Člen 71 — E-TKR-NG, KO-FI: Kako bomo ugotavljali osebni dohodek delavcev, ki bodo razporejeni na nižje vrednotena dela, kot jim je bilo priznано doslej (zaradi zdravstvenega stanja, reorganizacije).

Odgovor: Določila solidarnosti do starejših delavcev z daljšo delovno dobo so podobna kot doslej, zato jim bomo morali zagotoviti takšen osebni dohodek, kot so ga prejeli doslej.

Člen 73 — Hladna valjarna Jesenice, Žičarna: O uveljavljanju solidarnosti naj odloča odbor za delovna razmerja.

Odgovor: Gre za organizacijsko vprašanje, ne le reševanje kadrovskih problemov, zato je merodajen lahko le sklep delavskega sveta.

Člen 78 — KO-FI: Kdo bo invalid, ki ga bo plačeval SPIZ in kdo invalid, ki ga bo plačevala delovna organizacija?

Odgovor: Delavci z dosedanjim statusom invalidov bodo še naprej plačani (invalidnine) iz skupnosti.

Člen 81 — Valjarna bluming-štel: Deficitarnost vrednotiti po nalogah oz. poklicih v razvidu del.

Odgovor: Definicija deficitarnosti omogoča oboje — priznavanje deficitarnosti po nalogah in poklicih.

Člen 83 — Transport: Čakalne ure šoferjev naj bi se obračunavale kot redne nadure.

KO-FI: Ne strinjamo se, da se samo šoferjem prizna čakalna doba v obliki dežurstva.

Odgovor: Problem čakalnih ur naj se reši v pravilniku temeljne organizacije, pri tem pa morajo upoštevati, da se plačilo za nadurno delo lahko priznava le za čas, ko delavec dejansko dela.

Hladna valjarna Jesenice, Žičarna: Dežurstvo naj se všteva v pokojninsko osnovo.

Odgovor: Dežurstvo se ne more všteti v pokojninsko osnovo, ker ne gre za opravljanje dela. Ure dežurstva niso priznane kot delovne ure, zato skupnost plačil za dežurstvo ne more upoštevati v pokojninski osnovi. To velja za dežurstva v vseh organizacijah.

Vzdrževanje: Ni razvidno, ali se vse oblike dežurstva obračunavajo v enakem številu ali s številom poprečnih točk, s katerimi so vrednotene naloge posameznega dežurnega.

Odgovor: Člen 83 opredeljuje, da gre za poprečno število točk, s katerimi so ovrednotene redne naloge delavcev, ki opravljajo določeno vrsto dežurstva.

Plavž, Energetika: Dežurni je stimuliran že z nadomestilom, zato naj nima še plačanega prostega dne.

Odgovor: Če je dežurni delavec po opravljenem dežurstvu prost, ima za 8 ur dežurstva plačane le časovne dodatke. Takšno plačilo je pripadalo dežurnim delavcem že doslej. Besedilo dosedanjega 83. člena smo na pobudo TOZD Plavž in Energetika ustrezno dopolnili.

Člen 87 — Valjarna žice: Predlagana oblika nadomestil ni

Odgovor: Glede na sedanji sistem bodo zaradi revalorizacije težji bolniki prejeli v večjem delu leta večja nadomestila kot doslej.

KO-FI, Strojne delavnice: 75 % osnove je za bolezensko odsotnost do tri dni preniko nadomestilo.

Vzdrževanje: Zamenjati % osnove pri odsotnosti do in nad 30 dni.

Plavž, Jeklovlek: Izenačiti nad 30 dni z do 30 dni.

Odgovor: Bolezenska odsotnost do 3 dni zajema v Železarni več kot polovico vse bolezenske odsotnosti. Z manjšim nadomestilom za krajšo bolezensko odsotnost bomo po mnenju zdravstvenih skupnosti vplivali na zmanjšanje obsega neupravičene bolezenske odsotnosti. Tovrstne usmeritve so zajete v sporazumih zdravstvenih skupnosti. Isto velja kot odgovor tudi za vzdrževalce. Višine nadomestila za bolezensko odsotnost nad 30 dni pa sploh ne moremo določiti sami, ker to nadomestilo v gorenjskih občinah še vedno plačuje zdravstvena skupnost.

Člen 90 — Energetika: Osnova za dopust naj bo pretekli mesec z vsemi dodatki.

Odgovor: Takšno določilo bi bilo v nasprotju s sporazumom grupacije in družbenim dogovorom. V tromesečnem poprečju za dopust so zajeti vsi dodatki — tako kot predlagajo energetiki.

Člen 96 — KSI: Doda se alineja: »ko je ogrožen socialni položaj družine zaradi objektivnih okoliščin«.

Odgovor: Nekateri od naštetih vzrokov, zaradi katerih je možno pridobiti solidarnostno pomoč, so objektivne narave. Predlagan dodatek k členu 96 vsebine ne bi obogatil, ampak bi le na široko odprl možnosti, ki z besedo »predvsem« tudi v sedanjem besedilu niso povsem zaprte.

Člen 97 — KSI: Zakaj se solidarnostna pomoč ne izplačuje iz sklada skupne porabe?

Odgovor: Solidarnostna pomoč se izplačuje iz sklada skupne porabe, velikost teh sredstev pa je odvisna od izplačanih osebnih dohodkov.

Člen 102 — Strojne delavnice, Remontne delavnice, Družbena prehrana: Delavec ima pravico do vpogleda obračuna OD v celotni delovni organizaciji.

Odgovor: Delavec ima po zakonu pravico do vpogleda v obračun osebnega dohodka delavcev lastne temeljne organizacije oz. delovne skupnosti. Usklajevanje osebnega dohodka med temeljnimi organizacijami pa se vrši na osnovi usklajevanja vrednotenja zahtevnosti dela po enotni metodologiji in na podlagi osnov in meril za razporejanje čistega dohodka in delitev osebnega dohodka.

Vzdrževanje — dodati člen: Pri prikazovanju poprečnega OD v delovni organizaciji, doseženega v preteklem mesecu, morajo biti zneski prikazani ločeno po sistemih dela (4+1, 5+2, 6+2).

Odgovor: V poročilih osebnega dohodka se sestava osebnega dohodka za Železarno pripravlja in objavlja mesečno v Železarju, vodstva temeljnih organizacij pa so o sestavi osebnega dohodka vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti seznanjena tromesečno. Pripravljenih pa je bilo že mnogo analiz, kjer smo primerjali osebne dohodke delavcev, ki delajo v različnih sistemih dela. Takšni izračuni so vsekakor potrebni, ko razmišljamo o spremembah sistema in v letnih analizah osebnega dohodka, nesmiselno pa bi bilo mesečno analiziranje takih podatkov, kadar se sistem ne menja, zato predlagano določilo ne sodi v samoupravni sporazum.

5. PRIPOMBE NA METODOLOGIJO VREDNOTENJA ZAHTEVNOSTI DEL IN NALOG

V razpravi o metodologiji vrednotenja zahtevnosti del in nalog podane pripombe in ugotovitve so bile analizirane in posredovane odboru za uveljavljanje zakona o združenem delu v razpravo in potrditev.

Ker je bila sama metodologija vrednotenja zahtevnosti del in nalog obravnavana in sprejeta na delavskih svetih TO in DSSS, je bilo osvojeno manjše število pripomb, poudarjeno pa je bilo, da je potrebno posvetiti največjo skrb usklajevanju vrednotenja del in nalog.

Na metodologijo vrednotenja je bilo 34 pripomb (11 TOZD ni imelo pripomb, 12 TOZD oz. delovnih skupnosti pa je imelo pripombe, od tega ena delovna skupnost skoraj polovico pripomb).

Na vrednotenje del in nalog je bilo šest pripomb (4 TOZD, delovne skupnosti), splošnih pripomb je bilo 13 (8 TOZD, delovne skupnosti).

Pripombe so razvidne iz priložene preglednice.

V nadaljevanju so posredovani odgovori na pripombe metodologije vrednotenja zahtevnosti del in nalog.

Na vse pripombe bodo posredovani odgovori vsem TOZD in

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O SKUPNIH OSNOVAH IN MERILIH ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE IN DELA SKLADA SKUPNE PORABE V DELOVNI ORGANIZACIJI ŽELEZARNA JESENICE

Na podlagi 128. in 463. člena zakona o združenem delu, 105. člena zakona o delovnih razmerjih, družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo Železarno Jesenice, samoupravnega sporazuma črne in barvaste metalurgije Slovenije o skupnih izhodiščih in nekaterih osnovah za razporejanje dohodka, čistega dohodka ter za oblikovanje in delitev sredstev za OD in skupno porabo smo delavci vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti združeni v delovni organizaciji Železarna Jesenice

z referendumom dne _____ sprejeli:

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O SKUPNIH OSNOVAH IN MERILIH ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE IN DELA SKLADA SKUPNE PORABE V DELOVNI ORGANIZACIJI ŽELEZARNA JESENICE

1. TEMELJNA NAČELA

Člen 1

S tem sporazumom delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, združeni v delovno organizacijo Železarna Jesenice, določamo skupne osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke in tistega dela sklada skupne porabe, ki se uporablja za osebna izplačila z namenom:

- da zagotovimo samoupravno urejanje odnosov pri delitvi sredstev za osebne dohodke ter dela sklada skupne porabe z upoštevanjem družbenih dogovorov o skupnih osnovah samoupravnega določanja osnov o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke v občini in SR Sloveniji in samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka v Železarni Jesenice,
- da zagotovimo delitev po delu in rezultatih dela ter pri tem uresničujemo načela enakopravnosti, vzajemnosti in solidarnosti ter zagotavljamo materialno in socialno varnost vseh delavcev v delovni organizaciji Železarna Jesenice.

Člen 2

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo so tisti del čistega dohodka, ki ga delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti skladno z določili letnega plana in samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka namenimo za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb v odvisnosti od rezultatov gospodarjenja in upravljanja z družbenimi sredstvi.

Pri tem smo delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti sporazumni, da bomo v osebnem in skupnem družbenem interesu oblikovali sredstva za osebne dohodke in del sklada skupne porabe le na osnovi rezultatov dela ter zagotavljali njihovo rast predysem s povečanjem produktivnosti svojega dela in dela delavcev drugih temeljnih organizacij, s katerimi smo združili delo in sredstva.

Člen 3

Akontacijo osebnih dohodkov bomo oblikovali na osnovi letnih planov ter doseženih proizvodnih in prodajnih rezultatov, ob tromesečnih obračunih in zaključnih računih pa bomo višino sredstev osebnega dohodka usklajevali s poslovno uspešnostjo temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, upoštevajoč dosežene skupne rezultate na ravni Železarne.

Usklajenost oblikovanih sredstev za osebne dohodke s širšimi družbenimi usmeritvami bomo zaradi uresničevanja skupnih interesov neposredno ugotavljali na ravni delovne organizacije.

Člen 4

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti smo sporazumni, da po enakih načelih in metodi oblikujemo in uporabljamo enotni sistem oblikovanja osebnih dohodkov na osnovi:

- živega dela,
- minulega dela,
- inovacijskega prispevka,
- dogovorjene solidarnosti,

2. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV OSEBNEGA DOHODKA NA OSNOVI ŽIVEGA DELA

Člen 5

Na osnovi živega dela pridobivamo osebni dohodek po naslednjih osnovah:

- vrednotena zahtevnost del in nalog,
- učinkovitost izvajanja del in nalog,
- poslovna uspešnost.

2.1. Vrednotenje zahtevnosti in časovne razporeditve del in nalog

Člen 6

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti bomo po enotni metodologiji ugotavljali zahtevnost vseh del in nalog, ki izhajajo iz planiranih delovnih procesov in so opredeljene z razvidom del in nalog.

Delo v izmenah in občasno prerazporeditev delovnega časa bomo spodbujali z enotnim sistemom vrednotenja časovne razporeditve dela.

Člen 7

Vrednotenje po vseh osnovah zahtevnosti se izraža v številu točk. Vrednost točke je enaka za vse elemente zahtevnosti in za vse temeljne organizacije in delovne skupnosti. Vrednost točke na uro se določa na osnovi planiranega obsega sredstev za osebne dohodke in planiranega obsega del in nalog na ravni Železarne. Ob tromesečnih obračunih se usklajuje z gibanjem produktivnosti in poslovne uspešnosti, upoštevajoč dosežene rezultate v predhodnem obdobju in rezultate dejavnosti. Vrednost točke določajo delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti.

2.1.1. Ugotavljanje in vrednotenje zahtevnosti del in nalog

Člen 8

Zahtevnost del in nalog se ugotavlja s 26 elementi, ki so razvrščeni v štiri osnovne skupine zahtevnosti:

- usposobljenost za delo,
- napor pri delu,
- odgovornost za delo,
- vplivi okolja.

Člen 9

Vsak element zahtevnosti je opredeljen z določenim številom stopenj zahtevnosti. Vsaki stopnji zahtevnosti ustreza vrednost, izražena v točkah. Seštevek točk po vseh elementih vrednotenja zahtevnosti predstavlja vrednost dela oziroma naloge.

Člen 10

Skladno z družbenim dogovorom bomo zahtevnost del in nalog poslovnih in drugih delavcev, ki so odgovorni za izvajanje posameznih funkcij, ugotavljali tudi v odvisnosti od obsega in uspešnosti izvajanja poslovnih funkcij.

Člen 11

Če se delo občasno izvaja pod vplivi okolja, ki niso zajeti v opisu in vrednotenju rednih del in nalog, se povečana zahtevnost del in nalog ugotavlja in vrednoti po enakem postopku kot pri rednih delih.

Stopnja povečane zahtevnosti dela se ugotavlja na osnovi meritev vplivov okolja.

Člen 12

Za vsako občasno delo pod težjimi vplivi okolja se določi normativ trajanja.

Časovno opredeljene naloge s povečano zahtevnostjo zaradi vplivov okolja se razvrščajo v poseben del razvida del in nalog.

Višja vrednost del in nalog se obračunava za čas normativnega trajanja izpostavljenosti težjim vplivom okolja.

Člen 13

Za opravljanje del in nalog pod vplivi okolja, ki niso zajeti v metodologijo vrednotenja del in nalog, se priznava dodatno število točk vrednotenja, in sicer:

— dela na odprti višini nad 4—15 m	20 točk
— dela na odprti višini nad 15—35 m	40 točk
— dela na odprti višini nad 35 m	100 točk
— izpostavljenost radioaktivnemu sevanju	50 točk

Člen 14

Zahtevnost del in nalog se ugotavlja na podlagi metodologije vrednotenja zahtevnosti del in nalog, ki je sestavni del tega sporazuma.

Usklajenost vrednotenja na ravni delovne organizacije pre-

Člen 19 — Hladna valjarna Bela: Dodatek za popoldansko delo in delo nad polnim delovnim časom naj se ne izključujeta.

Odgovor: Če občasno popoldansko delo ne predstavlja težjega delovnega pogoja, tedaj sta dodatek za delo prek polnega delovnega časa in popoldanski dodatek nezdružljiva. Poleg tega pa bi se pojavili dodatni problemi v premakljivem delovnem času.

Vzdrževanje: Na praznik naj se upošteva praznični dodatek in popoldanski dodatek.

Odgovor: Za ta dva dodatka tudi v osnutku ni bilo predvideno, da bi se izključevala, zato v predlogu ni spremembe — zahteva delavcev Vzdrževanja pa bo uresničena. Na koncu naj opozorimo še na številne izračune, ki so se pojavljali v toku javne razprave. Nekateri od teh izračunov temeljijo na predpostavki, koliko dodatkov bi delavec prejel v primeru, če bi uveljavili nov sporazum ob enakih odstotkih dodatkov. Taki izračuni nimajo realne osnove, ker ne upoštevajo, da bo po novem samoupravnem sporazumu osnova osebnega dohodka za približno 64 % večja, kot je danes. Tolikšno povečanje dodatkov bi interes za boljše delo potisnilo povsem v ozadje, stimulativnost meril učinkovitosti se ne bi bistveno izboljšala, zato tudi ne bi mogli pričakovati večjih poslovnih uspehov in ne večjega skupnega osebnega dohodka.

Člen 20 — Jeklarna: Precizneje definirati družbeni in operativni plan ter pod katerimi pogoji se uporabljata kot kriterij merjenja učinkovitosti.

Odgovor: Osnova planiranja in delitve dela ter delitve po delu je lahko le letni gospodarski načrt. Če ga v poslovnih rezultatih ne dosegamo, morajo temu slediti tudi sredstva osebnega dohodka, razen v primerih, ko se uporabljajo načela vzajemnosti in solidarnosti, ki v Železarni nimajo majhnega pomena.

Členi 20—29 — Jeklarna: Ni definiran vpliv kadrov, vložnih surovin in dodajnih materialov na učinkovitost dela.

Odgovor: Stimulativnost sistema lahko dosežemo samo tedaj, če se bodo dobri in slabši rezultati odražali v osebnem dohodku ne glede na objektivnost vzrokov. Merila učinkovitosti morajo vzpodbujati delavce skupnih služb, da zagotovijo pogoje za normalno proizvodnjo. Manjši osebni dohodek delavcev v proizvodnji in v skupnih službah (v primeru slabih rezultatov) je lahko učinkovit motivator, da se oskrbljenost temeljnih organizacij trajno izboljša.

Žičarna: Z dodatnimi kriteriji vnesti možnost razlikovanja med boljšim in slabšim delom.

Odgovor: Predlagan sistem ne predvideva vključevanja dodatnih kriterijev, ampak vključevanje kakovosti in gospodarnosti kot enakovrednih kriterijev količini, da bi izkoristili tiste rezerve, ki jih je z dobrim delom še možno izrabiti. Dodatni kriteriji bi zopet pripeljali do tekmovanja med temeljnimi organizacijami, pri tem pa bi zanemarjali vzpodbujanje posameznika ali manjših skupin za boljše delo.

Remontne delavnice: Samoupravni sporazum ne omogoča nagrajevanja dobrega dela, ne za količino in ne za kvaliteto.

Odgovor: Samoupravni sporazum omogoča nagrajevanje dobrega dela, vendar pa bo treba še povsod poiskati, izdelati in uveljaviti konkretna merila. To še zlasti velja za temeljno organizacijo Remontne delavnice, kjer so vsi delavci plačani po istih merilih uspešnosti.

Žebljarna: Za riziko dela v individualni normi bi morali priznavati dodatne točke.

Odgovor: Dodatne točke za riziko dela v individualni normi še ne vzpodbujajo delavca, da bi optimalno izkoriščal delovne naprave. V primeru doseganja podpoprečnih rezultatov bi bile dodatne točke neupravičene, ker bi delavec povzročal večje stroške na enoto proizvoda. Progresija v učinkovitosti je zato primernejša oblika stimuliranja dela v individualni normi. Če delavec uspešno premaguje riziko dela v individualni normi, se mu to pozna v osebnem dohodku bistveno bolj kot doslej.

Člen 29 — Vratni podboji: Opredeliti, kateri rezultati so nadpoprečni in nadpoprečne sposobnosti.

Odgovor: Nadpoprečnost se ugotavlja z odstopanjem od ustaljenih rezultatov v temeljni organizaciji ali delovni skupnosti. Določila so sorodna sedanjim, zato menimo, da opredelitev zadostuje.

Valjarna debele pločevine, Profilarna: Uvesti člen za stimuliranje namenske proizvodnje.

Odgovor: V vsakem primeru stimuliramo samo namensko, planirano proizvodnjo, nenamenska proizvodnja pa predstavlja odstopanja v kvaliteti, ki jih bomo s stimuliranjem kvalitete skušali zmanjšati na minimum. Če je potreba po različnem stimuliranju proizvodnje za različne kupce, lahko temeljna organizacija to ustrezno uredi v pravilniku.

Valjarna debele pločevine: Dodati člen za stimuliranje dobrega dela in izpolnjevanje planov.

Odgovor: Vsa merila učinkovitosti so usmerjena k vzpodbujanju dobrega dela in izpolnjevanju planov. Progresija pri upoštevanju učinkovitosti to zagotavlja v bistveno večji meri kot dosedanja merila, zato posebno stimuliranje izpolnjevanja planov ni potrebno.

Hladna valjarna Jesenice, Žičarna: Vnesti možnost korekci-

Odgovor: Ni potrebno. Če gre za odstopanje na ravni oddelkov, gre tudi za odstopanje na ravni temeljne organizacije.

Člen 33 — Hladna valjarna Jesenice: »Učinkovitost v storitvenih TOZD in delovnih skupnostih naj se meri z neposrednimi metodami« ali: »Učinkovitost se mora vrednotiti glede na TOZD, za katere se opravljajo usluge«.

Odgovor: Dodatno določilo za storitvene TOZD in delovne skupnosti ni potrebno, ker besedilo 33. člena velja za vsa dela katerih učinkovitost je možno ugotavljati sproti in neposredno na ravni posameznega delavca. Pripadnost k temeljni organizaciji ali delovni skupnosti tu ni pomembna.

Vzdrževanje: V četrtem odstavku dodati »ali skupinski normi«.

Odgovor: Riziko dela v individualni normi je bistveno večji, ker gre za neposredno odvisnost rezultata dela od posameznega delavca. Pri vsakem drugem načinu dela je trenutni izpad lažje nadoknaditi, zato individualnih in skupinskih del ne moremo enako obravnavati.

Člen 36 — Plavž: Delavce storitvenih TOZD vezati z večjim odstotkom na uspešnost izvajanja storitev in rezultate TOZD, za katero izvajajo storitve. Ni zajeta odgovornost služb za zagotavljanje surovin, predvidenih po planu.

KO-FI: Posredno ugotavljanje učinkovitosti dela delavcev delovnih skupnosti se naj veže na rezultat Železarne.

Valjarna bluming-štel: Kako bodo sredstva za osebne dohodke oblikovale storitvene TOZD in delovne skupnosti?

Odgovor: Očitno so težnje različne. Dober rezultat bo lahko dosežen le v primeru, če bodo delavci storitvenih TOZD in delovnih skupnosti zainteresirani za dober rezultat temeljnih organizacij, za katere delajo, pri svojem delu pa bodo morali upoštevati tudi skupne interese delovne organizacije. Merila morajo izražati kombinacijo obeh interesov in prav to smo želeli doseči s tem sporazumom že v vsebini osnutka. Sredstva osebnih dohodkov oblikujejo storitvene TOZD in delovne skupnosti po kriterijih drugih samoupravnih aktov, merila delitve pa ne smejo biti v nasprotju s kriteriji pridobivanja.

Člen 37 — Remontne delavnice: Precizirati, kaj je projekt na naloga.

Odgovor: Definicija projektne naloge je opredeljena v pravilniku o organiziranju in vodenju projektnih nalog. V sporazumu definicija ni potrebna, ker bi šlo le za ponavljanje tega, kar je na področju organizacije že ustrezno opredeljeno. Ta definicija sodi izključno na področje organizacije dela.

Člen 38 — Valjarna žice: Delavski svet TOZD nagradi do 100 %, odbor za gospodarstvo do 50 % osebnega dohodka.

Odgovor: Kadar gre za izjemne dosežke, je priznanje, podeljeno na delavskem svetu, primernejši način oddolžitve delavcu, ki si je priznanje zaslužil. Odbor za gospodarstvo je izvršilni organ delavskega sveta, ki ima bistveno manjša pooblastila, saj predvsem izvaja politiko, ocenjuje gospodarska gibanja in predlaga ukrepe delavskemu svetu.

Člen 41 — Jeklarna: Ni definirano, kje je zbiranje barvnih kovin redna oz. izredna naloga. Zbiranje barvnih kovin stimulirati s 30—40 % tržne vrednosti (zaradi škodljivosti v vložku).

Odgovor: Če je naloga redna, je določeno z opisom del in nalog. Kadar gre za stalno odstranjevanje škodljivih elementov oz. vložka, je ta naloga redna, organizirana. V tem primeru je v pravilniku o delitvi osebnega dohodka potrebno te delavce izdatno stimulirati in sankcionirati, da bodo škodljive elemente dosledno izločali iz vložka.

Člen 42 — Hladna valjarna Jesenice: Stimulacija naj se nameni samo osnovnim organizacijam sindikata.

Odgovor: Ta praksa se pojavlja v vseh TOZD razen v Jeklarni, kjer gre za redne naloge. Pripomba TOZD Hladna valjarna Jesenice bo uresničena brez dopolnjevanja sporazuma.

Člen 44 — Valjarna žice: Ostane naj sedanjí dodatek za stalnost.

Odgovor: Zaradi večje osnove bi dodatek v enakem odstotku krepko pridobil na pomenu, zato bi se preveč zmanjšala stimulativnost, ki jo želimo doseči s samoupravnim sporazumom.

Vzdrževanje: Večji poudarek pripadnosti kolektivu, zato zamenjati lestvice. **Transport:** Povečati odstotek na delovno dobo v SOZD.

Odgovor: Dosedanje družbene usmeritve in splošne težnje v Železarni prevladujejo na strani podpore večjemu dodatku na skupno delovno dobo. Delovna doba v Železarni bo dodatno stimulirana na osnovi uspešnosti upravljanja in gospodarjenja s sredstvi minulega dela, kar naj bi dodatno vplivalo na zmanjševanje fluktuacije.

Energetika: : Povečati odstotek za delovno dobo od 35 do 40 let.

Odgovor: Delavke le v izjemnem primeru dosežejo delovno dobo daljšo od 35 let, zato bi bil to izrazito »moški« dodatek, kar bi bilo do delavk nepravilno, še zlasti zato, ker bi bila s tem njihova pokojninska osnova relativno manjša.

Člen 51 — Valjarna žice, Žičarna, Vratni podboji, Vzdrževanje, Transport, KO-FI, E-TKR-NG: Odpravnine uskladiti s sporazumom grupacije, osnova naj bo letno poprečje osebnega dohodka v gospodarstvu Slovenije, povečajo naj se mnogokratniki za določitev nagrade ob odhodu v pokojnino.

tih (člen 46). Obdobje desetih let iz osnutka sporazuma je preveč odmaknjeno in ne vzpodbuja k hitrejšemu obnavljanju, razširjanju in modernizaciji naših proizvodnih sredstev. Z obdobjem desetih let ne bi dosegli bolj pravične delitve osebnega dohodka na osnovi minulega dela, ker visoka inflacija kljub uporabi preračunov izmalici razmerja v osebnem dohodku;

d) jubilejne nagrade se v vsakem primeru izplačujejo iz sredstev skupne porabe — oblikovanih v preteklem letu ali pa v tekočem poslovanju. Izplačevanje iz sredstev osebnega dohodka bi ob enakem bruto znesku pomenilo manjše neto zneske nagrad (člen 48);

e) v členu 51 gre za uskladitev s sporazumom grupacije in podrobnejšo opredelitev, da nagrada ob odhodu v pokoj pripada vsakemu delavcu, ki se upokoji, ne glede na vrsto upokojitve.

— V poglavju o osebnem dohodku in nadomestilih na osnovi solidarnosti smo:

a) dopolnili kriterije za ugotavljanje solidarnosti (člen 70 do 72).

b) trajno prerazporeditev znotraj temeljne organizacije in v drugo temeljno organizacijo obravnavamo enakovredno (člen 69, prej 74).

c) osnovo osebnega dohodka delavca s spremenjeno delovno zmoglostjo smo izenačili z osnovo, po kateri se ugotavlja višina invalidnin. Osnova se vsake tri mesece uskladi z rastjo osebnega dohodka v Železarni (člen 76).

d) poleg preglednejše oblike sta pri nadomestilih osebnega dohodka za čas upravičene odsotnosti še dve vsebinski spremembi. Osnova nadomestila za bolezensko odsotnost se revalorizira vsake tri mesece (s tem je upoštevana večina pripomb, ki govorijo, da je potrebno nadomestila povečati, istočasno pa dosežemo tudi večjo vzporednost nadomestil z osebnimi dohodki in rastjo življenjskih stroškov). Druga sprememba se nanaša na plačilo nadomestila za praznik, ki se mora po določitih sporazuma grupacije plačati enako kot dohodek za tekoči mesec.

e) Upoštevana je bila večina pripomb v zvezi z opredelitvijo dežurstva, razen pripombe TOZD Transport, da se čakalne ure plačajo kot nadure. Določila v zvezi s čakalnimi urami bodo delavci TOZD Transport postavili v svojem pravilniku o delitvi osebnega dohodka. V poglavju o dežurstvu je podana usmeritev, da se lahko dežurstvo organizira samo v primeru, ko teh del in nalog ni mogoče ali ni smotno opravljati v okviru rednih delovnih zadolžitvev.

4. PRIPOMBE, KI JIH PRI USKLAJEVANJU NI BILO MOGOČE NEPOSREDNO VKLJUČITI V PREDLOG SPORAZUMA

Člen 2 — Vratni podboji: Kakšen vpliv bo imelo znižanje sredstev osebnega dohodka in eni temeljni organizaciji?

Odgovor: Če so manjša sredstva osebnega dohodka posledica manjše proizvodnje zaradi prerazporeditve dela med temeljnimi organizacijami, bodo za druge temeljne organizacije sredstva osebnega dohodka lahko ustrezno večja. Kadar gre le za slabše rezultate ene temeljne organizacije, to nima vpliva na osebni dohodek drugih. Konkretne merila oblikovanja sredstev osebnega dohodka niso predmet tega sporazuma, ampak sporazuma o razporejanju čistega dohodka.

Člen 3 — Valjarna bluming štekel: Kako v primeru pomanjkanja vložka, ko ne bo mogoče izpolniti planskih obvez?

Odgovor: Če želimo ohraniti motiviranost za dobre rezultate, se morajo v osebnem dohodku odražati tudi slabi rezultati, ne glede na objektivnost krivde za take rezultate. Po tem sporazumu bodo delavci nabave, ki skrbijo za oskrbo z vložkom, v večji meri vzpodbujeni, da bo zajoženost z vložkom zadostna. Sicer pa sporazum omogoča, da se že pri 10 % izpadu planiranega rezultata lahko koristijo »rezervna sredstva osebnega dohodka« (solidarnost). Oblikovanje ustreznega prihodka, dohodka in čistega dohodka pa je predmet drugih sporazumov.

Člen 5 — Hladna valjarna Bela: Vsaka osnova pridobivanja osebnega dohodka mora biti izražena v odstotku.

Odgovor: Vsaki osnovi ne moremo določiti teže že v sporazumu, ker bi s tem predpisali za vsak rezultat enako učinkovitost in enako poslovno uspešnost, zanemarili bi tudi vpliv časovne razporeditve dela. Zagotoviti si moramo le enotne osnove, ni pa smiselno omejevati rezultatov, kakor tudi ne enačiti vseh sistemov dela.

Člen 7 — Valjarna bluming štekel, Vzdrževanje, KSI: Vrednost točke naj potrjujejo delavski sveti. Družbena prehrana in delovna skupnost za ekonomiko, TKR in novogradnje: Delavski svet Železarn naj potrdi vrednost točke. Valjarna debele pločvine: Kakšna je vrednost točke in kako se določa?

Odgovor: Pristojnosti delavskih svetov s tem sporazumom ne moremo zmanjševati, zato ostaja besedilo, da delavski sveti določijo vrednost točke, kar pa lahko opravijo na osnovi ustreznega predloga. Planirana vrednost točke je količnik med planiranimi sredstvi osebnega dohodka (ki se določajo v odvisnosti od dohodka) in obsegom dela (vsota točk, potrebnih in izvedbo planiranih del). Planirana vrednost točke je le orientacija za izplačilo letne vsote osebnih dohodkov, dejanska vrednost točke ne mora upoštevati gibanje dejanske produktivnosti in poslovne

uspešnosti v primerjavi s predhodnim obdobjem in z rezultati v isti dejavnosti.

Člen 10 — Energetika, KSI: Kdo so drugi delavci, ki so odgovorni za izvajanje funkcij? **Delovna skupnost za ekonomiko, TKR in novogradnje:** Dodatno točkovanje za vodilni in vodstveni kader ni potrebno.

Odgovor: Druge odgovorne delavce določi usklajevalna komisija za vrednotenje na ravni Železarn. Ta dela in naloge bodo vpisane v pravilnike o delitvi osebnega dohodka in jih ne bo mogoče poljubno dodajati oziroma širiti kroga upravičencev. V osnovni metodologiji niso zajeti elementi zahtevnosti in uspešnosti, ki se vrednotijo z dodatnimi kriteriji, zato je predlagana metoda vrednotenja del in nalog poslovnih delavcev potrebna, če želimo uresničiti družbene usmeritve, povečati interes za uspešno izvajanje takih del in zaostri odgovornost za njihovo izvajanje.

Člen 12 — Remontne delavnice: Problem otežkočenih dodatkov rešiti pred referendumom; meritve opraviti na mestu izvajanja dela. **Energetika:** Vplive okolja naj na ravni Železarn enotno ugotavlja strokovna služba.

Odgovor: Problem otežkočenih dodatkov se že rešuje. Izjemna dela v oteženih pogojih bodo evidentirana in vrednotena pred prvim obračunom osebnega dohodka po novih merilih. Manjkajoči normativi in meritve vpliva okolja se bodo dopolnjevali sproti. Vse meritve bo opravljala zadolžena služba, ki bo zagotavljala enotnost obravnavanja vplivov okolja za vso Železarno.

Člen 13 — Jeklarna: Med posebne pogoje bi bilo potrebno vključiti vlivanje svinca. **KSI:** Določila 13. člena spadajo v metodologijo.

Odgovor: Vlivanje svinca je posebna naloga, kjer je po metodologiji poleg ostalih pogojev visoko vrednoten zlasti vpliv delovanja plinov, par in kemičnih snovi. Ker so ti pogoji zajeti v metodologiji, jih ni potrebno posebej omenjati v tem členu. Določila člena 13 bi dejansko spadala v metodologijo vrednotenja, vendar bi v primeru vključitve teh vplivov okolja v metodologijo potrebovali za vplive okolja dodatnih 150 točk. Vplivi okolja bi tako skupaj zajemali 33 % teže vseh elementov zahtevnosti. S tem bi dosegli prav nasprotni učinek, kot si želimo: vzpodbujali bi ohranjanje težkih pogojev, namesto da bi vlagali več truda v njihovo odpravljanje, vrednost dela pa povečali z večjim vlaganjem v znanje in kvaliteto dela.

Člen 17 — Jeklovlek, Energetika: Dodatki za izmensko delo so prenizki. **Valjarna žice in profilov, Vzdrževanje:** S predlaganimi točkami za časovno razporeditev dela se ne strinjamo.

Odgovor: Glede dodatkov za časovno razporeditev dela je bilo dano obsežnejše pojasnilo že ob objavi osnutka sporazuma. Za enake zneske dodatkov smo se že davno dogovorili, problematična pa ostaja višina, čeprav bomo za nočno, nedeljsko in praznično delo namenili več sredstev osebnega dohodka, kot jih za te namene porabimo danes, saj bodo vsi delavci prejeli te dodatke v isti višini, kot jih prejema danes delavci 14. kategorije. Razmerje v osebnih dohodkih delavcev, ki delajo na izmene in delavcev na eni izmeni se bo torej v večini primerov izboljšalo v korist izmenskih delavcev. Zavedati se moramo, da imamo v Železarni tudi dodatek za popoldansko delo, ki po dejanskem vplivu ne predstavlja težjega pogoja dela. Dodatek je le priznanje za delo v izmenah, večji neugoden vpliv ima le enoizmensko delo v popoldanskem času. Prav tako se moramo zavedati, da za plačilo časovnih dodatkov namenimo približno 7,4 % osebnega dohodka. Če želimo z novim sporazumom povečati interes za dobro delo, ne smemo istočasno v večji meri povečevati dodatkov, ki niso vezani na rezultate dela. Prav bi bilo, da bi težišče razmišljanja prenesli na uresničevanje večje in bolj izenačene učinkovitosti dela na vseh izmenah. Večji dohodek bo omogočil večjo vrednost točke in tudi večje dodatke za izmensko delo.

Profilarna: Dodatek za popoldansko delo naj ostane isti, **Družbena prehrana:** Enoizmensko delo popoldne naj se vrednoti s 25 do 30 točkami.

Odgovor: 20 točk za popoldansko delo je gornja meja, ki še ni v nasprotju z določitimi sporazuma grupacije in širšimi družbenimi usmeritvami. Ker ugotavljamo, da je enoizmensko delo v popoldanskem času bistveno bolj neugoden pogoj za popoldansko delo pri večizmenskem ciklusu ne moremo določiti enakega zneska.

Energetika: Nočno delo na zadnji dan v letu naj se plača kot praznik.

Odgovor: V zakonu in pravilniku o delovnih razmerjih imamo določene dneve praznovanja državnih in republiških praznikov. Kot praznik je lahko plačan le tisti dan, ki ga za praznik priznavamo.

Družbena prehrana: Za deljen delovni čas naj se priznava 35 točk ne glede na trajanje prekinitev.

Odgovor: Dosedanja praksa, sedanje družbene usmeritve in sporazum grupacije nam ne dovoljuje, da bi povečevali dodatek za deljen delovni čas. Osnutek in predlog sporazuma določata dodatek na gornji meji dovoljenega in tudi usmeritev je jasna: za prekinitev daljšo od dveh ur je dodatek dvakrat tolikšen kot pri krajši prekinitvi.

Člen 15

Zahtevnost del in nalog izražamo v relativnem razmerju do enote enostavnega dela. Enostavno delo je tisto, ki v vseh sestavinah zahtevnosti doseže najnižjo stopnjo zahtevnosti in ga izrazimo s količnikom 1,00.

Med najenostavnejšim in najzahtevnejšim delom je največji možni razpon vrednotenja 1 : 5,75.

2.1.2. Vrednotenje časovne razporeditve del in nalog

Člen 16

Posebne pogoje dela, ki izhajajo iz razporeditve delovnega časa, vrednotimo po naslednjih osnovah in merilih:

1. nočno delo	67 točk na uro
2. dvoizmensko delo v popoldanskem času	20 točk na uro
3. redno delo v popoldanskem času več izmen	15 točk na uro
4. delo na dan nedelje	83 točk na uro
5. delo na dan državnega ali republiškega praznika	400 točk na uro
6. redno delo v deljenem delovnem času, če je prekinitev daljša od 2 ur	176 točk na dan
7. redno delo v deljenem delovnem času, če prekinitev traja 1 do 2 uri	88 točk na dan
8. delo v podaljšanem delovnem času	50 % dodatka na uro

Člen 17

Za delo na dan nepremakljivega praznika, ki sovpada v nedeljo, se delavcu priznava praznični dodatek.

Če je premakljiv praznik na nedeljo, se šteje za praznik prvi naslednji delovni dan, za nedeljo pa se priznava dodatek za delo na dan nedelje.

Člen 18

Dodatki za delo prek polnega delovnega časa, za deljen delovni čas in za delo v popoldanskem času se izključujejo.

Člen 19

Delo prek polnega delovnega časa se obračuna v primeru, ko v okviru mesečnega fonda ur ni možna prerazporeditev delovnega časa v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih.

2.2. Merila učinkovitosti izvajanja del in nalog

2.2.1. Skupna izhodišča ugotavljanja učinkovitosti dela

Člen 20

Merila učinkovitosti se oblikujejo za vsa dela in naloge v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Glede na možnost izražanja rezultatov dela ugotavljamo učinkovitost z:

— neposrednimi merili, ki so določena s količino, kvaliteto in gospodarnostjo pri izdelavi proizvodov in opravljanju storitev,

— posrednimi merili uspešnosti izvajanja programov dela po izbranih kazalcih proizvodnih in poslovnih rezultatov.

Člen 21

Vsak delavec mora biti seznanjen z osnovami in merili, po katerih se ugotavlja učinkovitost njegovega dela.

Člen 22

Osnova za izračun učinkovitosti del in nalog je relativna vrednost, ugotovljena na osnovi metodologije vrednotenja del in nalog.

Člen 23

Učinkovitost dela se ugotavlja glede na postavljene tehnične normative in predvidene cilje ter programe dela, ki so potrebni za uspešno izpolnitev gospodarskih načrtov.

Člen 24

Izhodišče ugotavljanja učinkovitosti dela je enakovredno za vsa dela in naloge. Delavcu se pri 100 % izpolnitvi normativ (programa) dela priznava (osnovni) osebni dohodek, ki izhaja iz števila točk, ugotovljenih z metodologijo vrednotenja in vrednosti točke. Slabše izpolnjevanje normativ (programa) dela v enakem odstotku vpliva na zmanjšanje osnovnega osebnega dohodka, vsak odstotek preseganja normativ (programa) dela pa povečuje osebni dohodek za 1,2%.

Člen 25

Učinkovitost vsakega delavca se izkazuje v celovitem faktorju uspešnosti, ki odraža njegov prispevek k skupnim rezultatom po količini, kakovosti in gospodarnosti. Temeljne organizacije in delovne skupnosti določijo tezo posameznih elementov učinkovitosti na osnovi postavljenih ciljev in letnih gospodarskih načrtih in pri tem upoštevajo maksimalni dopustni razpon doseganja normativov po posameznih elementih učinkovitosti:

za količino	85% do 130%
za kakovost	85% do 130%
za gospodarnost	85% do 130%

Doseganje kompleksne učinkovitosti je omejeno z razponom 80% do 160% doseganja postavljenega normativa po količini, kakovosti in gospodarnosti.

Člen 26

Količina dela je pomembna osnova ugotavljanja učinkovitosti za tista dela in naloge, kjer je količino možno in smotno meriti sproti in neposredno.

Člen 27

Kakovost dela je osnova ugotavljanja učinkovitosti za vsa dela in naloge. Kjer se rezultati dela merijo neposredno, se kakovost dela dopolnjuje s količinskimi merili, za ostala dela in naloge pa je kakovost dela osnovni kriterij učinkovitosti izvajanja del in nalog.

Kakovost dela se neposredno odraža v strukturi proizvodnje, izpolnjevanju programirane proizvodnje in kakovosti izdelkov, posredno pa v doseganju proizvodnih in poslovnih rezultatov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti.

Člen 28

Gospodarnost se odraža v uspešnosti uporabe delovnih sredstev in predmetov dela, v prihrankih, doseženih pri delu, in v izrabi delovnega časa. Gospodarnost vsebinsko izraža kakovost živega dela in gospodarno uporabo sredstev minulega dela. Zaradi enostavnosti ugotavljanja in obračunavanja ta del gospodarnosti s sredstvi minulega dela v okviru celovitega prispevka delavca k rezultatom živega dela skupaj s količino in kakovostjo dela.

Člen 29

Če v treh zaporednih mesecih doseženi rezultat odstopa od pričakovanega za več kot $\pm 10\%$ od poprečja temeljne organizacije ali delovne skupnosti, je pristojna služba dolžna analizirati vzroke odstopanja. Odbor za gospodarstvo temeljne organizacije ali delovne skupnosti na osnovi rezultatov analize odloča o spremembah osnov izračuna učinkovitosti izvajanja del in nalog.

Če so nadpoprečni rezultati posledica izjemne sposobnosti in prizadevanja delavca, se osnova za izračun učinkovitosti ne spremeni. V kolikor je izračunana nadpoprečna učinkovitost delavca posledica pomanjkljivo oblikovanih normativov, spremenjenih pogojev dela, menjave tehnične opremljenosti in drugih objektivnih vplivov, se odbor za gospodarstvo odloči za spremembo osnov izračuna učinkovitosti.

V primeru podpoprečne učinkovitosti delavca se odbor za gospodarstvo na podlagi analize odloči za enega od ukrepov:

- potrdi veljavni normativ ali znižanje normativa,
- zahteva spremembo organizacije dela,
- da pobudo za ugotovitev strokovne usposobljenosti delavca,
- da pobudo za uvedbo disciplinskega postopka.

O spornih primerih iz prve in druge alineje prvega odstavka tega člena odloča delavski svet.

2.2.2. Neposredno ugotavljanje učinkovitosti dela

Člen 30

Pri delih in nalogah, kjer je možno meriti delovne rezultate neposredno, sproti in natančno, je uporaba časovnih normativov obvezna.

Metode določanja časovnih normativov in standardov opredeljujemo v katalogih normativov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti.

Člen 31

V obračunu doseganja časovnega normativa se upošteva samo proizvodnja in storitve, ki ustrezajo predpisanim standardom in programu dela.

Če so odstopanja v kvaliteti posledica slabega dela predhodne temeljne organizacije in so v nadaljnji obdelavi potrebni ne-programirani postopki, se vloženo dodatno delo upošteva v izračunu časovnega normativa.

Proizvodnja, ki po kakovosti ne ustreza predpisanim standardom ali predstavlja izmeček, ki so ga povzročile predhodne temeljne organizacije, ne vpliva na obračun doseganja časovnega normativa.

V doseganju časovnega normativa pri opravljanju storitev se prišteva čas naknadnih dopolnitev in popravkov k času, ki je potreben za kvalitetno opravljeno storitev.

Odstopanja v kakovosti ugotavlja pristojna služba.

Člen 32

V času zastoja, ki je daljši od ene ure, se delavci praviloma razporejajo na druga dela in naloge, oz. se določijo začasna prerazporeditev delovnega časa. V nasprotnem primeru se obračunava 80% poprečnega učinka delavca ali skupine delavcev.

Proizvodnim delavcem, ki sodelujejo pri izvajanju remontov, se za čas trajanja remontov obračunava 100% izvrševanje nalog, če dela na remontu niso normirana. Normirana dela na remontu se obračunavajo glede na doseganje norm pri izvajanju remontnih del.

Člen 33

Pri delih in nalogah, katerih učinkovitost izvajanja se meri sprotno in neposredno na ravni posameznega izvajalca, se nadpoprečna učinkovitost spodbuja progresivno. Progresija se uveljavlja v mejah od pričakovanega do optimalnega rezultata.

Pričakovani rezultat predstavlja 100% doseženo normo, v kateri je vključen tudi poprečni čas krajših zastojev pri delu.

Optimalni rezultat predstavlja doseganja norme, če delovni proces poteka z normirano intenzivnostjo dela brez vseh zastojev. Izvzet je le čas za fiziološke potrebe.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti bomo v pravnih določilih spodbujanje dela v individualni normi tako, da bo v opredeljenih mejah priznana od 0 do 10% višja učinkovitost dela, kot izhaja iz doseganja norme.

Dosežena učinkovitost pri optimalnem rezultatu je gornja meja priznane učinkovitosti.

Pri doseženih podpoprečnih rezultatih se obračunava učinkovitost vzporedno z odstopanjem rezultata od norme.

2.2.3. Posredno ugotavljanje učinkovitosti dela

Člen 34

Za dela in naloge, katerih učinkovitost izvajanja ne moremo ugotavljati s časovnimi normativi, se ta ugotavlja s posrednimi osnovami in merili. Osnove in merila morajo temeljiti na doseganju tistih pokazateljev rezultatov, ki so odraz uspešnosti izvajanja del in nalog delavca ali skupine delavcev.

Člen 35

Osnove za ugotavljanje učinkovitosti dela s posrednimi merili so cilji, opredeljeni v letnih gospodarskih načrtih.

Če uresničevanje ciljev zasledujemo mesečno, se ugotavljanje uspešnosti obračunava sprotno. Za cilje, ki jih ni mogoče sproti zasledovati, se učinkovitost dela obračunava s časovnim zamikom.

Člen 36

V temeljnih organizacijah materialne proizvodnje ugotavljamo uspešnost dela delavca ali skupine delavcev po kazalcih uspešnosti posameznih oddelkov in celotne temeljne organizacije.

Delavci storitvenih temeljnih organizacij postavijo take posredne osnove in merila ugotavljanja učinkovitosti dela, ki bodo odražala uspešnost izvajanja storitev in rezultat tistih proizvodnih temeljnih organizacij, za katere izvajajo storitve.

Uspešnost dela delavcev v delovnih skupnostih se odraža v uspešnosti poslovanja tistih temeljnih organizacij, za katere delavec ali skupina delavcev opravlja storitve. Osnove in merila morajo odražati uspešnost izvajanja poslovnih funkcij, na katere se nanaša delo delavca ali skupine.

Člen 37

Učinkovitost izvajanja projektnih nalog ugotavljamo predvsem v odvisnosti od:

- pravočasnosti izvedbe projekta,
- stroškov izvajanja projekta,
- doseženih rezultatov projekta.

Učinkovitost izvajanja projektnih nalog ugotavljamo na osnovi tistih ciljev projektov, ki jih je možno realno planirati.

Vsak projekt mora imeti planiran vsaj en cilj.

Planiranim ciljem določimo pomembnost in njihov vpliv na ugotovljeno učinkovitost izvajanja projekta.

Za uspešno izvajanje projektnih nalog se poleg učinkovitosti po posrednem merilu priznava od 0 do 10% učinkovitosti za obdobje trajanja projektne naloge.

Izhodišče stimuliranja je vsaj 80% izpolnjevanja ciljev projektov in sodelovanja na projektu več kot 20% rednega delovnega časa. 20% dodatne učinkovitosti se priznava delavcu, ki je delal na razvojni projektni nalogi več kot polovico rednega delovnega časa in so bili cilji projekta 100% doseženi.

Organiziranje, vodenje, postavljanje ciljev in ugotavljanje uspešnosti izvajanja projektov je opredeljeno s samoupravnim aktom o organizaciji in vodenju projektov.

2.2.4. Nagrada za uspešno odpravljanje posledic izjemnih dogodkov

Člen 38

Za uspešno reševanje nepredvidenih situacij (preprečitev zastoj v proizvodnji, nastanka materialne škode, nesreče itd.), se delavcu ali skupini delavcev prizna enkratna nagrada.

Delavski svet temeljne organizacije ali delovne skupnosti lahko nagradi posameznega delavca največ do višine 50 % poprečnega mesečnega neto osebnega dohodka v Železarni v predhodnih treh mesecih. Delavski svet Železarne lahko prizna delavcu nagrado do dvakratne višine poprečnega mesečnega neto osebnega dohodka v Železarni v predhodnih treh mesecih.

Člen 39

Nagrada se prizna samo na osnovi pisnega predloga, ki ga delavskemu svetu posreduje vodja temeljne organizacije, vodja

delovne skupnosti, vodja sektorja ali predsednik poslovnega odbora.

Pobudo za nagrado poda samoupravna delovna skupina ali pristojni organi družbenopolitične organizacije.

2.2.5. Stimulacija za zbiranje odpadnih surovin

Člen 40

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti bomo zbiranje odpadnih surovin vključevali v redna dela in naloge ter vrednotili in ugotavljali uspešnost zbiranja z doseženimi prihranki oz. gospodarnostjo dela.

Izjemoma se zbiranje odpadnih surovin stimulira po osnovah in merilih, opredeljenih v tem poglavju sporazuma.

Člen 41

Stimulacija za zbiranje je sorazmerna vloženemu delu in lahko znaša največ 20 % tržne vrednosti odpadnih surovin.

V samoupravnem aktu o delitvi osebnega dohodka v temeljni organizaciji oz. delovni skupnosti se določijo vrsta, način in pogoji zbiranja ter izplačila stimulacije.

Člen 42

Odpadne surovine zbiramo, sortiramo in oddajamo tako, da ni moteno opravljanje rednih del in nalog ali oviran tehnološki proces.

Za odpadne surovine se štejejo: barvne kovine, staro železo, ostružki, olja in drugi materiali.

3. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV OSEBNEGA DOHODKA IN SREDSTEV SKUPNE PORABE NA OSNOVI MINULEGA DELA

Člen 43

Delež osebnega dohodka in druge prejemke iz minulega dela pridobivamo delavci po naslednjih osnovah:

1. doba združevanja dela v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih v Železarni Jesenice,
2. doba združevanja dela v katerikoli organizaciji združene ga dela,
3. uspešnost upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi
4. nagrade ob podeljevanju jubilejnih priznanj,
5. osebni prejemki ob odhodu v pokoj,
6. izplačilo svojcem kot priznanje za minulo delo pokojnega delavca.

Člen 44

Za združevanje dela pripada delavcu del osebnega dohodka iz minulega dela, ki je odvisen od skupne delovne dobe v združenem delu in delovne dobe v delovni organizaciji Železarna Jesenice.

Dodatek v odstotkih in vrednost del in nalog ugotavljamo po tabeli:

Delovna doba	% MD na skupno delovno dobo	% MD na delovno dobo v DO ZJ
nad 1 do 3	1	—
nad 3 do 6	2	—
nad 6 do 10	3	1
nad 10 do 15	4	2
nad 15 do 20	5	3
nad 20 do 25	6	4
nad 25 do 30	7	5
nad 30	8	6

Čas združevanja dela ugotavljamo mesečno. Pravico do spremembe dodatka pridobi delavec naslednji mesec, ko izpolni pogoje za višji dodatek.

Člen 45

Osebni dohodek, ki izhaja iz uspešnosti upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi (v nadaljnjem besedilu osebni dohodek na podlagi minulega dela), bomo delili ob zaključnem računu na osnovi ugotovljene uspešnosti poslovanja za celotno delovno organizacijo.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti bomo oblikovali enotno metodologijo delitve sredstev osebnega dohodka na podlagi minulega dela, s katero bomo zagotovili, da bo višina osebnega dohodka iz minulega dela za vsakega delavca odvisna od:

- vsote, ki jo na osnovi samoupravnega akta o delitvi čistega dohodka razporedimo za osebne dohodke na podlagi minulega dela,
- usmerjenosti v akumulacijo,
- deleža osebnega dohodka delavca v vsoti osebnih dohodkov za Železarno v posameznih letih preteklega obdobja,
- časa združevanja dela delavca v Železarni Jesenice.

1. UVOD

V javni razpravi o osnutku samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarna Jesenice je bilo na delavskih svetih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti usklajenih 140 pripomb na posamezne člene sporazuma, 21 pripomb pa je bilo splošne narave; med njimi nekatere, ki z vsebino sporazuma nimajo povezave in jih zato v nadaljevanju ne bomo obravnavali, posredovali pa bomo odgovore neposredno delavskim svetom. Delovna skupina je proučila vse pripombe in na tej osnovi pripravila besedilo predloga sporazuma, ki ga je določil delavski svet Železarne po predhodni dopolnitvi na odboru za uresničevanje zakona o združenem delu.

Na nekatere člene je pripombe iste vsebine podalo več temeljnih organizacij. Zaradi ponavljajočih pripomb torej ne gre za usklajevanje 161 različnih pripomb, ampak za bistveno manjše število. To pa še ne pomeni, da je bil postopek usklajevanja enostaven. Na noben člen ni bilo toliko pripomb, da bi lahko upoštevali večinsko mnenje, zato je bilo za vsako pripombo potrebno toliko temeljitejšo tehtanje argumentov, ki so odločali o vključitvi v predlog. Delovna skupina in odbor za uresničevanje zakona o združenem delu sta upoštevala zlasti tiste pripombe, ki se nanašajo na osnovne usmeritve sporazuma:

- večja stimulatnost za dobro delo,
- pravičnejšo delitev nadomestil osebnega dohodka.

2. SPLOŠNE PRIPOMBE

Vse splošne pripombe lahko vsebinsko strnemo v pet pripomb:

- nerazumljivost posameznih delov sporazuma,
- potrebno bi bilo natančneje opredeliti posamezne člene,
- pred sprejetjem sporazuma je treba podati natančno primerjalno informacijo o osebnem dohodku po sedanjem in novem sistemu,
- zakaj ni vključeno napredovanje na delovnem mestu,
- ohraniti bi bilo treba obliko stimuliranja izrednih dosežkov.

Prvo pripombo je delovna skupina skušala upoštevati v čim večji meri, zato je nekatere člene preoblikovala in jih postavila v bolj logični vrstni red (dodatki za časovno razporeditev dela, merila učinkovitosti, plačana odsotnost). S tem je bila deloma upoštevana tudi druga pripomba. V vseh primerih pa te pripombe nismo mogli upoštevati, ker bi s tem postavili preveč toge kalupe za merila učinkovitosti v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Eden od ciljev sporazuma je namreč tudi večja elastičnost, to je: nudi več možnosti temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim, da merila delitve osebnega dohodka v svojih pravnih postavljajo tako, da bodo vzpodbujala doseganje čimboljših poslovnih rezultatov (ne le proizvodnih).

Kompleksne primerjave osebnega dohodka po sedanjem in predlaganem sistemu doslej niso bile mogoče, ker je analitična ocena v nekaterih delih Železarne kasnila. V dogovoru z oddelkom za študij dela in časa in ERC bo v najkrajšem času izdelana primerjava osebnih dohodkov, ki bo osnova za preverjanje analitične ocene v delovnih skupinah za pripravo razvida in analitične ocene. Poskusni izračuni bodo na razpolago dovolj zgodaj, da bo očitne napake možno odpraviti pred dejanskim obračunom osebnega dohodka po novih osnovah in merilih. Pri tem moramo opozoriti, da dosledna primerjava med novim in sedanjim izračunom osebnega dohodka ni mogoča. Prehod z regresivnega nagrajevanja količine proizvodnje na progresivno nagrajevanje količine, kvalitete in gospodarnosti, bi moral voditi ne le k boljšim rezultatom posameznega delavca, ampak celotnih temeljnih organizacij in Železarne. Kolikšen bo napredek, ni mogoče vnaprej napovedati, odvisen pa bo od pripravljenosti za vsestransko kvalitetno izvajanje dela in pripravljenosti, da za tako delo priznamo tudi primerno plačilo.

Z dodatkom za stalnost skušamo vplivati na manjšo fluktuacijo iz delovne organizacije, z napredovanjem na delovnem mestu pa bi dosegli interes, da bi uspešni delavci ostali na istih delih in bi na osnovi bogate prakse in izkušenj prispevali več k skupnim rezultatom poslovanja, kot če bi napredovali na druga dela in naloge. Istočasno bi z napredovanjem na delovnem mestu povečali interes za taka dela, s katerih ni napredovanja na zahtevnejša dela.

Odbor za uresničevanje zakona o združenem delu priznava, da bi z napredovanjem na delovnem mestu dosegli nekatere pozitivne učinke, vendar meni, da bi uvedba takega napredovanja imela še več negativnih posledic in sicer:

- napredovanje za delovnem mestu je v nasprotju z načelom delitve po delu (dva delavca na istem delu prejemata za enak rezultat različni osebni dohodek za opravljeno delo),
- starejši delavci, ki ne morejo napredovati na zahtevnejša dela, imajo zaradi iztrošenosti mnogo manjšo možnost doseganja nadpoprečnih rezultatov in s tem tudi napredovanja na delovnem mestu,
- napredovanje na delovnem mestu ne stimulira napredovanja na osnovi pridobljene izobrazbe — zavira izobraževanje,

— napredovanje na delovnem mestu se lahko hitro izrodi v avtomatizem napredovanja — glede na delovno dobo, brez realne osnove v nadpoprečnih rezultatih (pritiski na normo, ocena uspešnosti).

Zaradi naštetih pomanjkljivosti napredovanje na delovnem mestu ni vključeno v predlog sporazuma. Progresivno nagrajevanje nadpoprečnih rezultatov bo omogočalo, da bodo razlike v osebnem dohodku med uspešnim in manj uspešnim delavcem večje kot doslej. Delavec z bogatejšimi izkušnjami in večjo spretnostjo bo tako na osnovi svojega dela lahko prejel večji osebni dohodek, za svoje minulo delo pa bo prejemal osebni dohodek glede na uspešnost poslovanja ter glede na skupno delovno dobo in delovno dobo v Železarni. Ideje o napredovanju na delovnem mestu pa s tem nikakor ne zavracamo. Iskali bomo ustreznije rešitve, s katerimi bi v poznejših obdobjih učinkovito stimulirali dobro delo delavcev z bogatimi izkušnjami in zaprtimi možnostmi napredovanja.

Delavski svet Jeklarne vztraja na tem, da bi morali ohraniti obliko stimuliranja izrednih dosežkov. Menimo, da ob progresivnih merilih učinkovitosti za količino, kvaliteto in gospodarnost niso potrebna posebna merila za stimuliranje izrednih dosežkov. Pri sedanjem nihanju učinkovitosti 35 % do 65 % je razlika v osebnem dohodku vsega 3.000 do 4.000 din. Ob upoštevanju kriterijev količine, kvalitete in gospodarnosti ter faktorja progresije učinka bodo lahko razlike v odstotkih učinkovitosti bistveno večje kot sedaj, ker pa bo večja tudi osnova, se zato poveča sedanja razlika v osebnih dohodkih pri različnih rezultatih (tudi čez 10.000 din). Seveda pa ima temeljna organizacija v okviru določil sporazuma dovolj možnosti, da osnove in merila učinkovitosti oblikuje glede na svoje specifičnosti. Ob tem smo dolžni opozoriti, da umetno dvigovanje starta učinkovitosti zmanjšuje vrednost osnovnega osebnega dohodka, kar je v nasprotju s težnjami, da bi osnovni osebni dohodek okrepili.

3. SPREMEMBE IN DOPOLNITVE OSNUTKA

Spremembe in dopolnitve osnutka sporazuma so v objavljenem predlogu poudarjeno natisnjene, zato jih v uvodu ni potrebno navajati, zlasti ne dopolnitev oblikovne narave. Opozoriti želimo le na nekatere pomembnejše vsebinske spremembe:

— V členu 15 je največji možni razpon vrednotenja zmanjšan z 1:6 na 1:5,75. S tem je na pobudo osmih delavskih svetov razpon usklajen s sporazumom grupacije z upoštevanjem dodatne metodologije vrednotenja zahtevnosti dela vodstvenih in vodilnih delavcev, ki bo na zahtevo sindikatov v ta sporazum vključena naknadno. Takšen razpon je že sedaj v mejah dopustnega odstopanja $\pm 10\%$ od sporazuma grupacije.

— Člen 16: za delo na dan državnega praznika se priznava 400 točk na uro; v osnutku 125 točk. Pri tem je potrebno pojasniti, da tudi v današnjem sistemu prejmejo delavci nadomestila za praznik, ko delajo, predlog 400 točk pa nadomešča sedanje nadomestilo in dodatek za delo na dan praznika. Strokovna podlaga na osnovi družbenega dogovora poudarja, da plačilo za delo izključuje plačilo nadomestila, gornjo spremembo pa narekujejo tudi razlage zakonskih določil glede nadomestila osebnega dohodka za praznik. Zaradi te spremembe bomo za delo na praznik namenili nekaj več sredstev kot doslej, kar je že dolgoletna težnja delavcev tistih temeljnih organizacij, kjer se proizvodni proces tudi med prazniki na prekine. Delavci, ki delajo na praznik, imajo danes v poprečju 9. kategorijo, dodatek 400 točk pa ustreza sedanjemu dodatku in nadomestilu na poprečju 13. kategorije.

— V členu 25 so dodane usmeritve za oblikovanje lestvic stimuliranja količine, kakovosti in gospodarnosti. S tem so zagotovljena skupna izhodišča za ugotavljanje in stimuliranje uspešnega dela, istočasno pa je konkretnje podana usmeritev, da je količina le eden od elementov učinkovitosti, ki sta mu kvaliteta dela in gospodarnost vsaj enakovredna.

— V členu 32 je upoštevana pripomba, da je potrebno opredeliti, v katerih primerih se za čas zastoja obračunava 80 % učinkovitosti. Ob daljšem zastoji je organizator dela dolžan organizirati delo tako, da bo delavec koristno zaposlen, delavec pa je dolžan ta dela sprejeti. V tem primeru se delavcu ne obračunava 80 %, ampak dejanska učinkovitost v tem času. Če učinkovitosti ni možno ugotoviti, pa 100 % izpolnjevanje njegovih delovnih nalog.

— Poglavje o osnovah in in merilih za delitev osebnega dohodka na osnovi minulega dela je dopolnjeno tako, da je bolj poudarjen prispevek delavca k rezultatom Železarne.

a) osnova za dodatek na delovno dobo v Železarni je celotna doba dela v Železarni (prej neprekinjena), ne glede na morebitne vmesne prekinitev (člen 44);

b) delavec je upravičen do osebnega dohodka iz upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi, ki je dopolnil dve leti dela v Železarni (prej eno leto). To je najkrajši možni rok, da začeta investicija lahko daje prve rezultate (člen 47);

c) delavec je udeležen na sredstvih osebnega dohodka za minulo delo glede na prejeti osebni dohodek v zadnjih šestih le-

Člen 46
Delavec ima pravico do osebnega dohodka na podlagi minulega dela le na osnovi združevanja dela v Železarni Jesenice. Delavec uveljavlja pravico do osebnega dohodka iz minulega dela na osnovi izplačanih osebnih dohodkov v obdobju šestih let pred letom, za katerega se osebni dohodek za minulo delo izplačuje.

Vsak delavec prejme ob zaključnem računu obvestilo, koliko osebnega dohodka je prejel na podlagi minulega dela za preteklo poslovno leto.

Člen 47
Pravico do osebnega dohodka na podlagi minulega dela imajo delavci, ki najmanj 2 leti združujejo delo v Železarni. Udeležba novo zaposlenega delavca na sredstvih minulega dela postopoma narašča vzporedno z dobo združevanja dela v Železarni.

Pravico do osebnega dohodka na podlagi minulega dela imajo tudi delavci, ki jim je prenehalo delovno razmerje. V tem primeru upravičencu postopno upada udeležba na sredstvih osebnega dohodka za minulo delo.

Delavci, ki so prekinili delovno razmerje pred letom uveljavitve tega sporazuma, nimajo pravice do udeležbe na sredstvih osebnega dohodka iz minulega dela.

Člen 48
Jubilejna priznanja in nagrade ob odhodu v pokoj imajo značaj osebnih prejemkov za minulo delo iz sklada skupne porabe. Če sredstva skupne porabe predhodnega leta ne zadoščajo za izplačilo dogovorjene višine priznanj in nagrad, gredo izplačila v breme tekočih sredstev skupne porabe.

Člen 49
Višina sredstev za jubilejna priznanja in nagrade ob odhodu v pokoj se ugotavlja na osnovi razporeditve čistega dohodka za namene skupne porabe v predhodnem letu in v skladu z dogovori v sestavljeni organizaciji. O razporeditvi sredstev odločamo na zborih delavcev.

Člen 50
Višina jubilejne nagrade je sorazmerna z delovno dobo delavca v Železarni in se poveča za dogovorjeni osnovni znesek, ki je enak za vse upravičence.

Do jubilejnih nagrad so upravičeni:

- delavci, ki imajo na dan 31. decembra preteklega leta najmanj eno leto dela v Železarni in so v mesecu izplačila jubilejnih nagrad še v delovnem razmerju v Železarni,
- delavci, ki jim pravice iz delovnega razmerja mirujejo, za leto, ko so še v delovnem razmerju,
- delavci, ki so bili upokojeni od 1. januarja do meseca izplačila v tekočem letu,
- delavci Železarne, upokojeni v prejšnjem letu, ki so dopolnili eno leto delovne dobe v Železarni več, kot je bilo upoštevano pri zadnjem izplačilu jubilejnih nagrad.

Člen 51
Višina nagrade ob odhodu v pokoj je odvisna od priznane skupne delovne dobe in se izplačuje v naslednjih zneskih:

do 20 let	2 povprečna neto osebna dohodka na delavca v gospodarstvu SRS v devetih mesecih predhodnega leta
20 do 30 let	2,5 povprečna neto osebna dohodka na delavca v gospodarstvu SRS v devetih mesecih predhodnega leta
nad 30 let	3 povprečne neto osebne dohodke na delavca v gospodarstvu SRS v devetih mesecih predhodnega leta

Ob smrti delavca pripada enak znesek najožjim družinskim članom (zakonec, otrok, starši).

Člen 52
Delavec je upravičen do nagrade v primeru starostne, invalidske in družinske upokojitve.

4. OSNOVE IN MERILA UGOTAVLJANJA DELOVNEGA PRISPEVKA K DOHODKU PRIDOBLENEM Z INOVACIJO

Člen 53
Delavcu pripada posebno nadomestilo za inovacije, racionalizacije in druge oblike ustvarjalnosti pri delu z družbenimi sredstvi skladno z določili samoupravnega akta o inventivni dejavnosti. Posebna nadomestila se vštevajo v osnovo za odmero pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Samoupravni akt o inventivni dejavnosti določa višino nadomestil v neto zneskih.

Člen 54
Del dohodka, ustvarjenega z inovacijami, racionalizacijami in drugimi oblikami ustvarjalnosti, se razporeja na sredstva za osebne dohodke kot priznanje za uspešno gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Višino sredstev osebnega dohodka za te namene določamo na osnovi samoupravnega akta o razporejanju čistega dohodka, delitev sredstev pa se izvaja na osnovi priznanih akontacij in periodičnih poravnav osebnega dohodka za živo delo, minulo delo in inovacije v letu, za katerega se ugotavlja poravnava.

Ta del osebnega dohodka se izplačuje enkrat letno na osnovi ugotovljenega povečanja dohodka. Do deleža osebnega dohodka na osnovi povečanega dohodka z inovacijami, racionalizacijami in drugimi oblikami ustvarjalnosti so v enakem razmerju upravičeni delavci temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti, od koder je predlagatelj izobližave in delavci tiste temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti, ki je novost vključila v svoj delovni proces in s tem ustvarila večji dohodek.

Člen 55
Osebni dohodek, dosežen na osnovi povečanega dohodka zaradi uveljavljenih inovacij, racionalizacij in drugih oblik ustvarjalnosti, se v obračunu osebnega dohodka posebej izkazuje.

5. POSLOVNA USPEŠNOST

Člen 56
Poslovna uspešnost temeljnih organizacij, delovnih skupnosti in delovne organizacije se ugotavlja s tromesečnimi obračuni in zaključnim računom. Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti bomo višino izplačanih sredstev osebnega dohodka usklajevali z ugotovljeno poslovno uspešnostjo. Višina sredstev osebnega dohodka za te namene se usklajuje z določili samoupravnega akta o razporejanju čistega dohodka in s širšimi družbenimi usmeritvami.

Pri določanju višine tromesečne poravnave osebnega dohodka na osnovi poslovne uspešnosti moramo poleg trenutnega rezultata upoštevati tudi predvidene poslovne rezultate za celo leto.

Člen 57
Višina poravnave za živo delo delavca se ugotovi na osnovi:

- oblikovanih sredstev osebnega dohodka za živo delo za temeljno organizacijo oziroma delovno skupnost,
- delovnega prispevka delavca, ki se izkazuje v prejetih akontacijah in tromesečnih poravnava osebnega dohodka za živo delo in minulo delo ter inovacije v tekočem letu oziroma letu, za katerega se ugotavlja poravnava. Nadomestila osebnega dohodka za čas odsotnosti niso osnova za poravnavo za živo delo.

Poravnava osebnega dohodka se ugotavlja ob tromesečnih obračunih in zaključnem računu.

Člen 58
Višina poravnave, ki izhaja iz uspešnosti upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi, se za delavca ugotovi na osnovi 45. člena tega sporazuma. Ta del poravnave se ugotavlja enkrat letno na osnovi rezultatov, izkazanih v zaključnem računu.

Člen 59
Skladno s 54. členom tega sporazuma se sočasno s poravnavo ob zaključnem računu ugotavlja tudi vzpodbuda za uspešno uvajanje inventivnih predlogov. Višina sredstev osebnega dohodka za te namene se za temeljno organizacijo oziroma delovno skupnost ugotovi na osnovi samoupravnega sporazuma o razporejanju čistega dohodka. Udeležba delavca na oblikovanih sredstvih se ugotavlja po istih kriterijih kot za poravnavo na osnovi živega dela.

6. IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE

Člen 60
Do polovice zakonsko določene pripravniške dobe prejme pripravnik osebni dohodek v višini 80 % vrednotenja delovnih nalog, za katere se po programu usposablja.

Po preteku dobe iz prvega odstavka se glede na rezultate usposabljanja priznava do 10 % stimulacije.

Uspešnost dela pripravnika in višino stimulacije ugotavlja mentor na osnovi meril, opredeljenih v samoupravnem aktu o izobraževanju.

Člen 61
Učencem na proizvodnem delu in delovni praksi pripada nagrada, ki se določa po naslednjih kriterijih:

- uspešnost opravljanja delovne prakse oziroma proizvodnega dela,

— letnik šolanja,
— trajanje prakse oziroma proizvodnega dela.
Konkretna merila se opredelijo v samoupravnem aktu o izobraževanju, o višini nagrade pa sklepa delavski svet Železarne.

Člen 62

Študentom, ki opravljajo prakso v skladu s šolskim programom, se določi višina nagrade po istih kriterijih kot za učence v srednjem usmerjenem izobraževanju. Pri tem je izhodiščna višina za prvi letnik enaka izhodiščni višini za četrti letnik srednjega usmerjenega izobraževanja.

Člen 63

Mentorjem pripravnikov in inštruktorjem proizvodnega dela in delovne prakse v usmerjenem izobraževanju pripada nagrada do višine 20 % njihovega mesečnega osebnega dohodka. Višina nagrade je odvisna od zahtevnosti programa usposabljanja in števila učencev, pripravnikov in študentov, za katere je mentor zadolžen.

7. OSEBNI DOHODEK, NADOMESTILA OSEBNEGA DOHODKA IN DRUGI PREJEMKI IZ SREDSTEV SOLIDARNOSTI

Člen 64

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti bomo solidarnostno združevali sredstva za izplačevanje naslednjih osebnih dohodkov in prejemkov:

1. zjamčeni osebni dohodek
2. osebni dohodek delavcev pri razporeditvi na druga dela in naloge
3. deficitarnost
4. dežurstvo in stalna pripravljenost
5. nadomestila OD za čas odsotnosti z dela
6. regres za letni dopust
7. solidarnostna pomoč
8. dodatek borcem NOV
9. osebna izplačila v breme materialnih stroškov

7.1. Zjamčeni osebni dohodek

Člen 65

Delavcu pripada za polni delovni čas in normalni oziroma pričakovani delovni učinek najmanj osebni dohodek, ki mu zagotavlja z družbenim dogovorom ali zakonom določeno materialno in socialno varnost.

Člen 66

Sredstva zjamčenega osebnega dohodka se izplačuje skladno z delovnim prispevkom delavca po enakih osnovah in merilih kot osebni dohodek pri normalnih rezultatih poslovanja.

Člen 67

Temeljna organizacija ali delovna skupnost, ki ne ustvari dovolj sredstev za izplačevanje zjamčenega osebnega dohodka, mora zagotoviti sredstva iz drugih virov najmanj do višine z zakonom določenega zjamčenega osebnega dohodka.

Člen 68

Akontacijo osebnega dohodka bomo oblikovali v taki višini, da bomo zagotavljali najmanj 3 % rezerve osebnega dohodka glede na dogovorjeno višino sredstev ob doseganju predvidenih poslovnih rezultatov.

Temeljna organizacija ali delovna skupnost je upravičena, da iz teh sredstev oblikuje višjo akontacijo osebnega dohodka, če je dosegla manj kot 90 % planiranega rezultata za tekoči mesec. Ta sredstva se uporabljajo tudi v primerih, ko izračunani osebni dohodek delavca po rednih osnovah in merilih ne dosega družbeno dogovorjene ravni zagotavljanja materialne in socialne varnosti skladno s 65. členom tega sporazuma.

Delež sredstev osebnega dohodka, opredeljenih v prvem odstavku tega člena, ki jih delavci temeljne organizacije ali delovne skupnosti niso razdelili med letom, se izplača kot poravnava na osnovi izplačanih akontacij osebnega dohodka za živo delo.

7.2. Osebni dohodek delavca pri razporeditvi na druga dela in naloge

Člen 69

Delavcu pripada za čas usposabljanja za nova dela in naloge osebni dohodek iz obdobja pred razporeditvijo. Osebni dohodek iz predhodnega obdobja se revalorizira skladno s povečanjem osebnega dohodka v Železarni. Ko čas usposabljanja preneha, pripada delavcu osebni dohodek za delo, ki ga opravlja.

Člen 70

Delavec, čigar zmožnost za delo je opešala zaradi intenzivnosti dela, ki jo terjajo naprave, tehnologija in organizacija dela in ima najmanj 20 let dela v Železarni in če je star preko 50 let

(delavka 45 let), pridobiva delež osebnega dohodka iz naslova solidarnosti. Če je delavec razporejen na druga dela in naloge, ima pravico do osebnega dohodka, ki je zanj ugodnejši.

Če delavec z ugotovljeno zmanjšano delovno zmožnostjo ostane na istih delih in nalogah, se mu priznava poprečna učinkovitost temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti.

Člen 71

O uveljavljanju solidarnosti na osnovi predhodnega člena odloča delavski svet temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti na podlagi mnenja pristojne strokovne komisije.

Člen 72

Določila predhodnih členov se uveljavljajo tudi v primerih, ko zaradi reorganizacije ali uvajanja nove tehnologije ustrezna razporeditev delavca ni bila mogoča.

Člen 73

Delavcu, pri katerem nastanejo trajne spremembe v zdravstvenem stanju, pripada nadomestilo osebnega dohodka za čas čakanja na razporeditev na drugo ustrezno delo oziroma za čas čakanja na prekvalifikacijo oziroma dokvalifikacijo. Nadomestilo se ugotavlja na osnovi poprečnega osebnega dohodka delavca na uro v zadnjih treh mesecih dela pred nastankom spremembe v višini 100 % v primeru nesreče pri delu, poklicne bolezni in 80 % v primeru bolezni in poškodb izven dela.

Člen 74

Nadomestilo OD za čas prekvalifikacije oziroma dokvalifikacije delavcev, pri katerih je podana neposredna nevarnost za nastanek invalidnosti, znaša 100 % osebnega dohodka na uro, ki ga je delavec prejel v zadnjih treh mesecih pred odhodom na strokovno izpopolnjevanje.

Člen 75

Osnova za nadomestila iz prejšnjih dveh členov se vsake tri mesece poveča za odstotek porasta OD na delavca Železarne.

Nadomestilo osebnega dohodka ne more biti večje od osebnega dohodka, ki bi ga delavec prejel za delo, ki ga je opravljal pred nastankom invalidnosti, spremenjene delovne zmožnosti oziroma neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti.

Člen 76

Delavcu, katerega delovna zmožnost je spremenjena, oziroma pri katerem je podana nevarnost za nastanek invalidnosti, pripada v primeru manjšega osebnega dohodka nadomestilo do višine 100 % osnove, če gre za poškodbo pri delu, poklicne bolezni in 90 % za bolezen oziroma poškodbo izven dela.

Osnova za določitev nadomestila je osebni dohodek delavca na uro v letu pred letom, ko je bila ugotovljena sprememba delovne zmožnosti delavca. Osnova se vsake tri mesece poveča za poprečno povečanje osebnega dohodka v Železarni.

Člen 77

Sredstva za izplačilo nadomestil zaradi manjšega OD na drugem delu zagotavlja TOZD, kjer je bil delavec ob nastanku spremenjene delovne zmožnosti oziroma neposredne nevarnosti za nastanek invalidnosti v delovnem razmerju.

Enako velja za nadomestilo osebnega dohodka za čas čakanja in za čas prekvalifikacije ter za čas čakanja na razporeditev na drugo ustrezno delo.

Člen 78

Če gre za začasno razporeditev delavca na nižje vrednotena dela oziroma naloge, pripada delavcu osebni dohodek po isti osnovi kot za opravljanje njegovih stalnih del in nalog.

7.3. Deficitarnost

Člen 79

Dodatek za deficitarnost se priznava na osnovi analize takrat, kadar ni mogoče pridobiti za izvajanje določenih nalog ustreznih delavcev. Višina dodatka je odvisna od stopnje deficitarnosti, strokovnega profila in zahtevnosti del in nalog in lahko znaša največ 20 % vrednotenja zahtevnosti del in nalog delavca, ki te naloge opravlja. Višino dodatka potrjuje delavski svet temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti.

Člen 80

Deficitarnost se ugotavlja po metodologiji, ki vrednoti stopnjo fluktuacije, pomanjkanje kadrov določenega profila in vzroke neuspešnih razpisov. Zaradi spremenljivosti teh pogojev dodatek za deficitarnost ni stalen.

7.4. Dežurstvo in stalna pripravljenost

Člen 81

V primeru, ko s prerazporeditvijo delovnega časa oziroma z izmenami v rednem delovnem času ni mogoče zagotoviti izvajanja določenih nalog, se lahko organizira dežurstvo.

POROČILO O USKLAJEVANJU PRIPOMB NA OSNUTEK SPORAZUMA

jakost zaznave	čas izpostavljenosti v urah		
	do 2	do 4	do 8
1	1 stopnja — 2 točki	2 stopnji — 4 točke	3 stopnje — 6 točk
2	2 stopnje — 4 točke	3 stopnje — 6 točk	4 stopnje — 8 točk
3	3 stopnje — 6 točk	4 stopnje — 8 točk	5 stopenj — 10 točk

Člen 27
Obremenitev zaradi umazanosti (olja, maščobe, prah, nevarnost infekcije) se stopnjuje in vrednoti:

1. Za čiščenje suhe umazanije z rok in obraza se uporablja milo	4 točke
2. Za čiščenje mokre umazanije z rok in obraza se uporabljajo posebna sredstva	8 točk
3. Za čiščenje mastne umazanije s celega telesa se uporabljajo posebna sredstva	12 točk
4. Za čiščenje lepljive umazanije s celega telesa se uporabljajo posebna sredstva	16 točk
5. Za čiščenje lepljive umazanije se uporabljajo dezinfekcijska sredstva	20 točk

Člen 28
Obremenitev zaradi dela z vodo in kislinami se stopnjuje glede na medij in čas izpostavljenosti delavca.

medij	čas izpostavljenosti vlažnosti v urah		
	do 2	do 5	nad 5
voda	1 stopnja — 2 točki	2 stopnja — 4 točke	3 stopnja — 6 točk
kisline, lug	3 stopnja — 6 točk	4 stopnja — 8 točk	6 stopnja — 10 točk

Člen 29.
Obremenitev zaradi nevarnosti prehlada vključuje nagle spremembe temperature okolja, prepih in delo na prostem.
Stopnjuje se v odvisnosti od stopnje obremenitve in časa izpostavljenosti delavca.

stopnja obremenitve	čas izpostavljenosti v urah		
	do 2	do 6	nad 6
prepih in delo na prostem	1 stopnja — 2 točki	2 stopnja — 4 točke	3 stopnja — 6 točk
sprememba temp. do 30 %	2 stopnja — 4 točke	3 stopnja — 6 točk	4 stopnja — 8 točk
sprememba temp. nad 30 %	3 stopnja — 6 točk	4 stopnja — 8 točk	5 stopnja — 10 točk

Člen 30.
Obremenitev zaradi slabe osvetlitve, bleščanja, slabega kontrasta se upošteva, če izboljšave niso mogoče.

- Stopnjuje in vrednoti se:
1. Osvetlitev odstopa od normalnih pogojev, delo je naporno	2 točki
2. Delo obremenjuje bleščanje, kontrast med predmetom dela in okolico je srednji, delo je fino	4 točke
3. Kontrast med predmetom dela in okolico je majhen, delo je fino	6 točk
4. Kontrast med predmetom dela in okolico je slab, delo je precizno	8 točk
5. Kontrast med predmetom dela in okolico je slab, delo je precizno, uporabljati se morajo optični pripomočki	10 točk

Člen 31.
Obremenitev zaradi uporabe posebne zaščitne opreme se stopnjuje v odvisnosti od oviranja in časa izpostavljenosti delavca.

uporaba zaščitne opreme	čas izpostavljenosti v urah	
	do 2	nad 2
zaščitna obleka s čelado	1 stopnja — 2 točki	1 stopnja — 2 točki
protiprašna zaščita nosu in ust	2 stopnja — 4 točke	3 stopnja — 6 točk
plinska maska	3 stopnja — 6 točk	4 stopnja — 8 točk
azbestna (folijska) zaščitna oprema	4 stopnja — 8 točk	5 stopnja — 10 točk

Člen 32
Obremenitev zaradi nesreč pri delu oz. lastne ogroženosti se stopnjuje in vrednoti:

stopnja	poškodbe pri delu	vrednost v točkah
1	so redke in praviloma lahke	2
2	se pojavljajo in so lahke	4
3	se pojavljajo in so srednje	6
4	so pogoste in so srednje	8
5	se pojavljajo in so težke	10

Za opredelitev lastne ogroženosti pri delu se uporablja preglednica pogostosti in teže poškodb po temeljnih organizacijah, kar je izraženo z indeksom bolovanja na poškodbo.

Člen 33
Pri nalogah, kjer so nosilci odgovorni za ekonomičnost in rentabilnost poslovanja in s svojim delom in ravnanjem vplivajo na poslovno uspešnost, se uporabljajo za vrednotenje nalog še dodatni kriteriji.
Te naloge so:
— naloge predsednika in članov poslovodnega odbora,
— naloge vodij temeljnih organizacij, delovnih skupnosti in sektorjev v skupnih službah,
— naloge vodij proizvodnje, tehnologije in gospodarjev v temeljnih organizacijah,
— naloge vodij oddelkov v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, ki jih določi komisija za usklajevanje vrednotenja del in nalog Železarne Jesenice.

Člen 34
Osnove vrednotenja nalog po dodatnih kriterijih so:
— položaj temeljne organizacije v nadaljnji predelavi in na domačem ter tujem tržišču,
— fizična produktivnost dela,
— ekonomičnost poslovanja,
— rentabilnost uporabe poslovnih sredstev.
Vsi dodatni kriteriji so vrednoteni z enakimi deleži.

Člen 35
Položaj temeljnih organizacij je opredeljen:
— z normalizirano skupno proizvodnjo,
— z doseženo letno realizacijo, ki je vsota realizacije na domačem tržišču in za 1,5 povečanje realizacije na tujem tržišču.
Temeljne organizacije storitvenih dejavnosti, delovne skupnosti in poslovodni odbor se obračunavajo v aritmetičnem povprečju temeljnih organizacij materialne proizvodnje.

Člen 36
Za osnovo produktivnosti dela se uporablja trend produktivnosti dela zadnjih petih let, iz katerega se izračuna odstotek povprečne rasti produktivnosti dela na leto.
V temeljnih organizacijah materialne proizvodnje se kot merilo produktivnosti dela uporabljajo porabljene ure na enoto proizvodnje.
V temeljnih organizacijah storitvenih dejavnosti se kot merilo produktivnosti dela uporablja gibanje porabljenih ur.
Za poslovodni odbor je merilo produktivnosti dela, ki se izračuna iz razmerja normalizirane in skupne proizvodnje Železarne in porabljenih ur.

Člen 37
Ekonomičnost poslovanja se ugotavlja s primerjanjem doseženega dohodka na delavca v temeljni organizaciji s skupnim povprečjem delovne organizacije.
Doseženega poslovnega in rezervnega sklada na delavca s skupnim povprečjem delovne organizacije.
Za delovne skupnosti in poslovodni odbor se uporablja povprečje delovne organizacije.

Člen 38
Osnova rentabilnosti uporabe sredstev je opredeljena z doseženim dohodkom na enoto povprečno uporabljenih poslovnih sredstev primerjanih v povprečju delovne organizacije (indeks rentabilnosti).

Člen 39
Podatki za vrednotenje nalog po dodatnih kriterijih se uskladijo enkrat na leto po sprejemu letnega poslovnega poročila.

Člen 40
Vsota točk po dodatnih kriterijih se pomnoži z 0,075. Tako dobljene točke se še korigirajo s faktorjem razmerja med osnovno vrednostjo delovne naloge in nalogami vodenja (PO, TOZD, sektorji). Te točke nato prištetemo k točkam, ki smo jih dobili po osnovnih kriterijih vrednotenja.

Člen 41
Uporaba metodologije vrednotenja zahtevnosti del in nalog je podrobno opredeljena v priločniku, ki je enoten za Železarno Jesenice.

Višina nadomestila za dežurstvo se določi na osnovi povprečnega vrednotenja del in nalog, ki jih dežurni delavci izvajajo v rednem delovnem času, upoštevajoč povečano zahtevnost del zaradi časovne razporeditve. Če ima delavec po nočnem dežurstvu plačan prost dan, se za enak čas trajanja dežurstva obračuna le osebni dohodek za časovno razporeditev dela. V osnovi za določitev višine nadomestila ni upoštevan osebni dohodek za učinkovitost in za minulo delo.

Člen 82
Delavcu, ki mu je po razporedu odredjena pripravljenost na domu, pripada nadomestilo osebnega dohodka, ki se določi na osnovi povprečnega vrednotenja del in nalog delavcev, ki so izmenoma v pripravljenosti.
Za vsakih 8 ur pripravljenosti na domu se prizna nadomestilo v višini osebnega dohodka za dve uri, za vsakih 8 ur pripravljenosti na dan nedelje ali praznika pa nadomestilo v višini osebnega dohodka za tri ure dela, vrednotenega skladno s prvim odstavkom.

Delavec, ki mu je bila odredjena pripravljenost na domu, je na poziv dolžan priti na delo. Za tako delo mu pripada osebni dohodek za delo v podaljšanem delovnem času po vseh osnovah in merilih živega in minulega dela.
Odsotnost z doma v času pripravljenosti se šteje kot hujša kršitev delove obveznosti.

7.5. Nadomestila osebnih dohodkov za čas odsotnosti z dela

Člen 83
Delavcu pripada za čas odsotnosti z dela nadomestilo, ki ne more biti večje od osebnega dohodka, ki bi ga prejel za redno in ne manjše od zneska, ki zagotavlja socialno in materialno varnost delavca. Nadomestilo za odsotnost se prizna največ za čas, ki ustreza trajanju rednega dela delavca na ta dan.
Delavcu pripada nadomestilo v naslednjih primerih odsotnosti:
a) redni letni dopust in izredno plačan dopust,
b) vojaške vaje, usposabljanje in pouk SLO in družbene samosaščite,
c) mladinske delovne akcije,
d) suspenz,
e) strokovno in družbenopolitično izpopolnjevanje,
f) državni in republiški prazniki,
g) službena potovanja in opravljanje delegatskih funkcij,
h) akcije gorske reševalne in gasilske službe ter udeležba na krvodajalskih akcijah,
i) za čas, ko je zaradi višje sile onemogočeno izvajanje rednega dela,
j) zamude javnih sredstev medkrajevnega prometa,
k) bolezenska odsotnost.

Člen 84
Za izračun nadomestila iz predhodnega člena se uporablja jo naslednje osnove:
pod točko a — d — povprečna akontacija osebnega dohodka delavca na uro, dosežena v zadnjih treh mesecih pred odsotnostjo,
pod točko e — j — povprečna mesečna akontacija osebnega dohodka delavca na uro, dosežena v tekočem mesecu,
pod točko k — povprečni osebni dohodek delavca na uro v predhodnem letu, pridobljen po vseh merilih za živo in minulo delo.

Osnova nadomestila osebnega dohodka za bolezensko odsotnost se vsake tri mesece revalorizira za povprečno povečanje osebnih dohodkov v Železarni v tem obdobju.
Za delavce, ki jim ni mogoče izračunati lastne osnove, se upošteva osnova delavcev na enakih ali sorodnih delih. Pogoj za izračun lastne osnove je najmanj en mesec dela v Železarni v predhodnem letu.

Člen 85
Višina nadomestila osebnega dohodka za čas bolezenske odsotnosti znaša:
— 75 % osnove za prve tri (3) dni odsotnosti z dela,
— 80 % osnove od četrtega (4.) dneva odsotnosti z dela do petnajstega (15.) dneva od pričetka odsotnosti,
— 90 % od šestnajstega (16.) do tridesetega (30.) dneva odsotnosti,
— 85 % osnove od enaintridesetega (31.) dneva neprekinjene odsotnosti dalje.
Nadomestilo za bolezensko odsotnost zaradi poklicnih bolezni in nesreč pri delu znaša 100 % osnove ne glede na trajanje odsotnosti. Isto velja za bolezensko odsotnost borcev NOV.

Člen 86
Delavec, ki je odstranjen iz TOZD ali delovne skupnosti, ima pravico do nadomestila OD, ki je enak polovici zneska povprečne mesečne akontacije OD v preteklih treh mesecih.
Če je odstranitev odredjena zaradi pripora, ima delavec pravico do nadomestila OD, ki je enako tretjini zneska akontacije,

če preživlja družino pa polovici zneska akontacije OD, na račun organa, ki je pripor odredil.

Člen 87
Delavec, ki je bil odstranjen iz TOZD oziroma delovne skupnosti, ima pravico, da mu TOZD oziroma organ, ki je pripor odredil, izplača razliko do polnega zneska OD, ki bi ga dobil, če bi v tem času delal, če je:
1. disciplinski postopek z dokončno odločbo ustavljen
2. delavec s pravnomočno odločbo oproščen
3. kazenski postopek s pravnomočno odločbo ustavljen
4. delavec s pravnomočno sodno odločbo oproščen obtožbe
5. obtožba zavrnjena, vendar ne zaradi nepristojnosti sodišča.

Do razlike do polnega zneska OD iz prejšnjega člena je upravičen tudi delavec, ki je bil neupravičeno začasno razporejen na druga dela oziroma naloge, če je na teh delih dosegel manjši OD kot pri svojih delih oziroma nalogah.

7.6. Regres za letni dopust

Člen 88
Do regresa za letni dopust so upravičeni aktivni delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, ki izpolnjujejo pogoje za koriščenje letnega dopusta.
Pravico do regresa za letni dopust imajo tudi nezaposleni družinski člani delavca, ki izpolnjuje pogoje iz prvega odstavka. Višina regresa za otroke do 10 let znaša najmanj 25 % višine regresa aktivnega delavca temeljne organizacije ali delovne skupnosti Železarne.
Višina regresa za nezaposlenega zakonca in otroka nad 10 let starosti znaša najmanj 30 % višine regresa aktivnega delavca temeljne organizacije ali delovne skupnosti Železarne.
Višina regresa za letni dopust se oblikuje na osnovi razpoložljivih sredstev sklada skupne porabe iz predhodnega leta, izjemoma pa se lahko sredstva oblikujejo iz pridobljenih sredstev v tekočem letu. O višini regresov odločajo delavci na zborih delavcev, vendar sredstva, namenjena za regresiranje letnega dopusta, ne smejo presegati dogovorjene ravni v sestavljeni organizaciji združenega dela.

7.7. Solidarnostna pomoč

Člen 89
Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti sporazumno določimo višino sredstev, namenjenih za izvajanje solidarnostne pomoči, ki se izplača predvsem v naslednjih primerih:
— ob smrti v ožji družini, če je s tem prizadet socialni položaj delavca,
— pomoč ob daljši ali ponavljajoči bolezni delavca, če ogroža socialni položaj družine,
— pomoč ob elementarnih nesrečah ali požarih, ki so prizadele delavca in njegovo družino,
— enkratna pomoč ob nastanku težje invalidnosti.

Člen 90
Sredstva solidarnostne pomoči se oblikujejo v skladu skupne porabe najmanj v višini 0,30 % neto osebnega dohodka.

Člen 91
Če se delavec pri delu smrtno ponesreči, se svojcem umrlega povrnejo stroški prevoza krste, stroški krste z vencem po predloženih računih in stroški uradnega spremstva pri pogrebu.

7.8. Dodatek borcem NOV

Člen 92
Delavcem, aktivnim udeležencem NOV in internirancem, ki pri opravljanju del in nalog v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih ne dosegajo povprečnih osebnih dohodkov v delovni organizaciji, solidarno priznamo razliko v osebnih dohodkih do povprečja delovne organizacije.
Osebni dohodek iz prejšnjega odstavka tega člena priznavamo tistim aktivnim udeležencem NOV, ki so stopili v NOV do 31. 12. 1944 in internirancem, ki so bili v NOV in internaciji najmanj eno leto.

7.9. Osebna izplačila v breme materialnih stroškov

Člen 93
Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti smo sporazumni, da bomo v samoupravnem splošnem aktu določili enotna načela in merila za urejanje nadomestil za službena potovanja in drugih nadomestil, ki bremenijo materialne stroške.

Člen 94
Kadar delavec opravlja dela in naloge, na podlagi pogodbe o delu v skladu s samoupravnim aktom o delovnih razmerjih, se mu določi vrednost teh del in nalog po istih osnovah in merilih kot veljajo za redna dela in naloge.

8. OBRAČUN IN IZPLAČILO OSEBNEGA DOHODKA

Člen 95

Akontacije osebnih dohodkov, priznane po osnovah in merilih tega sporazuma in drugih samoupravnih aktov, se obračunavajo mesečno na osnovi podatkov v dninskem listu.

Sistem obračuna osebnega dohodka temelji na številu točk vrednotenja za delovno področje (delokrog) delavca.

Člen 96

Pri delitvi sredstev za osebne dohodke ter pri ugotavljanju in obračunavanju osebnih dohodkov ima delavec pravico:

- da je vnaprej seznanjen z osnovami in merili, po katerih se ugotavlja in obračunava osebni dohodek za izvajanje del in nalog na njegovem delovnem področju,
- do udeležbe na osebnem dohodku po vseh merilih, ki so za njegovo delovno področje sprejeta s samoupravnim aktom o delitvi osebnega dohodka v temeljni organizaciji oziroma delovni skupnosti,
- do pisnega obračuna osebnega dohodka,
- do obrazložitve vseh okoliščin, ki so vplivale na višino osebnega dohodka, vključno s preizkusom obračuna ob njegovi navzočnosti,
- do vpogleda obračuna osebnih dohodkov vseh delavcev v temeljni organizaciji ali delovni skupnosti.

Člen 97

Akontacije osebnega dohodka po vseh merilih se obračunavajo po zaključku vsakega meseca v roku, ki omogoča, da se do 15. v mesecu akontacija osebnega dohodka za pretekli mesec tudi izplača. Če pade 15. v mesecu na dela prost dan in ni mogoče zagotoviti izplačila osebnih dohodkov dan prej, se izplačilo prenese na 16. v mesecu.

Člen 98

Obračun osebnega dohodka mora biti vsakemu delavcu izkazan pisno. V njem mora biti razvidno:

- iz česa je sestavljen obračun akontacije v tekočem mesecu z navedbo delovnega časa in časa upravičene odsotnosti z dela,
- znesek prispevkov, predpisanih z zakoni, odloki občinskih skupščin ali dogovorjenih s samoupravnimi sporazumi, ki jih delavci temeljne organizacije in delovne skupnosti namenijo za delovanje samoupravnih interesnih skupnosti,
- višina in vrsta osebnih obveznosti (posojila, terjatve, osebno zavarovanje itd.),
- znesek izplačil, kot so otroški dodatki, povračila za vožnjo, čisti znesek izplačila.

Člen 99

Če delavec meni, da mu je bila akontacija nepravilno obračunana, poda ugovor pri odgovornem delavcu v temeljni organizaciji ali na oddelku za obračun osebnega dohodka. Če je ugovor upravičen in vpliva na izplačilo za manj kot 3 % osebnega dohodka delavca, se upošteva v obračunu naslednjega meseca. Če je razlika večja, lahko delavec zahteva izplačilo izredne akontacije. V obeh primerih se poda obračun pri obračunu akontacije za naslednji mesec.

Člen 100

Če delavec ugotovi, da mu je bilo zaradi napake izplačano preveč osebnega dohodka, je to dolžan javiti oddelku za obračun osebnega dohodka, ki določi način vračila ali likvidacijo preveč izplačanega zneska. Če delavec napake ni opazil ali napake ni prijavil in jo ugotovi naknadno oddelek za obračun osebnega dohodka ali drug kontrolni organ, se preveč izplačani znesek odtegne pri prvem naslednjem obračunu. Delavec mora biti o tem predhodno obveščen.

Člen 101

Dokončni obračun osebnega dohodka se pripravi po sprejetju zaključnega računa temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti.

Delavcu se mora vročiti končni obračun osebnega dohodka, ki vsebuje:

- znesek osebnega dohodka, izkazan po osnovah in merilih, po katerih so se delila sredstva za osebne dohodke,
- znesek sredstev osebnega dohodka po namenih zadovoljevanja skupnih potreb,
- znesek sredstev, ki so bila izločena za splošne družbene potrebe,

- znesek sredstev, ki jih je delavec prejel iz sklada skupne porabe,
- znesek čistega osebnega dohodka.

9. POSEBNE DOLOČBE

Člen 102

Za razlago in izvajanje določil tega samoupravnega sporazuma je pristojen delavski svet Železarne.

Morebitne spore pri izvajanju tega sporazuma bodo temeljne organizacije in delovne skupnosti reševale prek notranje arbitraže.

Člen 103

Sindikalna organizacija sodeluje pri oblikovanju in sprejemanju samoupravnih splošnih aktov, s katerimi se določajo osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe. Ta sporazum podpiše pooblaščen predstavnik sindikata, ki ga določi izvršni odbor konference osnovnih organizacij sindikata Železarne Jesenice.

10. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Člen 104

Ta sporazum sprejmejo delavci vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti in je sklenjen, ko ga sprejme večina delavcev vsake temeljne organizacije in delovne skupnosti na referendumu.

Člen 105

Pobudo za spremembe in dopolnitve lahko podajo:

- vsak delavec temeljne organizacije ali delovne skupnosti po samoupravni delovni skupini,
- organi samoupravljanja in organi delavske kontrole v temeljni organizaciji in delovni skupnosti,
- sindikat ali druga družbenopolitična organizacija,
- družbeni pravobranilec samoupravljanja.

Pobuda za spremembe mora biti konkretna in obrazložena.

Člen 106

Vse spremembe in dopolnitve tega sporazuma se sprejmejo na enak način in po enakem postopku kot sam sporazum.

Člen 107

Na osnovi tega sporazuma vsaka temeljna organizacija in delovna skupnost sprejme samoupravni akt o delitvi osebnega dohodka najpozneje v roku šestih (6) mesecev od dneva sprejetja tega sporazuma.

Člen 108

Delavci, ki delajo v skupinskih normi, imajo pravico do nadomestila za povečan napor zaradi izostanka manjkajočega delavca.

Ure za manjkajoče sodelavce se lahko pripisujejo delavcem v delovnem procesu tako, da se prizna posameznemu delavcu največ 3 ure na izmeno, v delovni skupini pa največ 6 ur za manjkajočega delavca pri predpostavki, da so dela in naloge normirane. Priznanje ure se obračunavajo v dosegu nju časovnih normativov.

To merilo se uporablja do uvedbe merjenja rezultatov dela po izmenah oziroma do roka, ko bomo z razporejanjem in premeščanjem dosegli bolj enakomerno obremenitev delavcev.

Člen 109

Osnove in merila iz 108. člena tega sporazuma se smejo uporabljati največ do 31. 12. 1986. Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti morajo do tega roka za vsa dela in naloge uskladiti način merjenja delovnega prispevka z določili drugega poglavja tega sporazuma.

Člen 110

Z dnem uveljavitve tega sporazuma preneha veljati samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarna Jesenice z dne 31. 1. 1978.

Člen 111

Delavski svet Železarne ugotovi s sklepom, da je bil ta sporazum sprejet z večino glasov vseh delavcev v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti.

stopnja zahtevnosti	število točk
1	2
2	5
3	8
4	11
5	15
6	20
7	25
8	30

Člen 19.

Odgovornost za delo in vodenje sodelavcev se ugotavlja glede na:

- zahtevnost delovnih nalog, ponazorjenih z zahtevano izobrazbo strukturo vodenih sodelavcev,
- način odgovornosti za delo vodenih sodelavcev in vrsto nalog,
- sodelovanje na organizacijski ravni.

Seštevek števila vodenih delavcev pri isti strokovni usposobljenosti (N.fi) se pomnoži s faktorjem vrste delovnih nalog (rutinski fr, projektne fr) pri danem načinu odgovornosti za vodenje sodelavcev od neposrednega vodenja do drugega nižjega organizacijskega nivoja. Temu se prišteje zmnožek števila delavcev na poslovnem nivoju z odgovarjajočim faktorjem fo.

Faktorji so:

zahtevana izobrazba sodelavcev	fr
osnovna šola	0,1
priučeni na delovnih nalogah	0,2
poklici 2-letnega usmer. izobraž.	0,5
poklici 3-letnega usmer. izobraž.	0,7
diplomati 4-letnega usmer. izobraž.	1
diplomati višjih šol	1,4
diplomati visokih šol	2,0
podiplomske stopnje	2,6

stopnja odgovornosti	vrsta nalog rutinske fr	projektne fp
neposredno vodenje	1	1
posredno vodenje I. nivo	0,15	0,3
posredno vodenje	0,10	0,2
sodelovanje na ravni	fo	
delovne skupine	0,1	
oddelka, delavnice	0,2	
TOZD, sektorja	0,3	
poslovodnega odbora	0,4	

Člen 20.

Vplive okolja sestavljajo:

- temperatura najv. vred. 20 točk
- sevanje najv. vred. 20 točk
- prah najv. vred. 10 točk
- plini, pare, kemične snovi najv. vred. 30 točk
- stalni ali občasni hrup najv. vred. 20 točk
- vibracije najv. vred. 10 točk
- umazanje (olja, maščobe) najv. vred. 20 točk
- vlaga, kisline, lugi najv. vred. 10 točk
- nevarnost prehlada najv. vred. 10 točk
- osvetlitev najv. vred. 10 točk
- zaščitna obleka najv. vred. 10 točk
- lastna ogroženost najv. vred. 10 točk

Člen 21

Obremenitev zaradi temperature se ugotavlja in stopnjuje glede na odvisnost fizične obremenitve pri normalnih pogojih dela in obremenitve zaradi povečanje učinkovite temperature.

efektivna temperatura	stopnja fizičnega napora pri normalnih pogojih dela
	1—2 3—4 5—6 7—8 9—10
26, 27, 28	1. stopnja — 4 točke
29, 30	2. stopnja — 8 točk
31	3. stopnja — 12 točk
32, 33	4. stopnja — 16 točk
34	5. stopnja — 20 točk

Člen 22.

Obremenitev zaradi sevanja se ugotavlja po dveh kriterijih:

- razdalja od izvora sevanja s korektno temperaturo izvora sevanja,
- čas obremenitve (izpostavljenosti).

Stopnjuje se razdalja od izvora sevanja (ri)

Stopnja zahtevnosti	razdalja
1	nad 16 m
2	do 16 m
3	do 8 m
4	do 4 m
5	do 2 m
6	do 1 m

Temperatura izvora sevanja do 300°C ne spremeni stopnje zahtevnosti, nad 300 do 900°C spremeni za eno; nad 900°C pa za dve stopnji zahtevnosti

stopnja zahtevnosti	čas obremenitve dalvca (od)
1	do 10 % (45 min)
2	do 20 % (90 min)
3	do 30 % (135 min)
4	do 40 % (180 min)
5	do 50 % (225 min)
6	nad 50 % (nad 225 min)

Stopnja vpliva sevanja se izračuna po obrazcu:

$$S = 0,5 r_i + 0,5 r_d$$

in se zaokroži na celo število.
ri = razdalja od izvora sevanja
od = obremenitev delavca

stopnja zahtevnosti	število točk
1	2
2	5
3	8
4	12
5	16
6	20

Člen 23.

Obremenitev zaradi prahu se ugotavlja in stopnjuje glede na vrsto in koncentracijo prahu v zraku. V JUS z B.O. 001 so opredeljene maksimalno dovoljene koncentracije (MDK).

Stopnjuje in vrednoti se:

stopnja zahtevnosti	MDK	vrednost v točkah
1	0,25—0,5	2
2	0,51—0,75	4
3	0,76—1,0	6
4	1,01—1,25	8
5	nad 1,26	10

Člen 24

Obremenitev zaradi plinov, par, kemičnih snovi se stopnjuje in vrednoti glede na maksimalno dovoljene koncentracije (MDK) v zraku.

stopnja zahtevnosti	MDK	vrednost v točkah
1	0,25—0,5	6
2	0,51—0,75	12
3	0,76—1,0	18
4	1,01—1,25	24
5	nad 1,26	30

Člen 25

Obremenitev zaradi hrupa je odvisna od frekvence (H2) in jakosti hrupa.

Stopnjuje in vrednoti se:

jakost hrupa dB	frekvenca H2	
32	256	
64	512	
120	1024	
256	2048	
512	4056	
1024	8192	
2048	16384	
80		
90		1. stopnja 4 točke
100		2. stopnja 8 točk
110		
120		3. stopnja 12 točk
130		4. stopnja 16 točk
140		5. stopnja 20 točk

Člen 26

Obremenitev zaradi vibracije nastaja pri uporabi mehaniških, zlasti pnevmatskih orodij in pri vožnji vozil po naravnih terenih.

Obremenitve so velike, kadar se frekvenca nihanj približuje resonančni frekvenci telesnih delov.

Stopnjuje se v odvisnosti od jakosti zaznave vibracije in časa izpostavljenosti delavca.

Jakost zaznave se stopnjuje:

- 1 — vibracije se občutijo, če trajajo dalj časa, so neprijetne
- 2 — vibracije se močno občutijo
- 3 — vibracije so neprijetne, če trajajo več ur, so neznosne.

Člen 15

Odgovornost za delo je sestavljena iz naslednjih odgovornosti:

— za lastno delo z delovnimi sredstvi naj. vred.	30 točk
— za lastno delo v delovnem postopku naj. vred.	40 točk
— za lastno delo ob varnosti sodelavcev naj. vred.	30 točk
— za delo in vodenje sodelavcev	100 točk

Člen 16

Odgovornost za lastno delo z delovnimi sredstvi (Od) se ugotavlja glede na:

- vrednost delovnega sredstva,
- kapaciteto delovnega sredstva,
- verjetnost nastanka okvare.

Stopnjuje se:

stopnja zahtevnosti	vrednost delovnih sredstev (vd)
1	ročna orodja
2	enostavne naprave
3	enostavni stroji, viličarji
4	težka transportna mehanizacija, obdelovalni stroji
5	težki obdelovalni stroji
6	proizvodne linije
7	ogrevne in žarilne peči
8	valjarniška ogrodja
9	talilniške peči

stopnja zahtevnosti	kapaciteta delovnih sredstev (kd)
1	nima
2	do 1 t/h
3	1 do 2,4 t/h
4	2,5 do 4,9 t/h
5	5 do 9,9 t/h
6	10 do 19,9 t/h
7	20 do 39,9 t/h
8	40 do 79,9 t/h
9	nad 80 t/h

stopnja zahtevnosti	verjetnost nastanka okvar (vo)
1	minimalna
2	majhna
3	majhna
4	majhna
5	velika
6	velika
7	velika
8	zelo velika
9	zelo velika

Stopnja odgovornosti za lastno delo z delovnimi sredstvi se izračuna po obrazcu:
 $Od = 0,3 vd + 0,5 kd + 0,2 vo$
in se zaokroži na celo število.

vd = vrednost delovnih sredstev
kd = kapaciteta delovnih sredstev
vo = verjetnost nastanka okvar

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
1	1
2	3
3	5
4	8
5	11
6	14
7	18
8	24
9	30

Člen 17

Odgovornost za lastno delo za izvedbo delovnega postopka se ugotavlja glede na:

- stopjo programiranosti delovnega postopka,
- navodilo za delo,
- miselno sodelovanje izvajalca (kreativnost)

Stopnjuje se:

stopnja zahtevnosti	stopnja programiranosti delovnega postopka (pd)
1	postopek ustaljen, stalne ponovitve
2	postopek ustaljen, pogoste ponovitve
3	postopek znan
4	postopek manj znan
5	postopek neznan

navodilo za delo (nd)

1	niso potrebna
2	potrebna
3	splošna
4	smernice
5	znani cilji

stopnja zahtevnosti	kreativnost izvajalca (ki)
1	ni potrebna
2	manjša
3	večja
4	visoka
5	visoka iz več strok

Stopnja odgovornosti za lastno delo za izvedbo delovnega postopka se izračuna po obrazcu:
 $(0 id + 0,3 pd + 0,3 nd + 0,4 ki)$
in se zaokroži na celo število.
pd = programiranost dela
nd = navodilo za delo
ki = kreativnost izvajalca.

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
1	2
2	8
3	16
4	26
5	40

Člen 18.

Odgovornost za lastno delo glede na ogrožanje varnosti (os) sodelavcev se ugotavlja ločeno za:

- izvajalce nalog
- neposredne vodje dela.

Za izvajalce nalog se odgovornost stopnjuje s kombinacijo kriterijev:

- ogroženost sodelavcev
- teža možnih poškodb.

stopnja zahtevnosti	ogroženost sodelavcev (o)	teža poškodb (tp)
1	nobena	ni
2	majhna	lažja
3	majhna	težja
4	večja	lažja
5	večja	težja
6	velika	lažja
7	velika	težja
8	zelo velika	težja

Za neposredne vodje dela se odgovornost stopnjuje s kombinacijo kriterijev:

- ukrepov,
- verjetnost poškodb,
- število delavcev.

ukrepi (u)	verjetnost poškodb (p)	št. delavcev (d)
1	nepomembni	
2	manj pomembni	
3	rutinski	
4	zahtevni	majhna do 10
5	zahtevni	manjša nad 10
6	obsežni	pomembna do 10
7	obsežni	pomembna nad 10
8	obsežni	velika do 10
		velika nad 10

Stopnja odgovornosti izvajalcev nalog za lastno delo glede na ogrožanje varnosti sodelavcev se izračuna po obrazcu:

$$Os + 0,5 o + 0,5 tp$$

in se zaokroži na celo število.

o = ogroženost sodelavcev

tp = teža poškodb

Stopnja odgovornosti neposrednih vodij dela za lastno delo glede na ogrožanje varnosti sodelavcev se izračuna po obrazcu:

$$Os = 0,4 u + 0,3 p + 0,3 d$$

in se zaokroži na celo število.

u = ukrepi

p = verjetnost poškodb

d = število delavcev

METODOLOGIJA

VREDNOTENJA ZAHTEVNOSTI

DEL IN NALOG

Člen 1

Vsebina dela določa zahtevnost naloge in se ugotavlja po naslednjih osnovah:

- usposobljenost za delo,
- napor pri delu,
- odgovornost za delo,
- vplivi okolja.

Te osnove so razčlenjene na posamezne sestavine.

Člen 2

Osnova vrednotenja dela je opis dela. Vrednotimo ga po posameznih sestavinah zahtevnosti dela.

V enotnih izhodiščih vrednotenja nalog lahko dosežejo osnove zahtevnosti dela najvišjo stopnjo do:

- usposobljenost za delo 35% ali 350 točk
- napor pri delu 27% ali 270 točk
- odgovornost za delo 20% ali 200 točk
- vplivi okolja 18% ali 180 točk

Člen 3

USPOSOBLJENOST ZA DELO je sestavljena iz:

- izobrazbe
- časa usposabljanja
- znanja tujih jezikov
- dopolnilnega znanja
- spretnosti
- najvišja vrednost 230 točk
- najvišja vrednost 30 točk
- najvišja vrednost 30 točk
- najvišja vrednost 30 točk
- najvišja vrednost 30 točk

Člen 4

Izobrazba je opredeljena v opisu zahtevnosti naloge. Pridobi se z rednim izobraževanjem ali z delovnimi izkušnjami, če zakon ne določa drugače.

Stopnjuje in vrednoti se:

I. stopnja izobrazbe

Enostavne naloge, za katere se ne zahteva končana osnovna šola in za usposobitev zadošča prikaz opravljanja naloge:

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
1	10
2	17
3	23

II. stopnja izobrazbe

Zahtevnejše naloge, za katere se zahteva končana osnovna šola in usposabljanje na podobnih nalogah:

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
2	17
3	23
4	30
5	37

III. stopnja izobrazbe

Naloge, za katere se zahteva dvoletni program srednjega usmerjenega izobraževanja:

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
4	30
5	37
6	43
7	50
8	57
9	63

IV. stopnja izobrazbe

Naloge, za katere se zahteva triletni program srednjega usmerjenega izobraževanja:

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
7	50
8	57
9	63
10	70
11	77
12	83
13	90
14	97

V. stopnja izobrazbe
Naloge, za katere se zahteva štiriletni program srednjega usmernega izobraževanja (tehniki):

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
9	63
10	70
11	77
12	83
13	90
14	97
15	103
16	110
17	117

VI. stopnja izobrazbe
Naloge, za katere se zahteva I. stopnja višješolskega izobraževanja:

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
12	83
13	90
14	97
15	103
16	110
17	117
18	123
19	130
20	137
21	143

VII. stopnja izobrazbe
Naloge, za katere se zahteva II. stopnja visokošolskega izobraževanja:

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
15	103
16	110
17	117
18	123
19	130
20	137

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
21	143
22	150
23	157
24	163
25	170

VIII. stopnja izobrazbe
Naloge, za katere se zahteva podiplomski študij (magisterij, doktorat):

stopnja zahtevnosti	vrednost v točkah
22	150
23	157
24	163
25	170
26	177
27	183
28	190
29	197
30	203
31	210
32	217
33	223
34	230

Člen 5

Čas usposabljanja je sorazmeren znanju, ki si ga mora delavec z zahtevano izobrazbo pridobiti na isti ali podobni nalogi, da jo bo lahko učinkovito izvajal.

Čas usposabljanja se stopnjuje in vrednoti:

stopnja zahtevnosti	opis	vrednost v točkah
1	kratak prikaz dela	1
2	usposabljanje do 30 dni	3
3	usposablj. od 1 do 3 mesecev	6
4	usposablj. nad 3 do 6 mesecev	9
5	usposablj. nad 6 do 12 mesecev	12
6	usposabljanje nad 1 do 2 leti	18
7	usposabljanje nad 2 do 3 leta	24
8	usposabljanje nad 3 do 5 let	30

Člen 6

Znanje tujih jezikov zahtevajo naloge, pri katerih je potreben študij tuje literature in komuniciranje s tujimi poslovnimi partnerji.

Stopnjuje in vrednoti se:

stopnja zahtevnosti	opis	vrednost v točkah
1	razumevanje tujih napisov	1
2	razumevanje tujega strokovnega teksta	10
3	pisno prevajanje strokovnega teksta	15
4	tekoča uporaba pogovornega jezika	20
5	popolno obvladanje enega jezika ali pasivno dveh	25
6	popolno obvladanje dveh, ali enega aktivno in več pasivno	30

Člen 7

Dopolnilna znanja za izvajanje naloge si delavec pridobi z dopolnilnim izobraževanjem, ki ga verificira izobraževalna ustanova. Izobraževanje je namenjeno poglobljanju strokovnih znanj, ki se ne pridobijo v rednem izobraževalnem procesu.

Stopnjujejo in vrednotijo se:

stopnja zahtevnosti	opis	vrednost v točkah
1	tečaji za usposabljanje ozkega profila, varnosti pri delu	6
2	tečaji za žerjavovodje, viličarje, skladiščnike, ozko special. upravna dela	12
3	tečaji za upravljanje težke mehanizacije, preiskave materialov, strojnike črpalnih postaj, kurjače parnih in toplotodnih kotlov	18
4	specializacije na ravni višjih šol	24
5	specializacije na ravni visokih šol	30

Dopolnilno znanje se prizna samo v primeru, ko delovna naloga tako znanje zahteva, delavec pa ima o njem verificiran dokaz.

Člen 8

Zahtevana spretnost (S) se ugotavlja s stopnjevanjem treh kriterijev: preciznost dela, usmerjenost gibov in delovni tempo. Vsak kriterij se stopnjuje posebej.

stopnja zahtevnosti	preciznost dela (pd)
1	groba
2	razmeroma groba
3	razmeroma fina
4	fina
5	zelo fina
6	precizna

stopnja zahtevnosti	usmerjenost gibov (ug)
1	ni potrebna — ohlapna
2	bolj ohlapna
3	manj ohlapna — natančna
4	manj natančna
5	bolj natančna — zelo natančna
6	zelo natančna

stopnja zahtevnosti	delovni tempo (dt)
1	poljuben — počasen
2	počasen
3	manj počasen — umirjen
4	zelo umirjen
5	umirjen — nagel
6	nagel

Stopnja zahtevane spretnosti se izračuna po obrazcu

$S = 0,4 \text{ pd} + 0,3 \text{ ug} + 0,3 \text{ dt}$

in se zaokroži na celo število.

pd = preciznost dela

ug = usmerjenost gibov

dt = delovni tempo

stopnja zahtevane spretnosti	vrednost v točkah
1	5
2	10
3	15
4	20
5	25
6	30

Člen 9
NAPOR PRI DELU je sestavljen iz:

umskega napora pri delu s podatki	—	najvišja vrednost	50 točk
umskega napora pri delu z ljudmi	—	najvišja vrednost	30 točk
umskega napora pri delu s stvarmi	—	najvišja vrednost	20 točk
fizičnega napora	—	najvišja vrednost	120 točk
napora čutil in živcev	—	najvišja vrednost	50 točk

Člen 10

Umski napor pri delu s podatki se ugotavlja po prevladujoči aktivnosti glede obdelave informacij.

Stopnjuje in vrednoti se:

stopnja zahtevnosti	opis	vrednost v točkah
1	sprejem informacij o nalogah	5
2	primerjava podatkov v preprostem sistemu	10
3	prenašanje podatkov v zahtevne sisteme	15
4	izračunavanje, zaključevanje informacij	20
5	sestavljanje, sistemiziranje informacij s kritično presojo in izdelava poročil	25
6	razčlenjevanje informacij in predlogi rešitev	30
7	usklajevanje z iskanjem najboljše rešitve v ožjem strokovnem področju	40
8	usklajevanje z oblikovanjem najboljših rešitev na področju več strok	50

Člen 11

Umski napor pri delu z ljudmi se ugotavlja po prevladujoči aktivnosti glede stopnje zahtevnosti komuniciranja in poslovnih odnosov.

Stopnjuje in vrednoti se:

stopnja zahtevnosti	opis	vrednost v točkah
1	sodelovanje na ravni naloga — proces	2
2	odzivnost s stališči na dane informacije	5
3	obveščanje, posredovanje navodil z izmenjavo obvestil	8
4	iskanje boljših rešitev v dialogu, soočenju, tolmačenju analiz	12
5	nadziranje, motiviranje za boljše delo	16
6	poučevanje in usposabljanje sodelavcev z razlago, demonstracijo in kontrolo uvajanja	20
7	ožje poslovno odločanje	25
8	kompleksno poslovno odločanje in svetovanje pri sintezah raznih strok	30

Člen 12

Umski napor (Un) pri delu s stvarmi se ugotavlja s stopnjevanjem treh kriterijev: zahtevnost opreme, toleranca izdelka oziroma ostrina predpisa ravnanja in kreativnost, ki jo delavec vlaga v delo. Vsak kriterij se opredeli posebej.

stopnja zahtevnosti	zahtevnost opreme, orodij (Zo)
1	uporaba enostavnih orodij
2	uporaba ročnih orodij
3	upravljanje transportnih naprav
4	delo na enostavnih strojih
5	delo na obdelovalnih strojih
6	delo na sestavljenih proizvodnih napravah
7	delo na zahtevnih proizvodnih linijah

stopnja zahtevnosti	toleranca izdelka, ostrina predpisa, ravnanja (Ti)
1	regulativa ni, toleranca ni pomembna
2	regulativa ni, toleranca ni pomembna
3	regulativa ni, toleranca ni pomembna
4	regulativ ravnanja in toleranca izdelka sta ohlapna
5	regulativ ravnanja in toleranca izdelka sta ohlapna
6	regulativ ravnanja in toleranca izdelka sta ohlapna
7	regulativ zahteven, tolerance zahtevne

stopnja zahtevnosti	kreativnost izvajalca (Ki)
1	ni potrebna, delovni postopek je ustaljen
2	majhna, delovni postopek se občasno prilagaja
3	primerna, delovni postopek se stalno prilagaja
4	primerna, delovni postopek se stalno prilagaja
5	srednja, delovni postopek se izvaja po usmerjenih navodilih

6 srednja, delovni postopek se izvaja po usmerjenih navodilih
7 visoka, delovni postopek se izvaja z znanimi cilji

Stopnja zahtevanega umskega napora pri delu s stvarmi se izračuna po obrazcu: $Un = 0,3 Zo + 0,3 Ti + 0,4 Ki$ in se zaokroži na celo število.

Zo = zahtevnost opreme, orodij

Ti = toleranca izdelka

Ki = kreativnost izvajalca

stopnja zahtevnosti umskega napora pri delu s stvarmi	vrednost v točkah
1	2
2	4
3	6
4	9
5	12
6	15
7	20

Člen 13

Obremenitev zaradi fizičnega napora se ugotavlja s poprečnim naporom v delovnem času 450 min v izmeni. Opredeljuje se s porabo energije v enoti časa.

Stopnjuje in vrednoti se:

stopnja zahtevnosti	delovna obremenitev	vrednost v točkah
1	do 8 KJ/min	10
2	od 8,1 do 10 KJ/min	20
3	od 10 do 12 KJ/min	30
4	od 12,1 do 14 KJ/min	40
5	od 14,1 do 16 KJ/min	50
6	od 16,1 do 18 KJ/min	60
7	od 18,1 do 20 KJ/min	75
8	od 20,1 do 22 KJ/min	90
9	od 22,1 do 24 KJ/min	105
10	nad 24 KJ/min	120

Opomba: 4,1 KJ = 1 Kcal

Člen 14

Napor čutil in živcev (Nž) se ugotavlja s stopnjevanjem treh kriterijev: percepcija, akcijski pritisk in konfliktnost situacij. Stopnjuje se:

percepcija (p)	opis	delež stopnje zaht.
Pozornost	— en kontrolni element ali več kontr. elem.	2
	— stalna pozornost	3
Odzivnost	— ni trenutna	2
	— takojšnja.	4

akcijski pritiski (a)		
odločanja	— strok. ozko orientirano	2
	— kompleksno	4
	— hitrost	2
časovni pritiski (roki izvedbe)		2
družbena odgovornost		2

konfliktnost situacij (k)		
pogostost	— majhna	2
	— velika	4
razlike v interesih (osebni)		2
razlike v stališčih (strokovno)		2
razlike v strategiji		2

Stopnja napora čutil in živcev se izračuna po obrazcu

$Nž = 0,25 p + 0,4 a + 0,35 k$

in se zaokroži na celo število.

p = delež stopnje na percepciji

a = delež stopnje na akcijskem pritisku

k = delež stopnje konfliktnosti situacij

stopnja zahtevnosti napora čutil	vrednost v točkah
1	5
2	10
3	15
4	20
5	25
6	30
7	35
8	40
9	45
10	50